

దక్కన్

సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక

ల్యాండ్

DECCAN LAND, HYDERABAD

77

❁ ఎంబీసీ, ఎస్సీ, ఎస్టీలకు పూర్వ వైభవం

❁ 32వ జాతీయ పుస్తక ప్రదర్శన-జయహో నోములా!

❁ తెలంగాణలో తెరతీసిన క్రైస్తవం

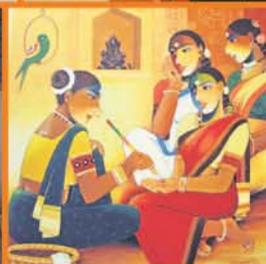
❁ సుంకిరెడ్డి నారాయణరెడ్డి కవిత్వం

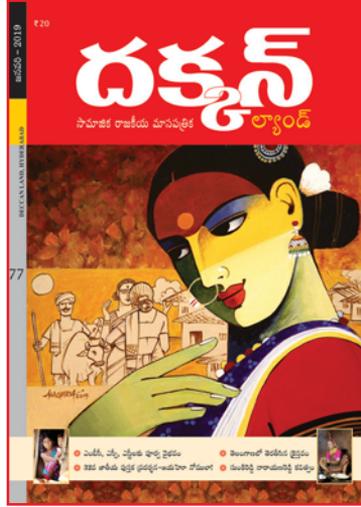

Artist:
AGACHARYA

తన చిత్రాలతో ప్రతి మనుషును
ఆలోచింప జేయగలిగిన
నైపుణ్యాన్ని పుణికి పుచ్చుకున్న
అరుదైన చిత్రకారులు
ఆగాచార్యులు ఆలోచనల మేకపింపుతో
ఆయన చిత్రాలు కనువిందు చేస్తాయి.
తాను చెప్పాలనుకున్న విషయాన్ని
నిర్మాణ పద్ధతిలో, ప్రణాళికాయతంగా
రూపొందించుకుని రంగులతో
ప్రాణం పోసే స్వజనాత్మక శక్తి
ఆగాచార్యులలో కనిపిస్తుంది.
చిత్రకళారంగంలో స్వీయముద్రతో
రాణిస్తున్న వీరు జాతీయ, అంతర్జాతీయ
చిత్రకళా శిబిరాలలో పాల్గొని
సత్కార పురస్కారాలను అందుకున్నారు.

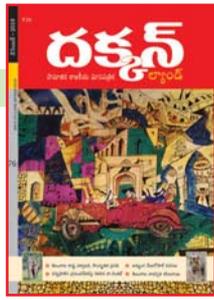

గ్రామీణ జీవన నేపథ్యాలు

పల్లె జీవనశైలిని తన చిత్రాలలో ఆవిష్కరించి గ్రామీణతకు అర్థం చెప్పిన చిత్రకారులు ఆగాచార్య, జానపద కళలు, శ్రామిక జనం, అమ్మతనానికి అర్థం చెప్పే ఆత్మీయతలు... ఇలా ఒకటనేమిటి గ్రామీణ జీవితంలోని ప్రతి అంశాన్నీ అచ్చంగా పోతపోసినట్లు మనసును హత్తుకునేటట్లు చిత్రించి ఆబాలగోపాలాన్నీ అలరించిన ప్రతిభా సంపన్నులు ఆగాచార్య. పల్లెపడుచుల జీవనశైలిపై ఆయన గీసిన చిత్రాలు చిత్రకళా రంగంలో నగిషీలుగా పేరొందాయి. తెలంగాణ సంస్కృతి, కట్టు, బొట్టు, ఆచారాలకు ప్రతిరూపాలు ఆగాచార్య రమణీయ చిత్రాలు. సామాజిక, సాంస్కృతిక జీవితాన్ని ఆవిష్కరించిన మదిలోని భావాల మేళవింపు అన్న గొప్ప అనుభూతిని ఆగాచార్య చిత్రాలు కలిగిస్తాయి.

"CHANDRAM" 490, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029.
 Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288
 E-mail: desk.deccan@gmail.com website : www.deccanland.com

విస్మయ వీరుడు వీరేంద్రనాథ్

మాతృదేశ విముక్తి కోసం బ్రిటీష్ ప్రభుత్వానికి, సామ్రాజ్యవాదానికి వ్యతిరేకంగా పోరాడిన విప్లవ వీరుడు వీరేంద్రనాథ్ ఛటోపాధ్యాయ గురించి 'ఖజానా'లో సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్ రాసిన వ్యాసం ఎంతో స్ఫూర్తివంతంగా ఉంది. వీరేంద్రనాథ్ కాలనాటి పరిస్థితులను చాలా స్పష్టంగా శ్రీనివాస్ పొందుపరిచారు. దాచుకోదగిన విలువైన వ్యాసం.

- విశాల్, హైదరాబాదు

తెలంగాణలో వ్యవసాయ అభివృద్ధి

తెలంగాణ రాష్ట్రంలో వ్యవసాయ అభివృద్ధి-సంక్షేమ పథకాలు వ్యాసం ఎంతో ఉపయోగకరమైన సమాచారాన్ని అందించింది. ప్రొఫెసర్ జయశంకర్ వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయం వైన్ ఛాన్సలర్ డా॥వి.ప్రవీణ్ రావు గత నాలుగేళ్ళలో రైతుల సంక్షేమం కోసం ప్రభుత్వపరంగా క్షేత్రస్థాయిలో చేపట్టిన పథకాల అమలు, తీరుతెన్నులపై సునిశితమైన విశ్లేషణను ఇచ్చారు. ప్రగతి దారికి ప్రతిబింబంగా ఈ వ్యాసం ఉంది.

-మధుసూదన్, వరంగల్

నిశ్శబ్ద సాంస్కృతిక విప్లవం

తెలంగాణలో నిశ్శబ్దంగా సాగుతున్న సాంస్కృతిక కృషిని గురించి బిసి కమీషన్ చైర్మన్ బి.ఎస్.రాములు రాసిన వ్యాసం ఎన్నో అంశాలను తేటతెల్లం చేసింది. నాలుగు సంవత్సరాల తెలంగాణ రాష్ట్రంలో జరిగిన సాంస్కృతిక, భాషా, కళారంగ ప్రగతిని కార్యక్రమయంతంగా వివరించారు. తెలంగాణలో సాగుతున్న సాంస్కృతిక కృషి ప్రభంజనమై కొనసాగాలి.

-రాందాసు, నల్లగొండ

ఆన్లైన్ ద్వారా దక్కన్ ల్యాండ్ చందా చెల్లింపు

దక్కన్ ల్యాండ్ బ్యాంకు ఖాతా వివరాలు

Name : DECCAN LAND,
Kotak Account No: 7111218829
Bank: KOTAK MAHINDRA BANK
IFSC Code:KKBK0000555
Branch Code : 000555,
MICR Code : 500485007

త్వరలో మీ ముందుకు 'బాలచెలిమి'

చిల్డ్రెన్స్ ఎడ్యుకేషన్ అకాడమీ ఆధ్వర్యంలో మణికోండ వేదకుమార్ సంపాదకత్వంలో వెలువడుతున్న 'బాల చెలిమి' పిల్లల మాస పత్రికను రంగులతో 44 పేజీలు ఫిబ్రవరి మాసం నుండి అందచేస్తామని తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాం. బాలలలో సృజనాత్మకతను పెంచి విజ్ఞాన, వినోదాలను అందించాలన్న లక్ష్యంతో ముందుకు సాగే 'బాల చెలిమి'ని త్వరలో మీ ముందుకు తెచ్చేందుకు కృషి చేస్తున్నాం. చిల్డ్రెన్స్ ఎడ్యుకేషన్ అకాడమీ ప్రతి నెలా రెండవ శనివారం జరుగుతున్న 'బాలచెలిమి-ముచ్చట'లో ప్రసిద్ధ రచయితలు, మేధావులు, ఆర్టిస్టులు, ఫోటోగ్రాఫర్లు, పబ్లిషర్స్, ప్రింటర్స్ పాల్గొని తమ సూచనలు, సలహాలు అందిస్తున్నారు. బాల రచయితల నుండి బాలల కథలు, గేయాలు, కవితలు, స్టోరీలు, వ్యాసాలు, పొడుపుకథలు, సామెతలు, జాతీయాలు బాలచెలిమిలో ప్రచురణ కోసం ఆహ్వానిస్తున్నాం. బాలచెలిమిని www.balachelimi.com వెబ్ సైట్ లో కూడా చూడవచ్చు.

-చిల్డ్రెన్స్ ఎడ్యుకేషన్ అకాడమీ

మీ రచనలు మాకు పంపవలసిన చిరునామా:

ఎడిటర్, "బాలచెలిమి", చంద్రం, 3-6-712/2, స్ట్రీట్ నెం:12, హిమాయత్ నగర్, హైదరాబాద్-500029, తెలంగాణ.

Mobile: 9030626288

E-Mail: desk.chelimi@gmail.com

Website: www.balachelimi.com

పాఠకులు, రచయితలకు శుభవార్త

దక్కన్ ల్యాండ్ కు ISSN ఆమోదం

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక ISSN (International Standard Serial Number) ఆమోదం పొందినదని తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాం. మా ISSN 2581-3188. ప్రముఖ, ఔత్సాహిక, వర్ధమాన రచయితలు, పరిశోధకులు తమ పరిశోధనాత్మక, విశ్లేషణాత్మక రచనలను ప్రచురింపజేసి వినియోగించుకోవడం ద్వారా ప్రాచుర్యం చేసుకోవడానికి ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగపరుచుకోవాలని కోరుతున్నాం.

రచయితలు తమ రచనలను పంపవలసిన చిరునామా :

"చంద్రం" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029 Telangana.

సంప్రదించవల్సిన ఆఫీస్ ఫోన్ : 9030626288

E-mail: desk.deccan@gmail.com

website: www.deccanland.com

- ఎడిటర్

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక, రాజకీయ మాసపత్రిక

సంపుటి: 7 సంచిక: 5 పేజీలు: 68

జనవరి - 2019

సంపాదకులు
మణికోండ వేదకుమార్

9848044713
editordeccan@gmail.com

సహాయ సంపాదకులు

తిరునగరి శ్రీనివాస్

స్టేషన్ కరెస్పాండెంట్

కె. ప్రభాకర్

8106721111

సర్క్యులేషన్

పావ్. మోహన్లాల

వాణిజ్య ప్రకటనలు

సీరజ

9030626288

ఫాటోగ్రాఫర్

టి.స్వామి

8374995555

కవర్ పేజీ ముఖచిత్రం

ఆగాచార్య

చిత్రాలు

కూరెళ్ల శ్రీనివాస్

layout & composing @

CHARITHA IMPRESSIONS

printed @ DECCAN PRESS

అజమాబాద్, హైదరాబాద్-500 020.

కార్యాలయ చిరునామా

TELANGANA
RESOURCE CENTRE

DECCAN LAND

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12,
Himayatnagar, Hyderabad - 500 029
TELANGANA

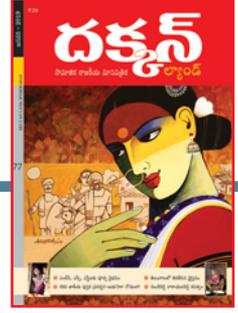
Mobile: 9030626288 Fax: 040-27635644

E-mail: desk.deccan@gmail.com
website : www.deccanland.com

కృతజ్ఞతలు

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక సాహిత్యం విభాగంలో
సలహాలు, సూచనలు అందించిన
డా॥ ఎస్. రఘుకు మా కృతజ్ఞతలు.

లోపలి పేజిల్లో...

రాష్ట్ర పునర్నిర్మాణంలో ప్రజల భాగస్వామ్యం (ఎడిటోరియల్) ..... ఎం. వేదకుమార్ 7

మరో ఫెస్టివల్ కు వేదిక కానున్న హైదరాబాద్ ..... దక్కన్ న్యూస్ 8

తెలంగాణలో కొత్త లోకాలకు తెరతీసిన క్రైస్తవం ..... సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్ 9

భావితరానికి నూతన సవాళ్ళు విసురుతున్న కృత్రిమ మేధస్సు.. పుట్టా పెద్దపిలువేసు 14

1948 హైదరాబాద్ పోలీస్ యాక్షన్ ..... పరవస్తు లోకేశ్వర్ 17

గడియారం రామకృష్ణ శర్మ నాటక ప్రస్థానం ..... డాక్టర్ జె. విజయ్ కుమార్ 21

ఆలోచనాల్లోంచి ఉబకి వచ్చిన యోచన పాటలు ..... అంబటి వేకువ 23

నిపుణతకు ప్రతిబంబాలు హుస్సేన్ ఖాన్ ఫోటోలు ..... టీఎస్వీ 27

ఎంజినీలకు పూర్వవైభవం ..... కట్టా ప్రభాకర్ 29

తెలంగాణ రాష్ట్ర ఎస్సీ, ఎస్టీ కమిషన్ అర్థవార్షిక ప్రస్థానం ..... తిరునగరి శ్రీనివాస్ 32

32వ జాతీయ హైదరాబాద్ పుస్తక ప్రదర్శన-2018 ..... తంగిరాల చక్రవర్తి 35

హైదరాబాద్ బుక్ ఫెయిర్ లో ఆవిష్కరించిన పుస్తకాలు ..... అనంతోజు మోహన్ కృష్ణ 38

రంగుల లోకంలో పల్లెల సోయగం ఆగాచార్య చిత్రాలు ..... సృజన్ 41

నవ్య సినిమా ఉద్యమంలో విభిన్న తెరటం మృణాలీసీన్ ..... హెచ్. రమేష్ బాబు 43

జయపాఠా నోములా! ..... డాక్టర్ తండు కృష్ణకౌండిన్య 45

ఎందుకీ వివక్ష అంటున్న 'వై' ..... బి. నర్సన్ 48

బాలసాహిత్యం - నా అనుభవాలు - సూచనలు ..... ఆర్. పురుషోత్తం నాయుడు 49

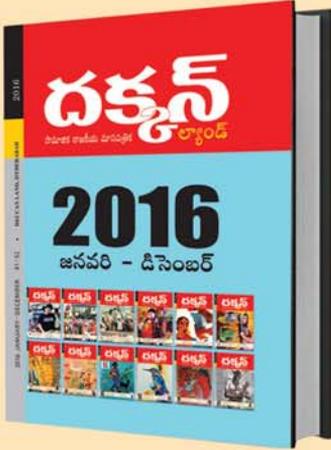
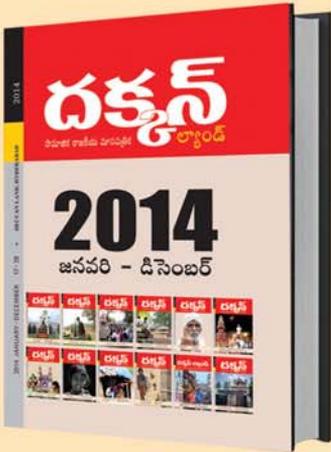
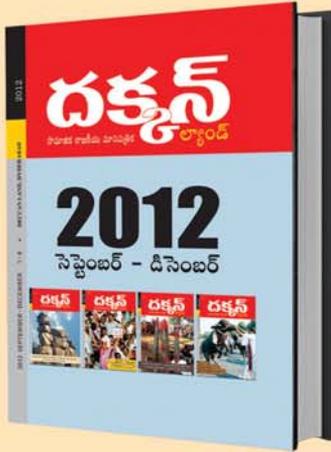
చిన్న రమణయ్య ..... వేణు సంకోజు 54

సుంకెరెడ్డి నారాయణరెడ్డి కవిత్యం, శిల్పం ..... ఏనుగు నర్సింహారెడ్డి 57

సాహిత్య విమర్శలో విభిన్న విలక్షణ స్వరం 'సమన్వయ' ..... దాసోజు జ్ఞానేశ్వర్ 62

పుస్తకాలు ..... దక్కన్ న్యూస్ 66

'దక్కన్ ల్యాండ్'లో అచ్చపుతున్న రచనలలో వ్యక్తమవుతున్న అభిప్రాయాలన్నింటితో సంపాదకులకు ఏకీభావం ఉండాల్సిన అవసరం లేదు. 'దక్కన్ ల్యాండ్'ను ప్రజాస్వామిక అభిప్రాయ వేదికగా, ప్రజాపక్ష రాజకీయార్థిక, సామాజిక సాహిత్య విశ్లేషణవేదికగా తీర్చిదిద్దాలన్నదే మా సంకల్పం. అందుకు అనుగుణంగానే అన్ని రకాల అభిప్రాయాలకు, భిన్నాభిప్రాయాలకూ స్థానం కల్పించాలన్నది మా ఉద్దేశం. వివిధ రంగాల్లో నిపుణుల రచనలను అందించడం ద్వారా ఆయా అంశాలపై, సమస్యలపై, పరిష్కార మార్గాలపై పాఠకుల్లో అవగాహన పెంపొందించడమే 'దక్కన్ ల్యాండ్' లక్ష్యం.

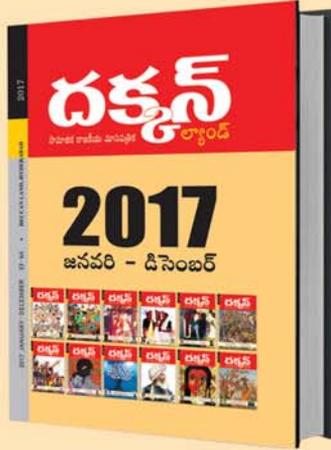
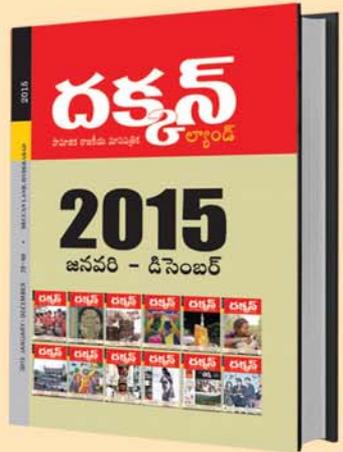

దక్కన్

ఆరు సంవత్సరాల ప్రస్థానం...

తెలంగాణ ఉద్యమ కాలంలో ఆవిర్భవించిన 'దక్కన్ ల్యాండ్' మాసపత్రిక 2018 ఆగస్టు సంచికతో 72 నెలలు పూర్తిచేసుకుంది. ఈ ఆరు సంవత్సరాల కాలంలో తెలంగాణ భావజాలాన్ని వ్యాప్తిచేసి, పునర్నిర్మాణ అవసరాన్ని చాటి చెప్పేందుకు 'దక్కన్ ల్యాండ్' ఇప్పటి వరకు వెలువడిన సంచికలను (2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018) సంకలనాలుగా (12 నెలలకు ఒక సంకలనంగా) రూపొందించి పాఠకుల కోరిక మేరకు అందిస్తున్నాం. భవిష్యత్తులో కూడా వచ్చే సంచికలను సంకలనాలుగా తీసుకువస్తామని తెలియ జేస్తున్నాం. ఆసక్తి కలవారు ఒక్కో సంకలనాన్ని రూ. 300/-లకు పొందవచ్చు (ప్రార్థిత ఛార్జీలు అదనం).

ISSN ఆమోదం పొందిన 'దక్కన్ ల్యాండ్' మాసపత్రిక పట్ల చూపుతున్న ఆదరణకు ధన్యవాదాలు.

సంకలనాలు పొందేందుకు మా దిరునామా:

ఎడిటర్, 'దక్కన్ ల్యాండ్'
3-6-712/2, స్ట్రీట్ నెం.12,
హిమాయత్ నగర్,
హైదరాబాద్-500029, తెలంగాణ
మొబైల్: 9030626288
Email: desk.deccan@gmail.com
Website: www.deccanland.com

ఆన్లైన్ ద్వారా చెల్లించుకోవడం:

NAME : DECCAN LAND
BANK : KOTAKMAHINDRABANK
ACCOUNT NO : 7111218829
IFSC CODE : KKBK000555
BANK CODE : 000555
MICR CODE : 500485007

తెలంగాణ రాష్ట్ర పునర్నిర్మాణ మహా యజ్ఞంలో ప్రజల భాగస్వామ్యం జరగాలి

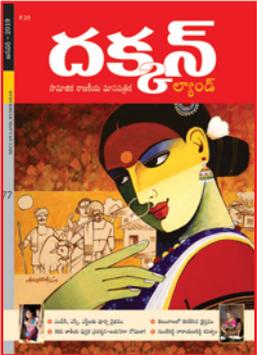
తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడ్డాక మరోసారి సార్వత్రిక ఎన్నికలు జరిగి డిసెంబరులో తెలంగాణ రాష్ట్ర సమితి రెండవసారి అధికారంలోకి వచ్చింది. సుస్థిరమైన తెలంగాణ నిర్మాణం కోసం విశాలమైన, విస్తృతమైన దృష్టితో కార్యదీక్షతో ఇంకా మునుముందుకు సాగాలన్న దృఢమైన ప్రజల ఆకాంక్షకు ప్రతిబింబంగా ఎన్నికల ఫలితాలు కనిపించాయి. పరిపూర్ణ స్థాయిలో ప్రగతిని అందుకోవాలంటే తెలంగాణ రాష్ట్ర పునర్నిర్మాణ మహా యజ్ఞంలో పాఠదర్శకమైన అంకితభావంతో ప్రజలంతా భాగస్వాములై తోడ్పడాలి. ప్రాధాన్యత కలిగిన అన్ని రంగాలలో కృషి ప్రణాళికాబద్ధంగా జరగాలి.

హైదరాబాదులో నేషనల్ బుక్ ఫెయిర్ డిసెంబరులో ఎంతో ఘనంగా జరిగి ముగిసింది. మునుపెన్నడూ లేనివిధంగా లక్షలాదిమంది పుస్తక ప్రేమికులు బుక్ ఫెయిర్ ను సందర్శించి వెలకట్టలేని పుస్తకాలను ఒకచోట చూసే సదవకాశాన్ని పొందారు. బుక్ ఫెయిర్ లో భాగంగా పుస్తకావిష్కరణలు, సదస్సులు, బాలల వికాస కార్యక్రమాలు, సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు జరిగాయి. వేలాదిమంది పుస్తకాభిమానులకు బుక్ ఫెయిర్ ఒక మధుర జ్ఞాపకంగా మిగలడమే కాక పఠనాభిలాష ప్రాధాన్యతను ప్రపంచానికి చాటిచెప్పింది.

రేపటితరానికి ప్రతినిధులైన బాలలను నిర్మాణాత్మకంగా, సృజనశీలత కలిగినవారిగా తీర్చిదిద్దడం ఎంతో అవసరం. బాలసాహిత్యం అందుకు ఎంతగానో తోడ్పడుతుంది. బాలసాహిత్యం ఎక్కువగా రావలసిన పరిస్థితి ఉంది. పాఠశాల స్థాయి నుండి పిల్లలలో పఠనాభిలాషను పెంపొందింపజేసేందుకు కృషి జరగాలి. బాలసాహిత్యాన్ని రచింపజేసి, ప్రచురింపజేసి అందుబాటులోకి తేవడానికి ప్రయత్నాలు బహుముఖంగా ఉండాలి. పిల్లలలో సృజనాత్మక శక్తి పెంపొందింపజేసే మార్గాలను అన్వేషిస్తూ ఆధునిక సాంకేతిక విజ్ఞానాన్ని వినియోగించుకుంటూ ప్రచురణలను విస్తారంగా చేపట్టి ముందుకు సాగాలి. పుస్తక పఠనాభిలాష, భాషపై మక్కువ చిన్నతనంలోనే పిల్లలలో పెంచగలిగితే భవిష్యత్తు ప్రయోజనాలు ఎంతో ఆశాజనకంగా ఉంటాయి. ప్రభుత్వంతోపాటు సామాజిక సాహిత్య సంస్థలు బాలసాహిత్య ప్రచురణకు ముందుకు వచ్చి కృషిని కొనసాగించాలి.

2019 కొత్త సంవత్సరంలో అడుగుపెట్టాం. 'దక్కన్ ల్యాండ్' పాఠకులు, శ్రేయోభిలాషులందరికీ హృదయపూర్వకంగా నూతన సంవత్సర శుభాకాంక్షలు తెలియజేస్తున్నాం. తెలంగాణ రాష్ట్ర సాధన ఉద్యమం మొదలుకుని నేటివరకు 'దక్కన్ ల్యాండ్' మీ అందరి ఆదరణాభిమానాలు పొందుతూ తెలంగాణ ప్రాంత ఆశయాలు, ఆకాంక్షలను ప్రతిబింబించే వేదికగా మారింది. సామాజిక, సాహిత్య, వారసత్వ, చారిత్రక అంశాలు, అస్థిత్వ పోరాటాలు, అన్ని వర్గాల ప్రజల సమస్యలకు ప్రాధాన్యతను ఇస్తూ ఆయా రంగాలలో నిష్ణాతులైనవారెందరో రాసిన వ్యాసాలు, విశ్లేషణలు, స్పందనలను ప్రచురించి తెలంగాణ సమాజానికి కృతజ్ఞతాపూర్వకంగా అందించి ఏడో సంవత్సరంలోకి అడుగుపెట్టింది. కార్యదీక్షతో సాగే 'దక్కన్ ల్యాండ్' అక్షర ప్రయాణానికి స్ఫూర్తిపంతులైన మీ అందరి సహకారం, దిశానిర్దేశాన్ని సదా కోరుకుంటున్నాము. ప్రజాస్వామిక, రాజకీయార్థిక, సామాజిక సాహిత్య విశ్లేషణ వేదికగా 'దక్కన్ ల్యాండ్'ను తీర్చిదిద్దాలని జరుగుతున్న కృషికి మీ తోడ్పాటును మన:స్ఫూర్తిగా ఆహ్వానిస్తూ....

వెదకుమాగ్.యం
(మణికోండ వేదకుమార్)
ఎడిటర్

తెలంగాణలో కొత్త లోకాలకు తెరతీసిన క్రైస్తవం

మొత్తం దక్కన్ లో మొట్టమొదటి చర్చి కుతుబ్ షాహీ కాలంలో ఏర్పాటయింది. 1620 ఆ ప్రాంతంలో ఈ చర్చి ప్రారంభమయింది. పోర్చుగీస్, ఫ్రెంచ్ నుంచి వచ్చిన కాథలిక్ అధికారులు గోలకొండలో కుతుబ్ షాహీ సైన్యానికి శిక్షణ ఇచ్చేవారు. ఈ అధికారులు కట్టడాల నిర్మాణంలో, వ్యవసాయరంగంలోనూ మెలుకువలు నేర్పించేవారు. దీంతో కుతుబ్ షాహీ రాజులతో పాటు వారి అధికారులకు కూడా వీరపట్ల గౌరవ భావముండేది. ఈ చర్చికి సంబంధించి ఒక కథనం కూడా ప్రచారంలో ఉంది. 16వ శతాబ్దంలో తెలంగాణలో తీవ్రమైన కరువు ఏర్పడింది. ఈ సమయంలో జహానుమా ప్రాంతంలోని కొండపైన గల ఒక గుహలో నివాసం ఏర్పర్చుకొని, ఉపవాసాలు చేస్తూ ప్రాణ్సుకు చెందిన ఒక మిషనరీ ఉండేవాడు. దీంతో కుతుబ్ షాహీ రాజు వర్షం పడేలా ప్రార్థనలు చేయాలని ఫ్రెంచ్ మిషనరీని నిజాం కోరిండు. అయితే తాను ప్రార్థన చేస్తాను కాని అందుకు ప్రతిఫలంగా ఇక్కడ 'లేడీ ఆఫ్ సారోస్' పేరిట ఒక చర్చి నిర్మించుకునేందుకు అనుమతి వ్వాలని అడిగినాడు. దీనికి కుతుబ్ షాహీ రాజు సమ్మతించడంతో ఫ్రెంచ్ మిషనరీ ఉపవాస దీక్షలో ఉండి ప్రార్థనలు చేసిండు. దాంతో ఆ రోజు రాత్రే నగరంలో కుంభవృష్టి కురిసింది. ఇట్లా ఈ చర్చి నిర్మాణానికి అనుమతి దొరికింది. ఇప్పటికీ జహానుమాలోని 'బాయ్స్ టౌన్'లో ఈ చర్చిలో ప్రార్థనలు జరుగుతాయి. ఇట్లా హైదరాబాద్ లో మొట్టమొదటి చర్చి జహానుమాలో ఏర్పడింది. ఆ తర్వాత 1810లో సికింద్రాబాద్ లో ఒక చర్చి నిర్మితమయ్యింది. హైదరాబాద్ లో మొట్టమొదటి చాపెల్ (చిన్న చర్చి) 1817లో ఆరంభమయ్యింది. తొలి దశలో ఈ చర్చిలో హైదరాబాద్ లో నివాసం ఏర్పర్చుకున్న యూరోపియన్లు మాత్రమే ప్రార్థనాలు చేసుకునేవారు. రాసు రాసు ఇది దళితులకు ఎక్కువగా దగ్గరయింది. ఆ తర్వాత 50 యేండ్లకు ఆబిడ్స్ లోని సెయింట్ జార్జ్ చర్చి ప్రారంభమయింది.

వీటితో పాటు దేశంలోనే మొట్టమొదటి దేశీయ బిషప్ అజరయ్య డోర్నకల్ కేంద్రంగా ఎంతోమంది దళితులకు సేవ జేసిండు. డిచ్ పబ్లిక్ క్రైస్తవ డాక్టర్లు కుష్టు రోగులకు ఆరోగ్య కేంద్రాన్ని నెలకొల్పి సేవ జేసినారు.

ఆంధ్రప్రాంతంలో ధవళేశ్వరం ఆనకట్ట కట్టించిన ఆర్థర్ కాటన్ మరో ఇద్దరు ఇంజనీర్లు ఇ.ఇ. జెంకిన్స్, జార్జ్ ఫ్రయర్ తో కలిసి 1863లో సిరొంచ (ఆదిలాబాద్)లో గోదావరి నదిపై ఇంజనీరింగ్ కార్యకలాపాలు చేపట్టారు. అప్పటికే ఔరంగాబాద్ (హైదరాబాద్ రాష్ట్రంలో భాగం) కేంద్రంగా నడుస్తున్న చర్చి మిషన్ సొసైటీ

కార్యక్రమాల్లో వీరు పాల్గొన్నారు. ఇదే కాలంలో అప్పటి వరకు మెథడిస్ట్ మిషనరీ సొసైటీ పేరుతో మత ప్రచారాన్ని చేస్తూ వచ్చిన సంస్థ 'గోదావరి మిషన్' (నది పేరిట)గా పేరు మార్చుకుంది. ఆ తర్వాతి కాలంలో 1872-74 సంవత్సరాల్లో విలియమ్ టేలర్ అనే అతను 'హిందుస్తాని మిషన్' పేరిట హైదరాబాద్ లో క్రైస్తవ మత కార్యక్రమాలు చేపట్టారు. 1873లో హెన్రీ లిటిల్, విలియం బర్డెన్ అనే ఇద్దరు మత ప్రచారకులు సికింద్రాబాద్ లోని క్లాక్ టవర్ వద్ద చర్చిని నిర్మించారు. వీరిలో విలియమ్ అనే అతను హైదరాబాద్ లో వెస్లియన్ మిషన్ ని స్థాపించాడు. వీరితో బాటుగా హైదరాబాద్ కు చెందిన స్థానికుడు బెంజమిన్ అనే అతను తెలుగులో 1879లో రామ్ కోట్ లో ప్రార్థనలు ప్రారంభించాడు. తెలుగులో ప్రార్థనలు చేయడమంటే అవి స్థానికంగా మతం మార్చుకున్న దళితుల కోసమే అని అర్థం చేసుకోవాలి. జోసెఫ్ కార్నిలియస్ అనే అతను కూడా తెలుగులో ప్రార్థనలు నిర్వహించేవాడు. బెంజమిన్ అనే పాస్టర్ కరీంనగర్ లో చర్చిని స్థాపించాడు. ఇదే సమయంలో కాంప్ బెల్ అనే అతను హైదరాబాద్ లో క్రైస్తవ మత ప్రచారానికి శ్రీకారం చుట్టిండు. ఈయన ప్రచారానికి వెళ్ళినపుడు గ్రామాల్లో ప్రజలు తలుపులు మూసుకునేవారు. వీళ్ళను దోచుకునే వాళ్ళుగా చూసేవారు. అయితే క్రమంగా గ్రామాల్లోని దళితులకు వైద్య సదుపాయాలు కల్పించి వారికి దగ్గరయ్యారు. అయినప్పటికీ తాము అప్పటి వరకు ఆచరిస్తున్న హిందూమతాన్ని విడిచి క్రైస్తవాన్ని స్వీకరించడానికి ఎక్కువ మంది ముందుకు రాలేదు. సంవత్సరానికి నలుగురైదుగురికి బాప్టిజం ఇస్తూ తొలి దశలో కాంప్ బెల్ ఆయన భార్య క్రైస్తవాన్ని తెలంగాణలో ప్రచారం చేసిండు.

మెదక్ క్యాథెడ్రల్ చర్చి

తెలంగాణ జిల్లాల్లో మొదటి చర్చి 1880 జనవరి నాలుగున హన్మకొండలోని సుబేదారిలో ప్రారంభమయింది. అతి కొద్ది కాలంలోనే హన్మకొండ పరిసర ప్రాంతాలైన భీమారం, వడ్డేపల్లి, గుండ్ల సింగారం, పెద్దమ్మ గడ్డ తదితర ప్రాంతాల్లో క్రైస్తవ మతావలంబకులు పెరిగారు. వీరి కోసం అప్పటికే అక్కడ పనిచేస్తున్న ఎలిజబెత్ తో పాటు నెల్లూరు నుంచి మత ప్రచారం కోసం వచ్చిన దీనమ్మ ఒక పాఠశాలను స్థాపించి నడిపించారు.

తెలంగాణలోని జిల్లాల్లో బహుశా రెండో మిషనరీ మహబూబ్ నగర్ లో ప్రారంభ మయింది. ఈ మిషనరీని 1885లో డాక్టర్ ఎల్బర్ట్ చూట్ ఆరంభించాడు. చూట్ భార్య, సోదరి స్కాట్ చూట్ కూడా ఈ మిషనరీ తరపున సేవలందించారు. 1895లో

బాలబాలికల కోసం వసతి గృహాలను నిర్మించారు. 1892-1897 ప్రాంతంలో పాలమూరు ప్రాంతంలో భయంకరమైన కరువు ఏర్పడింది. ఈ కరువును ఎదుర్కొనే ఉద్దేశ్యంతో చూట్ ప్రభుత్వాన్ని ఒప్పించి 200ల ఎకరాలను సేకరించాడు. వీటిని పేద క్రైస్తవులకు పంచియిచ్చి సాగు యోగ్యం చేయించాడు. దీనికి బెల్లెహామ్ పురము పేరు పెట్టాడు. 1901 లో ఇక్కడ నివాస గృహాలనేర్పర్చుకున్నారు. చూట్ పూనుకొని కొర్పిపాడు, తక్కశిల, వెల్టూరు, గద్వాల తదితర ప్రాంతాల్లో మిషనరీలను ఏర్పాటు చేయడమే గాకుండా పాఠశాలలను స్థాపించాడు. చూట్ కేవలం పదేండ్లు మాత్రమే ఇక్కడున్నారు. 1885లో మహబూబ్ నగర్ కు వచ్చిన ఆయన 1894లో చనిపోయాడు. ఆయన బతికున్న కాలంలో ఏర్పాటు చేసిన పాఠశాల జిల్లాలోనే పేరెన్నికగన్నది. మొదట నిర్మించిన వసతి గృహంలో 15 మంది విద్యార్థులు ఉండేవారు. వారందరూ క్రైస్తవాన్ని స్వీకరించిన వారే! ఈ పాఠశాల తొలి ప్రధానో పాధ్యాయుడిగా శాంసన్ రంగయ్య పనిచేశారు. అనంతరం 1904లో బేతము బెంజమిన్, 1907లో బొప్పూరు శాంసన్, 1910లో సి.సి.సాలమన్ ప్రధానో పాధ్యాయులుగా పనిచేశారు. యల్.డేవిడ్ కాలంలో పాఠశాల కొన్ని రోజులు మూత పడింది. 1924లో పునఃప్రారంభమైన తర్వాత బొప్పూరు శాంసన్, రెబ్బమ్మల కుమారులు బి.ఎస్.జ్ఞాన ప్రకాశము, బి.ఎస్.దీనదయాలు, బి.ఎస్. కృపాదాసము వరుసగా ప్రధానో పాధ్యాయులుగా పనిచేశారు.

1901లో పాలమూరులో వైద్యాలయము నిర్మితమైంది. పాలమూరులో మిషనరీ కార్యకలాపాలు నిర్వహిస్తున్నప్పటికీ చూట్ గద్వాలలో కూడా మత ప్రచారాన్ని చేసేవాడు. అయితే 1893లో గద్వాలలో మత ప్రచారం కోసం జి.జె.హైజింగ్ దంపతులు అమెరికా నుంచి వచ్చారు. ఇక్కడ మత ప్రచారాన్ని దేశీయుడైన భూంపాంగ్ చిన్నకిష్టయ్య నిర్వహించాడు. పూడూరుకు చెందిన చిన్నకిష్టయ్య (1841-1941) 1870లోనే క్రైస్తవమతాన్ని స్వీకరించాడు. చూట్ తో కలిసి కరువు కాలంలో అన్నార్తులను ఆదుకున్నాడు. వారికి పని కల్పించాడు.

తెలంగాణలో అమెరికన్ మిషనరీలు తమ కార్యకలాపాలు నిర్వహిస్తున్న దశలోనే మెన్సోనైట్ బ్రదర్స్ సంఘం తరపున మత ప్రచారం కోసం అబ్రహం ప్రీజన్ దంపతులు పనిచేశారు. అబ్రహం జర్మనీలో హాంబర్గ్ వేదాంత (మత బోధన) కళాశాలలో చదువుకున్నాడు. అమెరికన్ మిషనరీలతో కలిసి పనిచేసే ఒప్పందం మీద ఈ దంపతులు తెలంగాణకు వచ్చారు. మొదట 1889 నల్గొండలో తమ కార్యకలాపాలు చేపట్టారు. ఆ తర్వాత 1891 లో మొత్తం 129 మంది సభ్యులతో బాప్టిస్టు సంఘాన్ని ఏర్పాటు చేశారు. ఇది మొత్తం భారతదేశంలోనే మొట్టమొదటి సంఘం. ఈ దంపతులు

1899లో స్వదేశం వెళ్ళిపోయారు. వీరి అనంతరం 1904లో కార్మిలియన్ హెచ్. ఉస్రూ ఇక్కడ సంఘ కార్యకలాపాలు నిర్వహించాడు. నల్గొండ ప్రచార కార్యక్రమాల్లో చురుగ్గా పాల్గొన్న జె.లెవీ పంతులు, ఆయన భార్య రెబకామ్మ, సూధర్మన్, న్యూఫీల్డ్ అనే అతను తర్వాతి కాలంలో తెలంగాణలోని వివిధ ప్రాంతాల్లో మత ప్రచారాన్ని కొనసాగించి సేవలందించారు. ఈ సమయంలో లెవీ పంతులు భార్య మరణించడంతో కనిగిరికుంటకు చెందిన సత్యవేదమ్మను వివాహమాడాడు. వీరు కొంత కాలం హైదరాబాద్ లో తమ కార్యకలాపాలను నిర్వహించడానికి ప్రయత్నించారు కానీ ఇక్కడి పరిస్థితులు అనుకూలించక పోవడంతో తిరిగి నల్లగొండకు చేరుకున్నారు.

1896లో చార్లెస్ వాకర్ పొస్టెట్ అనే అతను తాను అంతవరకు తిరుమలగిరి (సికింద్రాబాద్)లో బ్రిటీష్ సైన్యం కోసం నడిపిస్తున్న చర్చి బాధ్యతలను వదులుకొని మెదక్ లో మత ప్రచారాన్ని చేపట్టాడు.

నల్లగొండ తరవాత వరుసగా 1898లో హ్యూబర్ట్ దంపతులు

సూర్యాపేటలో, హెన్రిక్స్ ఉస్రూ దంపతులు 1902లో జనగామలో, జాన్. జి వీన్స్ దంపతులు 1904లో రామాయం పేటలో, జె.ఎ.పెన్నర్ మహబూబ్ నగర్ లో బాప్టిస్టు మిషనరీలు స్థాపించి, ఆరోగ్య, విద్య విషయాల్లో శ్రద్ధ చూపించి స్థానికులకు, ముఖ్యంగా దళితులకు దగ్గరయ్యారు.

గతంలో హైదరాబాద్ లో కార్యకలాపాలు నిర్వహించడానికి ప్రయత్నించి విఫలం కావడంతో అమెరికన్ మెన్సోనైట్ బ్రదర్ సంఘం వారు జాన్ హెచ్.పాంక్రాట్టుని మత ప్రచారం కోసం పంపించారు. ఈయన 1903లో హైదరాబాద్ కు వచ్చినప్పుడు కనీసం వసతి

సౌకర్యం కూడా ఏర్పాటు చేసుకోలేని పరిస్థితి. అంతకు ముందు నల్లగొండ మిషనరీలో పనిచేసిన న్యూఫీల్డ్ సహకారంతో 1904లో అమెరికన్ మెన్సోనైట్ బ్రదర్స్ సంఘాన్ని స్థాపించాడు. ఇది హైదరాబాద్ లోని మలక్ పేటలో ఏర్పాటయ్యింది. ఈ సంఘం (చర్చి) స్థాపించిన కాలంలో కేవలం 13 మంది మాత్రమే సభ్యులుగా ఉన్నారు. ఇదే తెలంగాణలో స్థాపించబడ్డ మొట్టమొదటి అమెరికన్ మెన్సోనైట్ చర్చి. ఈయన చుట్టు పక్కల గ్రామాల్లో విస్తృతంగా ప్రయాణించి మత ప్రచారం చేశాడు. దీంతో తూర్పున శివన్న గూడెం నుంచి పడమట పాలమాకుల (శంషాబాద్ పక్కనే ఉన్న ఊరు) వరకు ఎంతో మంది సంఘ సభ్యులుగా క్రైస్తవ మతాన్ని స్వీకరించారు. ఇట్లా స్వీకరించిన తొలి వారిలో జాన్ లెవీ దంపతులు, టి.ఆర్. రత్నము, వి.కోటయ్య, గౌడిపేరి యాకోబు, వి. అబ్రహము, కటికల సాధు, జి.ఎన్.డగ్లస్, కందుల ఇస్సాకు, వేశపోగు సమూయేలు, తాపుడి తిమోతి, గొంగడి కొండయ్య, రావూరి దేవదాసు, గురుమూర్తి

తెలంగాణలో అమెరికన్ మిషనరీలు తమ కార్యకలాపాలు నిర్వహిస్తున్న దశలోనే మెన్సోనైట్ బ్రదర్స్ సంఘం తరపున మత ప్రచారం కోసం అబ్రహం ప్రీజన్ దంపతులు పనిచేశారు. అబ్రహం జర్మనీలో హాంబర్గ్ వేదాంత (మత బోధన) కళాశాలలో చదువుకున్నాడు. అమెరికన్ మిషనరీలతో కలిసి పనిచేసే ఒప్పందం మీద ఈ దంపతులు తెలంగాణకు వచ్చారు. మొదట 1889 నల్గొండలో తమ కార్యకలాపాలు చేపట్టారు.

రావు, మైనము నతానియేలు, పాలేటి యాకోబు, అద్దంకి నతానియేలు, కందుల దావీదు, బెక్కము జాన్, కొండ్రి పోచయ్య, బి.సుదర్శనము, ఎం.ఎన్.కృష్ణ తదితరులున్నారు. 1835లో ఏర్పడ్డ అమెరికన్ బాప్టిస్ట్ మిషనరీ యూనియన్ గద్వాల, సికింద్రాబాద్, హనుమకొండ, నల్లగొండ, జనగామ, సూర్యాపేట, మధిర మొదలైన పట్టణాల్లో పాఠశాలలు, దేవాలయాలు (చర్చీలు) ఏర్పాటు చేశారు.

మెస్సేయన్ మెథడిస్ట్ మిషన్ 1879లో ఏర్పడింది. ఈ సంస్థ తరపున విలియం బర్న్స్, హెన్రీ లిటిల్ అనే మిషనరీలు హైదరాబాద్ కేంద్రంగా తమ మత ప్రచారాన్ని 1879లో ప్రారంభించారు. 1880లో బర్న్స్ చాదర్‌ఫాట్‌లో ఒక చర్చీని, పాఠశాలను ఏర్పాటు చేసింది. 1884లో బెంజమిన్ ఫ్రాంట్ దంపతులు కరీంనగర్‌కు వెళ్లి అక్కడ మత ప్రచారం చేసింది. జోసెఫ్ మంగయ్య అనే దేశీయుడు బోధకుడిగా ఉండేవాడు. ఈయన ప్రోత్సాహంతో ఎక్కువగా మూలలు క్రైస్తవ మతాన్ని స్వీకరించారు. వీరి మత ప్రచారం తర్వాతి కాలంలో ఆలేరు, సిద్దిపేటలకు విస్తరించింది. అలాగే 1886లో ఏర్పాటైన ఎపిస్కోపల్ మెథడిస్ట్ సంఘం తరపున 1905లో హైదరాబాద్‌కు వచ్చిన సి.ఇ. పార్కర్ 1906లో వికారాబాద్‌లో ఒక పాఠశాలను, ఆ తర్వాత 1910లో మెదక్ జిల్లా జహీరాబాద్‌లో మరొక పాఠశాలను స్థాపించారు.

దళితల విద్యాభివృద్ధికి మెన్సొనెట్ సంఘం కూడా కృషి చేసింది. 1904లో మలక్‌పేటలోని సంఘం ఆవరణలో ఒక పాఠశాల ప్రారంభించింది. ప్రారంభ సమయంలో ఏడుగురు విద్యార్థులుండే వారు. మాడుగు ఇసోకు, రాహేలమ్మ, విజయమ్మ, గండమల్ల సలోమి, కొత్తపల్లి సమూయేలు, వంగూరి అప్పయ్య, వి.ఎల్. బెంజమిన్‌లే ఆ విద్యార్థులు. ఇదే పాఠశాలలో ఉపాధ్యాయులుగా కనుమాల నారయ్య, బండారు రెంసన్, గౌడిపేరు యిస్సాకు, జె.సత్యవేదమ్మ, జె.జె.మిత్ర, గంధము సమూయేలు దగ్గస్, ఎం.ఎన్.పిల్లై, మేకల ఫిలిప్, బండారు అలీసమ్మ, కనుమాల శారమ్మ, పంది నరసయ్య, వి.ఎల్. బెంజమిన్ తదితరులు వివిధ కాలాల్లో పనిచేశారు.

1913లో ప్రతికూల పరిస్థితుల్లో మలక్‌పేట స్థలాన్ని ఖాళీ చేయాల్సి రావడంలో సంఘాన్ని ఇసామియ బజార్‌కు మార్చారు. ఇక్కడ మిడిల్ స్కూల్ వరకు బోధన జరిగేది. ఈ సమయంలో కాథరిన్ లోహర్జన్ అనే ప్రచారకరాలు విషజ్వరం కారణంగా 1915లో చనిపోయింది. ఆమె 1908 నుంచి మలక్‌పేట చర్చి ప్రచారకురాలిగా వచ్చింది. లోహర్జన్ స్థానంలో వచ్చిన ఆన హనేమాన్ దళితల వైద్యం పట్ల ప్రత్యేక శ్రద్ధ చూపించింది. నల్లగొండ చర్చి స్థాపన నాటి నుంచి సంఘ కార్యక్రమాల్లో పాలుపంచుకుంటున్న ఆనసూదర్మన్ ఇంటింటికి తిరిగి వైద్యం అందించేది. ఈమె మొదట 1898లో బొంబాయికి

వచ్చింది. ఆనసూదర్మన్ అంతకు ముందు నర్సారావు పేట, గురజాలలో కొంత కాలం పనిచేసింది. ఈమె తర్వాతి కాలంలో డి.ఎఫ్.బర్నతోల్డుని వివాహమాడింది.

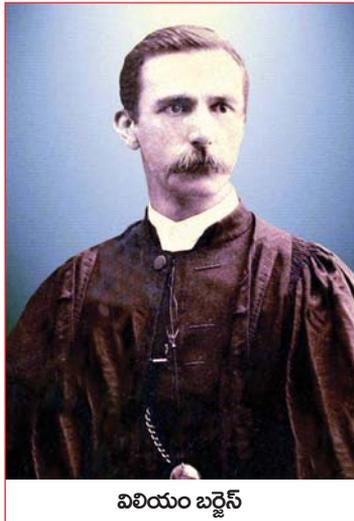
బర్నతోల్డు అంతకు ముందు 1904-1906 మధ్యన తెలుగు నేర్చుకొని మలక్‌పేట కేంద్రంగా పనిచేశాడు. తాను హైదరాబాద్‌కు వచ్చిన ఆరు వారాలకే ఆయన భార్య మశూచితో సూర్యాపేట మిషనరీ హాస్పిటల్‌లో చనిపోయింది. అయినప్పటికీ ఈయన ధైర్యం చెడకుండా 1909లో నాగర్‌కర్నూల్‌లో చర్చీని ప్రారంభించాడు. 50 ఎకరాల స్థలంలో మొదట 1908లో మిషనరీ బంగ్లాను, 1909లో బాలికల వసతి గృహాన్ని, 1910లో పాఠశాలను, అందులోని ఉపాధ్యాయుల కోసం వసతిగృహాన్ని నిర్మించాడు. అయితే బర్నతోల్డు రెండో భార్య ఆనసఫ్ ప్రసవ సమయంలో 1915లో చనిపోయింది. దీంతో 1916లో మలక్‌పేటలో వైద్యసేవలందిస్తున్న ఆనసూదర్మన్‌ని పెళ్లి చేసుకున్నారు.

1908లో ఇండియాకు వచ్చిన జె.హెచ్.ఓత్, మేరీ ఎఫ్. ఓత్ దంపతులు నల్లగొండ మిషనరీ నిర్వాహకులు సి.ఉస్మన్ సలహాపై దేవరకొండలో తొలి మిషనరీని ఏర్పాటు చేసింది. వీరిద్దరూ అంతకు ముందు మలక్‌పేట మిషనరీలో తమ సేవలందించారు.

నాగర్ కర్నూల్ పాఠశాల తొలి విద్యార్థుల్లో పెరికె మార్కు జె.యోహాను, కె.మోజస్, సిరిగూరి దీవెనమ్మ, సిరిగూరి ఎస్వీరమ్మ, టి.గ్రీసమ్మ, టి.మిన్నెమ్మ, టి.డైనమ్మ, వి.సైమన్ కొర్నెలియస్, ఎ. సమూయేలు తదితరులున్నారు.

బర్నతోల్డు చేసిన మత వ్యాప్తి, సేవలు, విద్యా, వైద్య సేవల కారణంగా చాలామంది మతం మార్చుకున్నారు. క్రైస్తవాన్ని స్వీకరించారు. ఇందులో కోళ్ళ యోహాను (తూడుకుర్తి), టి.ఎజ్ర (తెలకపల్లి), బెజవాడ మార్కు (అచ్చంపేట) తగరము సాధు (కల్వకుర్తి), జి.సి.పౌలు, చింతయ్య, కె.నరసింహులు, సి.యాకోబు, ఎం. అప్రూము, ఈ. ఆమోసు జాన్ (తిరుమలాపురము), జె.సి.స్టీవెన్ (రఘువతిపేట), అట్లూరి రామయ్య, బి.లక్ష్మయ్య, డి.నారయ్య, టి.నాగయ్య, బి.మోషె, టి.పౌలు, కె.అబ్రహాము, కె.రత్నము, ఆర్. డేవిడ్ రాము, ఎ.సి.సమూయేలు, వి.పేతురు, ఎం.నతానియేలు, జాన్ పాపయ్య, బీ.పీటర్ (గట్టిపలపల్లి), బి.సోమసుందరం (కొత్తూరు), గోనె యోన (తాండ్ర), యన్.యన్. అప్రూము (బైరాపురము)లతో పాటుగా కె.అచ్చమ్మ, బి.మార్తమ్మలు ముఖ్యులు. ఒంగూరు సాయన్న బాప్టిస్ట్ మొదటి మొదటి వ్యక్తి. బహుశా ఈయన వంగూరు గ్రామస్థుడు కావచ్చు.

నాగర్ కర్నూల్ శాఖ తరపున సువార్తీకులు ఇప్పకుంట, పోలిశెట్టిపల్లి, చింతపల్లి, తిర్మలాపురము, తూడుకుర్తి, మంగనూరు, దాసర్ల పల్లె, యాదారెడ్డి పల్లె, యన్నచెర్ల, తెలకపల్లె, వడ్డెమాన్, కల్వకుర్తి

విలియం బర్నెస్

తదితర గ్రామాల్లో ప్రచారం చేసేవారు. కల్వకుర్తిలో తగరము సాధు ఆయన భార్య లిడియమ్మలు మత ప్రచారం చేశారు. సాధు అనంతరం దళవాయి జాషువా ఈ ప్రాంతంలో మత ప్రచారం చేశాడు. ఈయన ఆంధ్రాంగ్ల భాషల్లో నిష్ణాతుడు. మంచి వక్త. నాగర్ కర్నూల్ పాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయుడిగా కూడా పనిచేశాడు.

1912లో నాగర్ కర్నూల్ లో ఏర్పాటు చేసిన ఆసుపత్రి అందరికీ వైద్యాన్ని అందించింది. ఇందులో డాక్టర్ పెలన్ బెర్గుతో పాటుగా పెరికె రామయ్య, ఆర్. లూశమ్మలు సహాయకులుగా సేవలందించేవారు. మొదటి ప్రపంచ యుద్ధంలో కూడా సేవలందించిన మేరి సి. వాల్ కూడా ఈ ఆసుపత్రిలో సేవలందించారు. ఈమె గ్రామాల్లో తిరిగి ప్లేగు వ్యాధి పీడితులకు సేవచేశారు.

1910లో ఏర్పాటైన దేవరకొండ మిషనరీ స్కూల్ తొలి విద్యార్థులు దళవాయి నారయ్య, వంకాయలపాటి యాకోబు, మేదరి గురువయ్య, గోన గమలియేలు, గందమాల పౌలు తదితరులు. బొమ్మూరి శాంసన్ దేవరకొండ మిషనరీ స్కూల్ కు బీజం వేసినాడు. తర్వాత డి. జి. శాంసన్ అనే అతను 1918లో ప్రధానోపాధ్యాయుడిగా ఉండి మాధ్యమిక తరగతి వరకు పాఠశాలను అభివృద్ధి చేశారు. ఇక్కడ జి. దేవసహాయము, జి. రెబ్బమ్మ, నామ ప్రకాశము, ఎలీషబేతమ్మ, జి. ఆల్ బర్బు సమూయేలు తదితరులు ఉపాధ్యాయులుగా ఇక్కడ పనిచేశారు. మొదట కనిగిరి నుండి మత ప్రచారానికి వచ్చిన గంధము సమూయేలు, ఆయన కుమారులు సోమసుందరము, ఆల్ బర్బు, పౌలు, రాబర్టు కూడా దేవరకొండలో సేవచేశారు. సమూయేలు దేవరకొండ చర్చికి పాస్టర్ గ పనిచేశారు. ఇక్కడి ఆస్పత్రి కోసం 14 గదులు కట్టించి ఉచితంగా ఇచ్చింది దేవరకొండకు చెందిన పద్మాశాలి వితరణశీలి పగడిమర్రి రామన్న.

1912లోనే వరంగల్ జిల్లా డోర్నకల్ లో చర్చ్ ప్రారంభ మయింది. ఈ చర్చి దిద్దిన ఖ్యాతి పాస్టర్ వేదనాయక్ సామ్యూల్ అజరయ్య (1874-1945) కు దక్కుతుంది. ఈయన భారతీయ సంతతికి చెందిన వారిలో తొలి బిషప్. తొలితరం ఫాదర్లలో ఈయనకు మంచి పేరుంది. ఆ తర్వాత దుమ్ముగూడెంలో కూడా ఒక చర్చి ప్రారంభమయింది. డోర్నకల్ చర్చ్ తరపున సువార్త సభలు ఏర్పాటు చేస్తూ మత ప్రచారం కోసం ఇంగ్లాండ్ జెనానా మిషనరీకు చెందిన 11 మంది మహిళలు తొలిసారిగానే కార్యకలాపాలు చేపట్టారు. స్థానికులకు విద్య, వైద్య సదుపాయాలు కల్పించారు. డోర్నకల్ దయోసిస్ తరపున ఖమ్మంలో ప్రచారం చేశారు. వీరి ప్రచారం వల్ల కొన్ని లక్షల మంది క్రైస్తవం స్వీకరించారు. దళితులకు విద్యాబోధన ఈ సంస్థ ప్రధానాశయంగా ఉండింది. స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వమే ఒక దశలో 1200 మంది స్త్రీ, పురుషులు ఈ సంస్థ నడిపించే వివిధ పాఠశాలల్లో ఉపాధ్యాయులుగా పనిచేసేవారంటే

వారు అనాటి దళిత సమాజంపై వేసిన ప్రభావాన్ని అర్థం చేసుకోవచ్చు. బాలికల కోసం ప్రత్యేకంగా డోర్నకల్, ఖమ్మంలో హాస్టల్స్ నిర్మించి నిర్వహించారు. ఇక్కడ పనిచేసిన దళితుల్లో ఆత్మకూరి రంగయ్య (1855-1942), దళవాయి నారయ్య, వేశపోగు జాన్, దాసరి ప్రసంగి (?-1967) వేశపోగు అంబ్రోస్ లు 1910కి ముందే చర్చిల్లో పాస్టర్లుగా పనిచేశారు.

1913లో ఎఫ్. ఎ. జాన్ జన్ అనే అతను వనపర్తిలో మిషనరీని స్థాపించాడు. అంతకు ముందు ఇక్కడ బాప్టిస్టు మిషనరీ చూట్ మహబూబ్ నగర్ కేంద్రంగా మత ప్రచారం, సేవలు అందించేవాడు. జాన్ జన్ కొంత కాలం నాగర్ కర్నూల్ మిషనరీలో పనిచేశాడు. 1916లో తొలి సంఘాన్ని 57 మంది సభ్యులతో ఏర్పాటు చేసిన జాన్ జన్ 1918-1920 మధ్య కాలంలో కరువు బారిన పడిన వారిని ఆదుకున్నాడు. ఆ కరువులో పనిగల్పించుటకై మిషనరీ భవనాన్ని నిర్మించారు. ఈ మిషనరీ ద్వారా ఏడుట్ల, సూగూరు, బుద్ధావరము, చాగపురము, వనపర్తి, పామిరెడ్డి పల్లె, గోపాలపేట తదితర గ్రామాల్లో క్రైస్తవ మత ప్రచారం చేసేవారు. 1916 సంవత్సరంలోనే ఇక్కడ పాఠశాలను కూడా ఏర్పాటు చేశారు. ఈ పాఠశాల తొలి విద్యార్థులు జి. దేవదాసు, ఎం. సి. కేటమ్మ, ఎం. సి. రత్నమ్మ, పి. బి. ఎలియ, కమలమ్మ, దేవసహాయము, జమియమ్మ, విక్టిఫ్, వైదుర్యమ్మ తదితరులు. ఈ పాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయులుగా జోషి రామాంజులు, ఆయన భార్య నాగమ్మ, బూతపాటి

ఇండియన్ మిషన్ సంస్థ తరపున రెవరెండ్ బెంజమిన్ డేవిడ్ సన్ వరంగల్ జిల్లా జనగామ దగ్గరలోని చేర్యాలో క్రైస్తవ మత ప్రచారానికి శ్రీకారం చుట్టిండు. ఈయనకు తోడుగా ఇ. డబ్ల్యు. అర్లాఫ్ పనిచేసిండు. ఈ సంస్థ అభ్యున్నతికి ఎస్. వి. జాన్, బి. జయరాజ్, కీ. పీటర్ అనే వాళ్ళు పనిచేశారు.

పీటరు, ఆయన భార్య మాణిక్యమ్మ తదితరులు ఉపాధ్యాయులుగా సేవ చేశారు. తర్వాతి కాలంలో జి. ఎం. జాషువా ప్రధానోపాధ్యాయులుగా పనిచేశారు. బహుశా గోలకొండ కవుల సంచికలో పేర్కొన్న జాషువా ఈయనే కావచ్చు. 1929 ప్రాంతంలో వైద్య సదుపాయాలకోసం ఆస్పత్రిని నిర్మించారు. ఇందులో మార్గరెట్ అనసూధర్మన్ పనిచేశారు. 1914లో హ్యూస్ టౌన్ (హైదరాబాద్, ముషీరాబాద్), 1920లో శంషాబాద్ లో, 1922లో కల్వకుర్తి ప్రాంతాల్లో ఈ మిషనరీలు తమ కార్యకలాపాలను ప్రారంభించారు. 1903లో తిరునల్వేలి దేశీయ మిషనరీ స్థాపితమయింది. ఈ మిషనరీ నుంచి విడిపోయి 1917లో ములుగు మిషనరీ ఏర్పడింది. దీని స్థాపకుడు కనికెల్ల సుందరం. ఈ సంస్థ తరపున దాదాపు నలభై గ్రామాల్లో దళితులు క్రైస్తవ మతాన్ని స్వీకరించారు. 1927లో ఏర్పాటైన వరంగల్ జిల్లా పరకాల మిషనరీ జి. వి. బి. శ్రీధర్ దంపతులు తీర్చి దిద్దిండ్రు. మేరీ జాన్, మేరీ థామస్ అనే సోదరీమణులు స్త్రీల కోసం 1947లో ఒక బోర్డింగ్ పాఠశాలను ఏర్పాటు చేసిండ్రు.

ఇండియన్ మిషన్ సంస్థ తరపున రెవరెండ్ బెంజమిన్ డేవిడ్ సన్ వరంగల్ జిల్లా జనగామ దగ్గరలోని చేర్యాలో క్రైస్తవ మత ప్రచారానికి శ్రీకారం చుట్టిండు. ఈయనకు తోడుగా ఇ. డబ్ల్యు. అర్లాఫ్ పనిచేసిండు. ఈ సంస్థ అభ్యున్నతికి ఎస్. వి. జాన్, బి. జయరాజ్, కీ. పీటర్ అనే

వాళ్ళు పనిచేశారు. చేర్యాలతో పాటుగా, సికింద్రాబాద్, పెద్దపల్లి, భువనగిరి, ఆదిలాబాద్ తదితర ప్రాంతాల్లో వృత్తి విద్యా కేంద్రాలను నెలకొలిపారు. దీనితో పాటుగా పెంతెకోస్తు సంఘం వాళ్ళు 1930 ఆ ప్రాంతంలో వరంగల్లు, హైదరాబాద్, సికింద్రాబాద్, నిజామాబాద్, తదితర ప్రాంతాల్లో శాఖలు స్థాపించారు. ఈ సంస్థలో ఎ. మనోహరం అనే అతను కీలకంగా పనిచేశాడు.

1937లో బాప్టిస్టు మిషనరీ వ్యవహారాలన్నీ మెన్సొనైట్ బ్రదర్స్ వారికి సంక్రమించాయి. 1930లోనే పరిమళబాయి అనే మహిళ ఎవాజంబిస్ట్ గా మారింది. 1904లో నర్సయ్య, సుందరబాయి దంపతులకు హైదరాబాద్ లో జన్మించిన ఈమె తండ్రి ఉద్యోగం కారణంగా చాలా కాలం మధ్యప్రదేశ్ లోని రాయ్ పూర్ లో ఉండింది. అక్కడే బైబిల్ ప్రచారకురాలిగా మారింది. 1922 ఆ ప్రాంతంలో క్రిస్టియన్ స్కూల్ టీచర్ కడార్ మాస్టర్ తో ఆమె వివాహం జరిగింది. 1922లో కల్వకుర్తిలో, 1948లో శంషా బాద్ లో ఈ మిషనరీలు తమ కార్యకలాపాలు ప్రారంభించాయి. అలాగే జోసెఫ్ అనే అతను ఆలంపూర్ లో చర్చిని ఏర్పాటు చేసిండు. నిజానికి తెలంగాణలో 1896లో దళితుల నుంచి క్రైస్తవ మతాన్ని స్వీకరించిన వారు 3992 మంది ఉండగా, 1920ల నాటికి మొత్తం 37వేల మంది క్రైస్తవులుగా మారిండు. దీని వెనుక అగ్రకులాల వారి ఆధిపత్యం ఒక కారణం కాగా, దళితుల్లో చైతన్యం రావడమనేది రెండో పార్టు. ఆనాడు చర్చిల్లో పనిచేసే వారందరూ అనివార్యంగా క్రైస్తవులే ఉండేవారు. అలా అయితేనే వారికి ఉద్యోగాలిచ్చేవారు.

క్రైస్తవ మతాన్ని స్వీకరించిన వారిలో ఎక్కువగా దళితులే ఉన్నారు. డోర్నకల్, మెదక్, నాగర్ కర్నూల్, దేవరకొండ, హైదరాబాద్, మహబూబ్ నగర్ తదితర ప్రాంతాల్లో తొలిదశలో దళితులు క్రైస్తవాన్ని స్వీకరించారు. ఇట్లా క్రైస్తవం స్వీకరించిన కుటుంబాల్లోని వారు తర్వాతి

కాలంలో మిషనరీ పాఠశాలల్లో చదువుకొని మళ్ళీ తాము విద్యార్థన చేసిన పాఠశాలల్లో ఉపాధ్యాయులుగా, ప్రధానాచార్యులుగా నియమితులయ్యారు. మూడూలుగు తరాల వరకు కూడా విద్యారంగంలో సేవలందించారు. తెలంగాణలో క్రైస్తవ మత ప్రచారం కోసం ఆంధ్రా ప్రాంతం నుంచి చాలా మందే వచ్చారు. వారందరూ ఇక్కడే సంస్థిరపడ్డారు. ఇట్లా స్థిరపడినవారు ఎంతో క్రైస్తవ సాహిత్యాన్ని సృజించారు. వారిలో నరేశ్వ సమూయేలు సుబ్బయ్య, మార్తాండ జ్ఞానప్రకాశం, ఈతకోటి ప్రకాశం, బుసమెల్ల బెంజమిన్, మొలతాటి విద్యానందం తదితరు లున్నారు. తెలంగాణలోనే పుట్టినవాళ్లలో దళవాయి ఫ్రాన్స్ జాషువా, మల్లెల సొలొమన్ జార్జి, ఇ.జి. ఆనందం తదితరు లున్నారు. వీరేగాకుండా గోలకొండ కవుల సంచికలో పేర్కొన్న మరెందరో క్రైస్తవ కవులు కూడా ఉన్నారు.

తెలంగాణలో తొలిదశలో ప్రధానంగా దళితులు క్రైస్తవ మతాన్ని స్వీకరించిండు. హిందూ మతంలో తమను తక్కువగా, హీనంగా చూడడం ఒక కారణం. అలాగే ఆలయాల్లో ప్రవేశానికి వారికి అనుమతి లేకపోవడం కూడా కారణమే! మరోవైపు క్రైస్తవ మత ప్రచారకులు దళితుల వాదల్లోనే నివాసముంటూ వారికి విద్య, వైద్య సదుపాయాలను కల్పించారు. ఇట్లా తెలంగాణలో క్రైస్తవ మతం ప్రచారం కావడానికి విదేశాల నుంచి వచ్చిన వారు కీలక భూమిక పోషించారు. వీరందరి గురించి వివరంగా తెలుసుకోవాల్సిన అవసరమున్నది. పాఠశాలలు స్థాపించడంలో, ఆధునికతను తెలంగాణకు తీసుకు రావడంలో, ఆంగ్ల విద్యను ప్రవేశ పెట్టడంలో వారు పోషించిన పాత్ర గురించి కూడా వివరంగా చర్చించాలి. అది మరోసారి చేద్దాం!

-సంగిశెట్టిశ్రీనివాస్, m:98492 20321
e: sangishettysrinivas@gmail.com

నల్గొండ: హెన్రీ పి. హన్రెచ్ తదితరులు

చందదారులుగా చేరండి!

దక్కన్ ల్యాండ్

చందదారులను చేర్చించండి!

'ఎం.వేదకుమార్ సంపాదకత్వంలో ప్రజాఉద్యమాల వేదికగా అరంభమైన 'దక్కన్ ల్యాండ్' తెలుగు సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక అనతికాలంలోనే అన్ని వర్గాల ఆదరణ పొందింది. తెలంగాణ ఉద్యమకారులకు కరదీపికగా మారింది. ఈ పత్రిక మరిన్ని వర్గాలకు చేరడంలో ఉద్యోగ, ఉపాధ్యాయ, మేధావుల అమూల్య సహకారాన్ని కోరుతున్నాం. చందదారులుగా చేరడంతోపాటు తమకు తెలిసినవారిని చందదారులుగా చేర్చించాల్సిందిగా అభ్యర్థిస్తున్నాం.

మా చిరునామా
DECCAN LAND
"CHANDRAM" 490, St.No. 12, Himayatnagar
Hyderabad - 500 029. Mob: 9030626288
E-mail:desk.deccan@gmail.com, www.deccanland.com

చందా వివరాలు:
వార్షిక చందా : రూ. 200
2 సం॥లకు : రూ. 400
'దక్కన్ ల్యాండ్' పేరిట ఎంఓ, మనీయార్డర్, చెక్ లేదా నగదు రూపంలో చందామొత్తం చెల్లించవచ్చు.

భావితరానికి నూతన సవాళ్ళు విసురుతున్న కృత్రిమ మేధస్సు!!

ఓ ప్రముఖ కథానాయకుడు నటించిన “రోబో” అనే చలనచిత్రం తెలుగునాట మంచి విజయం సాధించింది. అందులో “చిట్టీ” అనే పేరుగల రోబో చేసే విన్యాసాలు, సాహస కృత్యాలు ఒక ఎత్తైతే ప్రేమ, అభిమానం, దుఃఖం లాంటి భావావేశాలను కూడా వ్యక్తం చేయడం సినిమా చూసిన వీక్షకులకు కొత్తగానూ, వింతగానూ, విద్వారంగానూ అనిపించింది, కానీ అది సినిమా కాబట్టి, సినిమాలో ఇలాంటి కల్పనాపూరిత, ఊహాత్మక విషయాలకు ప్రాధాన్యం దక్కడం మామూలే కదా అని అందరూ సరిపెట్టుకున్నారు.

సీన్ కట్ చేస్తే...

అది హైదరాబాద్ లో జరుగుతున్న ప్రపంచ ఐటీ కాంగ్రెస్ సమ్మిట్. ఈ సదస్సులో “సోఫియా” అనే రోబో వేదికపై నిలబడి ఉంది. నిర్వాహకులు భారతదేశం గురించి నీవేమనుకుంటున్నావు, ఒక రోబోగా నీకు కూడా విశ్రాంతి కావాలా, సోషల్ మీడియాలో నీవు చురుకుగా ఉంటావా, బాలీవుడ్, హాలీవుడ్ నటులలో నీకు ఇష్టమైన వారు ఎవరు అని అడిగిన ప్రశ్నలకు చాలా చురుకుగా, వేగంగా సమాధానాలిచ్చింది. అంతేకాదు మహిళల పట్ల కొనసాగుతున్న వివక్షకు వ్యతిరేకంగా మహిళల హక్కుల గురించి మాట్లాడేందుకు తనకు పౌరసత్వం కూడా అవసరమని నొక్కి వక్కాణించింది (సౌదీ అరేబియా సోఫియాకు పౌరసత్వం ఇచ్చింది). బిట్ కాయిన్లలో ఎంత దబ్బుపెట్టుబడి పెట్టావు అన్న ప్రశ్నకు నా వయసు రెండేళ్ళే, నాకు బ్యాంక్ అకౌంట్ కూడా లేదు. అయినా ఒకరోబో ఎలా పెట్టుబడి పెట్టగలడు అంటూ నిర్వాహకులకే ఎదురు ప్రశ్నవేసింది.

మొదట్లో చర్చించుకున్నట్టు సినిమాలలోనో, లేకపోతే కాల্পనిక సాహిత్యంలోనో మనిషిలాగా ఇతరజీవులు, రోబోలు... ఆలోచించడం, తెలివితేటలు ప్రదర్శించడం మనందరం చూసే ఉంటాం కానీ సోఫియా రూపంలో అది వాస్తవ రూపందాల్చడంతో ఆశ్చర్యపోవడం మానవాళి వంతైంది. “కృత్రిమ మేధస్సు” అనే పరిజ్ఞానం ద్వారానే ఇలాంటి అబ్బురపరిచే విషయాలన్నీ సాకారమౌతున్నాయని శాస్త్రవేత్తలు వివరిస్తుండడంతో, ఈ భూమండలం మీద మానవుని ఉనికి, అతని యొక్క స్థానం, రోబోలు, కంప్యూటర్లు మానవ మేధస్సును అధిగమిస్తే మానవుని మనుగడకేమైనా ప్రమాదమా, అసలు ఈ కృత్రిమ మేధస్సు అంటే ఏమిటి.. లాంటి విషయాల మీద ఇటీవల జోరుగా చర్చలు జరుగుతున్నాయి....

అసలేమిటి.. కృత్రిమ మేధస్సు!!

జ్ఞాపకాలను గుర్తుంచుకోవడం, నెమరువేయగలగడం, సమస్యలను పరిష్కరించడం, తార్కిక గణనశక్తి, సాంకేతిక పదాలతో

పాటు సాధారణ భాషలను అర్థం చేసుకోవడం, నూతన పరిస్థితులకు అనుగుణంగా ప్రతిస్పందించడం వంటి సామర్థ్యాల సమాహారమే మేధస్సు. అచ్చంగా దీనికి ప్రతిస్పృష్టే “కృత్రిమ మేధస్సు” అని చెప్పవచ్చు.

కృత్రిమ మేధస్సు పై పరిశోధనల్లో భవిష్యత్ తరాలకు మార్గనిర్దేశం చేసిన “జాన్ మెక్ కార్టీ” కృత్రిమ మేధస్సు పితామహుడిగా గుర్తింపు పొందారు. ఈయన నిర్వచించిన ప్రకారం - సైన్స్, ఇంజనీరింగ్ కలయికతో రూపుదిద్దుకున్న తెలివైన యంత్రాలు, కంప్యూటర్ ప్రోగ్రామ్లనే “కృత్రిమ మేధస్సు” అంటారు. ఇప్పటి వరకూ కంప్యూటర్లు వాటికిచ్చిన ప్రోగ్రామ్ల ఆధారంగా పనిచేస్తున్నాయి.

స్వతహాగా ఆలోచించి సమస్యలకు పరిష్కారం చూపించగలిగే సామర్థ్యం వాటికి లేదు. ఇకపై కృత్రిమ మేధస్సుతో చాలా సమస్యలకు స్వతహాగా స్పందించి సమాధానాలు ఇవ్వగల, పనులను చక్కదిద్దగల రోబోలు, కంప్యూటర్లు అందుబాటులోకి రానున్నాయి. ఈ దిశగా ఆలోచన, తార్కిక విశ్లేషణ వంటి విషయాల్లో మనిషి మెదడు పనితీరును అధ్యయనం చేసి అదే విధంగా పనిచేసేలా సాఫ్ట్వేర్ను శాస్త్రవేత్తలు అభివృద్ధిపరిచారు.

బహుళ ప్రయోజనాలు -

కృత్రిమ మేధస్సు ద్వారా విభిన్న రంగాల్లో మానవాళికి బోలెడు ప్రయోజనాలు ఒనగూరే అవకాశం ఉంది. వైద్యరంగంలో కృత్రిమ మేధ చాలా మర్పుల్నే తీసుకొస్తోంది. వేలు లేదా లక్షల మంది రోగుల ఆరోగ్య

చరిత్రనూ, రోగ లక్షణాల్ని కంప్యూటర్ కు అందిస్తే.. కృత్రిమ మేధ ఆ లక్షల కొద్దీ పేజీల సమాచారాన్ని సమర్థంగా విశ్లేషిస్తుంది. ఐటీ దిగ్గజం మైక్రోసాఫ్ట్ ఇప్పటికే ఆర్టిఫిషియల్ ఇంటెలిజెన్స్ ఆధారంగా క్యాన్సర్ వ్యాధి “సోర్స్ కోడ్” ను కనిపెట్టే ప్రయత్నం చేస్తోంది. రక్త పరీక్షలూ, మలమూత్ర పరీక్షలూ, ఎక్స్రే, స్కానింగ్ తదితర విశ్లేషణలను ఆర్టిఫిషియల్ ఇంటెలిజెన్స్ సాయంతో కంప్యూటర్లకు అప్పజెప్పే ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. బెంగుళూరు కేంద్రంగా పనిచేస్తున్న “సిగ్టువుల్” అనే సంస్థ ఆ పనిలో ప్రస్తుతం నిమగ్నమైంది. ఆ పరిశోధనలు కనుక ఓ కొలిక్కిపస్తే రోగ నిర్ధారణ రంగంలో విప్లవాత్మక మార్పులుచోటు చేసుకుంటాయి.

అందుకే కాబోలు ఫ్లిప్ కార్డ్ వ్యవస్థాపకులు సచిన్, బిన్నీ బస్సల్ ద్వయం ఈ అంకుర సంస్థలో పెట్టుబడులు పెట్టారు. కృత్రిమ మేధస్సు జెనెటిక్ ఇంజనీరింగ్ లోనూ ఊహించని మార్పుల్ని తీసుకొచ్చే అవకాశం ఉంది. జన్యు రహస్యాలిన్ని కనిపెట్టగలిగితే రోగాల మూలాలు, సృష్టి గుట్టుమట్లు బట్టబయలైపోతాయి. “జీన్ ఎడిటింగ్” ప్రక్రియ ద్వారా ఇవన్నీ సాకారమయ్యే అవకాశం త్వరలోనే కలగనుంది. అదే జరిగితే మృత్యువునూ మన గుప్పిట్లోకి తీసుకోవచ్చు.

రవాణా రంగంలో కృత్రిమమేధ ద్వారా విప్లవాత్మక పురోగతి చోటు చేసుకోనుంది. సెల్ఫ్ డ్రైవింగ్ కార్లు కృత్రిమ మేధ సహాయంతో రోడ్లపై నడుస్తాయి. వీటికి పెట్రోల్ కూడా పోయాల్సిన అవసరం ఉండదు. డ్రైవర్ల అవసరం అసలే ఉండదు, వాటంతట అవే నడుపు కుంటాయి. రోడ్లమీద వెళ్తూ వాటంతట అవే ఛార్జింగ్ చేసుకుంటాయి. ఇది నిజం కావడానికి ఏళ్ళూ పూళ్ళూ అవసరంలేదు. మరో ఏడాదిలో ఈతరహా స్వయం చోదక కార్లు రోడ్లపైకి రానున్నాయి. ఇప్పటికే చైనాలో సొరశక్తితో నడిచే ఛార్జింగ్ రోడ్లని నిర్మించారు. తద్వారా ఛార్జింగ్ స్టేషన్ల అవసరం లేకుండానే ఈ రోడ్లు వాహనాలకు ఛార్జింగ్ చేసి పెడతాయి. ఇదే గనుక సాకారమైతే రోడ్లు ప్రమాదాలు కనుమరుగైపోతాయి. ఇంధన ధరలను మోసే భారం ప్రభుత్వాలకు తప్పుతుంది.

బ్యాంకింగ్ రంగంలో ముఖ్యంగా భారత బ్యాంకింగ్ రంగానికి సంబంధించి సిటీయూనియన్ బ్యాంక్ తొలిసారి రోబో సేవలను వినియోగంలోకి తెచ్చింది. “లక్ష్మీ”గా పిలువబడుతున్న ఈ రోబో ఖాతాదారులకు బ్యాలెన్స్, రుణాలపై వడ్డీరేట్లు, ఇతరత్రా వివరాలు అందిస్తుంది. ఇంగ్లీష్ లో మాట్లాడుతూ 125 రకాల సందేహాలకు సమాధానాలిస్తుంది. ముందే చర్చించుకున్నట్లు సోఫియా అనే హాంకాంగ్ లో తయారైన రోబోకు సౌదీ అరేబియా ప్రభుత్వం ఏకంగా తమ దేశ పౌరసత్వాన్నే కట్టబెట్టడం గమనార్హం.

పౌరసేవల రంగంలో వినియోగదారుల సేవలకు సంబంధించి వివిధ రకాల కార్పొరేట్ సంస్థలు, ఆన్లైన్ షాపింగ్ సంస్థలు కృత్రిమ మేధస్సును వినియోగిస్తున్నాయి. వినియోగదారుల సేవా కేంద్రాలలో మనుషులకు బదులు కంప్యూటర్ల సహాయాలను ఇస్తున్నాయి. స్వర రూపంలోనే కాకుండా ఛాటింగ్ ద్వారా కూడా సేవలందిస్తున్నాయి. చైనాకు చెందిన ప్రపంచంలోనే అతి పెద్ద ఇ-కామర్స్ దిగ్గజంగా పేరొందిన అలీబాబా గ్రూప్, చైనాకే చెందిన టెన్సెంట్, బైదు లాంటి సంస్థలతో పాటు అమెజాన్, గూగుల్, ఫేస్ బుక్ లాంటి అనేక సంస్థలు తమ వినియోగదారులకు సేవలందించడంలో ఆర్టిఫిషియల్ ఇంటెలిజెన్స్ ను విరివిగా ఉపయోగిస్తున్నాయి.

యుద్ధ రంగంలో కూడా కృత్రిమ మేధస్సు పరిజ్ఞానం కీలకంగా మారింది. ఈ నేపథ్యంలో ఎవరైతే కృత్రిమ మేధస్సులో పై చేయి సాధిస్తారో వారే ముమ్ముందు ప్రపంచంపై ఆధిపత్యం చెలాయిస్తారని ఇటీవల రష్యా అధ్యక్షుడు వ్లాదిమిర్ పుతిన్ అన్న మాటల్లో ఎంత మాత్రం అతిశయోక్తిలేదు. ప్రపంచవ్యాప్తంగా అనేక దేశాలు భద్రతపై లక్షల కోట్లు ఖర్చు చేస్తున్నాయి. లక్షల మంది సైనికులు తమ ప్రాణాలను పణంగా పెడుతున్నారు. ఈ అంశాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని రోబోలకు కృత్రిమ మేధస్సును జోడించి యుద్ధ క్షేత్రంలో ప్రవేశపెట్టేందుకు అమెరికా, రష్యా, ఇజ్రాయిల్, యూకే, చైనా, దక్షిణ కొరియాలు విస్తృతంగా పరిశోధనలు చేస్తున్నాయి. ఇటీవల సిరియాలోని

హమీమిమ్ లోని రష్యన్ వైమానిక స్థావరంపైన 10 మానవరహిత డ్రోన్లు తెనెటీగల దండు (స్వార్మ్) లా వచ్చిపడి స్థావరంలోని సిబ్బందిపై, యుద్ధ విమానాల పై దాడిచేశాయి. మరో మూడు డ్రోన్లు టార్జన్ లోని రష్యన్ నౌకా స్థావరంపై దాడి చేశాయి. ప్రపంచంలో మొట్టమొదటి డ్రోన్లదండు దాడిగా దీనిని రక్షణ నిపుణులు అభివర్ణిస్తున్నారు. సిరియన్ ప్రతి పక్ష సేనలు వీటిని ప్రయోగించినట్లుగా నిర్ధారించాయి. ఇలా వందలు, వేల డ్రోన్లతో దాడి జరిపించే సాంకేతికతను “స్వార్మ్ టెక్నాలజీ” అంటారు. కృత్రిమ మేధ ఆధారితమైన ఈ సాంకేతిక తను, దాన్ని ఎదుర్కోనే పరిజ్ఞానాన్ని అభివృద్ధి చేయడంపైన అగ్రరాజ్యాలు ప్రధానంగా దృష్టిసారించాయి.

వ్యూహాలకు పదునుబెడుతున్న ప్రభుత్వాలు -

కృత్రిమ మేధ వల్ల వ్యవసాయం, పరిశ్రమలు, సేవారంగాల్లో ఉత్పాదకత సామర్థ్యం పెరిగి 2030 కల్లా ప్రపంచస్థూల ఉత్పత్తి (జీడిపీ) 14 శాతం పెరుగుతుందని ఒక అంచనా. ఈ పెరుగుదల 15.7 లక్షల కోట్ల డాలర్లకు సమానం. ఇది ప్రస్తుత చైనా జీడిపీ 12 లక్షల కోట్ల డాలర్ల కన్నా చాలా ఎక్కువ. కృత్రిమమేధస్సు రంగంలో అగ్రస్థానానికి చేరుకుంటే ప్రపంచంలో ఆర్థికంగా, సైనికంగా ఉన్నత స్థానానికెదగవచ్చునని అమెరికా, చైనా, రష్యాలు ఉద్వికల్పారు తున్నాయి. చైనా 2017 జులైలో జాతీయ కృత్రిమ మేధా ప్రణాళికను ప్రకటించింది. ఈ నేపథ్యంలో మన దేశం కూడా కృత్రిమ మేధస్సు పరిశోధనల్లో ఎంత మాత్రం వెనుకబడకూడదని, ఈ ఏడాది బడ్జెట్ లో సొంత కృత్రిమ మేధోవ్యూహాన్ని ఆవిష్కరించడంతో పరిస్థితిలో మార్పుకనిపిస్తోంది. భారతదేశాన్ని డిజిటల్ ఆర్థిక వ్యవస్థగా తీర్చిదిద్ది, నాలుగో పారిశ్రామిక విప్లవానికి సిద్ధం చేయాలని ఈ కార్యక్రమం తలపోస్తోంది. ఆర్టిఫిషియల్ ఇంటెలిజెన్స్ (ఏఐ)లో మౌళిక-పరిశోధన అభివృద్ధిని ప్రోత్సహించి ఇంటెల్లెట్ ఆఫ్ థింగ్స్ లో అగ్రగామిగా ఎదగాలని కూడా భారత్ ధ్యేయంగా పెట్టుకుంది. గత సం॥ కేంద్ర వాణిజ్యశాఖ నియమించిన ఏఐ కార్యదళం (టాస్క్ ఫోర్స్) సమర్పించిన నివేదిక ఏఐ రంగంలో భారత్ ఎదుర్కొంటున్న సవాళ్ళను ఏకరుపుపెట్టింది.

అవి-బిగ్ డేటా కొరత, సమాచార విశ్లేషణకు మౌలిక వసతులు కొరవడడం, ఏఐ వ్యవస్థల నిర్వహణకు చాలినంతమంది సిబ్బంది లేక పోవడం, ఏఐ వ్యవస్థల వినియోగానికి ఖర్చు ఎక్కువకావడం. ఈ సమస్యలను అధిగమించి ఏఐ రంగాన్ని పరుగులు తీయించడానికి కేంద్ర బడ్జెట్ లో 5 సం॥రాల కాలవ్యవధికి గానూ 1200 కోట్ల మూలనిధిని కేటాయించాలని కార్యదళం సిఫార్సు చేసింది. అదే విధంగా రక్షణశాఖ ఈ ఏడాది ఫిబ్రవరిలో నియమించిన మరో కార్యదళం ఇటీవల తన నివేదిక రక్షణమంత్రి నిర్మలా సీతారామన్ కు సమర్పించింది. ఇప్పటికే సమాచార సాంకేతికత (ఐటీ)లో తనకున్న బలాన్ని, భారీ ఇంజనీరింగ్ బలగాన్నీ వినియోగించి ఏఐలో విజయశిఖరాలకు చేరగలనని భారత్ భావిస్తోంది. ఇందుకు ప్రైవేటు రంగాన్నీ కలుపుకొని వెళ్ళాలని కార్యదళం

నివేదిక సూచించింది. నిజానికి కృత్రిమ మేధలో మన దేశానికి మంచి నేపథ్యం ఉంది. 2015లోనే ఏట రంగంలో 643 పరిశోధనా పత్రాలను వెలువరించింది. వాటిలోని అంశాలను ఇతర దేశాల శాస్త్రవేత్తలు పలుసందర్భాల్లో ప్రస్తావించారు కూడా. ఈ పరిశోధనా పత్రాల్లో అత్యధికం ఐఐఐఐఐ, ఐఐఐఐఐఐఐతో పాటు కొన్ని ఇతర విశ్వ విద్యాలయాల నుండి వెలువడ్డాయి. అవి ప్రధానంగా ఫైనాన్స్, పారిశ్రామిక రంగాలకు అన్వయించే పత్రాలే. విద్యా సంస్థలు, ప్రైవేట్ రంగంతో పోలిస్తే ప్రభుత్వ రంగంలో ఏట పరిశోధనలు పరిమితమని నిపుణులు భావిస్తున్నారు.

వరమా - శాపమా !!

మనిషికి మనిషితో పోటీ అన్నది నిన్నటి మాట, మనిషికి కృత్రిమ మేధస్సుతోనే పోటీ అన్నది నేటి నిజం. మన విజ్ఞానం నుండి మన ఆలోచనల నుండి పురుడుపోసుకున్న కృత్రిమ మేధస్సు ఇప్పుడు మనిషి ఉనికికే నవాలు విసురుతోంది. కృత్రిమ మేధతో మానవ సామర్థ్యాలు గణనీయంగా పుంజుకుంటాయని, నిత్యజీవనం సులభతరం మౌతుందనే అభిప్రాయాలు ఒక వైపు, దీనివల్ల ఉన్న ఉద్యోగాలు కూడా ఊడిపోయి, సంపన్నులు, పేదల మధ్య తారతమ్యం పెరుగు తుందని, మొత్తంగా మనిషి మనుగడే ప్రమాదంలో పడుతుందన్న ఆందోళనలు కూడా కొనసాగుతుండడం పరిస్థితి తీవ్రతకు అద్దం పడుతోంది.

“కృత్రిమ మేధ అణుబాంబు కంటే ప్రమాదకరం, ఆ పరిజ్ఞానాన్ని అభివృద్ధి చేయడం అంటే... ఇంకాస్త త్వరగా మానవాళి తన వినాశనానికి ముహూర్తం పెట్టుకోవడమే” అంటూ హెచ్చరించిన విఖ్యాత శాస్త్రవేత్త స్టీఫెన్ హాకింగ్స్ వ్యాఖ్యలు కూడా ఇందుకు బలం చేకూరుస్తున్నాయి. ఈ ఆందోళనలన్నిటినీ తేలిగ్గా కొట్టి పారేయలేం. కృత్రిమ మేధ ఇప్పటికే ఒకట్రెండు సమస్యలకు కారణం అవుతోంది. దాన్ని సృష్టించే మనిషిలోని పైత్యాలన్నీ టెక్నాలజీలోకి చొరబడుతున్నాయి. ఉద్యోగార్థుల్ని అంచనా వేసే ఓ ఆర్టిఫిషియల్ ఇంటెలిజెన్స్ సాఫ్ట్వేర్లో ఫలానా ప్రాంతానికి చెందిన వారిలోనో, ఫలానా జాతికి చెందిన వారిలోనో నేరస్వభావం ఎక్కువనో, కష్టపడే గుణం శూన్యమనో ప్రోగ్రామ్ రూపొందించినట్లయితే పరిస్థితి చాలా ఇబ్బందికరంగా మారుతుంది. సెల్ఫ్ డ్రైవింగ్ కార్ల విషయంలోనూ అనేక సందేహాలు తలెత్తుతున్నాయి.

సాంకేతిక లోపాలతోనో, ఇంకేదో కారణంతోనో ఆవాహనాలు కల్పించే ప్రాణ, ఆస్తి నష్టాలకు బాధ్యత ఎవరుతీసుకోవాలన్న విషయంలో స్పష్టత లేదు. తమ లోపాల్ని తాము తెలుసుకునే యంత్రాలు వచ్చేదాకా ఇలాంటి ప్రశ్నలకు జవాబు దొరకదు. అందుకు మరికొంత కాలం ఆగక తప్పదు.

ఇకబోతే కృత్రిమ మేధతో రూపొందించిన రోబోలతో నిరుద్యోగం జడలు విప్పుతుందని ఐక్యరాజ్యసమితి ఇప్పటికే హెచ్చరించింది. కృత్రిమ మేధ, ఆటోమేషన్ వల్ల ఇండియాలో 12 విభిన్నరంగాలలోని 54% మంది తమ ఉద్యోగాలు కోల్పోయే ప్రమాదముందని వరల్డ్ ఎకనామిక్ ఫోరం నివేదిక ఇటీవలే హెచ్చరించింది. మొత్తం మీద కృత్రిమ మేధస్సు పుణ్యమాని ఇద్దరు చేయవలసిన పనిని ఒక్కరే చేయగలుగుతున్నారు. దీనితో ఉద్యోగాలలో కోత అనివార్య మైంది. అయితే టెక్నాలజీ కాస్త అలస్యంగానైనా ఒక రూపంలో జరిగిన నష్టాన్ని మరో రూపంలో పూడ్చేస్తుంది. ఉదాహరణకు సెల్ఫ్ డ్రైవింగ్ కార్లు సురక్షితంగా నడవాలంటే గ్లోబల్ పొజిషనింగ్ సిస్టమ్ సమర్థంగా పనిచేయాలి. ఆ మేరకు జీపీఎస్ నిపుణులకు విరివిగా ఉద్యోగాలు లభ్యమైస్తే. డ్రైవరును పెట్టుకోవాల్సిన అవసరం లేదంటే, కారు నిర్వహణా వ్యయం భారీగా తగ్గినట్టే. దీంతో కార్లకు గిరాకీ పెరిగే అవకాశం ఉంది. ఆ మేరకు మెకానిక్కులకు ఉపాధి పెరిగినట్టే. ఆటోమొబైల్ ఇంజనీర్లకు అవకాశాలు పుష్కలంగా దొరకుతాయి. ఉద్యోగాల విషయంలో కూడా రిసెప్షనిస్టులూ, నర్సులూ, డేటా ఎంట్రీ ఆపరేటర్లు తదితర పాత కొలువులన్నీ మాయమై ఇంకేవో కొత్త ఉద్యోగాలు పుట్టుకొస్తాయని మరి కొంతమంది వాదిస్తున్నారు.

ఏదేమైనా తెలివైన యంత్రాల వరకూ పర్వాలేదు.

తెలివిమీరిన యంత్రాలతోనే రకరకాల సమస్యలన్నీ....!!!

మాయల ఫకీరు ప్రాణం చిలకలో ఉన్నట్లు, కృత్రిమ మేధతో పనిచేసే యంత్రాలను నియంత్రించే శక్తి వివేకవంతుడైన మనిషి చేతిలో ఉండాలి. అలాంటి జాగ్రత్తలు తీసుకున్నట్లయితే, ఎలాంటి యంత్రాలైనా మనకు తెలివైన బానిసలేనన్న విజ్ఞుల మాటలు సత్యదూరం కాదు.

- పుట్టా పెద్ద ఓబులేసు, m : 9550290047

e : obu.jmd@gmail.com

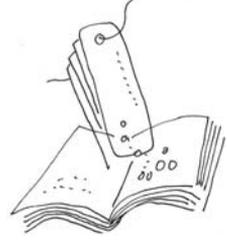

భద్రగిరి నానీలు

చెట్టా-రైతు
ఎండలో మాడుతూ
మన కడుపు నింపుతారు

సాహిత్యం
విశ్వ చరిత్రకాధారం.
అదిలేని గతం పూసలు లేని దారం

కవికి - శబ్దబ్రహ్మ సాక్షాత్కారం
పలితకు - కవితాత్మదర్శనం

డా॥ చరకవర్మల లక్ష్మీనరసమ్మ
m : 8978852385

1948 హైద్రాబాద్ పోలీస్ యాక్షన్

(గత సంచిక తరువాయి)

వెంకటమ్మ స్వగతం:

1942లో నేను పుట్టిన. పుట్టింది పెరిగింది అంతా పాతనగరం హైద్రాబాద్ లనే.

నాకప్పుడు ఆరు సంవత్సరాలు ఉండొచ్చు. యూఖుత్పురా దగ్గర ఉండే రయిన్ బజార్ గాంధీ విగ్రహం వెనుక సందులో మసీదుకు ఎదురుగా ఉండేవాళ్లం. ఆ రోజు మా ఇంటి ముందు వాకిట్ల చిన్న పిల్లలకు జిలేబీలు పంచిండ్లు. నేను కూడ సంబరంగ తియ్యటి జిలేబీలు తిన్న. మా అమ్మమ్మ నన్ను వెంబడి పెట్టుకుని అవతలి బస్తీలకు తీసుకపోయి మూడు రంగుల జండాలను చూపెట్టింది.

అంతా హడావుడి పండుగ వాతావరణం. లౌడ్ స్పీకర్ల దేశభక్తి గీతాలు వస్తున్నాయి. స్వాతంత్ర్యం వచ్చింది అన్న మాటలు నా చెవులల్ల బడ్డాయి. అయితే అది రెండవ స్వాతంత్ర్య దినం, పోలీస్ యాక్షన్ జరిగిన తర్వాత 15-8-49 అని నాకు చాలా కాలానికి తెలిసింది. నిజానికి హైద్రాబాద్ స్టేట్ ప్రజలకు అది మొదటి స్వాతంత్ర్య దినం క్రిందనే లెక్క.

సరే ఇప్పుడు నేను నిజాం పరిపాలన చివరి సంవత్సరాలలో జరిగిన రజాకార్ల దినాలు, 1948 సెప్టెంబర్ లో జరిగిన పోలీస్ యాక్షన్ సంగతులు, అవి మా కుటుంబంపై, ముఖ్యంగా నా బాల్యంపై వాటి ప్రభావం గురించి వివరిస్తే. ఒక పెద్ద తుఫాను వచ్చినప్పుడు ఆ గాలివానకు ప్రతి చెట్టు, ప్రతి కొమ్మ, ప్రతి రెమ్మా ఎట్లా చలించి చెదిరి పోతయో అట్లనే మామూలు వ్యక్తుల జీవితాలు కూడా రజాకార్ మరియు పోలీస్ యాక్షన్ దినాలకు వాటి తాకిడికి చెల్లా చెదరై కష్టాలకు కన్నీళ్లకు గురయినాయి. అట్ల ఎంత మంది జీవితాలు, ఎన్ని కుటుంబాలు తలక్రిందులయినాయో? వాళ్లు హిందువులైతేనే? ముస్లింలైతేనే?

మా బాపు పేరు జియ్యరుస్వామి ఆయనకు బీదర్ దగ్గరల టీచర్ ఉద్యోగం. నా బాల్యం అక్కడే గడించింది. కాని రజాకార్ల గడ్ బడ్లు ప్రారంభమయ్యేసరికి మా బాపు అమ్మను పిల్లలందరినీ హైద్రాబాద్ అమ్మమ్మ ఇంట్ల వదలిపెట్టిండు. నెలకో, రెండు నెలలకో ఒకసారి వచ్చిపోయేది. అవతల రజాకార్ల భయం, ఇంట్ల మా మధ్య ఎడబాటు. మా అందరి జీవితాలు అల్లకల్లోలం అయినాయి. అమ్మ-బాపులకే కాదు, మా చిన్న పిల్లల జీవితాలలో కూడా సుఖసంతాలు దెబ్బతిన్నాయి. అమ్మతోపాటు, మా అక్క, నేను, ఒక తమ్ముడు. పెరట్లో రెండు గదుల రేకుల షెడ్ల మేం ఉండేవాళ్లం. మా వంట మాదే. మా తిండి మాదే.

ప్రతిరోజు నేను మా బాపును తలచుకొని ఆయన కోసం బెంగతో ఏడ్చేదాన్ని. మా ఎడబాటుకు, దుఃఖానికి, మూలకారణాలు నాకు తెలియవు కదా! రాత్రిళ్లు బాపు కావాలని నేను ఏడుస్తుంటే అక్క అమ్మలాగ వోదార్చేది. అప్పుడు అమ్మ ఉస్మానియా దవఖానాలో ప్రసవం కోసం ఉంది. నిండు గర్భిణి. అప్పుడు బాపు మాత్రమే కాక అమ్మ కూడా దూరంగా ఉంది. నా మోకాళ్లకన్నీ గజ్జిపుండ్లు అయినవి. క్రిందపడి అవి పగిలి రక్తం, చీము కార్తుంటే ఓదార్చేవారు లేక బాపూ బాపూ అని ఆయన్ని జ్ఞాపకం చేసుకుని ఏడ్చిన. అమ్మ డెలివరీ కోసం హాస్పిటల్ లో ఉంది. అక్క ఇంటికి దవఖానకు కాలినడకన పొద్దు మాపు టిఫిన్ క్యారియర్ పట్టుకుని చెక్కర్లు కొట్టేది. రిక్షాలెక్కటం పెద్ద విలాసం, పైన గల్లోల్లవని. ఇక ఇంట్ల మా తమ్మునికి పెద్ద జ్వరం. వాడిపేరు రమణ. డాక్టర్లు, మందులు ఏమిలేవు. అవుతల బజార్లల్ల బస్తీలల్ల హిందు-ముస్లింల కొట్లాటలు. రజాకార్ల దౌర్జన్యాలు, నేను తమ్ముని మంచం పక్కనే వాణ్ణి చూస్తూ కూర్చునేదాన్ని. నాల్గరోజుల జ్వరం తర్వాత వాడికి పోలియో ఎఫ్లెక్ట్ అయ్యి ఒక కాలుచచ్చు పడిపోయింది. అమ్మ పొత్తిళ్లలో ఆడపిల్లను పెట్టుకుని ఇంట్లకు రాంగనే కొడుకు కాలు కుంటి కాలయ్యిందని తెల్పి గుండెపగిలి పెద్దగ ఏడ్చింది. ఆ కాలం అట్ల ఆటుపోట్లకు, అలల తాకిడికి గురికాకపోతే, మా వ్యక్తిగత జీవితాలల్ల అటువంటి విషాదాలు జరగక పోయేటివి కాదా?

పోలీస్ యాక్షన్ దినాలు సెప్టెంబర్ నెలకదా! అప్పుడు పెద్ద ఎత్తున వర్షాలు, చలి. ఆ వర్షం ముసురు చప్పుడుకు మా రేకుల పెద్ద పెద్దగా శబ్దంచేసేది, ఇల్లంతా కారేది. రాత్రిళ్లు నిద్రకరువు. తమ్ముడు కాలు వ్రేలాడేసుకుని మంచంలోనే ఉండేవాడు, అట్ల మా ఇంట్ల పేదరికంతోపాటు పాటు అవిధితనం కూడా తోడయ్యింది. కాలుకు నాటు వైద్యం చేయించింది అమ్మ. రోజుల తరబడి వాడికి చప్పిడి మెతుకులు, కారం పత్యం. వేడి పప్పున్నం కోసం రోజూ ఏడిచేవాడు. అదే నెలల వినాయక చవితి పండగ వచ్చింది. అమ్మమ్మ ఇంట్ల పాశం (పాయసం) సువాసనలు. దానికోసం వాడు సుదీర్ఘంగా ఏడుపు. అమ్మ బాలింత. చెల్లె పాలకోసం ఏడుపు. నేను బాపు కావాలని ఏడుపు. తమ్ముడు అవిటి వానిగనే కుంటుకుంటు రెండు మూడేండ్లు బ్రతికి, చివరికి ట్రాన్సిల్స్ రోగంతో చచ్చిపోయిండు. అప్పుడు వానికి ఆరేండ్లు. నిండ ఏడేండ్లు దాటకుండానే నూరేండ్లు నిండినయే. ఈ విషాదాల కన్నీటికి మూల కారణాలు ఆనాటి సామాజిక పరిస్థితులే అని నేను బలంగా నమ్ముతున్నాను.

ఒకరోజు... అమ్మ తన జీవితం మీద విసుగొచ్చి చచ్చి పోవాలని

నిర్ణయించుకుంది. బయట రాజాకార్ల గొడవలు పతాకస్థాయికి చేరుకున్నాయి, ఎన్నో రోజుల నుండి బాపు సంగతులు ఏమీ తెలియలేదు. గొడవలల్ల ఆయనను చంపేసి ఉండొచ్చని అందరూ అనుకున్నారు. అమ్మ కూడ అట్లనే అనుకున్నది. మా అక్కకు అప్పటికే పెండ్లయిపోయింది. కాని ఇంకా కాపురానికి పోలేదు. ఇంకా మిగిలింది కుంటి తమ్ముడు, పసిగుడ్డు చెల్లె మరియు నేను. మా ముగ్గుర్ని చంపి తను కూడా చావాలనుకుని నిర్ణయం చేసుకున్నది. తమ్ముడు రోగంతో మంచంలనే ఉన్నాడు. వాడు ఎక్కువ రోజులు ఆ కుంటికాలుతో రకరకాల రోగాలతో బ్రతకడని వాన్ని మంచంలనే వొదిలేసి చెల్లెను సంకలో వేసుకుని నా చెయ్యిపట్టుకుని కర్మాన్ఘాట్ బావిల పదాలని రయిన్ బజార్ నుండి బయలుదేరింది. ఆ ఉదయం పూట చెట్టు చెలకల్ల నుండి నడుచుకుంటూ పోతుంటే మాకు తెలిసిన బంధువు మరియు సూల్ టీచర్ అయిన సిమ్మయ్యకు మేం ఎదురుపడినం. ఆయన సైకిల్ మీద ద్యూటీకి పోతున్నట్లుంది. మా ఇంటి సంగతులన్నీ ఆయనకు బాగా తెల్పు. అనుమానంతోనే “ఎటుపోతున్నవ్ అక్క” అని పలకరిస్తే “మందులకు” అని అమ్మ ముక్తసరిగ జవాబు చెప్పింది. ఆయన అనుమానం నిజమయ్యింది. “మందులకైతే ఇట్ల ఎట్ల... ఇదేం తొవ్వ... ఇంటికి నడువ్, మందులు తర్వాత నేను తెచ్చిస్తా” అని కోప్పడి బలవంతంగ ఇంటికి పట్టుకొచ్చి ఇంట్ల వొదిలిపెట్టిండు. లేకపోతే మా ముగ్గురి జీవితాలు ఆ రోజు అంతం అయ్యేవి. ఆ సిమ్మయ్యసార్ అట్ల పుణ్యం కట్టుకుండు. అట్ల ఆ గడ్ బెడలెల్ల ఎందరి జీవితాలు అల్లకల్లోల మయినయో? ఎందరు ఆత్మహత్యలు చేసుకున్నరో ఎవరికి తెలుసు? మా జీవితాలు ఒక చిన్న ఉదాహరణ మాత్రమే.

మా మామ ఆగస్వామి కూడా సూల్ టీచర్ కనుక అన్ని సంగతులు ఆయనకు తెలుస్తుండేవి. రాత్రిపూట సిగరెట్ తాక్కుంట నిద్రపోకుండు, బెంచిమీదనే కూచోని, ఏదో దీర్ఘలోచన చేస్తుండే వాడట. అమ్మ రాత్రిపూట “ఏందన్నా అట్ల కూచున్నవ్, నిద్ర పోలేదా? అని అమ్మ అడిగితే “ఏం లేదమ్మా నిద్రపట్టలేదు” అని దిగులుగ జవాబు ఇచ్చేటోడట. ఆ రోజులల్ల మా ఇంట్ల ముందుకు ప్రొద్దుటి పూట, మాదన్నపేట, సయదాబాద్ల నుండి ఎరుకల ఆడవాళ్లు వచ్చి మాంసం అమ్మేటోళ్లు. గంపలల్ల వాట్ని పట్టుకొచ్చేది. వాళ్లు రవికెలు వేసుకోక పోయేది. వాల్ల నల్లటి శరీరాలు ప్రొద్దుటపూట లేత ఎండలో మెరిసి పోవటం నేను బాగా గమనించేది. మా మామ వాళ్లతో “రేపట్నించి మీరు రాకండి. పరిస్థితులు బాగలేవు, ఇట్ల తిరగకుండ్రి” అని హెచ్చరించటం నాకు బాగా జ్ఞాపకముంది. ఆయన అన్న తర్వాత రెండు రోజులకు పోలీస్ యాక్షన్ మొదలయ్యింది. యూనియన్ సైన్యాలు హైద్రాబాద్ పై దాడి చేయబోతున్నాయని పుకార్లు మొదలయినాయి. నిజాం సర్కార్ ప్రతిరోజు రాత్రిపూట నగరంల బ్లాక్ అవుట్ చేసేది. నగరం అంతా చీకటి. కరెంట్ బండ్. యూనియన్

మా మామ ఆగస్వామి కూడా సూల్ టీచర్ కనుక అన్ని సంగతులు ఆయనకు తెలుస్తుండేవి. రాత్రిపూట సిగరెట్ తాక్కుంట నిద్రపోకుండు, బెంచిమీదనే కూచోని, ఏదో దీర్ఘలోచన చేస్తుండే వాడట. అమ్మ రాత్రిపూట నిద్రలేని “ఏందన్నా అట్ల కూచున్నవ్, నిద్ర పోలేదా? అని అమ్మ అడిగితే “ఏం లేదమ్మా నిద్రపట్టలేదు” అని దిగులుగ జవాబు ఇచ్చేటోడట.

సైన్యాలు రాత్రిపూట హైద్రాబాద్ పై దాడి చేస్తాయన్న భయంతో, ఈ బ్లాక్ అవుట్ అమలు అయ్యేది. బ్లాక్ అవుట్ కు ముందు ఆకాశంలో ఎర్రలైట్ కాంతి వెలిగి పెద్దగా సైరన్ మోగేది, ఆ సిగ్నల్స్ తో ఇండ్లల్ల కూడా దీపాలు ఆర్పటం కరెంట్ తీసేయటం చేయాలి. మా ఇంట్లో అందరు కూడా ఇంటి దాబా మీదికెక్కి విమానాలు వస్తున్నాయా అని వాటిలైట్ల కాంతుల కోసం వెదికేవాళ్లం, విమానాలు వచ్చి మమ్ముల్ని రక్షిస్తాయని ఎదురి చూసేటోళ్లం.

సరే పరిస్థితులన్నీ అట్ల ఉద్రిక్తంగ, ఆందోళనగ ఉన్నప్పుడే బక్రీడు పండుగ సమీపించింది. ఆ పండుగకు కొన్ని రోజుల ముందు రజాకార్ల సమావేశంల దాని నాయకుడు కాసిం రసీద్ ప్రసంగిస్తూ “ఈసారి బక్రీద్ కు ఖుర్బానీగ గొర్రెల్ని కాదు, హిందువుల తలల్ని ఇవ్వాలని” రెచ్చగొట్టే ఉపన్యాసం ఇచ్చిండు. కాని హిందువుల అధృష్టం కొద్ది ఆ బక్రీద్ పండుగకన్న ముందే పోలీస్ యాక్షన్ జరిగి, హిందువులు రక్షింపబడ్డరు.

అయితే అతని ప్రకటన వినంగానే హిందువుల గుండెలల్ల రైళ్లు పరిగెత్తినవి. ముఖ్యంగ హైద్రాబాద్ పట్నంల ఇక ఎట్లనన్న చావుతప్పదని, దగ్గరి కొస్తున్నదని హిందువులు తాగటం, తినటం, విందులు చేసుకోవటం మొదలు పెట్టిండు. మా మామ కూడా అన్ని కోపాలు తాపాలు మరిచిపోయి ఇంట్ల పెద్ద దావతు ఏర్పాటు చేసిండు. పూరీలు, గారెలు, కోడిమాంసం, కల్లు, సారా అన్ని ఏర్పాట్లు చేసిండు. అందరికి దగ్గరుండి తృప్తిగ తినిపించిండు. అయితే ఆడోళ్లకు, పిల్లలకు ఈ అనుకోని సంబరాలేమిటో అర్థం కాలే. ఇప్పుడు పండుగలు ఏమీ లేవుకదా అని అడిగితే “మీకెందుకు తినరాడుండ్రి” అని మెత్తగ కోపడ్లడు. కాని అసలు సంగతి చెప్పలే. మేము బెదురుతమని, భయపడతమని. పోలీసు యాక్షన్ అయినంక తెల్లారి అసలు సంగతి చెప్పి “మనం బ్రతికి పోయినం. ఈ మిలిట్రీ రాకపోతే బక్రీద్ పండుగకు గొర్రెల్ని కోసినట్టు మనందర్ని కోసేది” అని సంతోషం ఆపుకోలేక అందర్ని కావలించుకుని ఏడ్చిండు.

సైన్యం వచ్చినంక ఇక ఆ సంబరాలు ఏమని వర్ణించను. పట్నంలనే కాదు, పల్లెపల్లెనా హిందువులు సైన్యానికి స్వాగతాలు పలికిండు. హారతులు ఇచ్చిండు. ఎక్కడ చూసిన గాంధీకీ జై, నెహ్రూకీ జై, భారత్ మాతాకీ జై నినాదాలు. ప్రతి గల్లీ మలుపుల, చౌరస్తాలల్ల, ఇండ్లమీద మూడు రంగుల జండాలు రెపరెపలాడినయ్. ఎవరు ఇద్దరు కల్సుకున్నా జై హింద్ అని పలకరింపులు.

అవి చవితీ పండుగ రోజులు అని ఇంతకు ముందే చెప్పిన కదా! పోలీస్ యాక్షన్ ముందు మేం ఆడపిల్లలం మా ఇంటి ముందు వీధిల సాయంత్రం పూట వాకిలి అలికి, ముగ్గులు పెట్టి, వాటి నడుమ పెండతో చేసిన గొబ్బెమ్మలు అమర్చి గౌరీపూజ చేస్తుంటే ఆ గల్లీల ఉండే తురకపోరలు వచ్చి వాటిని కాళ్లతో తన్ని కిన్న కిన్న నవ్వేవారు. రాజ్ఞెం వాళ్లది. హుకుమత్ వాళ్లది అని మేం నోరూముకుని, గుడ్లనిండ

నీళ్లు నిండుతుంటే ఇంటి లోపలికి వచ్చేటోళ్లం. కాని పోలీస్ యాక్షన్ అయినక తెల్లారి సాయంత్రం మేం ఆడపిల్లలం చాలా స్వేచ్ఛగా, సంతోషంగా గొబ్బెమ్మల పూజ చేసుకున్నం. ఆ సంతోష సందర్భంల నాకు మా ఇంటి ముందు రోడ్డు మీద ఆశ్చర్యం కల్గించే దృశ్యం కావచ్చింది.

ముందు మిలట్రీవాళ్లు మార్చ్‌ఫాస్ట్ చేస్తుంటే, వెనక మిలిటరీ ట్రక్కులు నెమ్మదిగ నడుస్తున్నయ్. ప్రతి ట్రక్కుకు పూల దండలు, గాంధీ నెహ్రూ బొమ్మలు. ఆ మిలిట్రీ డ్రెస్సులు, టక్కు టక్కు బూట్ల చప్పుడు, వారి నెత్తుల మీద చిప్పటోపీలు చూడటం నాకు జీవితంల మొదటిసారి. ఆ దృశ్యాలు నా మనస్సుల నాటుకపోయినవి. “లిబరేషన్ ఆర్మీ” అన్న పదం నాకు అప్పుడు తెలువదు కదా!

ఇక ఆ తెల్లారి ఉదయం పది పదకొండు గంటలకు నేను ఇంటి ముంగిట అరుగు మీద ఆడుకుంటున్న. ఎందుకో తల ఎత్తి చూసేసరికి గల్లీ ప్రారంభం, మసీదు పక్కనుండి వస్తున్న బాపు కనబడ్డడు. బాగా మాసి దుమ్ము పట్టిన ధోవతి, కోటు మీద కండువా, చేతిల బట్టల సంచీ, చెదిరిన జుట్టూ... ఇదీ ఆయన వాలకం. ఉత్త చేతులతోటి మా ముందుకు రావొద్దని ఆ సంచీల ఒక సేరు పుట్టాల పప్పు తీసుకొని వచ్చిండు. నేను సంతోషం పట్టలేక బాపూ బాపూ అని అరుచుకుంట ఎదురుంగ ఉరికి ఆయన కాళ్లని గట్టిగా కావలించుకున్న. బాపు నవ్వుకుంట నన్ను ఎత్తుకొని ఇంట్ల కాలు బెట్టిండ్ లేదో పెంకులు ఎగిరిపోయేటట్లు “అమ్మా బాపు వచ్చిండు” అని గట్టిగ ఒర్లిన. అందరు పరిగెత్తుకొచ్చిండ్రు. బాపును కావలించుకుని అందరు ఏడ్చిండ్రు. బాపు కూడా ఏడ్చిండు.

ఆ తర్వాత పోలీస్ యాక్షన్ కంప్లీట్ అయ్యి గడ్డబడ్డలన్నీ సర్దుమణిగినక బాపు మమ్మలందర్నీ తీసుకుని తను పనిచేసే ఊరు కవేలీకి తీసుకపోయిండు. నాంపల్లి స్టేషన్ రైలెక్కినం. మా స్వంత ఇంటికి మేం పోతున్నం అన్న సంతోషం మా అందరి ముఖాలల్ల

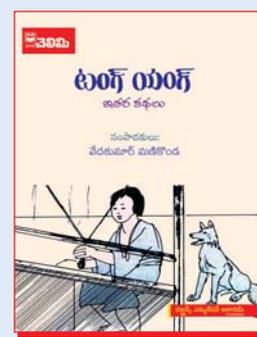
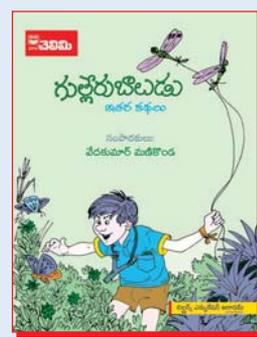
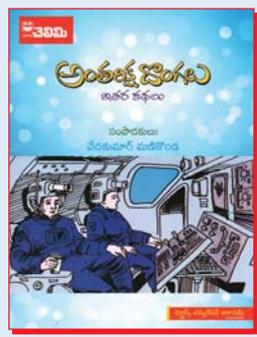
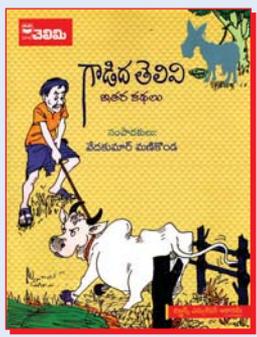
వెలిగి పోయింది. నాకు ఆ ఊరు బాగా తెల్లిన ఊరే కదా! రైలుల కిటికీ పక్కన కూర్చుని బాపుతో విడవకుండు ముచ్చట్లు చెప్పిన. నీతోటి నేను కూడా రేపట్టించి బడికొస్త అని చెప్పిన. ఆ బడిల నా దోస్తులు నరేందర్ రెడ్డి, శివారెడ్డిలు బాగున్నారా? వాళ్లు కలుస్తారా? అని అడిగిన బుచ్చిరెడ్డి తాత ఎట్లున్నడు, మన చప్రాసి మామూ ఎట్లున్నడు? అని ప్రశ్నల మీద ప్రశ్నలు వేసిన. నేను ఎన్ని ప్రశ్నలు వేసినా మా బాపు కనురుకోకుండు, విసుకోకుండా ఓపికగ అరటిపండు వొలిచి నోట్లె పెట్టినట్లు జవాబులు చెప్పెటోడు. ఆయన నన్ను ముందే సైకలాజికల్ గ ప్రిపేర్ చేయించాలనుకున్నట్లుంది. చాలా నెమ్మదిగ నాకు సమ్ జాయించిండు. చప్రాసి మామూ లేదమ్మా, ఆయన వేరే స్కూలుకు తబాదలా అయ్యిండు. అది చాలా దూరం మనకు ఇక కనబడదు. మన బడి కూడా మునుపటిలాగ ఉండు. దాన్ని శుభ్రం చేసుకోవాలి. లేదా కొత్త స్థలంల కొత్త బడి పెట్టుకుండాం అన్నడు.

ఆ తెల్లారి సాపాటు చేసి బాపు చిటికెన వేలు పట్టుకుని బడికి పోయ్యే సరికి నా గుండె గుబిల్లుమంది. ఇంకెక్కడి స్కూలు అంతా కాలి పోయింది. కూలిపోయింది. మసిబారిన మొండిగోడలు నిలబడి ఉన్నయ్. నా నోట్లె మాట కరువయ్యింది. దుఃఖం పొంగుకొచ్చింది. నా పరిస్థితిని అర్థం చేసుకున్న బాపు నన్ను దగ్గరికి తీసుకుని ఈపు నిమిరిండు.

ఒక సంవత్సరం అక్కడున్నమో లేదో బాపుకు హైద్రాబాద్ కు తబాదలా అయ్యింది. అలియాబాద్ స్కూల్ కు మారిండు. నేను శంశీరగంజ్ లోని శారదా గర్ల్స్ స్కూల్ లో అడ్మిషన్ తీసుకున్న. ఏదేమైతే నేం! ఆ కల్లోల కాలం నా ఆరేండ్ల తమ్ముడు రమణను బలి తీసుకుంది.

-పరవస్తు లోకేశ్వర్,
m: 91606 80847

e : lokeshwar.hyderabad@gmail.com

బిల్డిన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ ఆధ్వర్యంలో బాలచెలిమి ప్రచురించిన 'గాడిద తెలివి', 'అంతర్జ దొంగలు' (2018 నవంబర్), 'గుల్లెరు బాలుడు', 'టంగ్ యంగ్' (2018 డిసెంబర్) అనే నాలుగు కథల పుస్తకాలు వెలువడినందుకు సంతోషం వ్యక్తం చేస్తున్నాము. ప్రతులు కావల్సిన వారు ఈ క్రింది బిరునామా నుండి పొందవచ్చును.

విడి ప్రతి వెల: రూ.30/-
'Bhoopathi Sadan' 3-6-716, Street No.12, Himayathnagar, Hyderabad-500029, Telangana. Mob: 9030626288
మరియు
● Nava Telangana ● Manchi Pustakam
● Nava Chetana ● Navodaya Book House

బాల చెలిమి పిల్లల మాసపత్రిక 44 పేజీలు రంగులతో ఫిబ్రవరి మాసం నుండి మీ చేతుల్లోకి.

ఈరాత్రి

చీకటి దగ్ధమయింది
చిక్కటి వెన్నెల పొగచూలింది
మంచు సొసలు మలినమయ్యాయి
గాలి గందరగోళంలో పడిపోయింది
చుక్కలు దిక్కులు చూస్తున్నాయి
ప్రకృతంతా రోగిలాగా మూల్గుతున్నది

అర్ధరాత్రి వేళ
గాలి దుమారంలో
దారి తప్పిన బాటసారి వణికిపోతున్నాడు
దారి వెతుక్కుంటున్న చూపు మత్తులో తూగుతున్నది
క్రూరమృగానికి చిక్కిన లేడిపిల్లలా
రేతిఫైల్ బస్టాప్ లో తచ్చాడుతున్న వేశ్య
చుట్టూ చిత్తకారై కుక్కలు వేటాడుతున్నాయి
అర్ధరాత్రి వేళ గాలివానలో
హైదరాబాద్ నగరం ఆదమరచి నిద్రపోతున్నది
అక్కడక్కడ ఇరానీ కేఫలు
టీ కప్పులో వాన చినుకులు రాలి చలి కలిగిపోతుంది

ట్యూంక్ బండ్ పై వొలికిన ప్రేమ
హుస్సేన్ సాగర్ నీటిపై పచ్చటి నాచులా పేరుకుపోయింది
జర్నామందిర్ సిగలోని నాగారం
నర్మగర్భంగా నాచుపై తేలియాడుతూ మురికి కంపు కొడుతుంది
చీకటి కొసలు కొరుక్కుంటూ
చేపపిల్ల నీటిలో మునకలేస్తున్నది

నా గది స్వప్నాలతో నిండిపోయింది
నింగి తొంగిచూడని నా మదిలో
చీకటి నుసిలా రాలుతుంది
రాని నేస్తం కోసం
రాత్రి కకావికలమవుతుంది
కిటికీలోంచి తెరలు తెరల్లాగా వీచే గాలి
విషాదాన్ని మోసుకొచ్చి గుండెకు గుచ్చుకుంటుంది
ఆకాశంలో నక్షత్రాలు మాట్లాడుకునే భాష
మనస్సును సులిపేడుతుంది
ఒక ఆశ నల్లని నీడలలో కలసిపోయింది

వణికించే చీకటి చలిలో అంతా నిద్రపోతున్నారు
అర్ధరాత్రి దాటిందని మోగిన వొంటిగంట
ముఖానికి తగిలి మూర్ఛ వచ్చినంత పన్నెంది
గుండెల మీద చీకటి కత్తిలా దూసింది
ఒక రూపం దేహానికి వెచ్చగా తగిలింది
చీకటి సంపుటిపై రాత్రి సంతకమైంది

ఈ రాత్రి
బరువు బరువుగా
చీకటి పుటలలోంచి జాలి
వెంట బాధలను విప్పి చెప్పింది
మేల్కొన్న నిరాశతో సంభాషించింది
ఆశతో విచ్చుకున్న సూర్యుడితో కరచాలనం చేసింది

- కోడం పవన్ కుమార్, m : 9848992825

e : kodams@gmail.com

JBR
ARCHITECTURE COLLEGE
HYDERABAD

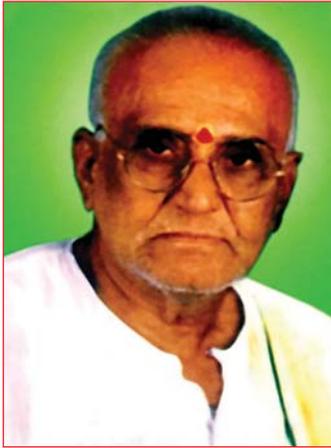
(Approved by Council of Architecture, New Delhi - Affiliated to JNA&FAU Hyderabad)

E-mail : jbrarchitecture@jbrgroup.org.in, www.jbrarchitecture.com

గడియారం రామకృష్ణ శర్మ నాటక ప్రస్థానం

నాటి నిజాం పరగణాలో, గద్వాల సంస్థానం ఏలుబడిలో ఉన్న ఆలంపురం గ్రామంలో ఓ వెన్నెల రాత్రుల్లో ఓ సంచార నాటక సమాజం “సత్య హరిశ్చంద్ర” నాటకం ఆడుతున్నది. టిక్కెట్లు కొని ఆ ప్రదర్శన చూడటానికి జనమంతా వచ్చారు. అందరూ కుర్చీలకు అతుక్కుని నాటకం చూస్తున్నారు. అనుభవం కలిగిన నటీనటులు ప్రదర్శిస్తున్న ఈ నాటకానికి వచ్చిన వారంతా తన్మయులై ఉన్నారు. కళాకారులు పాడే పద్యాలకు ఒప్పెమోర్ అంటూ ప్రేక్షకులు ఈలలు వేస్తూ చప్పట్లు కొడుతున్నారు. అది కాటి సీను. సృశానంలో నిర్దీపంగా పడివున్న ‘కొడుకు శవం దగ్గర’ నాయనా లోహితా.... లేచి ఒక్కసారి ఈ తల్లిని చూడు నాయనా...’ అంటూ చంద్రమతి పాత్ర రోదిస్తున్న దృశ్యాన్ని ప్రేక్షకులు ఊపిరి బిగబట్టుకుని తిలకిస్తున్నారు. సరిగ్గా అదే సమయంలో పోలీసు అమీను కచ్చేరిలో పనిచేసే మొహరిల్ (పోలీసు రైటర్) ఒకడు తప్పతూగి ఉర్దూలో తిడుతూ స్టేజ్ మీదకు వచ్చాడు. చంద్రమతి పాత్రధారిని కాలుతో తన్నుతూ నానా రబస చేస్తున్నాడు. అంతేకాదు కళాకారులను ఉర్దూలో గజల్లు పాడమని హూంకరిస్తున్నాడు. నాటి నిజాం పాలనలో ప్రజలు అస్వతంత్రులై జీవిస్తున్న రోజులవి. పోలీసుల ప్రతాపానికి హద్దు ఉండేది కాదు. నాటక ప్రదర్శనకు అడ్డుపడి రసాభాస చేస్తున్న ఈ పోలీసుకు బుద్ధి చెప్పాలని నూనూగు మీసాల కుర్రాడు ధైర్యాన్ని కూడగట్టుకుని తన మిత్ర బృందంతో స్టేజ్ పైకి వచ్చి గోల చేస్తున్న మొహరిల్ చెంపను చెక్కుమనిపించి అక్కడి నుండి పంపించేశాడు. ఆ తర్వాత నాటక ప్రదర్శన యధావిధిగా సాగింది.

బతే ఈ సంఘటన ఆ యువకుడిని నిద్రపోనివ్వలేదు. నాటకానికి అవమానం జరిగిన ఈ గడ్డపై నాటక రంగం తేజోవంతంగా వెలిగేలా కృషి చేయాలని ప్రతినబూనాడు. తన మిత్రులను చేరదీసి ఓ నాటక సంస్థను ప్రారంభించి ఈ ఏటిగడ్డన నాటకరంగానికి తొలివాకిలి తెరిచాడు. ఆయనే గడియారం రామకృష్ణ శర్మ.

గడియారం వారు 1919 మార్చి 6న రాయలసీమలో జన్మించినా తన జీవితకాలమంతా నిలువెల్లా తెలంగాణమై జీవించాడు. శ్రీశైల క్షేత్రానికి పశ్చిమ ద్వారమై తెలంగాణలో దక్షిణ కాశిగా ప్రసిద్ధి పొందిన ఆలంపురంను తన కార్యక్షేత్రంగా మలచుకుని నిజాం పాలకుల దుర్మార్గాలను ఎండగట్టిన ధీరుడాయన. సాహిత్య, సాంస్కృతిక, సామాజిక వికాసానికి విశేషంగా కృషిచేశాడు. సంఘ సంస్కరణల మూల సిద్ధాంతాన్ని స్వయంగా ఆచరించి ఇతరులకు ఆదర్శంగా నిలిచాడు. అష్టాదశ పీఠాల్లో ఒకటైన ఆలంపురం

జోగులాంబ ఆలయాన్ని అదేవిధంగా అక్కడే నిర్దీపంగా పడివున్న ప్రాచీన శిల్పాలకు జీవం పోసి పునర్నిర్మించాడు. కాని తొలి రోజుల్లో ఆయన నటుడిగా, నాటకకర్తగా, నిర్వాహకుడిగా తెలంగాణ నాటక రంగంలో తనదైన ముద్రను వేసిన జాడలు కనిపిస్తాయి.

గడియారం వారు 1940లో ఆలంపురంలో తన మిత్రులతో కలిసి ‘ఆంధ్ర యువజన నాట్య మండలి’ని స్థాపించాడు. ఆ సంస్థకు సురవరం ప్రతాపరెడ్డి తమ్ముడి వరసైన సురవరం రాఘవరెడ్డి అధ్యక్షుడుగా, గడియారం కార్యదర్శిగా ఉంటూ సంస్థ ప్రదర్శించే నాటకాల్లో నటుడిగా, సూత్రదారుడిగా, నిర్వాహకుడిగా ముఖ్య భూమికను పోషించాడు. ఆ రోజుల్లో లయబ్రహ్మగా ప్రఖ్యాతివహించి

18 వాద్యాల్లో నిపుణుడైన శ్రీనివాసులును సంగీత దర్శకుడిగా నాటక మండలిలో నియమించారు. నటీనటులకు అభినయంలో శిక్షణనిచ్చే బాధ్యతను గడియారం తీసుకుంటే, పద్యగానంలో శ్రీనివాసులు శిక్షణనిచ్చేవారు. ఈ నాటక బృందం తొలిసారిగా “చింతామణి” నాటకాన్ని ప్రదర్శించింది. ఇందులో గడియారం బిల్వ మంగళుడిగా, మల్లికార్జున శర్మ భవానీ శంకరుడుగా నటించారు. ఆలంపూర్లో ఔత్సాహికులంతా కలిసి నటించిన ఈ తొలి ప్రదర్శన అక్కడి ప్రజలు విశేషంగా వచ్చి చూశారు. ఈ నాటకాన్ని తిలకించిన వారిలో అప్పటి మెజిస్ట్రేట్ వాసుదేవ నాయక్, తహసీల్దార్ కొండపల్లి వాసుదేవరావులు ఉన్నారు. తర్వాత కాలంలో వీరిద్దరూ గడియారం వారు ప్రదర్శించే నాటకాలకు కొండంత అండగా నిలిచారు.

గడియారం రామకృష్ణ నాట్యమండలి సభ్యులందరికీ నాటక ప్రదర్శనలో సమభాగస్వామ్యాన్ని కల్పించేవాడు. నటుల సామర్థ్యాన్ని బట్టి, నాటకంలో ఆయా పాత్రలకు ఎంపికచేయడం, పద్యాలను రాగయుక్తంగా పాడటం, అర్థవంతమైన అభినయాదుల్లో శిక్షణ వంటి వాటిపై ఆయన ప్రత్యేక శ్రద్ధ తీసుకునేవారు.

నాటకాన్ని ప్రజలకు చేరువ చేసే క్రమంలో అక్కడి ప్రముఖులను ఆహ్వానించి నాటకాల్లో ప్రధాన పాత్రలను వేయించేవారు. తద్వారా ప్రేక్షకులు నాటకాలను ఆదరిస్తారని నమ్మేవారు. ఆంధ్ర యువజన నాట్యమండలి కళాకారులచే సత్య హరిశ్చంద్ర నాటకం గడియారం దర్శకత్వంలో ప్రదర్శించబడింది. టి.చంద్రశేఖరరెడ్డి (తర్వాతి కాలంలో యంఎల్ఎ గా పనిచేసారు.) సత్యకీర్తిగా, మల్లిఖార్జున శర్మ నక్షత్రకుడిగా, స్థానిక గాయని వేంకటరామమ్మ చంద్రమతి పాత్రలో నటిస్తే గడియారం రామకృష్ణ శర్మ హరిశ్చంద్రుడిగా నటించారు.

ఆ రోజుల్లో స్త్రీ పాత్రలను పురుషులు ధరించేవారు. అయితే స్త్రీలను కూడా నాటక రంగానికి పరిచయం చేయాలన్న ఆలోచనతో

గడియారం ఆలంపూర్ కు చెందిన గాయనీమణులు వెంట్రామమ్మ, ఆమె సోదరి రత్నమ్మలను ఒప్పించి తమ సంస్థ నాటకాల్లో ప్రధాన స్త్రీ పాత్రలు పోషించేలా ప్రోత్సహించారు. గయో పాఖ్యానం నాటకంలో 'గడియారం' కృష్ణుడి పాత్రను ధరించి నటుడిగా గుర్తింపును పొందాడు. ఈ ప్రదర్శన చూడటానికి ఆలంపూరం ప్రజలే కాకుండా ఇతర ప్రాంతాల ప్రజలు విశేషంగా వచ్చేవారట. ఈ నాటకంలో మల్లికార్జున శర్మ అర్జునుడిగా, వెంకట్రామమ్మ చిత్రాంగదగా, రత్నమ్మ సుభద్రగా, శ్రీనివాసులు గయుడుగా నటించారు.

ఆంధ్ర యువజన నాట్య మండలిలో సంగీత దర్శకుడిగా వున్న శ్రీనివాసులు స్త్రీ పాత్రలవల్లే నాటకం రక్తి కడుతుందని గడియారంతో వాదించారు. దీనితో విభేదించిన ఆయన స్త్రీ పాత్రలు లేకుండానే నాటకం ప్రదర్శించేందుకు పూనుకున్నాడు. ఇది ఆరోజుల్లో కొత్త ప్రయత్నమే. "కృష్ణ రాయభారము", "ఖడ్గ నారాయణ" నాటకాలను రచయిత వ్రాసిన స్త్రీ పాత్రలను తొలగించి నాటక స్క్రిప్టును మార్పుచేసి ప్రదర్శించారు. అప్పటికే స్త్రీ పాత్రలతో ప్రదర్శించే ఈ నాటకాలు విశేష ఆదరణ పొంది ఉ

ండడంతో గడియారం ఈ నాటకాలను ఏవిధంగా ప్రదర్శిస్తాడో చూద్దామని ప్రేక్షకులు అధిక సంఖ్యలో వచ్చేవారట. గడియారం చాలెంజ్ గా తీసుకుని ప్రదర్శించిన ఈ నాటక ప్రదర్శనలు కొత్త ఒరవడిని సృష్టించిందనే చెప్పాలి.

గడియారం రామకృష్ణ శర్మ తెలుగు నాటకరంగంలో అప్పటికే ప్రఖ్యాతమహించిన ఋష్యేంద్రమణి, పూర్ణిమ, యశోద వంటి నటీమణులను ఆహ్వానించి తమ నాటక బృందం తరపున రాయచూరు, గద్వాల, ఆలంపూర్ లో నాటకాలను ప్రదర్శించారు. ఆయన వద్య నాటకాలతోపాటు సాంఘిక నాటకాలను ప్రదర్శించేందుకు నడుంకట్టాడు. 1938లో డా॥ గుళ్ళపల్లి నారాయణ మూర్తి ఆంధ్రజ్యోతి 'నాటకాన్ని వ్రాసారు. నాటి సమకాలీన పరిస్థితులను ప్రతిఫలించేలా ఈ నాటకం సాగుతుంది. కులాంతర

వివాహాలు, హరిజనోద్ధరణ, వేశ్యా దురాచారము వంటి అంశాలు ఇతివృత్తమై సాగే ఈ నాటకానికి గడియారం ప్రయోక్తగా ప్రదర్శించారు. 1943 ఫిబ్రవరి 14న ఆలంపూర్ సమీపంలోని లింగనవాయి గ్రామంలో 9వ ఆంధ్రమహాసభలు జరిగాయి. ప్రారంభ సభ ఈ నాటకానికి వేదికైంది. అప్పటికే ఆంధ్రాప్రాంతంలో ప్రాచుర్యం పొందిన ఆంధ్రజ్యోతి నాటకాన్ని గడియారం తెలంగాణ గడ్డపై తొలిసారి ప్రదర్శించారు. ప్రేక్షకుల నుండి ప్రశంసలు రావడంతో మరిన్ని ప్రదర్శనలతో సామాజిక చైతన్యానికి కృషి చేశారు. నాటి

గడియారం రామకృష్ణశర్మకు ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ విశిష్ట సభ్యత్వాన్ని ప్రధానం చేస్తున్న డాక్టర్ బెజవాడ గోపాలరెడ్డి, వేదికపై పిదతల రంగారెడ్డి (ఆర్థికమంత్రి)

నిజాం పాలనలో ప్రసిద్ధ లాయర్లుగా గుర్తింపు పొందిన సర్తేజ్ బహద్దూర్ సప్రూ, మహ్మద్ ఆలీజిన్నా నారి మన్, సర్కార్ వంటి వారితో పాటు గద్వాల సంస్థానా ధీశులు గడియారం నాటక ప్రదర్శనలను తిలకించిన వారిలో ఉన్నారు. గడియారం రామకృష్ణ శర్మ 1970లో కవిరన్న వ్రాసిన కన్నడ నాటకాన్ని తెలుగులో 'గధాయుద్ధం' పేరుతో అనువదించారు.

తెలంగాణ గడ్డపై ప్రతి ప్రక్రియ అవసరమైన ప్రతి సందర్భంలో జనం మధ్య పురుడు పోసుకుంటుంది. ప్రజలను చైతన్య పరుస్తుంది. ఆ క్రమంలోనే నిజాం పాలనలో నాటకానికి అవమానం జరిగిన నడిగడ్డలోని ఆలంపూర్ నేలపై నాటకం మరింత పదునై వ్యాప్తి చెందింది. మనుషులను సంఘటితం చేసింది. వాక్ స్వాతంత్ర్యాన్ని తట్టిలేపింది. ఆ పరంపరలో బహుముఖీ నమైన ప్రక్రియల్లో ప్రతిభ కలిగిన గడియారం రామకృష్ణ శర్మ తన జీవన ప్రస్థానంలో నాటకరంగం ఒక భాగమై కనిపిస్తుంది. అంతేకాదు కాల ప్రవాహంలో ఆయన పత్రిక, సాహిత్య, సాంస్కృతిక శాసన పరిశోధనా రంగాలలో విశేష సేవలందించి ప్రతి భావంతుడిగా ఖ్యాతి పొందాడు.

- డా॥ జె. విజయ్ కుమార్, m: 9848078109 e: vijay.kumarji@rediffmail.com

రావులపాటి నారాయణ, సాహితీ మాణిక్యం 2018 అవార్డులు

ప్రముఖ కవి, విమర్శకులు కాశోజీ అవార్డు గ్రహీత సీతారాం తన మాతృమూర్తి మాణిక్యం వర్ధంతి సందర్భంగా ఉత్తమ కవులకు ప్రతియేటా ఇచ్చే 'సాహితీ మాణిక్యం' అవార్డులను '2018' సంవత్సరానికి ప్రముఖ కవులైన కోట్ల వెంకటేశ్వర రెడ్డి, ప్రసాదమూర్తి - జనవరి 12న ఖమ్మంలో జరిగే ప్రత్యేక సాహిత్య కార్యక్రమంలో స్వీకరిస్తారు. 'చరిత్రలో ఎవరు నిలుస్తారు చెరగని అక్షరంలా జీవితాన్ని

ఎవరు మోస్తారు 'తొణకని వాక్యంలా' అన్న కవి కోట్ల అయితే, 'ఏమైనా ఈ ఇంటిని అన్ని కాలాల్లోనూ అన్నివైపులా తిరిగి వుండేలా కట్టిన మా అమ్మ నిజంగా గొప్ప వాస్తు 'శిల్పి'గా భావించిన ప్రసాదమూర్తి. ఇద్దరూ రెండు దశాబ్దాలకు పైగా ఆధునిక తెలుగు సాహిత్యంలో విభిన్న అభివ్యక్తితో సాహిత్య లోకానికి సుపరిచితులే. వారికి దక్కన్ ల్యాండ్ అభినందనలు తెలుపుతూ....

అనేక సంఘర్షణలు, ఆలోచనల్లోంచి ఉబికి వచ్చిన పదాలు

యోచన పాటలు

మనసు పరిపరి విధాల పయనిస్తుంది. ఆశ, నిరాశల వెంట పరిగెడతది. అనేక విధాలుగా సంఘర్షిస్తుంది. ఆలోచనలోచనల్లోంచి అక్షరమై ఉభికి వస్తుంది. పదమై పల్లవిస్తుంది. పాటై ప్రజల నాలికల మీద నర్తిస్తుంది. అట్లా తన రాగంతో రాయి రప్పల్ని కరిగించిన పాట ఇది. శేను శెలకలను ముద్దాడి, వాగు వంకల్ల తిరిగి చెరువు అలల మీద తేలియాడిన పాట. నాన్నను కలవరించిన పాట. ఆదివాసి, దళిత, గిరిజన, బహుజన చైతన్యమీ పాట. తెలంగాణ ప్రజా ఉద్యమానికి ఊపిరైన పాట. పల్లె పల్లెని కదిలించి కదనరంగంలో నిలబడ్డ పాట. విభిన్నమైన ఆలోచనల్లోంచి పుట్టుకొచ్చిన పాట. ఉప్పు, పప్పు, దప్పు, చెప్పు, రాయి, జోలపాట, కలం, కాగితం, కాకి, కోయిల వంటి ఎన్నింటినో తన అక్షరాలలో పొదుగుకున్న పాట. కాకి గూడును ఆక్రమించుకున్న కోయిలను నిందించే కన్నీటి పాట. మనిషిని నిలుపునా ద్రవింపజేసే పాట. అదే తత్వజ్ఞానమెరిగిన యోచన పాట. యోచన పాటల నిండా పోరాటానికి పురుడుబోసే ప్రాకృతిక త్యాగం ఉంటది. మన కండ్లముందు కనపడే ప్రతిదీ యోచన పాటల్లో అలవోకగా వొదిగిపోతది. గురితప్పని వేటగాని విల్లంబైతది. తన వేదనకు కాకి ప్రతీకైతది. వలసబోయిన పల్లె దుఃఖాన్ని కైగట్టి, తెలంగాణ ఆకాంక్షను రగిలించి పాటే ప్రాణంగ బతుకుతున్న అక్షరశిల్పి కవి, గాయకుడు యోచన గురించి నేటి మన 'అలుగెల్లిన పాట' లో...

వరంగల్ జిల్లా నర్సంపేట మండలంలోని మాదన్నపేట గ్రామానికి ఎంతో గొప్ప చారిత్రక నేపథ్యం ఉన్నది. అక్కన్నమాదన్నలు పాలించినటువంటి ప్రాంతంగా మంచి గుర్తింపు ఉన్నది. మాదన్నపేట ప్రస్తుతం వరంగల్ రూరల్ జిల్లాలో ఉన్నది. గొట్టిముక్కుల బ్రహ్మచారి - అనసూర్య దంపతులు మాదన్నపేట గ్రామానికి చెందినవారే. వీరికి నలుగురు సంతానం. వరుసగా రమాదేవి, రజిత, మల్లయాచారి, పూర్ణాచారి. మల్లయాచారి అక్టోబర్ 20, 1976లో జన్మించింది. తండ్రి బ్రహ్మచారి మంచి గాయకుడు. పౌరాణిక, జానపద పాటలతో పాటు ఘంటసాల పాటల్ని అత్యంత అద్భుతంగ పాడేటోడు. తల్లి అనసూర్య కష్టపడి మిషిని కుట్టుకుంటూ కుటుంబానికి చేదోడు వాదోడుగా నిలిసింది. మల్లయాచారి తన ప్రాథమిక ఉన్నత విద్యను నర్సంపేటలోని ప్రభుత్వ ఉన్నత పాఠశాలలోనే పూర్తి చేసింది.

మల్లయాచారి తాను ఎనిమిది, తొమ్మిదో తరగతి చదివే క్రమంలోనే పాటలు రాయాలన్న సంకల్పం కలిగింది. "సుట్లూ నాలుగు దిక్కులు నట్టా నడిసంద్రాన / ఏ దిక్కున ఉన్నావయ్యా చిన్న బద్రూ" అంటూ బద్రూ అనే అమరుని మీద రాసిన పాటతో మొదలైన మల్లయాచారి క్రమంగా కమ్మునిస్తు భావాలకు ఆకర్షితుడయ్యింది. విద్యార్థి దశలోనే జైలు జీవితాన్ని అనుభవించింది. పోలీసుల నిర్బంధాన్ని ఎదుర్కున్నాడు. మారు పేర్లతో పాటలు రాసింది. ప్రజా ఉద్యమాలలో భాగస్వామి అయ్యింది. అట్లా తనలో పుట్టిన అంతులేని ఆలోచనల ప్రతిరూపమే యోచన. బరువైన భావాలతో, పదునైన పదాలతో పాటను కైగట్టి ఆర్థంగ ఆలపించే గాయకుడు యోచన.

“తడిసిన పొయిరాళ్ళ మధ్య తల్లడిల్లే మంటజూసి పొగుసు ఆప పొయిల గొట్టం ఊపిరాడక దగ్గుతుంది”

అనడంలోనే యోచనలోని కవితాశక్తి ఏదో ఎవరికైనా అర్థమైతది.

ఆదివాసిల హక్కుల కొరకు" అంటూ చెట్టు, పుట్టల మీద, రాయి రప్పల మీద, గుండు గుట్టల మీద హక్కులు ఆదివాసీలకే దక్కాలని అంటడు. గొంతెత్తి నినదిస్తుడు.

మరొక పాటలో "భూమిపై మానవజాతికి బువ్వపెట్టే అవ్వ రైతు" అంటూ పల్లెలు ఛిద్రమైన విధానాన్ని చూసి, పాటై పల్లవిస్తుడు. పోరాటమే

శరణ్యమని చాటింపు వేస్తుడు. "దప్పునోయమ్మా నేను దరువునోయమ్మా / కడుపులోన పేగు కదిలి ఉరుముతున్న బరువునోయమ్మా" అంటూ యోచన తత్వజ్ఞానంతో పదాలల్లుతడు. జీవితంలోని ఒడిదుడుకులను తడిమి పట్టుకుంటడు.

“పుడితినీ పల్లెతల్లి కూలి శెమట సుక్కనై పురుడుబోసుకుంటి ప్రజల నోటి వెంట పాటనై” అంటూ అమ్మపాటైతడు. తల్లి జోలపాటైతడు. దుఃఖానికి మూలం కనుక్కుంటడు. దళిత, బహుజన కులాల చైతన్యం కోసం పరితపిస్తుడు. అనేక వృత్తి కులాలను గురించి తన పాటల్లో పొదుగొలుపుతడు. జానపదాలను మరిచిపోతున్న సమాజానికి కనువిప్పు కలిగిస్తుడు.

“చిన్ననాటి జ్ఞాపకాలు చెరిగిపోసివి ఎంత యాది జేసుకున్న తీరిపోసివి మరుపురానివి ఎంత మధురమైనవి గుర్తుకొస్తే గుండెనింది పొంగుతున్నవి” అంటూ యోచన గత

స్మృతులను తల్చుకుంటుంది. మనిషికి బాధలచ్చినప్పుడు ఆ జ్ఞాపకాలను నెమరేసుకుంటే మనసు కుదుట పడతదని అంటుంది. “మా పల్లె ఒక మల్లెతోట విరజియ్యేను ప్రతి పూట / తల్లి పాలకన్నా చల్లని పల్లె తల్లిని జూడరమ్మా పల్లెతల్లిని జూడరమ్మా” అంటూ పల్లెని తల్చుకొని పరవశిస్తాడు.

“మచ్చలేని మల్లెపువ్వులాంటి ఓ తెల్లని కాగితమా / ఒంటినిండ పచ్చబొట్లు బొడిసిన ఓర్చిన జీవితమా” అంటూ అద్భుతమైన పాట రాసింది. ఉత్త కాగితమే అనుకుంటుంది. చెత్త కాగితం అనుకుంటుంది. కాని యోచన జ్ఞానం వేరు. కాగితం ఎట్లెట్ల తిరుగుతదో ఎన్ని రూపాలెత్తుతదో చెప్పిన తీరు వర్ణించడానికి మాటలు చాలవు. అదేవిధంగా మనిషి పుట్టుకకు, మానవ మనుగడకు సంబంధించి యోచన రాసిన పాట “ప్రకృతి ప్రసాదము జీవరాసి జననం - వందల వేల ఏండ్ల పరిణామ క్రమం” అంటూ ఎంతో నిగూఢమైన అర్థాలతో మనిషిని ఆలోచింపజేస్తోంది. తనలోని మానవత్వాన్ని తట్టిలేపే ప్రయత్నం చేస్తోంది. ఇదే భావనతో కూడిన మరో పాటలో యోచన జీవన తత్వాన్ని విచారిస్తోంది.

“ఏది నీ సొంతమనుకోకురా దేనికీ బానిసై పోకురా” అంటూ యోచన తత్వజ్ఞానంతో, తాత్విక పునాదితో రాసిన ఈ పాటలో ఆస్తుపాస్తులేవైనా అనుభవించుటకే గాని అవి మన వెంట తీసుకుని వెళ్ళలేమనే సత్యాన్ని మరోసారి గుండెకు హత్తుకునేలా గానం చేస్తోంది.

“కాళ్ళకున్న మువ్వలే మూగబోయెనిప్పుడు సంకనున్న దప్పుగొడితె ఏగనంది నప్పుడు

గొట్టి ముక్కలా బ్రహ్మచారి గొంతు మూగబోయెననీ కంటనీరు దీసింది గోసి గొంగడి” అంటూ పాటల బాటసారి, ఉద్యమాల గొంతుక బ్రహ్మచారి వంటూ మధుర గాయకుడు తన తండ్రి గొట్టి ముక్కల బ్రహ్మచారిని తల్చుకుంటూ యోచన రాసిన పాట కడుపుల పేగుల్ని కదిలిస్తోంది. బ్రహ్మచారి పాటకు రాళ్ళు కూడ కరిగిపోతాయని అంటుంది. “నువ్వు ఆలపిస్తే ఆకసాన సిల్లు బడతది- నీ పల్లవింటే నింగినుంచి జల్లు బడతది- నువ్వు తాళమేస్తే కాలమే పులకరిస్తది” అంటూ పాటల కోయిలను

తల్చుకొని కాకై మొత్తుకుంటుంది. కన్నతండ్రిని తల్చుకొని కాదు కాదు ఓ గొప్ప కళాకారుణ్ణి మదినిండ నింపుకొని కన్నీరు మున్నీరైతడు యోచన. “అంటరానిదానివంటే ఈ లోకం కంటనీరెందుకే కాకెమ్మా” అంటూ సూత్రీకరణ చేస్తోంది. దళితజాతి జెన్నెత్యాన్ని, త్యాగనిరతిని గానం చేస్తోంది. మనం నిత్యం కూరల్లో ఉపయోగించే ఉప్పు మీద యోచన రాసిన పాట చాలా గమ్యుత్తుగా ఉంటుంది. “లోకమందరితోని గొప్పగా మొప్పు పొందినవమ్మా ఉప్పు” దిష్టి దీసి పొయిలబోస్తే

కయ్యానికి కాలుదువ్వి ఉరుకుతవని అంటుంది యోచన. అతని ఆలోచన అనంతం. ఎడతెగని ఆకాశం. “రాయివే గాదు రత్నానివోయమ్మా అపురూపాల అవతారమెత్తిన శిలవమ్మా / దైవానికే నువ్వు మారు పేరోయమ్మా నువ్వు లేకుంటే మనిషికి మనుగడే లేదమ్మా” అంటూ రాయి మీద అద్భుతమైన పదాలను చెక్కుతాడు.

“అమ్మనూరా కొడుకా అమ్మనూరా కమ్మిన చీకటి బొమ్మనూరా

ఏడిండ్ల పిల్లి కూనైతిరా.... మీ ఇండ్లు నెలవంతు దిరిగొస్తెరా...” బిడ్డలు పుడుతుంటే కలలెన్నో కన్న కన్నతల్లి కడుపార బిడ్డల్ని కని కంటికి రెప్పోలే కాపాడుకుంటుందనే కాలజ్ఞాన తత్వాన్ని ఎర్కజేస్తోంది.

“ఏమిచ్చి తీర్చగలను నాన్న నీ రుణము నీవిచ్చినదే కదా నేననే ఈ తనువు

నాలోని అణువణువు నడిపించే ఆయువు నీవు

ఎలా తీర్చగలను నీ రుణమెలా తీర్చగలను” అంటూ నాన్న మీద ప్రేమతో రాసిన ఈ పాట యోచన గుండెలోతుల్లోని ప్రేమను పట్టిస్తోంది. తండ్రి పట్ల తనకున్న భావనను ప్రతి పదంలోను ప్రతిబింబింపజేస్తోంది. అదేవిధంగా యోచన ఆయా వ్యక్తుల మీద రాసిన పాటల్లో గూడ ఎంతో విలువైన సాహిత్యాన్ని పొందు పరుస్తోంది. “వెలంపల్లి మీద వెన్నెలా చీకటయ్యింది దళితా పల్లెల / ముసిముసి నవ్వుల అందెల మువ్వలా గోరెంక గుంపులా పలకరింపులా” అంటూ మిట్టపల్లి నర్సయ్య మీద ఆలపించిన స్మృతి గీతం ఎంతో ఆర్థంగ, చైతన్యవంతగా ఉంటుంది. ఆ వ్యక్తుల జీవితం కండ్ల ముందు కనపడేలా చేస్తోంది. యోచన కవితీవ్రకరించిన పదాలతో ఆ వ్యక్తుల జీవితం మరింత కళాత్మకంగా కనిపిస్తోంది. యోచన విలేఖర్ల మీద రాసిన పాటలో “నిప్పుల

కుంపటి మీద నీవు నడుస్తవని” బలమైన ప్రతీకలతో పాటల్లుతాడు. ఇట్లు తండ్రి వారసత్వ ప్రభావంతో పాటల ప్రపంచంలోకి అడుగుపెట్టిన యోచన అనేక వాడిదుడు కులను ఎదుర్కొన్నాడు. నర్సంపేట దగ్గరలోని మహేశ్వరం గ్రామానికి చెందిన కల్వలచర్ల బ్రహ్మచారి - సరోజిన దంపతుల బిడ్డ సరస్వతిని ఫిబ్రవరి 4, 1999న వివాహం చేసుకుంది. యోచన-సరస్వతి దంపతులకు

ఒక బిడ్డ వెన్నెలవర్షిణి, కొడుకు స్పార్లకస్ ఉన్నారు. ప్రస్తుతం వీళ్ళు పాఠశాల విద్యను అభ్యసిస్తున్నారు. అత్యంత పేదరికాన్ని అనుభవించిన యోచన ఆ పరిస్థితులకు దూరంగా తన పిల్లలకు మంచి భవిష్యత్తును అందించాలనే దృఢసంకల్పంతో ఉన్నారు. జ్యోతిభావూలే, అంబేద్కర్ల స్ఫూర్తితో దళిత, బహుజన, సామాజిక శ్రేయస్సును కాంక్షించే యోచన “జ్యోతిరావు పూలే నువు కన్న కలలే అంటరాని జాతికందినక్షరాలే” అంటూ పూలే సాహసోపేతమైన జీవితాన్ని అక్షరీకరిస్తాడు. అట్టడుగు

సమాజ వికాసం కోసం పూలే ఎన్నో అవమానాలు భరించి, ఆ వర్గాల అభ్యున్నతికి తన జీవితాన్ని త్యాగం చేసిందనే సందేశాన్ని అందిస్తుడు. ఇవే కాకుండా మహిళా సమస్యల పరిష్కారం కోసం, బ్రాణహత్యలను నిరసిస్తూ ఎన్నో పాటలు రాసింది. మనిషితనం, మానవత్వంతో పాటు ముఖ్యంగా అమ్మతనాన్ని గురించి అద్భుతమైన పాటలు రాసింది. “గుడుంబ ఏరులై పారుతున్నది - మా తాళిబొట్టు మీద కత్తి నూరుతున్నది” అంటూ అడ్డమైన సార తాగి ఆగమైన తల్లల ముఖాలను చూసి తల్లడిల్లుతాడు. గుడుంబ రక్కసి మీద దాడి చేస్తాడు. సామాజిక, చైతన్యం కోసం ఎన్నో పాటలు రాసిన యోచన తెలంగాణ రాష్ట్ర సాధన కోసం గొంతెత్తింది. సమైక్యపాలకుల వివక్షపూరిత విధానాల వల్లనే తెలంగాణలో కరువు

తాండవం చేస్తుందని నమ్మింది. అట్ల సోమ రామ్మూర్తి ఆధ్వర్యంలో నర్సంపేటలో జరిగిన ప్రొఫెసర్ జయశంకర్ సార్ సభకు హాజరైన యోచన ఆ స్ఫూర్తితోనే పాటలు రాసింది.

“రాలేదు స్వాతంత్ర్యము తెలంగాణది అర్ధస్వాతంత్ర్యము” అంటూ తన కలాన్ని తెలంగాణ ఉద్యమం వైపుకు మరల్చింది. తనలోని ఆవేదనకు అక్షర రూపాన్నిచ్చింది. తెలంగాణ రాష్ట్ర సాధనే మహావిప్లవం భావించి అనేక పాటలు రాసింది. మొదట తెలంగాణ ధీనస్థితిని తన పాటల్లో చెప్పుకొచ్చింది.

సమైక్య పాలనలో ఆగమైన తెలంగాణ పల్లెల్ని గానం చేస్తాడు. అర్ధకాలితో బతుకులు ఎల్లడిసే కుటుంబాలను తన పాటల్లో పదచిత్రాలుగా మలుచుకుంటాడు. సంసారం కూడా భారమైందని చెప్పే సందర్భంలో “ఎంతజేద్దనో.. ఎంతకని జేద్దనో” అంటూ సంసారం కన్నా సంచారమే మేలని రాసిన యోచన పాట ఎంతో ఆలోచనీ జేస్తది.

“మా పల్లె గోసా బడుతుందో... గోసల గోడెల్లబోస్తుందో బతుకుల పోరెల్లబోస్తుందో” అంటాడు యోచన. ఇంతకు మించిన తెలంగాణ జీవన ముఖచిత్రం ఇంకేం ఉంటది. ఏ విమర్శకులు విడమరించి చెప్పాల్సిన అవసరం ఉన్నది ఈ పాటని. తెలంగాణలో పుట్టడమే పోరాట జెండను ఎత్తుకోవడం అంటాడు. అదేవిధంగా “వేలమందిలో ఒకరు పుడతారయ్యా మీలాంటిల్లు / జాతికే ప్రాణాలను అంకితం చేసేటోల్లు” అంటూ ఒక్కొక్కరుగా నేలరాలిన తెలంగాణ అమరవీరులను తల్చుకుంటూ యోచన రాసిన పాట పల్లెపల్లెనా మార్చోగింది. తెలంగాణ సిద్ధాంతకర్త, రాష్ట్ర స్వామికుడు ప్రొఫెసర్ జయశంకర్ సార్ మీద యోచన “పూసెను ఓ అగ్గిపువ్వు ఓరుగల్లు మీద వీరులను గన్నా త్యాగాల తోటలోన / ఎగిసే మూల మూల అది దశాబ్దాల జ్వాల జయశంకరు ఆశయాల తెలంగాణ హేల” రాసిన పాట వలసపాలకుల చేతిలో గోసపడ్డ తెలంగాణ దుఃఖాన్ని వలపోస్తాడు. జయశంకర్ సార్ ఆశయాలబాటలో పయణించాలనే దృక్పథాన్ని

కలుగజేస్తాడు. యోచన జయశంకర్ సార్ మీద రాసిన మరో పాటలో “తెలంగాణ రాష్ట్ర స్వప్నమా సిద్ధాంతాల వీరఖడ్గమా/జాతిపిత జయశంకరా జయహో జయహో...” అంటూ జయశంకర్ సార్ని కీర్తస్తాడు. తెలంగాణ ఉద్యమజ్వాలను రగిలిస్తాడు. సోనియాగాంధీ తెలంగాణ ఇచ్చినట్టే ఇచ్చి మళ్ళీ ఎనకకు తీసుకున్నదనే కోపంతో తెలంగాణ అట్టుడికి పోయింది. కవులు, కళాకారులు సోనియా గాంధీని, కేంద్రప్రభుత్వాన్ని నిందిస్తూ తీవ్రపదజాలంతో పాటలల్లిన సందర్భం ఉన్నది. అట్లాంటి సమయంలోనే యోచన కూడ “ఓ ఇటలీ దొరసానీ మా తెలంగాణకు పురుడుబోసే తల్లీ మంత్రసానీ / అమ్మ ఓ సోనియమ్మా ఆడినమాట దప్పినవమ్మా” అంటూ తెలంగాణ ఉద్యమ తీవ్రతను పట్టించుకోని సోనియాను దుమ్మెత్తి పోస్తాడు. పోరాటాలు, దీక్షలు, అమరుల త్యాగాలతో సిద్ధించిన తెలంగాణ రాష్ట్రం ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్ నాయకత్వంలో అనేక ప్రజా సంక్షేమపథకాలు వెలువడడంతో పాటు చెరువుల పునరుద్ధరణ మీద యోచన రాసిన పాట. “నిండిన చెరువు అలల చూసి ఉప్పొంగి కళ్ళల్ల ఆశలు / కురిసిన వాన సినుకులు పులకించెను సేను

శెలకలు” అంటూ ఊరచెరువు లేని దుఃఖాన్ని తల్చుకుంటూనే చెరువు నింతే కలిగి ఆనందాన్ని కండ్లల్ల నింపుకొని ఎగిసిపడే అలలను తన పదాల్లోకి ఒంపుకుంటాడు. చెరువుంటే శేతానముంటదని అంటాడు. అనేక విప్లవ, సామాజిక గీతాలు రాసిన యోచన “పసిరిక, జమిడిక- తెలంగాణ ఉద్యమ పాటలు, దప్పుదరువు, గంగడోలు, ఆదివాసిపోరు, విద్యార్థి ఉద్యమం, జయహో జయశంకర, తెలంగాణ అగ్గిపూలు” వంటి ఆడియో సి.డి.లతో పాటు కులవృత్తుల మీద కూడ ఎన్నో పాటల్ని విడుదల చేసింది. ‘అనంతగీతం’ పాటల సంకలనం మరియు ‘పాలపిందెలు’ అనే ఆడియో సి.డి.ని కూడ విడుదల చేసింది. రాష్ట్ర ఆకాంక్ష సిద్ధించడంతోని ఇయ్యాల మన రాష్ట్రంలో మనం సంతోషంగ, ఏ బాదరబంధి లేకుండా బతుకుతున్నమనే ఆనందాన్ని వ్యక్తం చేస్తాడు. తన పాట నిరంతరం కొనసాగే ప్రక్రియని, విప్లవోద్యమం ఎప్పుడూ రగులుతూనే ఉంటదని, అది ఆరిపోయేది జ్వాల కాదని ప్రజలపక్షాన నిలబడే సిద్ధాంతమే అదని అంటాడు యోచన. ఎన్నో అద్భుతమైన పాటల్ని మనకు అందించిన యోచన మరెన్నో ఉన్నత శిఖరాలను అధిరోహించాలని కోరుకుందాం...

యోచన,

సెల్: 9948485276

-అంబటి వేకువ

m: 94927 55448

e: varji.ambati@gmail.com

మారితేనే

సమానత్వం లేనిదేదైనా
సత్యంగాదు
అసమానత్వమున్నదేదైనా
దైవత్వం కాదు

విశ్వాసాలు గొప్పవే కావొచ్చు
భక్తులు రాళ్ళేయనంతవరకే
దేవుడు గొప్పవాడే కావొచ్చు
ప్రజలు ప్రశ్నించినంతవరకే

ఏ శిలైనా ఉలి మోపుతేనే శిల్పం
ఏ నదైనా కాలువోస్తేనే పుష్కరం
ఏ జీవైనా ఆడ మగ కలిస్తేనే సృష్టి
ఏ దేవుడైనా అమ్మగర్భంనుంచే జననం

అడుగు నడువకుండా బాటెట్లెల్లతది
విత్రనం లేకుండా పంటెట్ల వొస్తది

భూమి లేకుండా ఆకాశమెట్లు నిలబడ్డది
అమ్మలేకుండా అవనెట్లు పెరిగింది

ఆచారాలు
మతాలను నడిపిస్తే
చట్టాలు
దేశాన్ని నడిపిస్తాయి
దేశాశ్రీనికీ మూలవిరాట్టు రాజ్యాంగమే

ఏది పుట్టింది పుట్టినట్లుండదు
పదార్థమైనా పరమాణువైనా
పుట్టింది పుట్టినట్లుండదు
మారితేనే మనుషులం
మార్చుకుంటేనే మార్గదర్శకులం
దేవుడైనా దేవదేవుడైనా
మారితేనే
మహాదేవుడు మనదేవుడ
(అయ్యప్ప దేవాలయంలో స్త్రీల ప్రవేశం వివాదంపై)

- వనపట్ల సుబ్బయ్య, m : 9492765358
e: subbaiahvanapatla@gmail.com

ఆర్తనాదం

గిరిజనులు కొండల మధ్య వుండేవారే కాదు
కొండలను గుండెల్లో మోస్తున్నవారు
జలపాతాలు కన్నీటి జలధారలైనవారు
ఆటవికతను భరించగలరు

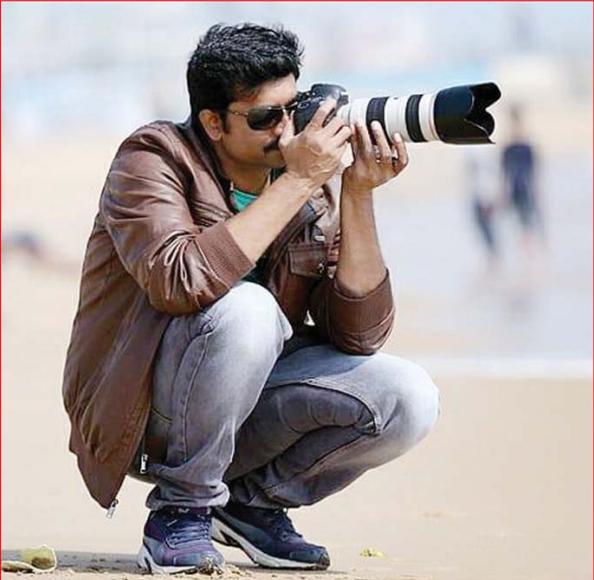
కాని, మైదానాల నాగరికతను సహించలేరు
ఒక శకం నుండి కాదు, శతాబ్దాల నుండి కాదు
సూర్య చంద్రుల కాల గడియారం కనిపెట్టినప్పటి నుండి
జలమే వారి జీవనాడి
జమీనే వారి స్థిరాస్తి
జంగలే వారి కర్మక్షేత్రం
పోడు వ్యవసాయం పండేది తక్కువ-ఎండేది ఎక్కువ
శ్రమ శ్రమ శ్రమ
చేతుల్లో మాత్రమే కాయలు కాస్తుంటాయి
చెమట చెలిమలు ఉప్పువారుతుంటాయి
గిరిజన నాయకులు ప్రజాప్రతినిధులే
పుట్టతేనే తాగుతారు తప్ప మనిషి రక్తం కాదు
పులులను వేటాడుతారు తప్ప మనుషులను కాదు
బతుకనేర్చిన వ్యవస్థలో ఇమిడి వుంటే
సొంతిలైనా సంపాదించుకునే వాళ్లు కదా!
'చచ్చారా!' అన్న అమాయకుల ఆర్తనాదం
ఇంకా చెవుల్లో గింగురుమంటూనే వుంది.

- అమ్మంగి వేణుగోపాల్, m : 9441054637
e : ammangivenugopal1948@gmail.com

నిపుణతకు ప్రతిబింబాలు హుస్సేన్ఖాన్ ఫోటోలు

ఓకక్షణం అలా నిలబెట్టి ఎటువంటివారినినైనా మంత్రముగ్ధుల్ని చేయగలిగిన సమ్మోహన శక్తి ఫోటోగ్రఫీకి ఉంది. అంతర్లీనమైన కళాదృష్టికి అనుక్షణం అన్వేషణ తోడైతే నిత్య నూతన దృశ్యాల చిత్రీకరణ సాధ్యమవుతుంది. పరుగులుపెట్టే కాల గమనంలో జీవన విధానాలను తన కెమెరాలో బంధించి ఆలోచనకు సింగారించిన దృశ్యపు కూడికగా రూపు దిద్దిన ఫోటోగ్రాఫర్ పతాన్ హుస్సేన్ఖాన్. వరంగల్ జిల్లా డోర్నకల్ మండలం గొల్లచెర్ల గ్రామంలో జన్మించిన హుస్సేన్ఖాన్ చిన్నప్పటి నుండే ప్రకృతి ఆరాధకుడు. విభిన్న సృజనాత్మక ఆలోచనలు కలిగిన వ్యక్తి. ఆ అభిరుచి ఆయనను పదేళ్ళ వయస్సులోనే ఫోటోగ్రఫీ రంగం వైపు మళ్ళించింది. గ్రామీణ జీవనాన్ని జాగ్రత్తగా పరిశీలించి ప్రజల వృత్తులు, శ్రమైక పోరాటాన్ని, సంస్కృతి, సంప్రదాయ, ఆచార వ్యవహారాలను జాగ్రత్తగా అవగాహన చేసుకుని తనదైన దృష్టికోణంలో ఫోటోలుగా తీశారు. తన కళా హృదయాన్ని ప్రతి ఫోటోలో హుస్సేన్ఖాన్ వ్యక్తంచేసిన తీరుతో ఆయన ప్రతిభ అంతర్జాతీయ స్థాయికి ఎదిగి ఎంతో గుర్తింపును, పురస్కారాలను సాధించిపెట్టింది. వినూత్న దృశ్యాలకు సరికొత్తదనాన్ని జోడిస్తూ ఫోటోగ్రాఫర్గా తన ప్రయాణాన్ని హుస్సేన్ఖాన్ కొనసాగిస్తున్నారు.

విద్యార్థిగా ఉన్నప్పుడే చదువుకుంటూనే ఫోటోస్టూడియోలో పనిచేసి ఎన్నో నైపుణ్యాలను నేర్చుకున్న హుస్సేన్ఖాన్ చదువు వాళ్ల నాన్న చనిపోవడంతో అర్థాంతరంగా ఆగిపోయింది. జీవనం కొనసాగించేందుకు అలాంటి పరిస్థితులలో ఫోటోగ్రఫీని వృత్తిగా కొనసాగించారు. క్రమంగా ఫోటోగ్రఫీపై ఆసక్తి ఇంకా పెరిగి కృషి చేస్తుంటే అందుకు అనుభవం కూడా క్రమంగా తోడైంది. ఇదే దశలో కీ.శే. వాసిరెడ్డి బాలాజీరావు పరిచయం కావడంతో ఆయనను గురువుగా భావించి ఎన్నో మెళకువలు నేర్చుకుని ఫోటోగ్రఫీలో అద్భుతాలను ఆవిష్కరించారు హుస్సేన్ఖాన్. అంచెలంచలుగా ఎదుగుతూ ఈ రంగంలో ఇంకా ఏదో సాధించాలన్న తపనతో అనేక వర్క్ షాప్లకు ఆయన హాజరయ్యారు. 90కి పైగా అవార్డులను ఫోటోగ్రఫీ రంగంలో కృషికి గాను ఆయన అందుకున్నారు. అందులో జాతీయ, అంతర్జాతీయ అవార్డులను పొందిన ఫోటోలుకూడా ఉన్నాయి. స్వయంగా ఏదో ప్రాధాన్యతను తెలియజెప్పేందుకు ఐదు వర్క్ షాప్లను నిర్వహించారు. వర్క్ షాప్లలో ఆలోచనాత్మకమైన ఫోటోగ్రఫీ అవసరాన్ని హుస్సేన్ఖాన్ తెలియజెప్పగలిగారు. ఫోటోగ్రఫీ రంగంలోకి కొత్తగా వచ్చే ఔత్సాహికుల కోసం స్వయంగా తానే శిక్షణను ఇస్తూ వారిని ప్రోత్సహించారు. ఫోటోగ్రాఫర్ల కోసం ఒక క్లబ్ను కూడా

స్థాపించారు. తెలుగు ఆర్ట్ ఫోటోగ్రఫీ సంస్థకు కార్యదర్శిగా ఉన్నారు. ఎంతోమంది ఫోటోగ్రాఫర్లను ఈ సంస్థ ద్వారా గౌరవింపజేస్తూ సముచిత సత్కారాలను అందజేస్తూ ప్రోత్సాహాస్తుందిస్తున్నారు. గిరిజన మహిళల జీవన ప్రవృత్తులు హుస్సేన్ ఖాన్ తీసిన విలక్షణత కలిగిన ఫోటోలు ఎంతో పేరు ప్రఖ్యాతులు తీసుకువచ్చాయి. సందర్భోచితమైన దృశ్యకరణకు సాక్ష్యంగా నిలిచే ఫోటోలను తీస్తున్న హుస్సేన్ ఖాన్ ను ఔత్సాహిక ఫోటోగ్రాఫర్లు స్ఫూర్తిగా తీసుకోవాలి. కృషి, నిపుణతల

సంగమంగా తన వృత్తిలో రాణిస్తున్న హుస్సేన్ ఖాన్ ఫోటోగ్రఫీ రంగంలో ఉన్నతోన్నత స్థాయికి ఎదగాలని ఆకాంక్షిద్దాం.

-పతాన్ హుస్సేన్ ఖాన్

m : 98490 26296

e : sfskhan786@gmail.com

-టీఎస్వీ

m : 9441464764

Oxford
Grammar School
Street No. 13, Himayatnager

I go to **Oxford (ogs)**
to learn life!

CBSE & SSC

Admissions are in Progress

99596 12345
040-2763 6214

ఎంబీసీలకు పూర్వవైభవం

సమైక్య పాలనలో నిర్లక్ష్యంతో చేతివృత్తులు నిర్వీర్యం కాగా, సాంకేతిక పరిజ్ఞానంతో పూర్తిగా అంతరించిపోతున్నాయి. కుల వృత్తులపై ఆధారపడి ఉపాధి పొందుతున్న లక్షలాది మంది కార్మికుల పరిస్థితి దయనీయంగా ఉంది. స్వరాష్ట్రం వస్తే చేతివృత్తులకు పూర్వ వైభవం వస్తుందని సీఎం కేసీఆర్ చెప్పిన మాటలు కార్యచరణలోకి వస్తున్నాయి. గొల్ల, కుర్మలు, నేత, మరనేతన్నలతో పాటు ప్రతి వృత్తిదారుడికి చేతి నిండా పని, పనికి తగ్గ కూలీ చెందాలన్న లక్ష్యంతో సంక్షేమ పథకాలు ప్రవేశపెడుతున్నది.

చేతివృత్తిపై ఆధారపడిన కుమ్మరి, కంచరి, వడ్రంగి, స్వర్ణ కారులు, శిల్పులు ఉపాధి కోల్పోయి ఆకలి చావులు, ఆత్మహత్యలు చేసుకున్నా సమైక్య పాలకులు పట్టించుకోలేదు. గత పాలకుల నిర్లక్ష్యంతో అంతరించిపోతున్న వెనుకబడిన తరగతుల కులాలకు, ఎంబీసీలకు జీవం పోయాలన్న సీఎం కేసీఆర్ ఆలోచన శుభ పరిణామం. దేశ చరిత్రలో ఎంబీసీల సంక్షేమం కోసం పాటుపడిన పాలకులు బహు అరుదు. అలాంటివారిలో కర్నూరు, కర్నూరి రాకూర్లు కనిపిస్తారు. ఆ తర్వాత మన రాష్ట్ర సీఎం కేసీఆర్ వారి పరుసలో నిలుస్తారు. బీసీ కులాల్లో అత్యంత వెనుకబడిన కులాల కోసం ప్రత్యేకంగా ఎంబీసీ కార్పొరేషన్ ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. దీంతో దేశంలోనే తెలంగాణ రాష్ట్రం నూతన అధ్యాయానికి నాంది పలికినట్లైంది. ఈ కార్పొరేషన్ కు వెయ్యి కోట్ల రూపాయల నిధులు కేటాయించడం జరిగింది. గతంలో మాదిరిగా కాకుండా ఈ నిధులతో ఒక పద్దతి ప్రకారం ఎంబీసీల అభివృద్ధికి చర్యలు తీసుకుంటున్నారు. కులాల వారీగా అభివృద్ధి ప్రణాళికలు రూపొందించారు. ఎంబీసీ కులాల్లో ఎక్కువమంది కుల వృత్తుల మీదే ఆధారపడ్డారు. రాష్ట్రంలో చాలా కులవృత్తులు దాదాపు నశించిపోయాయి. మళ్లీ వాటికి ప్రాణంపోసి, తద్వారా ఉపాధి కల్పించాలని సీఎం నిర్ణయం

తీసుకున్నారు.

రాష్ట్రంలోని బీసీ కులాల నుంచి అర్థ సంచార తెగలు, విముక్త జాతులు, సంచార జాతులను ఎంబీసీలుగా (అత్యంత వెనుకబడిన కులాలూగా) గుర్తించారు. 36 కులాలను ఎంబీసీ జాబితాలో చేర్చింది. వీటిలో 35 కులాలు కాగా, అనాథలకు కూడా స్థానం కల్పించింది. వెనుకబడిన ఎంబీసీ కులాల్లో బీసీ, ఎంబీసీ, డీఎన్టీ (సంచార జాతులు, గంగిరెద్దులు, బుడబుక్కులు, పిచ్చు కుంట్ల) తదితర విభాగా లు న్నాయి. ప్రత్యేకంగా ఎంబీసీ గ్రూప్ ను ఏర్పాటు చేసి.. ఆ వర్గాలకు ప్రత్యేక రిజర్వేషన్లు, ప్రత్యేక సంక్షేమ కార్య క్రమాలు చేపట్టాలని తెలంగాణ ప్రభు త్వం భావించింది. రాష్ట్ర జనాభాలో 53 శాతానికి పైగా బీసీలున్నారు. వీరిలో ఎంబీసీల జనాభా 34 శాతం దాకా ఉంటుందని అంచనా. వీరిలో చాలా మంది కులవృత్తులపై ఆధార పడి జీవిస్తున్నారు.

ఉమ్మడి పాలనలో, గడిచిన అరవయ్యేళ్ల కాలంలో ఎంబీసీల అభివృద్ధి కోసం ఏ ప్రభుత్వాలు పట్టించుకోలేదు. కానీ, తెలంగాణను సాధించుకున్న తర్వాత ఎంబీసీల సంక్షేమం కోసం తెలంగాణ ప్రభుత్వం కట్టుబడి ఉందని ప్రకటించడం చరిత్రాత్మకం. ఎంబీసీ కార్పొరేషన్ ను ఏర్పాటు చేసి ప్రత్యేకంగా 1000 కోట్ల రూపాయల బడ్జెట్ కేటాయించడం గొప్ప విషయమని ఎంబీసీ కార్పొరేషన్ సీఈఓ, బీసీ కార్పొరేషన్ ఎండీ అలోక్ కుమార్ దక్కన్ ల్యాండ్ తో ముఖాముఖిలో తెలిపారు.

తెలంగాణ ప్రభుత్వం వచ్చిన తర్వాతనే ఎంబీసీ సంక్షేమానికి వేయి కోట్ల రూపాయలను బడ్జెట్ లో ప్రవేశపెట్టడం జరిగింది. ఇప్పటికే 250 కోట్ల రూపాయల నిధులను విడుదల చేయడం జరిగింది. ఈ నిధులతో దాదాపు 25 వేలమందికి ఎంబీసీ కులస్తులు ఉపాధి చేసుకోవడం జరుగుతుంది. పదివేల మంది వృత్తి నైపుణ్య శిక్షణ

ఇస్తూ వీళ్లను ప్రతిభావింతులుగా తీర్చిదిద్దడం జరిగింది. అలాగే కులవృత్తుల అభివృద్ధికి తోడ్పాటును అందిస్తున్న తెలంగాణ ప్రభుత్వం కుమ్మరి కులస్తులకు ఆధునిక యంత్రాలతో మట్టి పాత్రలు, విగ్రహాలు తయారు చేసే అంశంపై శిక్షణ ఇస్తున్నామని, త్రిపుర, గుజరాత్ లో పర్యటించి అక్కడ ఉన్న కుమ్మరి, చేతివృత్తుల పనిముట్లపై అవగాహన చేసుకొని, మన రాష్ట్రంలో అమలు చేస్తున్నామన్నారు.

త్రిపుర రాష్ట్రం గోమతి జిల్లాలోని పరాతియా అటవీప్రాంతంలో ఉన్న వెదురు పరిశోధన క్షేత్రాన్ని సందర్శించి, ఆస్పర్, మోసా, కాటబోరక్ వెదురు రకాలను తెలుసుకున్నామన్నారు. వెదురు వినియోగం భారీ ఎత్తున ఉండటంతో పలు రకాల వెదురు జాతులను పెంచుతున్నట్లు అధికారులు తెలిపారు. తెలంగాణలో పెరుగుతున్న కాటబోరక్ జాతి వెదురు త్రిపుర రాష్ట్రంలోనూ పెంచడాన్ని అధికారులు వివరించారు. వెదురును ఉపయోగించి ఆధునాతన విధానంతో వివిధ రకాల వెదురు ఉత్పత్తులతో మేదర కులస్తులకు ఆర్థికంగా ఆదుకునేందుకు ప్రణాళికలు రూపొందించినట్లు పేర్కొన్నారు. వాళ్లు తయారు చేసే పనిముట్లను వ్యాపారంగా మార్చుకునే విధంగా త్రిపురలోని వెనుకబడిన కులస్తులను తయారుచేయడం జరుగుతుంది. అదేవిధంగా మన రాష్ట్రంలో కూడా ఇద్దరిని పిలిచించుకుని ఇక్కడ దాదాపు 4 వేలమందికి వృత్తి కళాకారులకు కుమ్మరి మట్టి గణపతి, వాటర్ బాటిల్స్, జగ్గులు మరియు దీపారాధులపై

శిక్షణ ఇవ్వడం జరిగిందన్నారు. ఇప్పటికే 4 వేలమందికి శిక్షణ అయిపోయిందని, త్వరలో యంత్రాలను కూడా సరఫరా చేయడం జరుగుతుందన్నారు. అంతేకాకుండా కళాకారులు తయారుచేసిన పనిముట్లను అంతర్జాతీయ స్థాయిలో అమ్మడం కూడా జరుగుతుందన్నారు. త్వరలో పదివేలమంది సంచార జాతులకు చెందిన వారికి కేంద్ర, రాష్ట్ర స్థాయి శిక్షణ సంస్థలలో వృత్తి నైపుణ్యశిక్షణ ఇవ్వబోతున్నారు. తెలంగాణ ప్రాంతంలోని కుమ్మరులకు శిక్షణ తయారీ కేంద్రాలను కూడా ఏర్పాటుచేయడం జరిగిందన్నారు. జులై, ఆగస్టు, సెప్టెంబర్ లో గణపతి బొమ్మలు, అక్టోబర్, నవంబర్ లో దీపాలకు సంబంధించిన దీపారాధనలు, మార్చి, డిసెంబర్ లో వాటర్ బాటిల్స్ లాంటివి చేయడం జరుగుతుందన్నారు.

తెలంగాణ రాష్ట్రం వచ్చిన తర్వాత అనూహ్యమైన మార్పులు చోటుచేసుకున్నాయి అని, అందులో భాగంగానే అత్యంత వెనుకబడిన వారిని గుర్తించడం అనేది ఎంతో గొప్ప విషయమన్నారు. ఎంబీసీలు ఆర్థికంగా, అభివృద్ధి చెందాలనేది తన ఆశయమన్నారు. ఎంబీసీ కార్పొరేషన్ ద్వారా చర్యలు జరిపినట్లు, వారి వారి ఆర్థికాభివృద్ధికి తీసుకోవాల్సిన చర్యలు గురించి వివరాలు సేకరించి, కార్యాచరణలు రూపొందించామన్నారు. వృత్తి నైపుణ్యశిక్షణ ఇచ్చే కార్యక్రమాలు ఎంబీసీ కార్పొరేషన్ ద్వారా చేపట్టామని, వృత్తిని ఆధునికీకరించి వారి యొక్క ఆర్థికాభివృద్ధికి తీసుకోవాల్సిన చర్యలు, అత్యాధునికీ

యంత్రాలను పరిశీలించేందుకు అధికారులు, కుల సంఘాల నాయకులతో కలిసి వివిధ రాష్ట్రాలలో పర్యటనలు చేసి, కుమ్మరులకు అవసరమయ్యే అధునాతన పరికరాలు తయారు చేయించడం, వాటిని అమ్మించడం జరుగుతుండన్నారు.

కులవృత్తులను ప్రోత్సహించి స్వయం ఉపాధి అవకాశాలను పెంపొందించి వృత్తులపై ఆధారపడిన వారు తయారుచేసిన వస్తువులకు, ఉత్పత్తులకు ప్రభుత్వపరంగా మార్కెటింగ్ సౌలభ్యం కల్పిస్తుంది. ఏ కులంకానీ, ఏ వర్గంకానీ తమను ప్రభుత్వం ఆదుకోలే దన్న భావన కలుగకుండా సమన్వయంతో సంక్షేమ కార్యక్రమాలను చేపట్టుతుంది. మారుతున్న ఆధునిక ప్రపంచంలో కుల వృత్తులపై ఆధారపడి జీవిస్తున్న వారికి సాంకేతిక పరికరాలు, ఆటోమేటిక్ మెషిన్లను అందుబాటులోకి తేవడం ఎంతైనా అవసరం ఉండన్నారు. ఎంబీసీ కార్పొరేషన్ ద్వారా బ్యాంక్ లింకేజ్ లేకుండా రుణాలు అందించే కార్యక్రమం చేపట్టామన్నారు. ఎంతోమంది లబ్ధిదారులకు రుణాలు ఇవ్వడం కూడా జరుగుతుండన్నారు. ఏ కార్యక్రమం చేపట్టినా భవిష్యత్ తరాలను దృష్టిలో పెట్టుకుని ప్రాధాన్యత ఇస్తున్నామన్నారు.

యాభై శాతం మంది ఆధారపడి జీవిస్తున్న వ్యవసాయ రంగానికి ప్రాధాన్యతనిస్తూనే గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థను పరిపుష్టం చేయాలనేది తెలంగాణ ప్రభుత్వ లక్ష్యం. ఇందులో భాగంగా స్థానిక

వనరుల ఆధారంగా నివసించే వివిధ సామాజిక వర్గాలకు స్వయం పోషక విలువలు అందిస్తుంది. గంగపుత్ర, ముదిరాజ్, బోయ కులస్తులకు చేపల పెంపకం, ఉచిత చేపల విత్తనాల అందజేతతో పాటు పరిశ్రమ హోదాను వర్తింపచేపట్టింది. నాయి బ్రాహ్మణులు, రజకులకు ప్రత్యేక వరాలనిచ్చి బీసీ వర్గాల బతుకుల్లో భరోసా నింపారు. విశ్వకర్మలు, చేనేత, ఔసల, కుమ్మరి, కంచరి, వడ్రంగి, శిల్పకారులు, దర్జీ, మేదర, గౌడ, కమ్మరి వంటి బీసీ కులాలకు ఆర్థిక చేయూతను అందించాలని బడ్జెట్ వేదికగా ప్రకటించింది. సమాజానికి మూలాధారంగా ఉన్న మరెన్నో కులాలు వెనుకబాటు తనాన్ని చవిచూస్తున్నాయని గుర్తించి వారికి ఎంబీసీ కార్పొరేషన్ ను ఏర్పాటు చేయడం చాలా సంతోషం.

గత పాలకుల అలసత్వం వల్ల గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థ గాడి తప్పింది. రాష్ట్రంలో చాలా వరకు కులవృత్తులు ధ్వంసమయ్యాయి. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడిన క్రమంలో కులవృత్తులపై ప్రత్యేక దృష్టి పెట్టి... వాటి సంక్షేమానికి కృషి చేస్తుంది. ఎంబీసీల సంక్షేమం కోసం ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్ నిధులను కేటాయించి, వీళ్ల అభివృద్ధి నిరంతరం కృషి చేయడం చాలా సంతోషం.

- కట్టా ప్రభాకర్, m : 8106721111
e: akumarkatta@gmail.com

తెలంగాణ రాష్ట్ర ఎస్సీ, ఎస్టీ కమీషన్ అర్థవార్షిక ప్రస్థానం

గ్రామ గ్రామానికి కమీషన్, సదా బాధితుల పక్షం చైర్మన్ స్ఫూర్తితో వ్యవస్థలో నూతన ఉత్తేజం తెలంగాణ వ్యాప్తంగా విస్తృత పర్యటనలు చైర్మన్ చొరవతో బాధితులకు తక్షణ పరిహారం సత్ఫలితాలిస్తున్న నూతన ప్రణాళికలు దళిత వర్గాల్లో చైతన్యం, కమిషన్ పై పెరిగిన నమ్మకం దళిత వర్గాలను చైతన్య పరుస్తూ, నమ్మకం కల్గిస్తూ, భరోసా నింపుతూ కమీషన్ ఏర్పాటు.

తెలంగాణ రాష్ట్ర గౌరవ ముఖ్యమంత్రి కల్వకుంట్ల చంద్రశేఖర్ రావు రాష్ట్రంలోని ఎస్సీ ఎస్టీల అభ్యున్నతి, ఆయా వర్గాల సమస్యల పరిష్కారం కొరకు డాక్టర్ ఎర్రోళ్ల శ్రీనివాస్ చైర్మన్ గా, సుంకపాక దేవయ్య, చిల్లమర్రె నరసింహ, యం. రామ్ భల్ నాయక్, బొయిళ్ల విద్యాసాగర్, శ్రీమతి కుశ్రం నీలాదేవి సభ్యులుగా తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రప్రథమ ఎస్సీ ఎస్టీ కమీషన్ ను తేది. 02/01/2018 న ఏర్పాటుచేసినారు.

2003 తొమ్మిదవ చట్టాన్ని పునరుద్ధరించి తెలంగాణ ప్రభుత్వం జీవో ఎంఎన్ నెంబర్ 4 (షెడ్యూలు కులాల అభివృద్ధి శాఖ) ద్వారా 05/03/2018 తెలంగాణ రాష్ట్ర షెడ్యూల్ కులాల తెగల కమీషన్ ఏర్పాటు చేయబడింది.

ఈ కమీషన్ పౌర హక్కుల రక్షణ చట్టం 1955 మరియు ఎస్సీ ఎస్టీ అత్యాచార నివారణ చట్టం 1989 నిబంధనలు అనుసరించి రాష్ట్రంలోని ఎస్సీ ఎస్టీల యొక్క సామాజిక భద్రత, రక్షణ ముఖ్య లక్ష్యాలుగా పనిచేస్తుంది

కమీషన్ కార్యకలాపాలు - ఉద్దేశాలు:

సివిల్ కోర్టుకు సరిసమానమైన అధికారాలు కల్గిన ఈ కమిషన్ ఏర్పడిన నాటి నుండి రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా విస్తృత పర్యటనలు చేస్తూ పలు కార్యక్రమాల చేపట్టినది, వాటిలో ముఖ్యంగా

- పోలీస్ & రెవిన్యూ అధికారుల అవగాహనా సదస్సులు
- పౌరహక్కుల దినోత్సవ నిర్వహణ
- ప్రజా ప్రతినిధుల భాగస్వామ్యంతో డివీఎంసీ మీటింగ్ నిర్వహణ
- బస్తీ, తాండ, గ్రామ సందర్శన, సమస్యలపై ఆరా
- సాంఘిక సంక్షేమ వసతిగృహ సందర్శన, విద్యార్థుల స్థితి గతులపై విచారణ

గౌరవ చైర్మన్ డా.ఎర్రోళ్ల శ్రీనివాస్ సారధ్యంలో ఏర్పాటు చేయబడిన తెలంగాణ రాష్ట్ర తొలి ఎస్సీ ఎస్టీ కమీషన్ ఏర్పడిన నాటి నుండి నిరంతరం దళిత వర్గాల పక్షాన నిలుస్తూ, వారి సమస్యలు

తీర్చుటకు, వారికి ప్రభుత్వం అందిస్తున్న సంక్షేమ పథకాలు అందేలా చూస్తూ, నిరంతరం క్షేత్రస్థాయి పర్యటనలు చేస్తూ, పలు మినూత్నకార్యక్రమాల ద్వారా, వ్యవస్థలోనూ, ప్రజలలోనూ, ముఖ్యంగా దళిత వర్గాల్లో ఆత్మస్థైర్యం నింపుతూ సాగిన 6 నెలల ప్రస్థానంలో చైర్మన్ ముందుండి నడిపిస్తున్నారు.

సమైక్య రాష్ట్రంలో నిర్లక్ష్యానికి గురై, నిర్వీర్యమైన వ్యవస్థలో నూతన ఉత్తేజాన్ని, ఉత్సాహాన్ని నింపటంలో సఫలీకృతులైన చైర్మన్, అధికారుల సంపూర్ణ సహకారంతో తాము రూపొందించిన కార్యక్రమాలను విజయవంతంగా అమలుపర్చగలుగుతున్నారు.

చట్టాలపై అవగాహన సదస్సులు :

ఉన్నతాధికారులకు చట్టాలపై అవగాహన కల్పించుట తమ విద్యుక్త ధర్మంగా భావించిన కమీషన్, ఆ మేరకు పలు జిల్లాలలో రెవెన్యూ మరియు పోలీస్ ఉన్నతాధికారుల అవగాహన సదస్సులు నిర్వహిస్తూ ముందుకు సాగుతోంది. సామాన్య ప్రజలకు చట్టాలపై అవగాహన ఉండాలని, దళిత వర్గాలకు మాత్రమే కాక దళితేతరులకు అవగాహన కల్పించటం ద్వారా అట్రాసిటీల నిర్మూలన చేయవచ్చని ఉద్దేశించి, ఆ దిశగా చర్యలు చేపట్టాలని అధికారులను కోరటమైనది.

పౌరహక్కుల దినం:

పీసీఆర్ & పీఓఎ చట్టాలలో పౌరహక్కుల దినోత్సవం నిర్వహించుట ముఖ్యమైనదిగా గుర్తించి, రాష్ట్రంలోని అన్ని జిల్లాలో, జిల్లాలోనీ అన్ని మండలాల్లో ప్రతీ నెలా 30/ఫిబ్రవరి 28వ తేదీన విధిగా పౌరహక్కుల దినోత్సవం నిర్వహించాలని అధికారులకు ఆదేశాలు జారీచేయటమైనది. తమ తమ ప్రదేశంలో అంటరానితనం నిర్మూలించబడినదని చాటిచెప్పే సుదినమే పౌరహక్కుల దినం. ఇంతటి ప్రాముఖ్యత కల్గిన రోజును మండలస్థాయిలోని 18 ప్రభుత్వ ప్రభుత్వ డిపార్ట్మెంట్లు కలిసి ఒక గ్రామంలో, గ్రామచావిళ్లలో నిర్వహించడంవల్ల, అంటరానితనం రూపుమాపగలమనీ, దళిత మరియు అణగారిన వర్గాలకు భరోసా కలిగిస్తుందని కమీషన్ విశ్వసిస్తోంది.

డివీఎంసీ కమిటీలు:

ప్రతి జిల్లాలో, జిల్లా నిఘా వ్యవహారాల మరియు పర్యవేక్షణ సమితి ఏర్పాటు చేయాలని కమీషన్ జిల్లా కలెక్టర్లకు ఆదేశాలు జారీచేసింది. ప్రతీ 3 నెలలకు ఒకసారి ఈ సమితి సమీక్ష నిర్వహించి, జిల్లాలోని దళిత, అణగారిన వర్గాల సమస్యలపై చర్చించి పరిష్కారమార్గాలను చూపటానికి ఉద్దేశించిన ఈ సమావేశాల్లో, మంత్రులూ, ఎమ్మెల్యేలు, ఎమ్మెల్సీలు, ఎంపీలు భాగస్వాములుగా

చేసేందుకు చొరవ చూపిన కమీషన్, ఆమేరకు చర్యలు చేపట్టింది. ప్రజాప్రతినిధుల భాగస్వామ్యంతోనే సమస్యల సత్వర పరిష్కారం జరుగుతుందని, ప్రజలకు వ్యవస్థపైనా కమీషన్ పైన నమ్మకం కలుగుతుందని నమ్మిన చైర్మన్ ఆ దిశగా అధికారులకు సూచనలు జారీచేశారు. జిల్లాస్థాయిలోనేకాక మండలస్థాయిలోనూ ఇటువంటి కమిటీలు ఏర్పాటు చేసి క్షేత్రస్థాయి సమస్యల పరిష్కార దిశగా కృషి చేయాలని అధికారులకు సూచించారు.

డీవీఎంసీ సమీక్ష సమావేశాలు:

కమీషన్ ఆదేశాల మేరకు స్పందించిన జిల్లాయంత్రాంగం క్రమంగా సమీక్షా సమావేశాలు నిర్వహిస్తూ, దళిత వర్గాల సమస్యల పరిష్కారానికి కృషిచేయడంపై కమీషన్ జిల్లా కలెక్టర్లకు అభినందనలు తెలియజేస్తుంది. ఇప్పటి వరకు 21 జిల్లాలలో ఈ సమావేశాలు నిర్వహించడమేకాక, ఈ కార్యక్రమాల్లో మంత్రులూ, ఎమ్మెల్యేలు, ఎమ్మెల్సీలు, ఎంపీలు పాల్గొనటానికి చొరవతీసుకొని, ప్రజాసమస్యలు, ముఖ్యంగా అణగారిన వర్గాల సమస్యల పరిష్కారానికి కృషి చేయటంపై కమీషన్ సంతోషం వ్యక్తం చేసింది. ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమంలో పాల్గొన్న ప్రజాప్రతినిధులకు అభినందనలు తెలియజేస్తుంది.

బస్సీ, గూడెం, తండాల సందర్శన:

కామారెడ్డి జిల్లా, గాంధారి ప్రాంతంలోని కర్నూన్ గడ్డ తండా, హైదరాబాద్ లోని పురానాపూల్ బస్సీ, ఆదిలాబాద్ జిల్లాలో ఝరిపూనగూడ, జనగాం జిల్లాలో లింగాల ఘనపూర్ మరియు రఘునాథపల్లి మండలాల్లోని పిట్టలోని గూడెంలు, మొదలైనవి సందర్శించి నివాసితుల స్థితిగతులు, సమస్యలు విచారించి తెలుసుకొని, సత్వరమే సమస్యలు పరిష్కరించవలసిందిగా అధికారులను కమీషన్ ఆదేశించింది.

సాంఘిక సంక్షేమ వసతి గృహాల సందర్శన:

గద్వాల, మొయినాబాద్, నల్గొండ, ఆదిలాబాద్, వరంగల్, నాగర్ కర్నూల్, గద్వాల రంగారెడ్డి తదితర జిల్లాలలో సాంఘిక సంక్షేమ గురుకుల వసతి గృహాలు సందర్శించి బాలుర విద్యా, వసతి సదుపాయాలపై విచారించి, వారిని ఉత్సాహపరచి, వృద్ధిలోనికి రావాలని కమీషన్ ఆకాంక్షించింది.

సత్కలితాలిచ్చిన వినుత్ప పథకాలు

చట్టాలపై అవగాహన సదస్సులు:

సమైక్య రాష్ట్రంలో నామమాత్రం జరిగే అవగాహనా సదస్సులు, తెలంగాణ రాష్ట్రంలోని ప్రస్తుత కమీషన్ ఆధ్వర్యంలో గద్వాల జిల్లా, రాచకొండ పోలీస్ కమీషనరేట్, నల్గొండ, సిద్దిపేట, నాగర్ కర్నూల్, మెదక్ పోలీస్ కమీషనరేట్, సంగారెడ్డి తదితర జిల్లాలలో పోలీస్ మరియు రెవెన్యూ అధికారుల అవగాహనా సదస్సులు మొత్తం 16 నిర్వహించింది. రాష్ట్రవ్యాప్తంగా అన్ని జిల్లాలలోనూ నిర్వహించాలని

లక్ష్యంగా కమీషన్ ముందుకుపోతుంది.

పౌరహక్కులదినం నిర్వహణ:

పౌరహక్కులదినంపై అవగాహనే సరిగాలేని సమైక్యరాష్ట్రంలో, పౌరహక్కులదినం నిర్వహణ నామమాత్రంగా 8% - 10% జరుగుతుండగా, తెలంగాణ రాష్ట్రంలో డా.ఎ.క్రొళ్ల శ్రీనివాస్ చైర్మన్ గా ఏర్పడ్డ ప్రస్తుత కమీషన్ ఆధ్వర్యంలో దాదాపు 80% అనగా 585 మండలాలకు గానూ 467 మండలాలలో పౌరహక్కులదినం నిర్వహణ జరుగుతుంది.

డీవీఎంసీ సమీక్షా సమావేశాల నిర్వహణ:

కమీషన్ ఏర్పడ్డ 6నెలల కాలంలోనే 21 జిల్లాలలో సమీక్షా సమావేశాలు నిర్వహించేలా చర్యలు చేపట్టి, స్వయంగా వాటిలో పాల్గొని కమీషన్ బాధిత వక్షాన నిలుస్తుంది.

బాధిత కుటుంబ సందర్శన:

రామగుండం ప్రేమహత్య, ఇల్లంతుకుంట జంటహత్యలు, ఆదర్శనగర్-హైదరాబాద్ లోని ఆదర్శ నగర్ దళిత మైనరు బాలిక అత్యాచారం, మీర్పేట్ మండలం లో మైనరు బాలిక అనుమానాస్పద హత్య మొదలగు కేసులలో బాధిత కుటుంబాలను పరామర్శించి తక్షణ పరిహారం మొదటి విడత క్రింద మొత్తం 25 లక్షలరూపాయలు కుటుంబ సభ్యులకు అందజేయటం జరిగింది, ఇంకా పలు ప్రభుత్వ పథకాలు అర్హత మేరకు అందిచేలా చూస్తామని వారికి కమీషన్ హామీ ఇచ్చింది.

కేసుల పరిష్కారం:

తెలంగాణలో ప్రప్రథమంగా ఏర్పడ్డ ప్రస్తుత కమీషన్ చేపట్టిన కార్యక్రమాల ఫలితంగా, 6000 పెండింగ్ ఎస్సీ ఎస్టీ అట్రాసిటీ కేసులకు గాను, 90% పరిష్కరించబడి, 25 కోట్లరూపాయలు పరిహారం విడుదలైనది.

నాగర్ కర్నూలు జిల్లాలో దాదాపు పాతిక సంవత్సరాలు అపరిష్కృతంగా ఉన్న దళిత భూమి కేసు ప్రస్తుత రాష్ట్ర ఎస్సీ ఎస్టీ కమీషన్ చొరవతో పరిష్కారం అయిందని బాధితులు ఆనందం వ్యక్తం చేస్తున్నారు.

దశాబ్దాలుగా అపరిష్కృతంగా ఉన్న నక్కల కులస్తుల సమస్యలను పరిష్కరించటానికి నడుం బిగించిన కమీషన్ జిల్లాలోని లింగాల ఘనపూర్, రఘునాథపల్లి మండలాల్లోని పిట్టలోని గూడెం లో రెండు రోజులు పర్యటన జరిపి, వారి ఆవాసాల మధ్య బస చేసి, వారి సమస్యలు తెలుసుకోవడానికి శ్రద్ధ చూపింది. వారి సమస్యలను ప్రత్యక్షంగా చూసిన కమీషన్, తక్షణమే కలెక్టర్ దృష్టికి తీసుకువచ్చి, పరిష్కారం అందించగలిగింది.

అన్యాయంగా విధులనుండి తొలగించబడిన వరంగల్ జిల్లా, కమలాపూర్ గ్రామ పంచాయితీ కారోబార్ మార రంజిత్ కుమార్,

ఈమెయిల్ ద్వారా పంపిన వినతికి స్పందించిన కమీషన్ సంబంధిత ఉన్నతాధికారులను ఆదేశించగా, అతని పునర్నియామకం జరిగింది. కమీషన్ చొరవతో స్పందించిన తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం దేశంలోనే ఎక్కడా లేనివిధంగా SC, ST లకు ప్రభుత్వ కాంట్రాక్టు లలో 21% రిజర్వేషన్ అమలు చేస్తోంది.

ప్రభుత్వ సంక్షేమ పథకాలు - అమలు

దళితుల సమగ్రాభివృద్ధికి గౌరవ ముఖ్యమంత్రి శ్రీ కల్వకుంట్ల చంద్రశేఖర్రావు నాయకత్వంలోని ప్రభుత్వం ప్రవేశపెట్టిన, “కల్యాణలక్ష్మి, 3 ఎకరాలభూమి, కేజీ నుండి పీజీ ఉచిత విద్యా, అంబేద్కర్ ఓవర్సె స్కాలర్షిప్, డబుల్ బెడ్రూమ్ ఇండ్లు” మొదలైన సంక్షేమ పథకాలపై దళిత వర్గాలకు అవగాహన కల్పించి ఆ పథకాల ఫలాలు వారికి అందేలా చూడాలని కమీషన్ అధికారులకు పిలుపునిచ్చింది.

రాష్ట్రాభివృద్ధిలో మాత్రమేకాక దళిత సంక్షేమం లోనూ దేశంలోనే అగ్రగామిగా నిలచిన తెలంగాణ ప్రభుత్వం, దళితులకు ప్రభుత్వ కాంట్రాక్టుల్లో రిజర్వేషన్ కల్పన వంటి చారిత్రాత్మక నిర్ణయాన్నిచేసి, 70 సంవత్సరాల డా. బి.ఆర్. అంబేద్కర్ కలను సాకారం చేసిన మొదటి ముఖ్యమంత్రిగా దేశ చరిత్రలో నిలిచారని కొనియాడింది

దళిత వర్గాల అభ్యున్నతికై కమీషన్ కార్యచరణ

రాష్ట్రవ్యాప్తంగా ప్రజలకు మరింత చేరువ అయ్యే విధంగా ఆన్లైన్లో కంప్లయింట్లు స్వీకరించుటకు వెబ్సైట్ను ఏర్పాటు చేయడం

- అత్యవసర పరిస్థితులలో కమీషన్ ఆశ్రయించుట కొరకు టోల్ఫ్రీ ఫోన్ నంబరును ఏర్పాటుచేయడం

- దళితులు ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలు, వాటిని పరిష్కరించేందుకు చేపట్టవలసిన చర్యలు, ప్రభుత్వం అందిస్తున్న సంక్షేమ పథకాల అమలు మొదలైనవాటిపై మరింత అధ్యయనం చేయుటకు రీసెర్చ్ సెంటర్ ఏర్పాటు
- లఘు చిత్రాలు, డాక్యుమెంటరీలు ద్వారా ప్రజలకు కమీషన్ కార్యకలాపాలపై, పీసీఆర్ మరియు పీఓఏ చట్టాలపై మరింత అవగాహన కల్పించుట
- దళిత సాహిత్యం, ప్రభుత్వ సంక్షేమ పథకాల పత్రాలు, ప్రభుత్వ అధికారపత్రాలు, బడ్జెటరీ పత్రాలు మొదలైనవి భద్రపరచుటకు లైబ్రరీ ఏర్పాటు
- రాష్ట్రంలోని అన్ని పోలీస్ స్టేషన్లలోనూ, తహసీల్దార్, RDO, SP, CP, కలెక్టర్ కార్యాలయాలన్నింటిలో SC, ST అట్టెస్టాసిటీ చట్టాల వివరాలతో కూడిన బోర్డులను ఏర్పాటు చేయటం ద్వారా ఆయా వర్గాలను చైతన్యం కల్పించుట. ఇటువంటి సృజనాత్మకమైన కార్యక్రమాలు మరిన్నిచేపట్టి, దళిత వర్గాలకు మరింత చేరువ అవ్వాలని, వారి సమస్యలు సత్వరం పరిష్కరించి వారికీ సమాజంలో భద్రత, ఆత్మగౌరవం పెంచాలని, ప్రభుత్వం ప్రవేశపెట్టిన సంక్షేమ పథకాల ఫలాలు వారికి అందేలా చేసి వారి సామాజిక, ఆర్థికాభివృద్ధికి తోడ్పడాలని కమీషన్ సంకల్పించింది.

-తిరునగరి శ్రీనివాస్,

m : 9441464764

e : thirunagarisrinivas12@gmail.com

పుస్తక పరిచయం

పుస్తక పరిచయం శీర్షిక ద్వారా వివిధ పుస్తకాలను పాఠకులకు పరిచయం చేసే ప్రయత్నం ఇది. ఈ వేదిక ద్వారా పాఠకులకు తమ పుస్తకాలను పరిచయం చేయాలనుకునే రచయితలు, ప్రచురణ సంస్థలు తమ పుస్తకాలు రెండు కాపీలను దిగువ చిరునామాకు పంపించవచ్చు. వీలు వెంట వాటిని ప్రచురిస్తాం. సమకాలీన సామాజిక అంశాలతో కూడిన కొత్త పుస్తకాలకు ప్రాధాన్యం. పుస్తకాలు పంపించాల్సిన చిరునామా:

DECCAN LAND : "CHANDRAM" 490, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029. Telangana
Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288
E-mail:desk.deccan@gmail.com www.deccanland.com

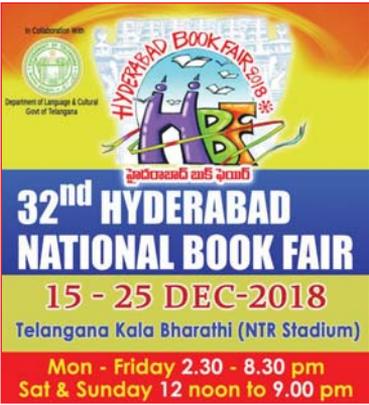
“సంగీత సాహిత్య విద్యా, వినోద, కళా సంగమం 32వ జాతీయ హైదరాబాద్ పుస్తక ప్రదర్శన - 2018”

1986 సంవత్సరంలో కేవలం 30 పుస్తక విక్రయశాలలతో సిటీ సెంట్రల్ లైబ్రరీలో (విక్రమపల్లి) ఏర్పాటైన తొలి హైదరాబాద్ బుక్ ఫెయిర్, 2018 నాటికి అంటే 32 సంవత్సరాల అనంతరం జాతీయ పుస్తక ప్రదర్శన స్థాయికి ఎదిగింది. దేశంలోనే ఢిల్లీ తర్వాత ద్వితీయ స్థాయి ప్రదర్శనగా నిలిచింది. అద్వితీయమైన ఈ 32వ జాతీయ పుస్తక ప్రదర్శనను భారత ఉపరాష్ట్రపతి డా॥ ముప్పవరపు వెంకయ్యనాయుడు చేతుల మీదుగా డిసెంబర్ 15 శనివారం సాయంత్రం 5గం॥ ప్రారంభమైంది. తెలంగాణ గర్వించదగ్గ పద్యకవి స్వర్ణీయ కపిలవాయి లింగమూర్తి పేరును ఈ పుస్తక ప్రాంగణానికి పెట్టారు. అలాగే ప్రధాన సాహిత్య వేదికకు సంఘ సంస్కర్తయైన సంగం లక్ష్మీబాయి పేరు పెట్టారు. ఈ జాతీయ పుస్తక ప్రదర్శనలో దాదాపు 330 స్టాల్స్, 2 ప్రధాన సాహిత్య వేదికలు ఏర్పాటు చేశారు.

నేటి విద్యా విధానంలో పునాదిగా నిలిచే అక్షరం కోసం తెలుగు, హిందీ, ఆంగ్ల భాషల్లో ప్రత్యేకంగా చేసిన పలకలు అక్షరభ్యాస్ పేరిట చక్కటి కిట్తో నల్ల మల్లారెడ్డి సంస్థలు ఏర్పాటు చేసిన ప్రత్యేక స్టాలు పలువురి ఆకర్షించింది. అభ్యుదయ, ప్రగతిశీల వామపక్ష భావజాల సాహిత్యాన్ని ప్రాచీ, ప్రతిభ, విశాలాంధ్ర, మైత్రీ బుక్ హౌస్, అరుణతార,

లెఫ్ట్ వర్డ్, వీక్షణం, నడుస్తున్న తెలంగాణ, నవచేతన పబ్లిషింగ్ హౌస్, నవతెలంగాణ పబ్లిషింగ్ హౌస్, టీఆర్ఎస్ తదితర స్టాల్స్ లో ఎంతో విలువైన మంచి సైద్ధాంతిక పుస్తకాలు లభ్యమైనాయి. మనసుకు సంగీతంతో వివిధ రాగాలతో ఉల్లాసపరిచే లైట్ క్లాసికల్ మ్యూజిక్ స్టాల్స్ మ్యూజిక్ సీడీలు, డివీడిలు లభ్యమై సంగీత ప్రియుల్ని అలరించాయి. చౌకాంబ సాంస్కృతిక స్టాల్ లో చరకు సంహిత, భారత భాగవత రామాయణ ఉపనిషత్, జోతిష్య, మంత్ర తంత్ర, వాస్తు గ్రంథాలు లభ్యమైనాయి. అలాగే ఢిల్లీ, ముంబాయి, బెంగళూరు, కలకత్తా, చెన్నై లాంటి మహాపట్టణాల నుండి ఆంగ్లం, హిందీ, కన్నడ, తమిళ బుక్ సెల్లర్స్ వారి వారి స్టాల్స్ లో పెద్ద డిస్కాంట్ తో విలువైన పుస్తకాలు, నవల్లు, జీ.కె. డిక్షనరీలు, ఎన్ సైక్లోపీడియాలు, చరిత్ర సంబంధ పుస్తకాలు, సైన్స్ సంబంధ పుస్తకాలు అందించాయి. అలాగే కవులు రచయితల

రచనల కోసం ప్రత్యేకంగా ఒక పెద్ద స్టాల్ ఏర్పాటు చేశారు. పుస్తకాల అమ్మకాలే కాకుండా వీక్షక శ్రోతలకు చక్కటి విద్యా, వినోదం, సాహిత్యం, సంస్కృతి, భాషా వికాసం లాంటి అంశాలకు దోహద పడే పలు కార్యక్రమాలు పాఠకుల మెదళ్ళకు పదునెక్కించే పలు సెమినార్లు నిర్వహకులు ఏర్పాటు చేశారు. ప్రతిరోజూ ఈ బుక్ ఫెయిర్

ప్రధాన ప్రాంగణంలో భాష సదస్సు, సాహిత్యంలో మహిళలు అంశంపై సదస్సు, తెలంగాణ ఉద్యమపాట, బాల సాహిత్య వేత్తల పరిచయాల, పలు గ్రంథావిష్కరణలు, జానపద కళారూపాలు, సాహిత్యంలో వివిధ ప్రక్రియలు మొదలైన అంశాలతో పలు సాహిత్య సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలతో పాఠక శ్రోతల్ని సందర్శకుల్ని అలరించాయి. కేంద్ర సాహిత్య అకాడమి అవార్డు గ్రహిత పద్మశ్రీ డా॥ కొలకలూరి ఇనాక్ గారికి హైదరాబాద్ బుక్ ఫెయిర్ పక్షాన ఘనంగా సత్కరించారు. డిసెంబర్ 22వ తేదీన అశోక్ నగర్ సెంటర్ నుండి బుక్ వాక్ (పుస్తకప్రియుల పాదయాత్ర)ను ఆంధ్రజ్యోతి దినపత్రిక సంపాదకులు కె. శ్రీనివాస్ గారు ప్రారంభించారు. ఈ పాదయాత్రలో బుక్ ఫెయిర్ అధ్యక్ష కార్యదర్శులైన జూలూరు గౌరీశంకర్, కోయ చంద్రమోహన్, బిసి కమీషన్ చైర్మన్ బి.ఎన్. రాములు, తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం వైస్ ఛాన్సలర్ డా॥ ఎన్.వి. నత్య నారాయణ, ఆంధ్రజ్యోతి దినపత్రిక సంపాదకులు కె. శ్రీనివాస్, అంబేద్కర్

యునివర్సిటీ వైస్ ఛాన్సలర్ డా॥ సీతారాం, ట్రాన్స్ కో ఎండ్ ప్రభాకరరావు, బి.సి కమీషన్ సభ్యులు వకుళాభరణం కృష్ణమోహన్, ఆంజనేయులు, జె.డి లక్ష్మీనారాయణ, టూరిజం శాఖ సంచాలకులు బుర్రా వెంకటేశం, భాషా సాంస్కృతిక శాఖ సంచాలకులు మామిడి హరికృష్ణ, నందిని సిధారెడ్డి, బుక్ ఫెయిర్ కోశాధికారి పి. రాజేశ్వరరావు, సభ్యులు శోభనబాబు తదితరులు పాల్గొన్నారు.

అధునిక సాహిత్యంలో “బహుజని” పాత్ర అంశంపై జూపాక సుభద్ర అధ్యక్షతన మహిళా సదస్సులో డా॥ తిరునగరి దేవకి దేవి

డా॥ గంధం విజయలక్ష్మి, డా॥ షాజహానా, డా॥ కొండపల్లి నీహారిని, డా॥ బండారు సుజాత, కొమ్ము రజిత, దానోజు లలిత, గోగు శ్యామల, సమ్మెటల లలిత, డా॥ నెల్లుట్ల రమాదేవి తదితరులు మాట్లాడారు. ఈ సభకు ముఖ్య అతిథిగా బుక్ ఫెయిర్ అధ్యక్షులు గౌరీశంకర్ పాల్గొన్నారు. ఈ వేదికపై ప్రముఖ సినీనటుడు ప్రకాష్ రాజ్ స్వీయ రచన “దోసిటిచినుకులు” గ్రంథావిష్కరణ జరిగింది. వల్లభనేని అశ్వనికుమార్, డా॥ సీతారాం, డా॥ ఓటిటి పార్వతీశం, తనికెళ్ళ భరణి, తదితరులు పాల్గొన్న ఈ సభలో తొలి ప్రతిని బాలలైన కోయా అమన్ (హైదరాబాద్) హర్షనేత్ర (విజయవాడ)లకు అందించారు. ఈ పుస్తక ప్రదర్శనలో ఎక్కువమంది పాఠకుల్ని అలరించిన ప్రముఖ స్టాల్స్ లో కేంబ్రిడ్జ్ యూనివర్సిటీ ప్రెస్, హార్పర్ కొలెన్స్, సేజ్ పబ్లికేషన్స్, హెట్టల్, షైమన్ షెల్టన్, ప్యాన్ మ్యాక్ మిలాన్, మిలాండ్ ప్రకాశన్, లెప్టెవర్డ్, జైకో పబ్లికేషన్స్ లాంటి బుక్ షాప్ లో వున్న ఆంగ్ల హిందీ పుస్తకాలు పాఠకుల్ని విశేషంగా ఆకర్షించాయి. తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ వారి సౌజన్యంతో కందుకూరి

శ్రీరాములు ఆధ్వర్యన కవి సమ్మేళనం జరిగింది. బాలవికాస్ పేరిట 15 సంవత్సరాలలోపు బాలబాలికల కోసం బాలసాహిత్య వేత్త ప్రముఖ కథా రచయిత అయిన జాతశ్రీ పేరిట ప్రత్యేక వేదిక ఏర్పాటు చేశారు. ఈ బుక్ ఫెయిర్ కు తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం భాషా సాంస్కృతిక శాఖ, టూరిజం శాఖ తమ సంపూర్ణ సహకారం అందించాయి. బాల వికాస్ వేదికపై ప్రతిరోజూ మధ్యాహ్నం 2 గంటల నుండి సాయంత్రం 7గం॥ల వరకు పలు

సంగీత, సాహిత్య, నృత్య కార్యక్రమాలతో పాటు చిత్రలేఖనం, స్టోరీ టెల్లింగ్, సోలో, గ్రూప్ డాన్సులు, క్వీజ్ కార్యక్రమాలు, ఏకపాత్రాభినయాలు, బాల దర్శకుల వర్కషాపు లాంటి ఎన్నో బాలల కార్యక్రమాలు నిర్వహించారు. ప్రముఖ బాలసాహిత్యవేత్తలైన డా॥ చొక్కాపు వెంకటరమణ, డా॥ వి.ఆర్. శర్మ, శాంతారావు, సి.ఎ ప్రసాద్, సమీర్, అనంతోజ్ మోహనకృష్ణ లాంటివారు ఈ బాల వికాస్ కార్యక్రమాల్ని సమన్వయం చేశారు. పెథాయ్ పెనుతుఫాను గాలుల్ని చిన్నపాటి వర్షాల్ని లెక్కచేయకుండా చలిగాలుల మధ్య అమ్మ ఒడిలా చదువుల తల్లి గుడిలా తెలంగాణ కళాభారతి ప్రాంగణం (ఎన్టీఆర్ స్టేడియం, దోమల గూడ) ప్రతి రోజూ సగటున లక్షలాది మంది పుస్తక ప్రియులతో కిటికీ లాడింది.

సురక్ష పోలీస్ శాఖ, తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమి, భాషా సాంస్కృతిక శాఖ, నేషనల్ బుక్ ట్రస్ట్, కేంద్ర పబ్లికేషన్స్ డివిజన్ వారి స్టాల్స్. వివిధ తెలుగు దిన పత్రికల ఆంగ్ల దినపత్రికల స్టాల్స్ రెండు తెలుగు రాష్ట్రాల్లోని ప్రముఖ పుస్తక స్టాల్స్ ప్రత్యేక ఆకర్షణగా నిలిచాయి. బాల వికాస్ కార్యక్రమాల్లో స్టేట్ స్కూల్, సెంట్ పాన్సిన్, సెంట్స్ జూన్స్ గ్రామర్ స్కూల్, సిస్టర్ నివేదిత, హెయిర్ మోడల్ స్కూల్, గుడ్ బిగినింగ్, ఆక్స్ఫర్డ్ గ్రామర్ స్కూల్, సెంట్ పాయిస్, ప్రభుత్వ పాఠశాలల (ఎపి లోని స్కూల్స్) విద్యార్థిని విద్యార్థులు పెద్దసంఖ్యలో పాల్గొన్నారు. అలాగే ఈ పుస్తక ప్రదర్శనలో పాల్గొన్న ప్రముఖుల్లో తెలంగాణ గ్రంథాలయ పరిషత్ చైర్మన్ అయాచితం శ్రీధర్, భాషా సాంస్కృతిక శాఖ సంచాలకులు మామిడి హరికృష్ణ, టూరిజం శాఖ సంచాలకులు బుర్రా వెంకటేశం,

టిఎస్పిఎస్సి చైర్మన్ డా॥ ఘంటా చక్రపాణి, ప్రముఖ సినీ దర్శకుడు బి. నర్సింగరావు, ప్రముఖ కవి దేశపతి శ్రీనివాస్, మాజీ ఎమ్ఎల్సీ చుక్కారామయ్య, గద్దర్, సుద్దాల అశోకేశజ, గోరేటి వెంకన్న, అందెశ్రీ, నందిని సిధారెడ్డి, ప్రముఖ విద్యావేత్త యం. వేదకుమార్, యలమర్తి రాజేంద్రప్రసాద్, పసునూరి రవీందర్, పాశం యాదగిరి, ఎస్. వీరయ్య (ఎడిటర్ నవతెలంగాణ), అంబటి వెంకన్న, సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్, కవి యాకూబ్, కాకి మాధవరావు (ఐఎఎస్) వసంత కన్నాభిరన్, శిఖామణి, డా॥ కోయి కోటేశ్వరరావు, ఎమెస్కో విజయకుమార్, జి లక్ష్మీ నర్సయ్య, పరుచూరి వెంకటేశ్వరరావు, తమ్మారెడ్డి భరద్వాజ, కంచె ఐలయ్య, కెపి అశోకకుమార్, హెచ్ రమేష్ బాబు తదితర

సాహితీ సాంస్కృతిక పాత్రికేయ పెద్దలు ఈ పుస్తక ప్రదర్శనలో పాల్గొన్నారు. ముగింపు రోజున హైదరాబాద్ మేయర్ బొంతు రామ్మోహన్, శాసనసభ్యులు మురాగోపాల్, దేశపతి శ్రీనివాస్, హైదరాబాద్ బుక్ ఫెయిర్ అధ్యక్ష కార్యదర్శులు జూలూరు

గౌరీశంకర్, కోయచంద్రమోహన్, కోశాధికారి పి. రాజేశ్వరరావు, బుక్ ఫెయిర్ కార్యవర్గ సభ్యులు పాల్గొన్నారు. దాదాపు ఈ 11 రోజుల్లో పదిలక్షల మంది పైగా ప్రజలు పాల్గొన్నారు. భారతదేశంలోనే అతిపెద్ద పుస్తక ప్రదర్శనగా హైదరాబాద్ జాతీయ పుస్తక మహోత్సవం జరిగింది.

-తంగిరాల చక్రవర్తి,
m : 9393804472
e : tangirala64@gmail.com

హైదరాబాద్ బుక్ ఫెయిర్లో ఆవిష్కరించిన పుస్తకాలు

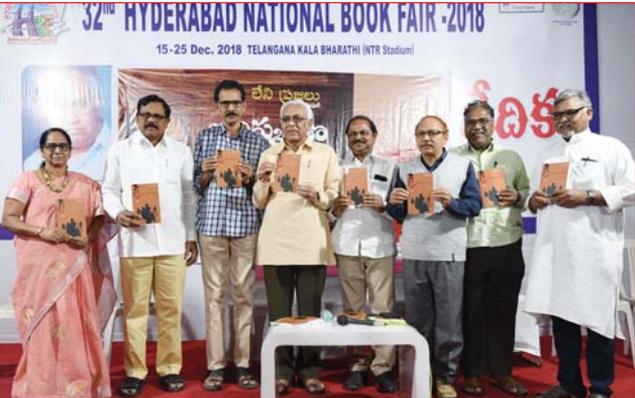
హైదరాబాద్ బుక్ ఫెయిర్ అంటే కేవలం పుస్తకాల అమ్మకాలు ఎలా జరిగాయి అని మాత్రమే చర్చ జరిగేది. కానీ, ఇప్పుడు హైదరాబాద్ బుక్ ఫెయిర్ అంటే అర్థం మారిపోయింది. ఒకప్పుడు మాట్లాడిన అమ్మకాల మాటలకు ఇప్పుడు ప్రాధాన్యత తగ్గిపోయింది. అక్షరాల లక్షల పుస్తకాల మధ్య వందలాది కొత్త పుస్తకాలు పురుడుపోసుకుంటున్నాయి. వక్తల చేసే గుణ, గణ వర్ణలతో ఆ పుస్తకాలకు కొత్త రెక్కలు వస్తున్నాయి. చలిపులి పంజా విసిరినా వాడి వాడి పదాలతో వేడి పుట్టించాయి పుస్తకాలు. ప్రముఖ రచయిత, గాయకులు దేశపతి శ్రీనివాస్ ప్రారంభించిన జాతీయ సాహిత్య వేదిక పై ఒకటి రెండు కాదు... వందల పుస్తకాలు పురుడుపోసుకున్న ఈ కొత్త పుస్తకాలు యువతను ఎక్కువగా ఆకర్షించాయి. ఇప్పుడు హైదరాబాద్ బుక్ ఫెయిర్ తరువాత ఏ ఇద్దరు కనబడినా బుక్ ఫెయిర్లో ఎన్ని పుస్తకావిష్కరణలకు ఎల్లినపు అనో, ఎన్ని సాహిత్య సభలలో పాల్గొన్నానో చర్చించుకుంటున్నారు. గత రెండు సంవత్సరాలుగా బుక్ ఫెయిర్లో పుస్తకావిష్కరణలకు ఒక ప్రత్యేక వేదికను ఏర్పాటు చేయడం ఒక మంచి పరిణామం అని సాహితీవేత్తలు అభినందిస్తున్నారు. డిసెంబర్ 16 నుంచి 24 వరకు కొత్త పుస్తకాలు చెప్పిన కొత్త ముచ్చట్లు విందాం.

బండ్లూ ప్రసాదమూర్తి రచించిన 'దేశం లేని ప్రజలు' కవితా సంపుటిని తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ అధ్యక్షులు నందిని సిధారెడ్డి ఆవిష్కరించారు. సిధారెడ్డి మాట్లాడుతూ లోతైన బావుకతతో పాటు సామాజిక దృష్టి కల్గిన కవి కాబట్టే ప్రసాదమూర్తి కలం నుంచి దేశం లేని ప్రజల కోసం కవిత్వం వచ్చిందని అభినందించారు. ఈ వేదికపై జరిగిన తొలి సభకు కవి యాకూబ్ అధ్యక్షత వహించిగా ఈ సభలో వీక్షణం సంపాదకులు ఎన్. వేణుగోపాల్, ప్రముఖ విమర్శకులు

లక్ష్మీ నరసయ్య, శిఖామణి, శిలాలోలితలు పాల్గొన్న ప్రసంగించారు. అనంతరం పీఠికల్లోనే కవి, రచయితల హృదయాన్ని సమర్థవంతంగా ఆవిష్కరించగల గొప్ప రచయిత శిఖామణి. ఆయన ఎందరో కవులను, రచయితలను తన కలంతో తట్టి సాహిత్య రంగంలో ముందుకు నడిపించారు. అలా శిఖామణి కలం నుండి ఉబికివచ్చిన ముందుమాటల సమహారమే 'శిఖామణి పీఠికలు'ను కేంద్రసాహిత్య అకాడమీ అవార్డు గ్రహీత ఆచార్య కొలకలూరి ఇనాక్ చేతుల మీదగా ఆవిష్కరించబడింది. ప్రముఖ కవి ఎనుగు నరసింహారెడ్డి అధ్యక్షతన జరిగిన ఈ సభలో ప్రముఖ విమర్శకులు లక్ష్మీ నరసయ్య, ప్రసాదమూర్తి, కోయి కోటేశ్వరరావులు ప్రసంగించారు.

రెండో రోజు మరో నాలుగు పుస్తకాలు ఆవిష్కరించబడ్డాయి. పుస్తకాలంటే మనకు ముందుగా గుర్తుకు వచ్చేది గ్రంథాలయాలే. అలాంటి గ్రంథాలయ నిర్వహకులు ఇప్పటి వరకు తెలంగాణ రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా ఉన్న గ్రంథాలయాల్లో వివిధ స్థాయిల్లో పని చేసిన వారి వివరాలను సేకరించి గ్రంథస్థం చేశారు. ఈ గ్రంథాలను ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ వి.సి రామచంద్రం ఆవిష్కరించారు. అకాడమీ ఆఫ్ లైబ్రరీ సైన్స్ అండ్ డాక్యుమెంటేషన్ అధ్యక్షులలో జరిగిన సభలో రాష్ట్ర గ్రంథాలయ సంస్థల అధ్యక్షులు అయాచితం శ్రీధర్ మాట్లాడుతూ ఇలాంటి కృషి జరిగినప్పుడే గ్రంథాలయాలు చేసిన పని వెలుగులోకి వస్తుందని అన్నారు. ఈ గ్రంథంలో ఉన్న వారిని ఏ ఒక్కరిని కదిలించినా ఒక్కొక్కరిది ఒక్కొక్క అనుభవం తెలుస్తుందని అది మంచి ప్రయత్నం అన్నారు. అనంతరం ప్రముఖ సామాజిక వేత్త కంచె బలయ్య ఆత్మకథ 'షెప్పర్డ్ బాయ్' గ్రంథాన్ని ట్రూస్ జండర్ చంద్రముఖి ఆవిష్కరించారు. హైదరాబాద్ బుక్ ఫెయిర్ కార్యదర్శి కోయి చంద్రమోహన్ అధ్యక్షత వహించిన ఈ సభలో వక్తలు మాట్లాడుతూ

ఇది దేశంలోనే తొలి దశిత ఆటో బయోగ్రఫీ అని అన్నారు. అనంతరం మునాస వెంకట్ రచించిన మేధ కవితా సంపుటిని ప్రముఖ వాగ్గేయకారుడు, కవి గోరటి వెంకన్న ఆవిష్కరించారు.

మూడోరోజు శ్రామిక జన జీవితాలను కథల రూపంలో ప్రపంచానికి తెలియజేసిన చెవోచ్, మ్యాగ్నిమ్ గోర్కీ, మెహాలాయ్ షోలోహావ్ ల రాసిన కథలు శ్రామికవర్గ దృక్పథంతో రాసిన కథలు అని ఈ పుస్తకాలను ఆవిష్కరించిన నవతెలంగాణ సంపాదకులు వీరయ్య అన్నారు. నవతెలంగాణ బుక్ హౌస్ సహ సంపాదకులు తంగిరాల చక్రవర్తి అధ్యక్షతన జరిగిన ఈ సభలో నవతెలంగాణ పబ్లిషింగ్ హౌస్ జనరల్ మేనేజర్ కోయ చంద్ర మోహన్, ప్రభుత్వ సలహాదారులు రామ్ లక్ష్మణ్, హైదరాబాద్ బుక్ ఫెయిర్ అధ్యక్షులు జూలూరు గౌరీశంకర్లు పాల్గొన్నారు.

నాలుగో రోజు శంకరం వేదిక ఆధ్వర్యంలో ఆరణ్యకృష్ణ సంపాదకీయంలో వచ్చిన 'ఆమె అస్తమించలేదు' పుస్తకాన్ని పివోడబ్బు జాతీయ కన్వీనర్ వి.సంధ్య ఆవిష్కరించారు. వాడ్రేవు చిన వీరభద్రుడు అధ్యక్షత వహించిన ఈ సభలో ప్రముఖ కవయిత్రి, రచయిత్రి శిలాలోలిత, సావిత్రి గారి కుమార్తె శీరిష పాల్గొన్నారు.

డా.కె.ముత్యం రచించిన 'సుబ్బారావు పాణిగ్రహి జీవితం' పుస్తకావిష్కరణ వీక్షణం సంపాదకులు ఎన్.వేణుగోపాల్, ఎ.కె.ప్రభాకర్, జితేంద్రబాబులు ఆవిష్కరించారు.

ఐదో రోజు శంకరం వేదిక ఆధ్వర్యంలో వేమురి సత్యనారాయణ సంపాదకీయంలో వచ్చిన 'అనాటి వాన చినుకులు' కథల సంపుటిని సీనియర్ జర్నలిస్ట్ అమరేంద్ర ఆవిష్కరించారు. ఈ సభలో చందు తులసీ, యాకూబ్, శంకరం వేదిక అధ్యక్షులు యలవర్తి రాజేంద్రప్రసాద్, ధనలక్ష్మిలు పాల్గొన్నారు. అనంతరం ప్రముఖ రచయిత్రి శిలాలోలిత రచించిన లేఖల సంకలనం 'పర్తమాన లేఖ' పుస్తకాన్ని కవి యాకూబ్ చిన్న కోడలు దేవాంశీ కేడియా ఆవిష్కరించారు. జూపాక సుభద్ర అధ్యక్షత వహించిన ఈ సభలో

జి.లక్ష్మి నరసయ్య, జూలూరు గౌరీశంకర్, చింతపల్ల సుదర్శన్. కొండవీటి సత్యవతి, కవి యాకూబ్ లు పాల్గొన్నారు. అనంతరం యువ కవి షమాబాన్ రచించిన 'యుద్ధం మాట్లాడుతుంది' పుస్తకాన్ని సీనియర్ జర్నలిస్ట్ పాశం యాదగిరి ఆవిష్కరించారు. ఈ సభలో జూలూరు గౌరీశంకర్, కోయ చంద్రమోహన్, ఎన్.రఘులు పాల్గొన్నారు. 'పతాన్' కథల సంపుటిని జి.లక్ష్మినరసయ్య, కోయ కోటేశ్వరరావు, అంబటి సురేంద్ర బాబు, సిద్ధార్థలు ఆవిష్కరించారు.

ఏడో రోజు విజయ్ కుమార్ రచించిన 'విజయ రహస్యాలు' పుస్తకాన్ని ప్రముఖ విద్యావేత్త చుక్కారామయ్య ఆవిష్కరించారు. ఈ సభలో హైదరాబాద్ బుక్ పెయిర్ అధ్యక్ష, కార్పొరేటర్లు జూలూరు గౌరీశంకర్, కోయచంద్రమోహన్ లు పాల్గొన్నారు. వైద్యం భాస్కర్ రచించిన 'జాష్ణకాల తడి' పుస్తకాన్ని పొత్తూరి సుబ్బారావు ఆవిష్కరించారు. కవి యాకూబ్ అధ్యక్షతన జరిగిన ఈ సభలో జీవన్, సునంద, లెనిన్ శ్రీనివాసులు పాల్గొన్నారు. అనంతరం వి. శాంతిప్రభోద్ రచించిన 'అలోచనలో ఆమె' గ్రంథాన్ని కొండవీటి సత్యవతి ఆవిష్కరించారు. పివోడబ్బు కన్వీనర్ సంధ్య అధ్యక్షతన జరిగిన సభలో ఎ.కె.ప్రభాకర్, డాక్టర్ నళిని, సత్య భీరుడు రాజులు పాల్గొన్నారు.

ఎనిమిదో రోజు వల్లంపల్ల నాగేశ్వరరావు రచించిన 'వెలుతురు పాటలు' పుస్తకాన్ని బీసీ కమీషన్ చైర్మన్ బి.ఎన్ రామలు ఆవిష్కరించారు. జలవనరుల శాఖ చైర్మన్ వి.ప్రకాష్, రచయిత వల్లంపల్ల నాగేశ్వరరావులు పాల్గొన్నారు. బండారు విజయ రచించిన 'కచ్చీరు ముచ్చట్లు' పుస్తకాన్ని పి.వరలక్ష్మి ఆవిష్కరించారు. ఈ సభలో గోవర్ధన్, సమతారోష్ఠి, విమలకృలు పాల్గొన్నారు. అనంతరం బండారు రాజ్ కుమార్ రచించిన వెలతురు గబ్బిలం పుస్తకాన్ని వర్షుల శివకుమార్ ఆవిష్కరించారు. శిలాలోలిత అధ్యక్షతన జరిగిన సభలో నారాయణశర్మ, యాకూబ్ తదితరులు పాల్గొన్నారు. అనంతరం బిసి పబ్లికేషన్ వారు ప్రచురించిన 21 పుస్తకాలను మాజీ హెంపంత్రి టి.దేవేంద్ర గౌడ్ ఆవిష్కరించారు. ఈసభలో ఆంధ్రజ్యోతి

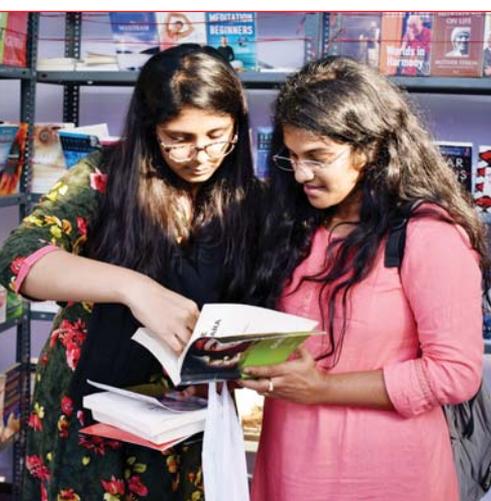
సంపాదకులు కె.శ్రీనివాస్, జూపాక సుభద్ర, అల్లం రాజయ్య, సురేపల్లి సుజాతలు పాల్గొన్నారు.

తొమ్మిదో రోజు 'కొమరం భీం' జీవితం గ్రంథాన్ని నిఖిలేశ్వర్ అవిష్కరించారు. జయధీర్ తిరుమలరావు అధ్యక్షత వహించిన ఈ సభలో ఎ.కె ప్రభాకర్ తదితరులు పాల్గొన్నారు. అనంతరం 'చెంచు లోకం' పుస్తకాన్ని పాశం యాదగిరి అవిష్కరించారు. శంకరం వేదిక ఆధ్వర్యంలో అరణ్యకృష్ణ రచించిన 'కూలిపోయిన స్వప్నాలకో పరామర్శ' పుస్తకాన్ని తెలంగాణ ప్రెస్ అకాడమీ చైర్మన్ అల్లం నారాయణ అవిష్కరించారు. ఈసభలో జెడి లక్ష్మీనారాయణ, ఎన్.వేణుగోపాల్, యలవర్తి రాజేంద్రప్రసాద్లు పాల్గొన్నారు. అనంతరం సుబ్రహ్మణ్యం రచించిన 'టైప్స్ టోల్డ్ టేలర్స్' పుస్తకాన్ని శ్రీనివాస్ అవిష్కరించారు. మహ్మద్ షరీఫ్, కోయ చంద్రమోహన్లు పాల్గొన్నారు.

సంగెం లక్ష్మి బాయ్ వేదికపై తొలి రోజు 'కపిలవాయి లింగమూర్తి గారి ఆత్మకథ'ను భారత ఉపరాష్ట్రపతి యం. వెంకయ్యనాయుడు అవిష్కరించారు. ప్రముఖ సినీ నటులు ప్రకాష్ రాజ్ రచించిన 'దోసిట చినుకులు' పుస్తకాన్ని జయజయ శంకర

దీవి సిఈవో ఓలేటి పార్వతీశం అవిష్కరించారు. గౌరీ శంకర్ అధ్యక్షతన జరిగిన ఈసభతో తొలి ప్రతినీ కోయ అమన్ అందుకున్నారు. ఈ సభలో నటులు ప్రకాష్ రాజ్, తణికెళ్ల భరణి, కవి, విమర్శకులు సీతారాం, కోయ చంద్రమోహన్లు పాల్గొన్నారు. బాలచెలిమి ఎడిటర్ యం.వేదకుమార్ సంపాదకత్వంలో వచ్చిన బాలల కథలు 'అంతరిక్ష దొంగలు' పుస్తకాన్ని చిన్నారి అథర్వ - చిన్న భూపతిరావు అవిష్కరించారు. కోయ అమన్ అనే బాలుడు పాల్గొన్నారు. ఈ సభలో గౌరీశంకర్, వేదకుమార్, కోయ చంద్రమోహన్, సీపీ ప్రసాద్, విఆర్ శర్మ, చొక్కాపు వెంకటరమణ, దాసరి వెంకటరమణ, సుతారపు నారాయణ పాల్గొన్నారు. 'సూర్ మహాలో పుస్తకాన్ని బి.నర్సంగరావు, తమ్మారెడ్డి భరద్వాజ, ఎన్. శంకర్, పరుచూరు గోపాల వెంకటేశ్వరరావు, మామిడి హరికృష్ణ అవిష్కరించారు. చంద్రిక రచించిన పిల్లల కథలు 'బాల చంద్రికలు' పుస్తకాన్ని ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం తెలుగు శాఖ అధ్యక్షులు ఆచార్య సూర్యధనుంజయ్ అవిష్కరించారు.

- అనంతోజు మోహన్ కృష్ణ
m : 8997765417
e : mk.ananthoju@gmail.com

'రంగుల లోకంలో పల్లెల సోయగం'

గ్రామీణ జీవన ప్రతిరూపాలు ఆగాచార్య చిత్రాలు

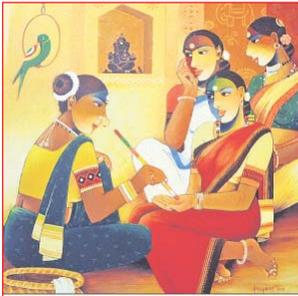
అఖిరుచిని దృష్టిలో పెట్టుకుని వాస్తవిక అంశాలను స్వీకరించి అందుకు అనుగుణమైన వాతావరణ కల్పనతో మైమరపించే చిత్రాలను గీయడంలో సిద్ధహస్తులు ఆగాచార్య. గ్రామీణ జీవనంలోని కళారూపాలు, వృత్తులు, ఆత్మీయానుబంధాలు, సంస్కృతీ సంప్రదాయాలకు లోగిళ్ళుగా ఆయన చిత్రాలు కనిపిస్తాయి. చిత్రరచన అంటే ఇలా ఉండాలి అని తన చిత్రాలను అందుకు నిజరూపాలుగా మలచిన చిత్రకళా మాంత్రికుడు ఆగాచార్య. పల్లె అందాలను తన చిత్రాలకు ముడిసరకుగా మార్చుకుని అపురూప రూపాత్మకతలను చిత్రకళా రంగానికి ఆయన అందించారు. పల్లెపడుచుల అందాలనేకాదు వారి మదిలోని భావాల్ని రమ్యమైన వర్ణచిత్రాలుగా ఆయన మలిచారు. పల్లెపడుచుల కట్టు,బొట్టు, సంప్రదాయం, జీవనశైలిని చాటిచెప్పేందుకు "రస్టిక్ టేల్స్" అంటూ సోలో ప్రదర్శన ప్రారంభించి హైదరాబాదు జూబ్లీహిల్స్ లోని బియాండ్ కాఫీలో 51 వినూత్న చిత్రాలతో చిత్రప్రపంచాన్ని సమ్మోహనపరిచారు. బెలూన్ సిరీస్ తో చిత్రాలను రచించి ప్రదర్శించిన అరుదైన చిత్రకారుడు ఆగాచార్య.

- 1948లో కరీంనగర్ లో జన్మించిన ఆగాచార్య మైసూరులోని కర్నాటక స్టేట్ ఓపెన్ యూనివర్సిటీ నుండి ఎంఎఫ్ఎ పూర్తి చేసి 35 సంవత్సరాలపాటు ప్రఖ్యాతు విద్యా సంస్థలలో చిత్రకళో పాధ్యాయునిగా సేవలందించారు.
- 1000కి పైగా సాహిత్య పుస్తకాలు, మేగజైన్లకు ముఖచిత్రాలు వేశారు. 1975 నుండి 2000 మధ్యకాలంలో ఆయన చిత్రాలు పలు పత్రికలు, మ్యాగజైన్లలో ప్రచురితమయ్యాయి. హైదరాబాదులో నివాసముంటూ చిత్రకళారంగంలో ఎంతో కృషిని కొనసాగిస్తున్నారు.
- 1978 నుండి 2015 వరకు జరిగిన పలు చిత్రకళా ప్రదర్శనలలో పాల్గొని చిత్రాలను ప్రదర్శించి పేరొందారు.

- త్రివేండ్రం నేషనల్ ఇంటిగ్రేషన్ క్యాంప్, ఆర్ట్ ఎట్ ది రేట్ ఆఫ్ తెలంగాణ, గ్లోరియస్ తెలంగాణ ఆర్ట్ క్యాంప్, మిత్రాస్ ఆర్ట్ క్యాంప్ లలో పాల్గొన్నారు.
- 2011, 2012లలో బియాండ్ కాఫీ సోలో షోలు ఆయనకు ఎంతో పేరు తెచ్చిపెట్టాయి.
- 2013, 2014లలో మ్యూజ్ ఆర్ట్ గ్యాలరీ, గ్యాలరీ స్పేస్ హైదరాబాదులో జరిగిన ప్రదర్శనలకు హాజరయ్యారు.

2011లో చిత్రమయి స్టేట్ ఆర్ట్ గ్యాలరీ హైదరాబాదులో జరిగిన గ్రూప్ షోతోపాటు 2018 వరకు రెయిన్ బో ఆర్ట్ గ్యాలరీ హైదరాబాదు, గ్రూప్ షో ఇంటర్నేషనల్ ఆర్ట్ ఎక్స్ పో-2 పోయెక్లి ఆర్ట్ గ్యాలరీ హైదరాబాదు, ఆర్టిస్ట్ గ్రూప్ షో స్టూడియో సైనా పూనే, ఇండియన్ ఆర్ట్ ఫెస్టివల్ న్యూఢిల్లీ, ఇండియన్ ఆర్ట్ ఫెస్టివల్ ముంబాయి, ఆర్ట్ ఎట్ ది రేట్ ఆఫ్ తెలంగాణా కళామేళా పీపుల్స్ ప్లాజా హైదరాబాదు, జహంగీర్ ఆర్ట్ గ్యాలరీ ముంబాయి, స్టేట్ ఆర్ట్ గ్యాలరీ హైదరాబాదు, ఆలిండియా ఆర్ట్ కాంపిటీషన్ స్టేట్ గ్యాలరీ ఆఫ్ ఆర్ట్, రంగ్రేజ్ గ్రూప్ ఆర్ట్ ఎగ్జిబిషన్ కోల్ కత్తా గ్రూప్ షోలకు ఆగాచార్య హాజరై తాను రూపొందించిన చిత్రాలతో ప్రముఖుల

'ఎక్స్ ప్రెషన్స్ ఆఫ్ కలర్స్' అదుర్స్

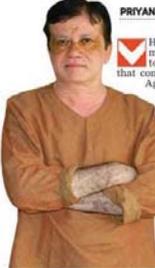
బంజారాహిల్స్ టీ మీడియా: తెలంగాణ మహిళల జీవన విధానం కళ్లకు కట్టింది. శ్రమైక సౌందర్యం ప్రతిబింబించింది. ప్రకృతిలోని అందాలను కళ్లకు కట్టేలా వేసిన చిత్రాలతో ఏర్పాటు చేసిన 'ఎక్స్ ప్రెషన్స్ ఆఫ్ కలర్స్' ప్రదర్శన ఆదివారం బంజారాహిల్స్ లోడ్ నెం. 12లోని ఎమ్మెల్యే కాలనీలోని గ్యాలరీ స్పేస్ లో ప్రారంభమైంది. ప్రముఖ కళాకారులు ఆగాచార్య, బి.భాస్కర్ రావుల వేసిన 95 చిత్రాలను ప్రదర్శనలో ఉంచారు. హీల్ సాయిరాంశంకర్, ఎన్.ఆర్. గ్రూప్ చైర్మన్ డాక్టర్ ఏ.తిరుపతిరెడ్డి, ఏషియన్ ఆర్ట్ గ్రూప్ డైరెక్టర్ రజకా ముత్త, ప్రముఖ వైద్యులు ఎన్.వి.పి.సుబ్బారావురెడ్డిలు ప్రారంభించారు.

Memories of a rural life

Agacharya's art always revolves around a rural theme, which, he says, comes from memories of his village

FINE STROKES: Artist Agacharya contributed the painting above for the DC Art Show

PRIYANKA PRAVEEN

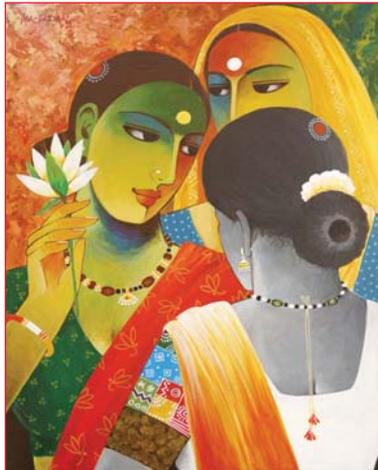
DECCAN CHRONICLE
His work is a reflection of the man himself. Simple, down-to-earth and an innocence that comes from a rural life, artist Agacharya has never let the love for his hometown die. It's been two years since Agacharya shifted to the city from a village near Karimnagar where he spent 36 years as a "drawing master" in a government school. "I started young. I remember sketching when I was in Class II. Initially, I would do it only because I would get 'very good' and 'stars' from my teachers, but I never realised when it became a way of life."

he smiles. Apart from teaching kids, Agacharya would ensure that his free time was spent well. "I would come back home and sketch or paint. I started drawing illustrations for stories in weekly magazines and newspapers, in fact *Andhra Bhoomi* was one of the organisations that accepted my work," he says. The artist's work mainly revolves around rural themes and women. "A woman is a reflection of nature, and I believe that there is no better form to paint," he explains. His passion is evident as he talks about his work. "Every village scene brings with it stories, it captures a thousand moments and that is what interests me. I paint memories of my village," he says, adding that an artist should create a brand. "People should be able to identify the artist by just looking at the painting."
Not surprisingly, artist Thota Valukuntam is his close friend and one of his favourite artists apart from Stanley Suresh. "Stanley Suresh is a dear friend. If there is any artist I take advice from it is Stanley," he says, adding that his next exhibition is around the corner. "I've got 30 paintings ready for the show, this set is about rural couples; I'll name them."
Agacharya adds that he found inspiration in the unlikely of places. "I saw an artisan sculpt an idol and I realised how beautiful the art was, but I decided that I would take up painting and that's how my journey started," he says, adding, "I will continue to paint till my last breath."

There is no better form to paint than a 'woman'
- AGACHARYA

ప్రశంసలందుకున్నారు. తెవాన్ లో జరిగిన గెట్ ఆర్ట్ మ్యూజియం అంతర్జాతీయ ప్రదర్శనలో కూడా ఆగాచార్య పాల్గొన్నారు.

- ❖ తన చిత్రకళారంగ కృషికి పలు అవార్డులను ఆగాచార్య అందుకున్నారు.
- ❖ 1989లో జిల్లాస్థాయి ఉత్తమ చిత్రకళా ఉపాధ్యాయ పురస్కారాన్ని పొందారు.
- ❖ 2017లో హైదరాబాదు ఆర్ట్ సొసైటీ అవార్డు
- ❖ 2018లో కోనసీమ చిత్రకళా పరిషత్ ఆధ్వర్యంలో భారత చిత్రకళారత్న అవార్డును అందుకున్నారు.

నిత్య విద్యార్థిలా చిత్రకళారంగంలో నేర్చుకునేందుకు ఇష్టపడతారు ఆగాచార్య. ఎప్పటికప్పుడు తెలుసుకుంటేనే పరిపూర్ణత లభిస్తుందని ఆయన చెబుతారు. బతుకమ్మ ఉత్సవాల సందర్భంగా ముఖ్యమంత్రి కెసీఆర్ కు బతుకమ్మ పెయింటింగ్ ను ఆగాచార్య అందజేసి ప్రశంసలు పొందారు.

అగాచార్య హైదరాబాదు బంజారాహిల్స్ లో ఏర్పాటుచేసిన రిస్టిక్ టేల్ ప్రదర్శనను అప్పటి కరీంనగర్ కలెక్టర్ దంపతులు స్మితా సబర్వాల్, అకున్ సబర్వాల్ సందర్శించి ప్రశంసించారు. 'ఎక్స్ ప్రెషన్స్ ఆఫ్ కలర్స్' అద్భుతమని వారు కొనియాడారు. పలువురు జాతీయ నాయకుల చిత్రాలను కూడా వేసిన ఆగాచార్య ప్రశంసలందుకున్నారు. గ్రామీణ జీవితాన్ని స్ఫూర్తిగా తీసుకుని ఎదిగిన చిత్రకారుడుగా ఆగాచార్యకు అరుదైన గుర్తింపు దక్కింది. సంస్కృతి, సమకాలీనత, మానవీయత, జీవనశైలుల కలయికగా ఆగాచార్య చిత్రరంగ కృషి కొనసాగింది. తన చిత్రాలతో ఏదో కొత్తదనాన్ని అందించాలని తపనపడే ఆగాచార్య కళాత్మక కృషి చిరస్థాయిగా గుర్తుండిపోతుంది.

ఆగాచార్య
agacharyaart@gmail.com
m : 99494 32144

- సృజన్

నవ్య సినిమా ఉద్యమంలో విభిన్న కెరటం మృణాల్ సేన్

సినిమా గారడీ చేయడానికి ఉద్దేశించబడలేదు. నిజానికి సినిమా కొత్త ఆలోచనలు ఆవిష్కృతం కావడానికి, సరికొత్త భావాలు పెల్లుబుకడానికి, కళాత్మకమైన సంతోషం కలిగించడానికి నిర్దేశించబడింది. ఈ సినిమాలలో ప్రజా జీవితం ప్రతిబింబించాలి. వారి కష్టాలు, కడగండ్లు యథాతథంగా తెరకెక్కించాలి. శక్తివంతమైన ఈ సినిమా మాధ్యమాన్ని ప్రయోజనాత్మకంగా వినియోగించాలి.

భారతీయ నవ్య సినిమా ఉద్యమ వైతాళికుల్లో, పంచరత్నాలనదగిన బెంగాలీ దిగ్గర్భకుల్లో ఒకరు మృణాల్ సేన్ (మిగతా నలుగురు రిత్విక్ ఘటక్, సత్యజిత్ రే, తపన్ దా, బుద్ధదేవ్ దాస్ గుప్త) 50 వసంతాలపాటు సమాంతర సినిమా రంగాన్ని తమ విభిన్న చలనచిత్రాలతో చక్కచుక్కితం చేసిన దర్శక మేధావి మృణాల్ సేన్ గత డిసెంబర్ 30న కాలం చేయడంతో న్యూ సినిమా చరిత్రలో ఒక శకం అంతరించింది.

నేడు మనం పిలుచుకుంటున్న నవ్య, వాస్తవిక, సమాంతర సినిమాలు తొలుత ఆవిర్భవించినది బెంగాల్ లోనే. రిత్విక్ ఘటక్, సత్యజిత్ రేల పరంపరను తనదైన విలక్షణ ముద్రతో ముందుకు తీసుకువెళ్ళి జాతీయ, అంతర్జాతీయ ఖ్యాతి పొందిన దర్శకులు మృణాల్ సేన్. ఆయన సినీ జీవితం ప్రారంభమైంది 1950 దశకంలోనే. రే, చిదానంద్ దాస్ గుప్తాల ఫిలిం సొసైటీలో చేరి దేశ విదేశాల సినిమాలు చూసేవారు. చార్లీచాప్లిన్ సినిమాలంటే అభిమానం పెంచుకున్నారు. 1952లో దేశంలో జరిగిన తొలి ఫిలిం ఫెస్టివల్ లో ప్రదర్శితమైన బైసికల్ థీప్స్ (డిసికా), రాషోమన్, ఓపెన్ సిటీ లాంటి సినిమాలు ఆయనను ప్రభావితం చేశాయి. ఈ నేపథ్యంలో గెడల్ఫ్ అర్చిమామ్ రాసిన “ఫిలిం” అనే పుస్తకం చదివి తన జీవిత లక్ష్యాన్ని నిర్ణయించుకొని సినీరంగ ప్రవేశం చేశారు.

మృణాల్ సేన్ కెమెరా వెనక్కి వచ్చి దర్శకుడిగా తొలిసారి 1956లో ‘రాత్ బోరో’ సినిమా తీశారు. అయితే వేసిన తొలి అడుగే తడబడినట్లుగా ఈ సినిమా పరాజయం పొందింది. ఈ చేదు అనుభవాన్ని ఆయనే సందర్భంలోనూ ప్రస్తావించలేదు. కాని ఆ వెంటనే మరో అవకాశం రాలేదు. ఆలస్యంగా వచ్చిన అవకాశంతో తీసిన సినిమా ‘నీల్ ఆకాశేత్ నీచే’ (1959) ఈ చిత్రం ప్రేక్షకుల, విమర్శకుల ప్రశంసలే కాదు లాభాలు కూడా తెచ్చిపెట్టింది. అప్పటి ప్రధాని నెహ్రూ ఈ చిత్రాన్ని చూసి “మృణాల్ సేన్ దేశానికి గొప్ప సేవ చేశావు. చూడు...నీ సినిమాలో ఇండియా-చైనా సంబంధాలను గొప్పగా చర్చించావు” అని అభినందించారు. అయితే ఆ తర్వాత చైనా యుద్ధ సమయంలో ఈ చిత్రాన్ని కొన్ని నెలల పాటు నిషేధించారు.

మృణాల్ తీసిన మూడవ సినిమా ‘బైషే శ్రావణ్’ 1960 అయితే ఆయన సినీ జీవితం మహత్తర మలుపు తిరిగింది. ‘భువన్ తోమ్’ తో 1969లో వచ్చిన ఈ అత్యుత్తమ చిత్రం జాతీయ స్థాయిలో సేన్ పేరును మారుమ్రోగించింది. ఇది ఆయన తొలి హిందీ చిత్రం కావడం వలన బెంగాల్ బయటి ప్రాంతాల వారికి సేన్ ప్రతిభావ్యుత్పత్తులు నిరూపితమయ్యాయి. ‘వనపూల్’ అనే వంగ రచయిత రాసిన చిన్న కథ ఈ సినిమాకు ఆధారం. బాక్సాఫీస్ సూత్రాలపై నిర్మితం కాని చిత్రమే అయినా ఇందులో భువన్ శోమ్ గా నటించిన ఉత్పల్ దత్ తికి జాతీయ ఉత్తమ నటునిగా, సేన్ కు ఉత్తమ దర్శకునితోపాటు ఈ సినిమాకు ఏకంగా జాతీయ ఉత్తమ చిత్రం అవార్డు రావడం నాడు గొప్ప సంగతి. ఈ చిత్రం తరువాత చిల్డ్రెన్స్ ఫిలిం సొసైటీ వారికోసం హిందీ, బెంగాలీ, భాషల్లో సేన్ ‘ఇచ్చాపూరణ్’ (1970) నిర్మించారు. 1971లో ‘ఏక్ అధూరి కహానీ’ తీశారు.

విశ్వఖ్యాతి గాంచిన సత్యజిత్ రే ‘అపూ’ బ్రయాలజీకి భిన్నంగా ఆధునిక సమాజంలో యువతరాన్ని కుదిపేస్తున్న సమస్యలతో సోషియో పొలిటికల్ టచ్ తో మృణాల్ సేన్ ‘కలకత్తా’ బ్రయాలజీని తీశారు. ఈ బ్రయాలజీలో తీసిన మొదటి సినిమా ‘ఇంటర్వ్యూ’ (1971). ఇది అప్పటిదాకా వచ్చిన న్యూ సినిమాల ఒరవడిలోని పద్ధతులను కాదని కొత్త శైలిని ఆవిష్కరించింది. కలకత్తాలో ‘ఇంటర్వ్యూ’ చిత్రం మొదటి షో చూసి బయటికి వస్తూ కొందరు ‘మృణాల్ సేన్ జిందాబాద్’, కమ్యూనిజం జిందాబాద్’ అనే నినాదాలు చేశారు. బ్రయాలజీలోని 2వ చిత్రం ‘కలకత్తా-71’ (1972) సమాజం పేదరికం, దారిద్ర్యం, అవినీతి, ఆకలి, దోపిడీల మధ్య నలుగుతున్న వైనాన్ని ఈ చిత్రం ఆవిష్కరించింది. ఈ క్రమంలోని మూడవ చిత్రం ‘పధాతిక్’ (గెరిల్లా యోధుడు) 1973లో వచ్చింది. ఈ మూడు చిత్రాలు ప్రధానంగా నాడు కమ్యూనిస్టు పార్టీలో వచ్చిన విభజన, ఉవ్వెత్తున ఎగిసిన నక్సలైటు ఉద్యమాల ప్రస్తావనతో రూపొందినవి. నక్సలైటు ఉద్యమ పోకడలను విశ్లేషణాత్మకంగా, విమర్శనాత్మకంగా చూపిన చిత్రం ‘పధాతిక్’. ఈ మూడు చిత్రాలు నాటి రాజకీయ పరిణామాల పట్ల సేన్ చేసిన ప్రకటనలుగా విమర్శకులు చెప్పుకున్నారు. మృణాల్ సేన్ తీసిన మరో అద్భుత దృశ్యకావ్యం ‘కోరస్’ (1974). ఇది జాతీయ స్థాయిలో స్వర్ణ కమలం అందుకున్న చిత్రం. స్వాతంత్ర్యం వచ్చి పాతికేళ్ళు గడచిన దేశంలోని విద్యావంతులకు ఉపాధి, లేక పేదరికం, నిరుద్యోగ సమస్యల వికృత రూపాన్ని కళ్ళకు కట్టిస్తారు సేన్. చివరికి యువతరం పాలకవర్గాలపై తిరగబడుతూ ‘మీ పాలకుల మోసాలు మేము గుర్తించాం. మీ కుతంత్రాలు ఇక చెల్లవు’ అంటూ అంతా కలసి

ఒకరికొకరు గళం కలిపి చేసిన సమూహ గానం (కోరస్) అది. అధికారగణం ఒక్కసారిగా ఉలిక్కిపడి 'శాంతి, అహింస' అని ఉపదేశాలు చేసినా లెక్కచేయని సమూహ గానం ముందుకు సాగి వెళుతూనే ఉంటుంది. 'ధనస్వామ్యం చేసే దోపిడీ-తత్పలితంగా ఏర్పడే పరిణామాలు, ఈనాటి దారిద్ర్యానికి, అశాంతికి కారణాలని, కళల ద్వారా ప్రజా చైతన్యానికి కృషి చేయడమే మనందరి ధ్యేయం కావాలని సేన్ అభిప్రాయపడతారు. అందుకే ఆయన చిత్రాలన్నీ సామాన్య జనం 'అలజడి మా జీవితం-ఆందోళన మా ఊపిరి-తిరుగుబాటు మా వేదాంతం' అన్న ధోరణిలో కోరస్ పాడుతూ ఉంటాయి. కోరస్లో ఆయన వాడిన హరింద్రనాథ్ ఛటోపాధ్యాయ గీతం ఇటలీ, రష్యాలలో చాలామందికి అభిమాన గీతమైంది. కానీ ఇటలీలో కోరస్ చూసిన కొందరు మాత్రం 'ఇది సంఘ వ్యతిరేక చిత్రమని' కూడా వ్యాఖ్యానించారు.

మృణాల్ సేన్ తీసిన మొదటి రంగుల చిత్రం 'మృగయా' (1976). ఒరియా ఆదివాసీ జీవనాన్ని ప్రతిబింబించే ఈ చిత్రంలోని కథాంశం 1930 నాటిది. అడవిలో మనుషుల్ని చంపుకు తింటున్న మృగాన్ని చంపితే బహుమతి ఇచ్చి ప్రశంసించినవారే, మానవ సమాజంలో మనుషుల్ని పీక్కుతినే 'మానవ మృగాన్నీ' చంపినందుకు అదే యువకునికి మరణ శిక్ష విధించడాన్ని దర్శకుడిగా సేన్ ప్రశ్నిస్తాడు. ఆయన ఆలోచనలోంచి తయారైన సినిమా ఇది. ఇందులో నటించి తొలిసారిగా సినిమాకు పరిచయమైన మిథున్ చక్రవర్తి ఏకంగా జాతీయ ఉత్తమ నటుడు అవార్డు అందుకుని సంచలనం సృష్టించాడు. ఈ చిత్రం ఆయేటి స్వర్ణ కమలం కూడా అందుకుంది.

'మృగయా'(1976) రూపొందించిన కాలంలోనే మృణాల్ దా తెలంగాణ సాయుధ పోరాట గాధను తెరకెక్కించే ప్రయత్నాలు చేశారు. ఇందుకు సంబంధించిన సాహిత్యాన్ని కూడా అధ్యయనం చేశారు. కానీ ఆయన దర్శకత్వంలో తొలిసారిగా ప్రేమ్చంద్ 'కఫన్' ఆధారంగా "ఒక ఊరి కథ"(1977) తెలుగు సినిమా తీశారు. ఈ సినిమా తీస్తున్న సమయంలో పేద కుటుంబ జీవన విధానం గురించి తెలుసుకునేందుకు ఇబ్రహీంపట్నం, బీదేడు గ్రామాలలో పేదవారి మధ్య గడిపారాయన. షూటింగ్ కోసం వారు వాడే గిన్నె, ముంత లాంటి వస్తువులు తీసుకుని వారికి కొత్తవి కొనిచ్చి షూటింగ్ కి వాడుకున్నారు. అలా తన చిత్రాలలో వాస్తవికతను ప్రతిబింబింప చేస్తారాయన. ఈ చిత్రం రాష్ట్ర ప్రభుత్వ నంది అవార్డుతో పాటు కేంద్ర ప్రభుత్వ అవార్డు కూడా అందుకుంది. అనంతరం బి. నరసింగరావు 'మాభూమి' తీస్తూ మృణాల్ ని దాన్ని డైరెక్ట్ చేయమన్నారు. కానీ తాను బెంగాలీ సినిమా తీస్తున్నందున గౌతం ఘోషను ఆ సినిమాకు దర్శకునిగా తీసుకోమని సిఫారసు చేశారు.

ఈ నేపథ్యంలో మృణాల్ సేన్ తీసిన 'పునశ్చ', 'అభిషేక్', 'ప్రతినిధి

(బెంగాలీ), 'మధిర మనిష (ఒరియా)', 'పరశురాం', 'ఏక్డిన్ ప్రతిదిన్', 'అకాలే సంధానే', 'చాల్చిత్ర(బెంగాలీ)', 'ఖర్జీ', 'ఖాన్ దాహార్', 'జెనిసిస్', 'ఏక్డిన్ అచానక్(హిందీ)', 'అంతవేస్తీ', 'మహాపృథ్వీ', 'అంతరేన్ (బెంగాలీ)', 'అండ్ ది షో గోస్ ఆన్', 'స్వదేశ్', 'అమూర్ భువన్'...వంటి చిత్రాలన్నీ ఆయన కీర్తిని అంతర్జాతీయం చేసినవే. ఇంకా ఫిలింస్ డివిజన్ వారికి మూవింగ్ పర్సెక్యూషన్ డాక్యుమెంటరీ, టి.వి.సీరియల్స్, పలు టెలిఫిల్మ్లు తీశారాయన. మృణాల్ దా సినిమాలన్నీ సమకాలీనమైనవి. మారుతున్న కాలమాన పరిస్థితులకు తన ఆలోచనలకు అద్దంపడుతూ, వాస్తవికతతోపాటు నర్మగర్భంగా నేటి సమాజంలోని అక్రమాలను బట్టబయలు చేసేవిగా, తిరుగుబాటు ప్రకటించేవిగా ఉంటాయి. మధ్యతరగతి జీవితాలకు తెర రూపం కల్పించారు. వీటన్నిటికీ గల ప్రధాన కారణం సేన్ ఒక సాధారణ మధ్యతరగతి కుటుంబంలోంచి వచ్చిన వ్యక్తి కావడమే. ఆయన 1923, మే 14న నేటి బంగ్లాదేశ్ లోని ఫరీద్పూర్ జిల్లాలో పుట్టారు. విద్యార్థి దశలోనే విద్యార్థి ఉద్యమంలో పనిచేశారు. ఫిజిక్స్ లో డిగ్రీ పొందారు. రాజకీయ చర్యలు, సాహిత్య సమ్మేళనాల మధ్య తనను తాను రూపొందించుకున్నారు. మెడికల్ రిప్రజెంటేటివ్ గా, బడిపంతులుగా జీవితం ప్రారంభించారు. సినిమా సామాజిక చైతన్యానికి దోహదపడాలన్న దృఢమైన భావనతో చిత్రసీమలోకి ప్రవేశించారు. ఆయన తొలుత సౌండ్ రికార్డింగ్ శాఖలోను, కొన్నాళ్ళు జర్నలిస్టుగానూ పనిచేశారు. చాప్లిన్ పై అభిమానంతో బెంగాలీలో ఆయన జీవిత చరిత్రను రాశారు. ఒక జెక్ నవలను అనువాదం చేశారు.

మృణాల్ సేన్ సినిరంగ సేవలకు గుర్తింపుగా భారత ప్రభుత్వం 'పద్మశ్రీ', 1980లో 'పద్మభూషణ్' బిరుదలను ఇచ్చింది. ఆయన సినీ జీవిత రజతోత్సవం సందర్భంగా 'ఇఫీ'లో రెజ్డాస్ క్రిస్టిన్ నిర్వహించారు. 1995లో యునెస్కో సినిమా- 100 ఉత్సవాల కమిటీలో సభ్యత్వం ఇచ్చారు. 1998లో ఇటలీ నేపాల్స్ చిత్రోత్సవంలో లైఫ్ టైమ్ అచీవ్ మెంట్ అవార్డు, అమెరికన్ ఫిలిం ఇన్స్టిట్యూట్ సన్మానం, బెంగాల్ ప్రభుత్వ రే మెమోరియల్ అవార్డు, రష్యా ప్రభుత్వ ఆర్డర్ ఆఫ్ ఫ్రెండ్ షిప్ అవార్డు (2001), పూనే చిత్రోత్సవ లైఫ్ టైమ్ అచీవ్ మెంట్ అవార్డు(2002), 2003లో 'ఫాల్కె' అవార్డు, పలు యూనివర్సిటీలలో గౌరవ డాక్టరేట్లు ఆయనను వరించాయి. 1978లో చైనా, 1979లో జపాన్ దేశాలు ఆహ్వానించి సన్మానించాయి. ఇంకా ఆయన తీసిన చాలా చిత్రాలు జాతీయ అవార్డులను అందుకున్నాయి. ఇండియన్ పనోరమలో ఆయన చిత్రాలన్నీ ప్రదర్శితమయ్యాయి. మృణాల్ దా తన సినిమాలలో ప్రజల జీవితాన్ని, సమాజాన్ని తనదైన భిన్నశైలిలో చూపించిన ప్రతిభాశాలి. ఆయన మరణంతో భారతీయ సినీ చరిత్రలో ఒక అధ్యాయం ముగిసింది.

- హెచ్.రమేష్ బాబు, m: 7780736386
e: hrameshbabu5@gmail.com

జయహో నోములా!

బహుభాషావేత్తగా, నడయాడే విజ్ఞానస్వర్ణంగా, సుప్రసిద్ధులైన డా॥ నోముల సత్యనారాయణ గారు భౌతికంగా దూరమైనారు. నల్లగొండ కొండగుర్తుగా, సాహితీ శిఖరంగా ఎదిగిన నోముల సాహితీనోముపంట. వారి మరణానంతరం నల్లగొండలో రెండుచోట్ల

రెండుసార్లు వారి సంస్మరణ సభలను నిర్వహించి నల్లగొండ సాహితీ మిత్రులు వారికి ఘనంగా నివాళి అర్పించడం జరిగింది. జయమిత్ర సాహితీ సంస్థ నిర్వాహకులు ప్రముఖ కవి వేణు సంకోజు గారి అధ్యక్షతన రెడ్ క్రాస్ భవనంలో 31-12-2018నాడు జరిగిన సంస్మరణ సభలో నల్లగొండ ప్రాంతానికి చెందిన కవులు, రచయితలు పాల్గొని వారికి నివాళి అర్పించడం జరిగింది. అదే విధంగా 4-01-2019 శుక్రవారం నాడు జరిగిన సంస్మరణ సభలో రాష్ట్రం నలుమూలలనుండి పలువురు కవులు, పరిశోధకులు, సాహితీవేత్తలు పాల్గొని వారికి ఘన నివాళి అర్పించడం జరిగింది.

ప్రముఖ కవి కాళోజీ పురస్కార గ్రహీత డా॥ అమ్మంగి వేణుగోపాల్ మాట్లాడుతూ నిఖార్సైన మానవతావాదిగా, నమ్మిన సిద్ధాంతానికి కట్టుబడే వ్యక్తిత్వం వున్న మనిషిగా నోముల వారిని కొనియాడుతూ వారితో తనకున్న సుదీర్ఘకాల అనుబంధాన్ని గుర్తుచేసు కున్నారు.

ప్రముఖ సినీ దర్శకులు బి. నర్సింగరావు మాట్లాడుతూ ఉపాధ్యాయునిగా విద్యార్థుల సమగ్ర జ్ఞాన, వ్యక్తిత్వ వికాసాలకు ఏ విధంగా తనదైన కీలక పాత్ర పోషించారో, అదే విధంగా భాషావేత్తగా, సాహితీ వేత్తగా, సామాజిక వికాసానికి ఎంతో తోడ్పడ్డారని అన్నారు.

తెలంగాణ రచయితల వేదిక రాష్ట్ర అధ్యక్షులు పరిశోధకులు డా॥ జయధీర్ తిరుమల్ రావు మాట్లాడుతూ

భాషాపరంగా, సాహితీపరంగా, వారి సలహాలు తీసుకోని వ్యక్తులుగాని, సంస్థలుగాని ఉండవంటే అతిశయోక్తికాదు. ఆయన సాహిత్యం మొత్తం తెలుగు సమాజానికి చేరవలసిన అవసరం వుందని అన్నారు. ప్రముఖ చరిత్ర పరిశోధకుడు డా॥ కుర్రా జితేంద్రబాబు మాట్లాడుతూ ఎదుటివారిలో ఏ మాత్రం ప్రతిభవున్నా వారిని ప్రశంసిస్తూనే లోపాలను మాత్రం సున్నితంగా సూచించే తత్వం వారిది అని అన్నారు.

ప్రముఖ కవి వేణు సంకోజు మాట్లాడుతూ పట్టుదలతో చదువుకొని ఇంగ్లీషు, ఉర్దూ, హిందీ భాషా సాహిత్యాలలో అమోఘమైన పాండిత్యాన్ని సంపాదించుకొని నల్లగొండ ఐకాన్ గా నోముల చిరస్థాయిగా నిలిచిపోతారని, జయమిత్ర సాహితీ సంస్థద్వారా అనేక

కార్యక్రమాల్ని వారితో కలసి నిర్వహించడం జరిగిందని అన్నారు. ప్రముఖ రచయిత వేముల ఎల్లయ్య మాట్లాడుతూ కుల, మత భావనలు లేకుండా అందరినీ సమదృష్టితో చూచి ఎవరినీ నొప్పించకుండా జీవించిన అసలైన సామ్యవాది అని, వారి ఆశయాలను ముందుకు తీసుకు పోవడమే వారికిచ్చే ఘనమైన నివాళియని అన్నారు. ప్రముఖ కవి డా॥ బెల్లి యాదయ్య అధ్యక్షతన జరిగిన ఈ కార్యక్రమంలో ప్రముఖ కవులు, రచయితలు గింజల నర్సింహారెడ్డి, మేరెడ్డి యాదగిరిరెడ్డి, సైబాబా, డా॥ కృష్ణకౌండిన్య, డా॥ పగడాల నాగేందర్, పున్నఅంజయ్య, డా॥

పురుషోత్తమాచార్యులు, డా॥ కనకాచారి, దున్న యాదగిరి, తెలంగాణ భాషా సాంస్కృతిక మండలి అధ్యక్షులు డా॥ గంటా జలంధరరెడ్డి, ప్రపంచ ఉపాధ్యాయ సంఘాల సమాఖ్య కన్వీనర్ యం.వి. గోనారెడ్డి ఇంకా పలువురు అధ్యాపకులు, సాహితీ మిత్రులు, బంధువులు పాల్గొని

వారికి ఘన నివాళి అర్పించడం జరిగింది.

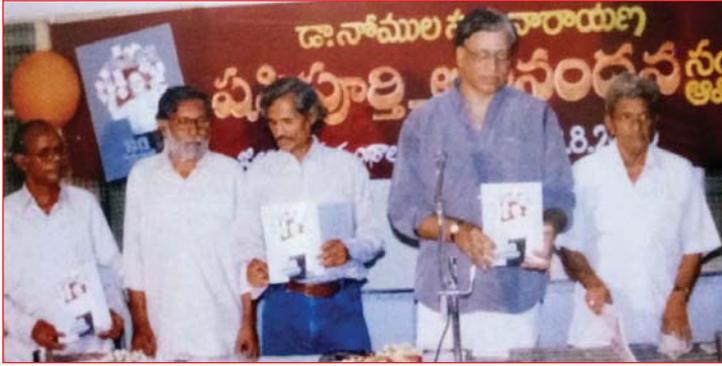
ఇదీ నోముల వారి జీవన ప్రస్థానం:

ఆగస్టు 10, 1940న నోముల శీనమ్మ-మల్లయ్య దంపతులకు ఎనిమిదవ సంతానంగా జన్మించారు. వారికి ఏడుగురు అక్కలు. వారి పదకొండవ ఏటనే తండ్రి మరణించడంతో పిల్లల సంరక్షణ బాధ్యతంతా తల్లిపై పడింది. హెచ్.యస్.సి వరకు ఖమ్మంలో (1956), పి.యు.సి

వరంగల్లో (1957) పూర్తిచేశారు. పి.యు.సిలో వారి సహాధ్యాయులు ప్రముఖ కవి వరవరరావు. పి.యు.సి అనంతరం ఉపాధ్యాయ శిక్షణ పూర్తిచేసి 1959లో ఖమ్మంలో ఉపాధ్యాయ జీవితాన్ని ప్రారంభించారు. బదిలీపై నల్లగొండకు విచ్చేసి 1962లో ఇంగ్లీషు ప్రధానాంశంగా డిగ్రీని, 1964లో బి.ఇడి.ని పూర్తిచేశారు. అలీఘర్ విశ్వవిద్యాలయం నుండి 1968లో యం.ఎ.ఇంగ్లీషు పట్టాపొందారు. రామగిరి,

పానగల్లు, మాన్యంచల్లు పాఠశాలల్లో ఉపాధ్యాయులుగా పనిచేసి 1970లో జూనియర్ లెక్చరర్ గా పదోన్నతిని పొంది నాగార్జునసాగర్ లో కొంతకాలం పనిచేసి తిరిగి బదిలీపై నల్లగొండ ప్రభుత్వ జూనియర్ కళాశాలకు వచ్చారు. 1977లో డిగ్రీ కళాశాల

శ్రీశ్రీ రాజకీయ దృక్పథం, వితి-చింత, తీర్పు, సామ్యవాద వాస్తవికత, అంతర్జాల, రాజు మహిషి- ఒక పరిశీలన, కోర్కల మాయ, సాహిత్యవిమర్శలో వ్యక్తిత్వ అధిగమనం, ప్రేమ్చంద్ హోరాహోరి, కృష్ణశాస్త్రిపై ప్రభావాలు- ఒక టిప్పణి మొదలగునవి.

అధ్యాపకులుగా పదోన్నతి పొంది 1998 ఆగష్టులో ఉద్యోగ విరమణ పొందేవరకు సుమారు 21 సంవత్సరాలు నాగార్జున ప్రభుత్వ కళాశాలలో పనిచేసి ఎందరో విద్యార్థుల భవిష్యత్తుకు బంగారు బాటలు వేసిన ఆదర్శ ఉపాధ్యాయులు.

నోముల వారు విద్యార్థుల పట్ల ఎనలేని ప్రేమను చూపేవారు. తల్లిదండ్రుల తరువాత అంతగా ఉపాధ్యాయుడు విద్యార్థులను ప్రేమించగలిగినప్పుడే అతడు ఆదర్శ ఉపాధ్యాయుడు కాగలడని వారన్న మాటలు ఎందరికో స్ఫూర్తిదాయకం. 'భారతీయ, ఆంగ్ల నవలల్లో నైతికత-ముల్కరాజ్ ఆనంద్, ఆర్.కె. నారాయణ్, అరుణ్ జోషి సందర్భంలో' అను అంశంపై డా॥ జగన్మోహనాచారి పర్యవేక్షణలో పరిశోధనచేసి కాకతీయ విశ్వవిద్యాలయం నుండి 1987లో పిహెచ్.డి. పట్టా పొందారు. స్వయం అధ్యయనంతో ఇంగ్లీషు, ఉర్దూ, హిందీ భాషా సాహిత్యాలలో అమోఘమైన పాండిత్యాన్ని సంపాదించారు. ప్రెంచ్, కన్నడం, మారాఠి భాషలనుకూడా నేర్చుకున్నారు. తెలుగు, ఇంగ్లీషు, హిందీ, ఉర్దూ భాషలలో మాత్రం లోతైన పాండిత్యంగలిగి ఏ భాషనుండి ఏ భాషలోకైనా అనువాదం చేయగల నైపుణ్యాన్ని సంపాదించారు. 1970 తర్వాత లక్ష్మీపతి, సత్యం అను కలంపేర్లతో కొన్ని సాహిత్యవ్యాసాలను రాశారు. వాటిని ఉద్యోగ విరమణ సందర్భంలో 'సామ్యవాద వాస్తవికత-మరికొన్ని వ్యాసాలు' అను పేరుతో వారి మిత్రులందరు కలసి ఒక పుస్తకంగా ప్రచురించారు. ఈ పుస్తకంలోని వ్యాసాలు

వారి వ్యాసాలన్నికూడా వారియొక్క సాహితీ వివేచనకు విస్తృత అధ్యయనానికి అద్దంపడుతాయి.

టాప్ వెంగ్ చైనా భాషలో రాసిన ఆంగ్లానువాదం నవల ఆధారంగా 'నా కుటుంబం' పేరుతో తెలుగులోనికి అనువాదం చేశారు. 'మరో కొత్తవంతెన' అను తెలుగు, ఉర్దూ కవితాసంకలనం కోసం ఏడు తెలుగు కవితలను ఉర్దూలోనికి అనువదించారు. సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయం వారి డిగ్రీకి సంబంధించిన చరిత్ర పాఠ్యపుస్తకం కోసం రెండు అధ్యాయాలను తెలుగు నుండి ఉర్దూలోనికి అనువదించారు. ప్రజాసాహితీ వారి మఖ్లాం ప్రత్యేక సంచికకోసం 2003 అక్టోబరులో మఖ్లాం మొహియుద్దీన్ వ్యక్తిత్వం-కవితత్వం అను వ్యాసం రాశారు. ప్రముఖ కవి పెన్నా శివరామకృష్ణ రాసిన సల్లాపం అను గజల్ సంపుటికి విస్తృతమైన పీఠిక రాశారు. అదే విధంగా వివిధ రచయితలు రచించిన పలు పుస్తకాలను గూర్చి పలు వేదికలమీద విశ్లేషణాత్మకంగా ఉపన్యాసాలు ఇచ్చారు. యువ కవులలో, రచయితల్లో ఏ మాత్రం ప్రతిభ కనిపించినా వారిని ప్రోత్సహించేవారు. సామ్యవాద దృక్పథంతో కూడిన భావజాలానికి అతీతంగా ప్రతిభను గుర్తించేవారు. సంప్రదాయవాదియైన విశ్వనాథ సత్యనారాయణ గారి దృక్పథం తనకు ఆమోదయోగ్యం కాకపోయినా 'ఆయనలాగా పలుసాహిత్య ప్రక్రియలు చేపట్టి అన్నింటిలోకూడా ఉత్తమస్థాయి రచనలు చేయగలిగినవారు ప్రపంచ సాహిత్యంలోనే ఏకైకం' అని అనడంలో వారికి ఉన్న సాహితీ దృక్పథం ఏమిటో అర్థమవుతుంది.

వామపక్ష భావజాలం వైపు మొగ్గు చూపినా స్త్రీ, దళిత, బహుజన, వైనార్టీ, ప్రాంతీయ అస్తిత్వవాదాలను గూర్చి సానుకూలంగా వ్యాఖ్యానించేవారు. ఒక ప్రజాస్వామిక ధోరణి వారిలో వుండేది. కావున అన్ని పక్షాలవారికి కూడా సన్నిహితులు కాగలిగారు. 1964 నుండి 1970 మధ్య కాలంలో నాగార్జున ప్రభుత్వ కళాశాలలో ప్రముఖ రచయిత అంపశయ్య నవీన్ అర్థ శాస్త్ర ఉపన్యాసకులుగా పనిచేస్తున్నప్పుడు వారు రచించిన అంపశయ్య నవల రాత ప్రతిని చదివిన కొద్ది మందిలో నోముల వారు ఒకరు. 'ఆ నవల తెలుగు సాహిత్యంలో శాశ్వత స్థానం పొందుతుంది' అని ఆనాడే ప్రశంసించారు. కొంపెల్లి వెంకటగౌడ్, దివాకరుని కృష్ణమోహన శర్మ గార్ల సంపాదకత్వంలో

నోముల గారిని సుదీర్ఘంగా ఇంటర్వ్యూ చేసి 'నోముల సార్-అన్ బోర్డ్ లెసన్స్' అను పుస్తకాన్ని 2010లో ప్రచురించారు. ఈ పుస్తకం నోముల వారి వ్యక్తిత్వానికి దర్పణం పడుతుంది. ఇలా ఒక ఆదర్శ ఉపాధ్యాయుడుగా, బహుభాషావేత్తగా, సాహితీవేత్తగా తన జీవన ప్రస్థానాన్ని కొనసాగించి డిసెంబర్ 26, 2018న భౌతికంగా మనసుండి దూరమైనా, వారి నిండైన వ్యక్తిత్వం, మెండైన సాహిత్యం శాశ్వతంగా నిలిచియుండి భావితరాలకు మరింత స్పూర్తిని అందిస్తాయనడంలో ఏమాత్రం సందేహం లేదు.

-డాక్టర్ తండు కృష్ణ కౌండిన్య, m : 9704731346
e : drkrishnakoundinya@gmail.com

చైనా పద్యాలు

అయిపోయిన కొద్దీ
టీ పోస్తుంటారు
జాగ్రత్త!
టాయ్ లెట్ దూరంగా వుంది.

చైనీస్ తప్ప
మరేదీ రాదు
మాట్లాడితే
చెవిటి నవ్వులు నవ్వుతారు.

టియన్ జ్యైన్ స్వీర్ లో
తొందరపడ్డారా!
ఆ సందర్భం తెస్తే
అంతా నిశ్శబ్దం!

ఆ పత్రిక పేరు
వర్డ్ క్యాచర్
భావాలెన్ని మిగిలాయో
చూడాల్సిందే!

ఏమడిగినా
'ఐ డోంట్ నో' అంటాడు షెల్విన్ బిచ్చా*
చిరునవ్వు

అతని భాష.
* షెల్విన్ బిచ్చా అమెరికాలో నివసించే
Dine తెగకు చెందిన కవి
ఇక్కడి అమ్మాయిల కళ్ళు
సన్నవి

ఎర్రని మబ్బుల్లో
నల్లని మెరుపులు

చైనీయులు
హిందీ సినిమాలు చూస్తారు
'హమ్మయ్య' అంటూ
కాలర్ ఎగరేశాను.

అరవయ్యేళ్ళుగా
చైనాపై కోపం
పది రోజుల్లో
ప్రేమించటం నేర్చుకున్నాను

చైనీయులు
నిజంగా కష్టజీవులు
వారినుంచి
నేర్చుకోవలిసిందే.

మాటల మాంత్రికలం
మనం
చేతల తాంత్రికులు
వారు

-డా॥ ఎన్. గోపి
m : 9391028496
e : prof.ngopi@gmail.com

ఎందుకీ వివక్ష అంటున్న 'వై'

పురుషుడుగానే పుట్టినా క్రమంగా లోన విచ్చుకుంటున్న స్త్రీత్వాన్ని అణచుకోలేక, బహిరంగపరచి కుటుంబం, సమాజం ఛీత్కారాన్ని భరించలేక సతమతమవుతున్న అటు ఇటు గాని బతుకులు ప్రపంచం నిండా ఉన్నాయి. తమదికాని దోషానికి జీవన కాలం శిక్ష అనుభవిస్తున్న జాతి వారు. ఇప్పుడిప్పుడే విడి జాతి గుర్తింపుతో, చట్టం ఆసరాతో తలెత్తుకుంటున్నారు. సమాజంలో దొరికిన ఆకాస్థ చోటును విస్తృతపరచుకుంటున్నారు. వివిధ రంగాల్లో తమ సత్తా నిరూపిస్తున్నారు. వారి మానసిక, శారీరక వ్యధలను విప్పిచెప్పేందుకు గుండెలను, గొంతులను సవరించుకుంటున్నారు. కవులుగా, కథకులుగా తమ గాధల్ని తామే అక్షరబద్ధం చేస్తున్నారు.

---అంటోంది దక్షిణాఫ్రికాకు చెందిన ట్రాన్స్జండ్ర్ కవయిత్రి లీమెకోబె.

'నీవు నా పేరెండుకు మార్పుకున్నావని అడుగుతావు, నీ తీరు మారిందెందుకని ప్రశ్నిస్తావు, నీ ఛాతినెండుకు దాచుకుంటావని అడుగుతావు, ఎందుకో నాకే తెలియదు, నీకెలా చెప్పను?' అని సెరెన్ డిస్ట్రి అనే మరో మూడోజాతి గొంతు పలుకుతుంది.

వారి గోడును వారు చెప్పుకుంటున్నా. వారి బాధలకు స్పందించి కవిత్వీకరించిన మగ, ఆడ కవులు ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఉన్నారు. తెలుగులో సైతం ఈనాడు, సాక్షిలో ఇదివరకే పడింది. ఇదే అంశంపై వచ్చిన మరో దీర్ఘ కవిత 'వై...' యువకవి జానీ బాషా చరణ్ తక్కెడశిల దీని రచయిత. ఎందుకు వీరిలా బతకాలి, సమాజపు హింసల్ని ఎందుకు భరించాలి అన్న వేదనలోంచి ఈ కావ్యం పుట్టింది. వారి బాధల్ని వారే చెప్పుకుంటున్నట్లు రచన ప్రధమ పురుషలో సాగుతుంది. రచన యావత్తు ఒకే స్వరధునిలో వినిపిస్తుంది.

'ఈ అతుకుల రాజ్యాంగం కూడా / మాకు మూడో అంకె కేటాయించింది / అంకెలు కాదు / ఆత్మీయ సుమాలు కావాలి' అని సమాజాన్ని 'మీలో మమ్మల్ని ఇంకిపోయేలా చేసుకోండి' కోరుతుంది. 'మీ ఆపన్న హస్తాలను అందుకున్న మేము / ఈ విశ్వ పుస్తకంలో కొన్ని పేజీలై నిలుస్తాము' అని ధీమా ఇస్తుంది. వారి శారీరక లోపాల్ని సవరించేందుకు 'ఇప్పుడు మాకొక శిల్పి కావాలి / అవును రాయిలోని / అనవసర ముక్కలను కోసేసి / శిల్పిన్ని చేయాలి, ' ఇంకా ఈ పురుష సంకెళ్ళు / తెంచుకుని / ఆడతనాన్ని విడుదల చేసి / పాపురాలమై ఎగరాలనుకుంటున్నారు.'

'మా జీవితాలను / పలకరింపుల తోడుతో / పైకి లాగేవారు కావాలి...', అనేవారి ఆకాంక్షలు కవి అక్షరాల్లో ప్రస్ఫుటమవుతున్నాయి.

అంశప్రధానంగా ఆహ్వానించదగిన రచన ఇది. సమాజంలో నపుంసకులు వారివారి సామాజిక హోదాల ఆధారంగా సర్దుకు బతుకుతున్నా, హిజ్రాల పేరిట రోడ్డునపడి పలు హింసలకు నెలవైనవారి పక్షాన కవి నిలిచి వారి గొంతుకలో తన పలుకుల్ని ధారగా పోసినాడు.

రచనపరంగా చూస్తే 'వై...' కవిత ఎత్తుగడ, ముక్తాయింపులు లేకుండా ఒకే రీతిలో సాగిపోతుంది. వ్యక్తికరణలో పదాల గాంభీర్యత కోసం, కవిత్వీకరణ పెంచే క్రమంలో వాడిన పదాల మధ్య అనుబంధం అక్కడక్కడా కొరవడింది. ఉదాహరణకు ఓవోట 'మేము అంధకార సముద్రంలో / నిటారుగ వెలాడుతున్న గబ్బిలాలం' అంటారు కవి. నిజానికి సముద్రానికి, గబ్బిలాలకు ఎలాంటి సంబంధం ఉండదు. అదేవిధంగా 'నిరక్షరాస్యత దీపం వెలిగించార'ని మరో పంక్తి ఉంది. బాధ చెపుతూ 'వేదనల తోరణాలు / ఎప్పుడూ పరిమళిస్తూనే ఉంటాయి.' ఆనందంలో విరోధాబాసముంది. పుస్తకం చివరిదాకా వచ్చేసరికి - ఒకే విషయాన్ని పదాలు మారుస్తూ చదివిన విషయాన్నే మళ్ళీ చదివినట్లనిపిస్తుంది. సమాజ ఛీత్కారాన్ని వివరించే క్రమంలో లైంగిక దాడి వర్ణన వేళ్ళ

జీవన వ్యధను తలపిస్తుంది.

అయితే కవి తనను తాను తన ప్రపంచం నుండి దూరం చేసుకొని ఈ కావ్యం రాశారనిపిస్తుంది. ఇలాంటి కావ్యం రాయడానికి ఓ విశిష్ట మానవత్వం ఉండాలి అనే రాచపాశెం చంద్రశేఖర్ రెడ్డి మాటల్లో నిజముంది. నేడో, రేపో / గె లు+ / మా నెత్తిపై / తాండవిస్తున్నట్లుంది' అన్న కల నిజం కావాలి.

'వై...' (దీర్ఘ కవిత)

రచయిత: జానీ బాషా చరణ్ తక్కెడశిల

పేజీలు: 67, వెల : రూ॥ 150/-

ప్రతులకు: రచయిత-జెవి ప్రచురణలు,

హైదరాబాదు

మొబైల్: 9491977190

-బి.నర్సన్, m : 9440128169

e : narsanbandari@gmail.com

బాల సాహిత్యం - నా అనుభవాలు - సూచనలు

ప్రపంచ తెలుగు మహాసభల్లో బాల సాహిత్యానికి ఒక రోజు, బాలలకు మరో రోజు ప్రత్యేకంగా కేటాయించడం ఒక కొత్త దిశకు నాంది అని చెప్పవచ్చు. ఆ ఉత్సాహమే మళ్ళీ ఈ బాలచెలిమి. పిల్లల సినిమా, అంతర్జాతీయ చలన చిత్రోత్సవం మొదలుకొని తెలంగాణ ఉద్యమ సమయంలో తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ ద్వారా ప్రతి శనివారం ఒక సమావేశం చొప్పున చర్చా కార్యక్రమాలు నిర్వహించిన ఎం.వేదకుమార్ ఈ పత్రికకు సంపాదకుడు కావడం శుభ సూచకం. ఆగిపోయిన బాలచెలిమి మళ్ళీ వస్తోందన్న సంతోషం. బాల చెలిమి, బాల చెలిమి ముచ్చట్లు, సదస్సులు, చర్చలు మళ్ళీ తెలుగునాట అందులోనూ హైదరాబాద్ లో తిరిగి ప్రారంభం కావడం బాల మిత్రులకు ఆనందం కలిగించే విషయమే.

గతంలో చందమామతో పాటు ఎన్నో పత్రికలు వచ్చాయి, పోయాయి.. ఈ నేపథ్యంలో బాల చెలిమి గురించి ప్రత్యేకించి మాట్లాటడానికి ప్రతి నెల రెండోవారం నిర్వహించే బాల చెలిమి ముచ్చట్లలో భాగంగా “ బాల సాహిత్యం - నా అనుభవాలు - సూచనలు” అనే అంశంపై బాలచెలిమి పిల్లల వికాస పత్రిక, చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ సంయుక్త ఆధ్వర్యంలో ఆక్స్ ఫర్డ్ గ్రూప్ స్కూల్లో “బాలచెలిమి ముచ్చట్లు” 9 వ కార్యక్రమం నిర్వహించారు. ఈ కార్యక్రమానికి ముఖ్య అతిథిగా తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రెస్ అకాడమీ చైర్మన్ అల్లం నారాయణ, ప్రముఖ రచయిత డాక్టర్ నాళేశ్వరం శంకరం, ఘనపురం దేవేందర్, స్పూర్తి డైరెక్టర్ పద్మిని రంగరాజన్, చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ చైర్మన్ ఎం.వేదకుమార్, ప్రతినిధులు రఘు, శ్రీనివాస్, వేలాద్రి, రాజ్ కుమార్, జ్యోతి, రజిత, వాసవి, షేక్ మూసీన్. కె.ప్రభాకర్, కో-ఆర్డినేటర్తో పాటు తదితరులు పాల్గొన్నారు.

ఎం.వేదకుమార్ - చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ :

బాల సాహిత్యం గురించి పిల్లలకు ఎలా తెలపాలి..? ఈ బాలలకు ప్రపంచాన్ని ఎలా చూపించాలి..? పిల్లల మనస్సులోని మాటలను బయటకు ఎలా తెలియజేయాలి..? పిల్లలకు గతంలో వచ్చిన కథల పుస్తకాలు కావచ్చు, పిల్లల సినిమాలు కావచ్చు, బాలల సాహిత్యాలు కావచ్చు... ఇట్లా అన్నింటినీ పరిశీలిస్తూ... పిల్లల కోసం ఈ బాల చెలిమిని తీసుకొని రావడం జరిగింది. అనేక మంది ఉపాధ్యాయులు,

రచయితలు, కవులు, విశ్లేషకులు, అనుభవ వ్యక్తులను ఒకచోట ఏర్పాటు చేసుకుని పిల్లల కోసం ఈ వేదికను ఏర్పాటు చేయడం జరుగుతోంది... పెద్దవాళ్ల అనుభవాలు, సూచనలు, సలహాలను తెలుసుకుంటూ.. వాళ్ల బాల్యంలో నిర్వహించిన అటపాటలు, కథలు, రచనలను పిల్లలకు తెలియజేయడం ఈ తొమ్మిదవ బాల చెలిమి ముచ్చట్లు నేపథ్యంలో “బాల సాహిత్యం - నా అనుభవాలు - సూచనలు” నిర్వహించడం సంతోషం..

గ్రామాల్లో ఉన్న పిల్లలకు చదువు రాకున్నా వాళ్లకు కోళ్లలాటలు, కబడ్డీలు, బొమ్మలాటలు ఇట్లాంటివి వాళ్ల తాతల నుంచి నేర్చుకొనేవారు.. అట్లాగే చదువుకున్న పిల్లలు కూడా ఒక వంద పేజీల కథలు కూడా వాళ్లు చూడకుండా చెప్పగలరు.. ఇలాంటి పిల్లలు మన రాష్ట్రాలలో దేశాలలో ఉన్నారు.. అయితే ఇంకా రాబోయే తరాల పిల్లలకు ఎట్లా చేర్చపడాలి అనే ఆలోచనతో ఈ బాల చెలిమి ముచ్చట్లను నిర్వహించడం జరుగుతోంది.

అల్లం నారాయణ - తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రెస్ అకాడమీ చైర్మన్ :

పిల్లల కోసం ఇలాంటి కార్యక్రమాలు నిర్వహించడం, పిల్లల కోసం బాల చెలిమి, బాలల కోసం ఇలాంటి ముచ్చట్లు చెప్పుకోవడం ఒక మంచి పనిగా భావిస్తున్నాను. నిజానికి విప్లవాత్మకంగా గడిచిన మాకు పిల్లలతో ఎట్లా సంభాషించాలో తెలియదు. ఉపాధ్యాయులు అయితే తప్ప లేక టీచర్లు అయితే తప్ప మాలాంటి వాళ్లకు తెలియదు.. ప్రతి మనిషి జీవితంలో బాల్యంలో పడ్డ ప్రభావాలు, చిన్నప్పుడు చదివిన చదువులు వాటి ప్రభావం మాములు కాదు.. నిజానికి మా కుటుంబంలో ముగ్గురం రచయితలుగా ఉన్నాం.. మా పెద్దన్న అల్లం రాజయ్య మంచి కథకుడు. మా చిన్నన్న మంచి పాటగాడు, కవి. నేను కూడా కవిత్వం రాశాను, జర్నలిస్టుగా ఉన్నాను. వీటన్నింటికీ మాకు మూల కారణం మేము చదివిన మంథనిలో ఒక లైబ్రరీ ఉండేది. మేము ఒక ఆరు కిలోమీటర్లు నడిచి వెళ్లేవాళ్లం. కాబట్టి ప్రతిరోజు లైబ్రరీ కోసం అయినా రోజు వెళ్ళేవాళ్లం. ఇప్పటికీ మాకు గుర్తు భాష మీద కానీ, చదువు మీద కానీ, సాహిత్యం మీద కానీ చివరకు జీవితం మీద కానీ ఆ లైబ్రరీలో చదివిన పుస్తకాలు వల్ల ఏర్పడిన ఆసక్తే ముగ్గురుని ఇంతదూరం తీసుకొచ్చింది.

ఇది చెప్పితే గంభీరంగా ఉంటుంది కానీ, చందమామ అనే

పత్రిక ఉండేది. ఇప్పుడు మీరు చూసి ఉండరు.. బాలమిత్ర అనే ఇంకొక పత్రిక వచ్చింది.. పేదరాసి పెద్దమ్మ అనే పత్రిక ఉండేది. ఇవన్నీ కూడా ఒక మనుషులల్లో ఉండే ఒక ఆలోచనా విధానమే పత్రికల్లో ఉండేవి. మనుషుల మనుసులోని ఆలోచనలను బయటకు తీయటమే రచన. లోపల ఏమి అనుకుంటున్నారు.. బయటకు ఏమి అనుకుంటున్నారు.. బయటకు కనబడేది.. లోపల ఆలోచించజేసేది.. మనిషి గొప్పతనం లేదా జీవన విధానానికి మనిషి భిన్నం. అంటే జంతువుల కన్నా ఇతర జీవరాశులు కన్నా మనం ఎందుకు భిన్నం అంటే.. మనకు ఒక మెదడు ఉండడం.. మెదడు నిరంతరం ఆలోచించడం.. ఈ ఆలోచనా క్రమం అనేది ఉన్నందునే ఈ

ఆలోచనా క్రమాన్ని ఒక క్రమంలో పెట్టి దానిని అందరితో పంచుకోవడమే రచన. దీనిని మరింత బాగా చెప్పడమే క్రియాశీల రచనలు... ఇవన్నీ కావాలంటే మీకు బాల్యంలోనే కేవలం స్కూల్ పుస్తకాలు లేదా రగడించడం, రుబ్బడం, చెప్పిందే చెప్పడం, తెలుగు తప్ప మిగతా పుస్తకాలపై అసక్తి ఉండదు... సాంఘిక శాస్త్రంలో మనిషికి సంబంధించి నాలుగు ముచ్చట్లు ఉంటాయి.. లెక్కలు పరమ దరిద్రంగా ఉంటాయి.. సైన్స్ ఇంక మనకు అర్థం కాదు... ఇందులో మనకు దగ్గరగా ఉండేది సాంఘిక శాస్త్రం. రెండవది జీవశాస్త్రం.. మిగతావి అన్ని మనకు సంబంధించినవి కావు కానీ, బయట బతకాలి అంటే అన్నీ చదవాలి... అని తెలుసుకోవాలి... ప్రైవేటు స్కూల్స్ కానీ, కాలేజీల్లో చదివే పిల్లలకి సాహిత్యం గురించి తెలియదు.. ఎందుకంటే వాళ్లను మార్కులపై దృష్టి పెట్టే బాయిలర్ కోళ్ళుగా తీర్చిదిద్దుతుంటారు.. ఇంకా బాల చెలిమి, సాహిత్యం, కవితలు ఎలా తెలుస్తాయి.

ఈ తొమ్మిదవ ముచ్చట్లకు నేను రావడం సంతోషంగా ఉంది. ఎందుకంటే ఇది బాలలకు సంబంధించిన ప్రపంచం కాదు.. స్త్రీలకు సంబంధించిన ప్రపంచం కాదు.. రైతులకు సంబంధించిన ప్రపంచం కాదు... ఎందుకంటే స్త్రీలను, రైతులను, వృద్ధులను, పిల్లలను ఎవరు పట్టించుకొనేవాళ్ళు కాదు.. ముఖ్యంగా పిల్లల గురించి మాట్లాడేవాళ్ళు లేకుండాపోయారు. యంత్ర సంపాదన రావడంతో పిల్లలను యంత్రాలుగా మార్చిపారేశారు. పిల్లలకు అన్నం పెట్టాలంటే ఫోన్ ఇచ్చే పరిస్థితి ఇప్పుడు ఉంది.. అప్పట్లో లాలి పాటలు పాడుతూంటే పిల్లలు అన్నం తినేవాళ్ళు.. కానీ, ఇప్పుడు సెల్ ఫోన్ లో ఆ పాట పెట్టి అన్నం పెడుతున్నారు. అంటే యాంత్రిక ప్రపంచం పెరిగే సమయంలో మీరే యంత్రాంగం క్రమంలో ఉన్నారు...

మనిషికి సంబంధించిన అనేకమైన ఆలోచనలు, ప్రభావాలు, ఉద్వేగాలు ఎట్లా ఉంటాయి.. ఇవి ఎట్లా ఉంటాయి అనేది చెప్పేదే సాహిత్యం.. ఊర్లో ఎవరైనా చనిపోతే వారికి సంబంధించిన కుటుంబం ఏడుస్తూ రోదిస్తుంటారు.. ఎలా అంటే చనిపోయిన వ్యక్తిని తలుచు కుంటూ రాగాలు తీస్తుంటారు... ఈ ఏడుపులో కూడా ఏదో విషయం చెప్పడం... చనిపోయినవాళ్ల గురించి గొప్పలు చెప్పడం కావచ్చు...

ఇలాంటి అని కూడా మనిషికి సంబంధించిన విషయాలను చెప్పడం... ఈ చెప్పడమే సాహిత్యం. నేను నమస్తే తెలంగాణ పేపర్ లో ఎడిటర్ గా పనిచేశాను.. అయితే, తెలుగు చెప్పే స్కూల్ టీచర్ సాహిత్యం, అభిలాష ఆలోచన ఉన్న పిల్లలను ఎంకర్ జే చేస్తే 7,8 వ తరగతి చదువుతున్న 30 మంది పిల్లలు కవితాాలు పంపారు. ఈ కవితల్ని ఒక పేజీ నిండా వేయడం జరిగింది. ఎందుకంటే పిల్లలు రాసింది ప్రపంచానికి తెలియజేయాల్సిన బాధ్యత మన మీదే ఉంది కాబట్టి.. అందుకు పిల్లల్లో సాహిత్యంపై అవగాహన కల్పించాలి.. అప్పుడు బాల్యంలోని పిల్లలకు సాహిత్యంపై పట్టు ఏర్పడి దీనిపై అవగాహన పెంచుకుంటారు. పిల్లల బుర్రలో చెడు తక్కువ ఉంటుంది.. కనుక ఆలోచించే ధోరణి కూడా ఆరోగ్యకరంగా ఉంటుంది. వయస్సు పెరుగుతుంటే చాలా ప్రభావాలు పెరుగుతుంటాయి. కానీ, పిల్లల్లో ఈ ప్రభావాలు ఉండవు. కానీ, పిల్లలు తెలుసుకోవాల్సిన ఒక లోకం ఉంటుంది.. మనిషిలోని ఊహలను పెంచడమే రచన... ఊహ నుంచి ఒక కొత్త కల్పన చేయడమే రచన... వీటన్నింటికి సంబంధించిన మీరు నేర్పడం లేదా ఇలాంటి చర్చలు జరపడం గొప్ప విషయం.. ఒకటి మాత్రం చెప్పగలను... నేను ఎం.బి.ఎ కూడా గవర్నమెంట్ కాలేజీలోనే చదువుకున్నాను.. ఎన్నడూ ప్రైవేట్ జోలికి పోలేదు. మనిషి ఏదైనా తెలుసుకోవాలంటే ముందుగా భాష తెలుసుకోవాలి... అది తెలుగు భాష కావచ్చు... ఇంగ్లీష్ భాష కావచ్చు... ఏ భాష నేర్చుకోవాలన్నా చదవాలి.. పుస్తకాలు చదవాలి.. మనలో ఉన్న ఆలోచనలను ఒక క్రమంలో పెట్టాలన్నా చదవాలి... ఇట్లా చదివి పిల్లలు మంచి రచయితలుగా, గొప్ప వ్యక్తులుగా మారతారని భావిస్తున్నాను.

ఘనపురం దేవేందర్ - రచయిత :

చిన్నారల కోసం నిర్వహిస్తున్న ఈ కార్యక్రమంలో అధ్యక్షుడు వేదకుమార్ గారు నాకు పులిలాగే కనిపిస్తున్నారు. ఎందుకంటే పిల్లల కోసం ఇలాంటి కార్యక్రమాలు నిర్వహించడానికి పులి లాంటి పెద్దలు కావాలి.. అందుకే ఆయన పులిలాగే కనిపిస్తున్నారు. ఇప్పుడు ఉన్న బిజీ తరుణంలో పెద్దలు కూడా చిన్నారలతో ఆడుతుంటే అది ఎంతో బాగుంటుంది కదా.. ఎప్పుడూ ఒత్తిడితో పరుగులు తీస్తున్న ఈ జనం రోజులో ఒకసారైనా పిల్లలతో సరదాగా గడవటం చాలా మంచిది. పిల్లలను గనుక మనం ప్రేమగా చూస్తే... దేవుడికి పూజ చేసినట్లే అని ఓ మహానుభావుడు అన్నారు. గతంలో ఒకసారి నేను “పిల్లలకు మీసాలు ఉండవు.. దేవుడికి మీసాలు ఉండవు ఎందుకు...? అనే ప్రశ్న వేయడం జరిగింది. ఎందుకంటే పిల్లలు దేవుడితో సమానం కాబట్టి.

పిల్లల కోసం ఈ బాల చెలిమి చాలా అద్భుతంగా కొనసాగుతూ.. తొమ్మిదవ సెషన్ కు రావడం చాలా సంతోషంగా ఉంది. నేను తొమ్మిదవ తరగతి చదువుతున్న సమయంలో (1985 -86) ఎండాకాలం సెలవుల్లో నుమాాయిమ్ (ఎగ్జిబిషన్) కు స్నేహితులతో కలిసి వెళ్లినప్పుడు అక్కడ కొందరు కవులు కవితలు చెబుతున్నారు. నేను కూడా ఓ కవిత రాయాలి అనిపించి.. అక్కడ ఉన్న ఓ కవిని అడిగాను.. వెంటనే ఆ కవి ఓ

పుస్తకం ఇచ్చి రాయమనడంతో.. వెంటనే ఆలోచించకుండా చకచకా రాసి ఇచ్చాను. అది చదివిన కవులు ఒక పూల దండ వేసి, చప్పట్లతో ముంచేశారు. అప్పుడు నేను రాసింది ఏంటంటే... 'నిమాయిషికి పోయినాము అంటే చూసుడు ఎక్కువ... కొనడం తక్కువ... పెద్ద పాపడ మాత్రం తినడం పక్కా.. బొంబాయి మిరాయి సప్పరించడం పక్కా.. చిన్నదైనా, పెద్దదైనా ఏదైనా బొమ్మును కొనియ్యమంటే.. రేట్లు ఎక్కువ అనే అమ్మానాన్నలను అడగడం మానేసి.. అడిగినట్లే అనుకుని ఎగ్జిబిషన్ మొత్తం చూస్తున్నాను.. వాటిని కొనలేకపోయినా ఇంటికెళ్లి నిద్రపోయాక కలలో వాటిని కొనుక్కున్నట్లు, వాటితో ఆడుకున్నట్లు అనుకుంటుంటే ఎంత గమ్ముత్తు అనిపిస్తుంది.. అది ఎంత మజాగా ఉంటుంది" అని రాయడం జరిగింది. అప్పటినుంచి నేను తొమ్మిదవ తరగతిలో కవితలు రాయగలను అంటే.. అప్పటినుంచి ఈ కవులను కలవడం, పరిచయాలు ఏర్పరుచుకోవడంతో చాలా నేర్చుకోవడం జరిగింది. నేను ఇంటర్మీడియట్ ఫెయిల్ అయ్యాను.. తర్వాత ఓ ప్రైవేట్ స్కూల్లో లెక్కల టీచర్ గా జాయిన్ అయ్యాను. అయితే, పిల్లలు నాతో సరిగా మాట్లాడేవాళ్లు కాదు.. ఎందుకంటే లెక్కల టీచర్ అంటే భయం అంటా.. ఇది తెలుసుకున్న నేనే.. ఏమి చేయాలని ఆలోచించినప్పుడు.. వాళ్లకు రోజుకో కథ చెప్పేవాన్ని అయితే పిల్లలను ఎప్పుడు ఏ లెక్క చెప్పినానో తెలియదు... కానీ, ఏ కథ నాడు ఏ లెక్క చెప్పానో వెంటనే చెప్పేవారు. అప్పుడు పిల్లల మనసు అర్థమైంది " పిల్లలకు ఏదైతే ఆసక్తి ఉందో.. దానికి ఏదైనా జోడించి చెప్పితే వాళ్లు నేర్చుకుంటారు". ఇట్లా ప్రారంభించిన నేను 1989 నుంచి ఇప్పటివరకు చాలా కథలు రాయడం జరిగింది. పిల్లలకు ఆలోచన వచ్చిందంటే మరో ఆలోచనకు పోకుండా వెంటనే పెన్ను తీసుకుని పేపర్ పై రాయాలి. పిల్లలు పాటలు కూడా బాగా ఇష్టపడతారు. అవకాశం ఇచ్చి రాయమంటే మహాభారతం, రామాయణం లాంటివెన్నో అద్భుతంగా రాయగలుతారు. తెలంగాణలో చదువురాని తల్లులు కూడా చాలా గొప్పగా మాట్లాడుతారు. వాళ్ల పాటల్లో అద్భుతమైన అలంకరణలు ఉంటాయి. నేను తొమ్మిదవ తరగతిలో రాసిన కథలకు చాలా మంచిపేరు వచ్చింది. కానీ నేను అక్కడ చదివినాను చూడండి అప్పటినుంచి మంచి పేరు వచ్చింది. ఆరోజు నేను రాసినది ఏదైనా అందరికీ చెప్పడం జరగడంతోనే మంచి పేరు వచ్చింది. మీరు రాసిన కథలు, కవితలు, మంచిపాటలు కావచ్చు చక్కగా అందరికీ చెప్పాలి... అందరికీ చెప్పితేనే దాని విలువకూడా బాగా ఉంటుంది.

బాల సాహిత్యానికి సంబంధించి 23 జిల్లాల సాహిత్యాన్ని గురించి సేకరింపచేసే టీంలో నన్ను కూడా పెట్టుకోవడం చాలా సంతోషం. మూడు నెలలు హైదరాబాద్ లో ఉండి 23 జిల్లాల బాల సాహిత్యాన్ని సేకరించడం జరిగింది. అందులో తప్పులు లేకుండా చేయడం, అవసరమైన బొమ్మలను వేయించి దాదాపు 400 పుస్తకాలను తీసుకురావడం జరిగింది. ఆ పుస్తకాలు అన్నీ ఇప్పుడు రెండు తెలుగు రాష్ట్రాల్లోని గవర్నమెంట్ స్కూల్స్ లో ఉన్నాయి. ఇవన్నీ ఒకటవ తరగతి నుంచి పదవ తరగతి వరకు చదివే పిల్లలు రాసిన పుస్తకాలే. పిల్లలు రాసిన అన్నీ పుస్తకాలను చదివినప్పుడు ఈ పిల్లలకు ఇంత అద్భుతమైన మేధస్సు ఉందా.. అని అనిపించేది. కానీ ఇప్పుడు ఉన్న పిల్లలకు కూడా ఇట్లాంటి బాల చెలిమి కార్యక్రమాలు మిగిలిన జిల్లాల్లో కూడా జరగాల్సిన అవసరం ఉంది. మనకు తెలియని విషయాలు కూడా పిల్లల నుంచి

మనకు వస్తుంటాయి. బాలసాహిత్యం అనేది ఇంకా తెలంగాణలో విడివిడిగా రావాల్సి ఉంది. తెలంగాణ సామెతలు వచ్చేటట్టుగా కథలు రాయడం, పిల్లలకు అనుగుణంగా కథలు రాయాల్సి ఉంది. పిల్లలకు కథలు అంటే చాలా ఇష్టం. కథలు చెప్పితే వినడం, చెప్పడం జరుగుతుంది. కాబట్టి కథ సాహిత్యం పిల్లలకు సంబంధించి ఇంకా ఎంతవచ్చిన అది తక్కువే.

డాక్టర్ నాశేశ్వరం శంకరం - ప్రముఖ రచయిత :

బాల సాహిత్యం ఇప్పుడు పుట్టలేదు.. అది ఎప్పుడో పుట్టింది.

మహా భారతం, భాగవతం, రామాయణంలోనూ బాల సాహిత్యం ఉంది. పురాణ సాహిత్యంలో బాల సాహిత్యం ఉంది. చిన్న పిల్లలకు ఎంత గొప్ప విజ్ఞానం ఉంటుందో మనకు తెలుగు సాహిత్యంలో తెచ్చారు. అయితే, వాళ్లందరూ భక్తి కథలకే అంకిత మయ్యారు. ఇప్పుడు మనం సమాజాన్ని నిర్ణయించుకునే పిల్లల కథలకి బాల సాహిత్యం సాగే సందర్భంలో మనం ఉన్నాం. నా హృదయం పిల్లలకే అంకితమని ప్రపంచ ప్రసిద్ధమైన ఒక కథా రచయిత ఒక గ్రంథం రాశారు... కానీ, ఈనాడు పిల్లల హృదయం ప్రపంచానికే అంకితమైన ఒక సందర్భంలో మనం ఉన్నాం. మన ఇల్లు ఉంది అమ్మ, నాన్నలకే మన హృదయం అంకితం. వాళ్లు చెప్పినట్లే వినాలి.. అయితే, ఇలాంటి కాలంలో మగ, ఆడ పిల్లలను సమానంగా చూసుకునే ఇల్లు ఉందా అంటే లేదు అనే సమాధానం వస్తుంది. ఎందుకంటే ఇంట్లో ఆడ పిల్లలను ఒక రకంగా, మగ పిల్లలను మరో రకంగా చూస్తున్నారు.. అందుకే మనం చేయాల్సిన మొదటిపని సమానంగా చూడాలి. ఇంట్లో ఆడపిల్లకు ఎందుకు చీపురకట్ట ఇచ్చి ఊడవమని చెప్పాలి...? మగ బిడ్డ ఊడిస్తే తప్పేంటి...? ఇంటిని ఊడ్చే పిల్ల రాబోయే కాలంలో దేశాన్ని ఊడ్చడానికి సిద్ధమౌతుంది. పైకి చూస్తే ఇల్లు ఊడ్చుతుంది అనుకుంటున్నారు కానీ, భవిష్యత్ లో ఈ దేశాన్ని చీపుర కట్ట ద్వారా ఊడ్చే శక్తి తల్లి ద్వారా వస్తుంది. అంతే కాదు బట్టలు ఉతకటం, అంటు తోమటం ఇలాంటి పనులు చేస్తు ఉంటారు.. దేశానికి పట్టిన పీడని కూడా బట్టలు ఉతికినట్లు ఉతికి, అంటు తోమినట్టు తోమేస్తారు. అపరిశుభ్రంగా ఉన్న సమాజాన్ని కూడా ఇలా చేయాలని మన మనసుల్లో పెరుగుతూ ఉంటుంది. ఆ పెరగడానికే ఈ బాల సాహిత్యం. ఈ బాల సాహిత్యం వెనుక ఉన్న రహస్యం మాములు రహస్యం కాదు.. నేను బాల సాహిత్యంలోకి రావడానికి మా టీచర్ నే కారణం. నేను నాల్గవ తరగతిలో చేరినాను.. ఆరవ తరగతిలో మానేసాను. నాకు స్కూల్ తో సంబంధం లేదు. నేను ఆటలకు కూడా దూరమైనవాడిని.. కానీ, నాకు లైబ్రరీ లక్షణాలు ఉండేటివి. అందరికీ కూడా లైబ్రరీ ఉండాలి.. గ్రంథాలయం మన అమ్మతో సమానం. లైబ్రరీ అనేది మనతో పలకదు.. కానీ, అమ్మ కన్న ఎక్కువగా మనం ప్రేమించేది గ్రంథాలయమే. మా స్కూల్ లో ఉన్న లైబ్రరీలో ఓ పుస్తకాన్ని చదివేటప్పుడు అందులో ఒక కథ నాకు బాగా నచ్చింది. ఆ కథ నన్ను సాహిత్యకారుడిగా మార్చింది. "ఆ కథలో ఒక నానమ్మ ఉంటుంది. ఒక పిల్లగాడు ఉంటాడు.. వాళ్లు చాలా పేదవాళ్లు.. గుడిసెలో

జీవించేవారు. అన్నం కూడా దొరకదు. రోజూ రొట్టెలు చేసుకుంటూ అవే తినేవాళ్లు.. రోజూ రొట్టెలు చేసే సమయంలో ఆమె చేతివేళ్లు కాయలు కాస్తుండేవి.. అవి చూసిన పిల్లగాడు నానమ్మను అడగడంతో.. ఆమె ఏమిచేయాలి రా.. రోజూ రొట్టెలు చేతితో చేయడంతో ఇలా కాయలు కాస్తున్నాయి రా.. అని చెప్పింది. నా కోసం నానమ్మ ఇంత కష్టపడుతుందే అనే భావన పిల్లగాడి మనసులో కలుగుతుంది. ఒకరోజు ఆ ఊర్లో జాతర జరుగుతున్న సమయంలో నానమ్మ నాకు రెండు నాణేలు ఇవ్వవా అని అడుగుతాడు.. జాతరలో తన స్నేహితులు కళ్ల అద్దాలు కొంటారు.. అయితే ఈ పిల్లగాడు రెండు నాణేలతో సర:తాలు కొని నానమ్మకు గిఫ్ట్ గా ఇస్తాడు.. ఆ నానమ్మ పిల్లగాడుని పట్టుకుని ముద్దు పెట్టుకుంటుంది". ఈ కథ అయిపోతుంది. ఈ కథ భారతదేశంలో అతిపెద్ద ప్రసిద్ధమైన ప్రేమ్చంద్ రాసిన కథ.

ప్రపంచంలో ఎన్నో ఉద్యమాలు ఉన్నాయి కానీ, పిల్లలకంటూ ఉద్యమం లేదు.. ఆ ఉద్యమాన్ని నడిపించే వ్యక్తే వేదకుమార్ గారు. ఇది మాములు ఉద్యమం కాదు. ఉన్న ఆస్తులు అన్నీ అమ్ముకునే ఉద్యమం. ఈ ఉద్యమం పిల్లలకే అంకితం. నా చూడయం పిల్లలకే అంటూ బాల చెలిమిని ప్రారంభించారు. కనుక పిల్లల్లో ఒక మొక్క లాగా పెరిగేటటువంటి ఒక స్వభావాన్ని తీసుకొస్తున్నారు. నేను కూడా ఒక కవితను రాసుకున్నాను. "రేపటి అమ్మనాన్నల బాల్యం" అని, ఇప్పటి అమ్మనాన్నలు ఎట్లా ఉంటారో.. మనం కూడా అట్లానే తయారు అవుతాము. సమాజంలో అందరి సమస్యలు కనిపిస్తున్నాయి... కానీ, పిల్లల కన్నీళ్లు కనిపించడం లేదు. పిల్లలు కన్నీళ్లు ఎలాంటివి అంటే చెరువుల్లో చేపలకు ఉన్న కన్నీళ్లులాంటివి. ఈ దుఃఖాన్ని తొలగించడానికే ఇలాంటి బాల చెలిమి, బాలసాహిత్యం లాంటి కార్యక్రమాలు నిర్వహించాలని కోరుకుంటున్నాను.

పద్మని రంగరాజన్ - స్వార్థి డైరెక్టర్

నేను ఈ కళకు రావడానికి కారణం మా నాన్న గారే.. తను నాటక రంగంలో ఉండి హరికథలు, ప్రవచనాలు చెప్పేవారు. అయితే, నాన్న చెప్పిన కథలను మళ్లీ నన్ను అడిగేవారు.. ఏ కథ చెప్పాను.. ఏ ప్రవచనం చెప్పాను అని.. అందుకు నాకు ఇష్టం లేకపోయినా అని విని చెప్పేదాని.. ఆ తర్వాత కూడా నేను ఎక్కువ మాట్లాడుతానని వేరేవేరే కళల్లో (డ్యాన్స్ లాంటివి) చేర్పించేవారు.. ఆ తర్వాత నేను ట్యూషన్ చెప్పేదాన్ని.. ఈ ట్యూషన్ కు వచ్చే పిల్లలతో సరదాగా ఉండేదాన్ని.. చివరకు నేను చదివింది చేప్పేదాన్ని.. మళ్లీ పిల్లలకు కథలు చెప్పడం, పిల్లలతో ఆడుకోవడం, బొమ్మల కళలు వచ్చేసాయి. ఆ తర్వాత నాకు బాబు పుట్టినప్పుడు నేను దూరంగా ఉండేదాన్ని.. దీనిని గమనించిన మా నాన్న నాకు కొన్ని సూక్తులు చెప్పారు.. బాబుతో ఎక్కువగా టైం కేటాయింపు. బాబుకు కథలు చెప్పి, పాటలు నేర్పు అని చెప్పారు.. అట్లా చేసినప్పుడు ఎక్కువగా పక్కింటి పిల్లలు వచ్చేవారు.. మా బాబు వచ్చేవాడు కాదు.. అయినా సరే నేను ఆ పిల్లలకు కథలు, పాటలు చేప్పేదాన్ని.

ఒకసారి పిల్లలను టీచర్ ఓ ప్రశ్న అడుగుతున్నాడు.. ఆ ప్రశ్న మేక ధర 50 రూపాయలు.. మూడు మేకల ధర ఎంత అని అడిగారు.. అందరూ వెంటనే 150 రూపాయలు అని చెప్పారు.. కానీ, ఓ బాలుడు మాత్రం ఏమీ చెప్పలేదు.... వెంటనే ఆ బాలుడిని బయటకు పంపించారు. నేను ఆ బాలుడిని అడిగినాను జవాబు అదే కదా అని.. వెంటనే ఆ బాలుడు కాదు మేడమ్ కిలో మటనే 300 రూపాయలు ఉంది.. మేక 50 రూపాయలు ఏంటి మేడమ్ అని అన్నాడు.. వెంటనే నేను షాక్ అయ్యాను.. ఆ బాలుడు చెప్పింది నిజమే కదా అని.. అప్పుడు తెలిసింది పెద్దవాళ్ల ఆలోచనకు పిల్లలు ఆలోచించాలి అనుకునేది తప్పు... పిల్లలు ఎట్లా ఆలోచింపజేస్తారో మనం దిగిపోవాలని.. నేను ఆదిలాబాద్ లో గిరిజన పిల్లలతో పనిచేశాను.. వాళ్లు కొంచెం ధైర్యంగా ఉంటారు. ఒక గిరిజన పిల్లగాడు వచ్చి నాతో మాట్లాడాడు. మేం అడవికి వేటకు వెళతాం.. అడవిలోని పండులను, కుందేళ్ళను వేటాడి తెచ్చుకుంటామని చాలా ఉత్సాహంగా చెప్పడంతో.. వెంటనే మా పిల్లవాడు కూడా ఈ సారి మీరు వెళ్లేటప్పుడు నన్ను కూడా తీసుకెళ్లండి అని అన్నాడు.. వెంటనే నాకు ఆశ్చర్యం వేసింది.. మా పిల్లగాడికి పిల్లి అంటే భయం.. అలాంటిది అడవికి వేటకు వెళతాను అన్నాడే అని.. ఇది పిల్లలకు ధైర్యం ఇచ్చే అంశం. బాలలతో సంభాషించి వారికి విషయాన్ని సులభంగా అందిచగల్గడం ఎంతో అవసరమన్నారు. రచయితలు బాలల అభిరుచులను గమనించి తమ రచనలను అందించాలన్నారు.

చిన్నప్పుడు ఉన్న ఉత్సాహం, ఉల్లాసం 7వ తరగతి లేక 8వ తరగతికి వచ్చే వయస్సుకు కొంచెం తేడా వచ్చేస్తుంది.. వాళ్లు పెద్దవాళ్లను చూసి, మనలాంటివాళ్లను చూసి అట్లా అయిపోతున్నారో, లేక మన ఒత్తిడితో అట్లా అయిపోతున్నారో నాకు తెలియదుకానీ, పిల్లలు చిన్నప్పుడు ఉన్న విధానం కొంచెం వయస్సుకు వచ్చే సరికి తేడా వచ్చేస్తుంది. ఇలాంటి పిల్లలకు ఆలోచనా విధానం కల్పిస్తే వాళ్లు కూడా తప్పకుండా బాగా చదువుతారు, బాగా రాస్తారు.. ఇలాంటి వాళ్ల కోసం ఏదైనా ఒక పత్రిక, లేక ఏదైన సదస్సును ఏర్పాటు చేసి పిల్లలకు అందజేస్తే మార్పు రావచ్చని ఓ సందర్భంలో వేదకుమార్ గారితో చర్చించడం జరిగింది. ఇప్పుడు ఇలా పిల్లల కోసం బాల చెలిమి ముచ్చట్లు కార్యక్రమం నిర్వహించడం చాలా సంతోషం. పిల్లలకు ఏమి కావాలి, వాళ్లు ఏమి అనుకుంటున్నారు.. వాళ్లకు ఎలాంటి కథలు చెప్పాలి, వాళ్లలోని మేధస్సును ఎలా పెంచాలి, తదితర అంశాలపై ఇలాంటి కార్యక్రమాలు నిర్వహించడం, చర్చించడం, అలాగే పిల్లలకు తెలపడం చాలా సంతోషంగా ఉంది.

డాక్టర్.ఎస్.రఘు :

ఈ తొమ్మిదవ బాలచెలిమి ముచ్చట్లులో నేను దాదాపు అన్ని బాలచెలిమి కార్యక్రమాల్లో పాల్గొనడం జరిగింది. నిజానికి చెలిమి అనేది చెలమ... అంటే మన అంతరంగంలో ఉండేటట్లు ఉండే జ్ఞాపకాల అలలు.. జ్ఞాపకాల ద్వారా ఆగనటువంటి బాల

సాహిత్య ముచ్చట్లు ఇవి... ఈ ముచ్చట్లు అనేవి భవిష్యత్లో ఒక తరాన్ని నిర్మించుకునే టటువంటి ముచ్చట్లు ఇవి.. ఒక విలువైనటువంటి సాహిత్యాన్ని ఎదగడానికి నిర్మించేటటువంటి ముచ్చట్లు ఇవి... పిల్లలు పాఠశాలలోని బీచ్‌లతో ఉన్న అనుబంధం లేక తెలుగు బీచ్‌లతో ఉన్న అనుబంధం పెంచుకోవటం ద్వారా మంచి రచయితలుగా వస్తారు.. ఇప్పుడు కావాల్సింది పెద్దలు చెప్పే మాటలు అప్పటి అనుభవాలను పంచుకుంటూ నేటి తరానికి, రాబోయే తరానికి అందించాలి అంటే ఇలాంటి వేదికలు నిర్వహించాల్సిన అవసరం ఉంది. ఒక తాత మనవడిని అడించాలి అంటే తాత మనవడిగా మారిపోవాలి.. అప్పుడే ఆ మనవడు బాగా ఆటలాడగలడు... కాబట్టి పిల్లలకు అవగాహన, ఆలోచన కలిగించే

ఇలాంటి బాలచెలిమి ముచ్చట్లు కార్యక్రమాలు నిర్వహించడం చాలా సంతోషం.

ఈ కార్యక్రమానికి ముందు డైరెక్టర్ గోపి దేశాయ్ దర్శకత్వం వహించిన “ముజ్జీ దోస్తీ కరేగే” హిందీ షార్ట్ ఫిల్మ్‌ను ప్రదర్శించారు. సన్నిహిత ఉమెన్ - గర్ల్ సొసైటీ పాఠశాల విద్యార్థులు పాల్గొని సందడి చేశారు. అనంతరం నిర్వహించిన ముచ్చట్లలో విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయులు, బాల సాహితీ అభిమానులు, తదితరలు పాల్గొన్నారు.

-ఆర్. పురుషోత్తం నాయుడు,

m : 9573041226

e : janata.rpnaidu@gmail.com

బాలోత్సవం

అప్పుడప్పుడు

పిల్లల కన్నులెనుక సేద తీరాలనిపిస్తుంది
బిట్టిపాదాలపై మోకరిల్లి పాపనమవ్వాలనిపిస్తుంది
పెదవుల కొమ్మలపై నవ్వుల ఆకులు కదిలినప్పుడు-
భూమికోక బ్రహ్మణ్యమౌతుంది...

అప్పుడే రెక్కలోచ్చిన పక్షులు
పడుతూ... లేస్తూ.. విహరించినట్టు

పిల్లలమాటలు మనపై వాలగానే
మనలోని ఎడారి మహారణ్యమౌతుంది...

మనకు తెలియదు కాని..
పిల్లల చేతుల్లో నదులుంటాయి
ఒక్కసారి ఆ చేతులతో మనల్ని స్పర్శించగానే
మనలోని నాడుల నదులు పరుగులుతీస్తాయి
అప్పుడు మనలో సూర్యోదయమౌతుంది...

పిల్లల చూపుల్లో వెన్నెలవర్షంజి
చీకటైన యదలోయలకు తడిగా చేరి
వెన్నెల మొక్కలు చిగురిస్తాయి
అప్పుడు మనలోకి ఆకాశం జారుతుంది...

ఆకాశంపై జీవితాన్నినిఖించండి
మలీముఖ్యంగా బాల్యపు క్షణాలను
మట్టితో చేసిన అక్షరాలతో ప్రతిష్టించండి
జీవితాంతం బాల్యంలో జీవించినవాడే పరిపూర్ణుడు...

- లై

m : 9491977190

e : writer.lie9@gmail.com

చిన్న రమణయ్య

గామె బస్సుకోసం సూర్యపేట బస్టాండ్ దీనంగ ఎదురు జూసుకుంట గూసున్నది. అసలే గామె మొకమెప్పుడూ పాలిపోయినట్టు ఉంటది. అసుంటిది ఇయ్యాల మరింకింత పాలిపోయి వున్నది. గామె సదువుకున్నదేంగాదుగద, ఏ బస్సుకూడి పోతదో దెల్వది-అడిగి దెలుసుకుంటెదప్ప.

గామె పేరు సారమ్మ. పుట్టి పెరిందేమొ మహదండి -పేదింట! గామె అసలు కులమేందో గామెకే దెల్వది. గామె భర్తకు సుతాదెల్వది. ఇగామె తలిదండ్రులు రాళ్ళుగొట్టుకుంట, రాళ్ళళ్ళ రాళ్ళై, రాళ్ళబతుకులీడ్చుకుంట, ఎండలకెండి, వానల్ల నాని, మొండి బతుకలల్లనే మునిగిదేలుకుంట, అప్పులాకళ్ళకు గిల-గిల గొట్టుకుంటనే వొచ్చినాళ్ళయెపాడై! గండుకే, గాళ్ళ బతుకులాసాంతం బండలసుంటివాటికే శెల్లిపోయినవాయె. ఇగే కులమైతేందోని, గా వడ్డెర వృత్తికే అంకితమై, ఆదెరువుకోసమే అంగలార్సుకుంట, గాయెనే ఆసాంతం కుటుంబం కుటుంబానికీ- సరకమసుంటి కాలానికే అర్పించుకుంటొచ్చిన్నామె!

సారమ్మకిప్పుడు యిరువై రొండేండ్లు. భర్తకు యిరువై యెందేమొ... ఎవరు లెక్కవెట్టుకున్నరని గట్టిగ? ఈడు సాపున పెండిండ్లా గప్పుడు పాడై? సమర్తయిందంట, “పెండ్లీడుకొచ్చింది పిల్ల” అనేటోళ్ళాయె! మీసం ముదిరై మొగోడైండు- వీణ్ణొక యింటోన్ని జెయ్యవల్సిందే ననేటోళ్ళాయె! గప్పటికాలంల పెండ్లీసూపులూ, గిండ్లీసూపులూ వుండేటియా-పాడా? “పక్కింటి పార్వతమ్మ బిడ్డె గీ పోరగానికి ఈడైతది గాదుర?” అని అడిగేటోండ్లాయె పెద్దమనుసులు. అవునింతకూ, పిలగానిపేరు జెప్పనేలేదుగదా.. “విష్ణుమూర్తి..!” ఐతే, గంత సక్కదనంగ ఎవలు పిలుస్తరు? - “ఇష్టుమూరో”ంటరు. గటనే యిష్టంగ పిలుస్తరు. ఒగోపాలి, నోరు సక్కంగ దిరిగి నోళ్లు - “విష్ణుమూర్తి” అని సక్కంగ పిలిశెటోళ్లు సుతా వుంటరు. ఏమాట కామాటే, ఎట్ల పిల్లినా యిష్టంగనే పలుతుంటడు. సంబూరంగ జవాబు సుతాయిస్తుంటడు!

గాకాలంల, ప్రధానమైన వృత్తంటే, ఊళ్ళల్ల, ఎవుసంగాకుంట యింగేమైతది? - గదేనాయె! కానీ, దిన-దినం ఎవుసం బరువై, పిరంగాలే! కొందరు మోతుబర్లకుదప్ప, ఎవుసం, కండ్లపొంటి నెత్తుర్లుగార్పిచ్చి, పట్టపగులు సుక్కలు జూపిస్తలేదా? ఊల్లెపాలిలి ఫలసాయం గావల్సిన ఎవుసం ఎవలకూ, యిసుమంత సాయపడ కుంటొచ్చిందాయె! ఏకాలంలనైనా, ఎవుసం గలిసొస్తదా పాడై? అంతా దైవాదీనమేనాయె! ఎట్లెట్ల భూతల్లికి దూరమై, వృత్తులు భారమైకుంటొచ్చియో, గట్లెట్ల వొలసబాట పట్టిండ్లాయె జనాలు-గట్టిగజెప్పాలంటే

గరీబోళ్లు...!
ఖమ్మం వలసబొయ్యేటందుకు సిద్దమైంది-విష్ణుమూర్తి కుటుంబం. గంతట్లనే లగ్గమనిగూడ అనుకుండ్లు యింట్ల. గప్పటిగ్గప్పుడు లగ్గమనుకుంటెట్ల? బతుకంత అరకొరేనాయె. తక్కిడిబిక్కిడేనాయె! నితైం, నిలువునిస్తారం, ఉప్పిడుపాసమేనాయె. తిండి తిప్పలతోనే కొసెల్ల ఈడుడైపాయె..కుదుర్దదా..అని అంగలార్సవట్టిండ్లు జనాలు. ఇంకొకపక్కంగ- “భగవంతుడా” అని మొరపెట్టుకుంటున్నరు. విషయం ఊరిపెద్దల శెవుల్ల వడ్డది. తలావొక శెయ్యునుకున్నరు. ఏందకూవ నున్నూరూపాలే జమైవై. రెక్కల్ని కుసింత్తెన పైకి లేపగలుగుతమన్న ధైర్యం శిక్కవట్టుకున్నరు. రొండు శేతులను జోడిచ్చి, ఊరి పెద్దలకు, మాట సాయంజేసి తమనాదుకున్నోళ్ళకు, కండ్లల్ల నీల్లువెట్టుకుంట శణార్తులు వేడుకున్నడు విష్ణుమూర్తి.

ఇంగేంది - వారంలోపట్నే, లగ్గంగానే అయ్యింది. బిరాస పైనం గానే అయ్యిండ్లు. ఉన్న వూరికీ, నేల తల్లికీ, పెద్దమనుషులకూ మల్లోక్కపాలి శణార్తులు జెప్పుకుంట, బతుకు శేతవట్టుకోని బైలెల్లింది విష్ణుమూర్తి కుటుంబం. ఎక్కడికో దెలువదు. తోల్కపోనొచ్చిన మేస్త్రీకి సుతా, కనీసం వూరుపేరు దెల్వదు. ఏదైతేంది?

అది వూరుగాకుంట వోదుగద!... గదిసాలు.. పని దొరుకుడే పదివేలు అనుకున్నరు. ఖమ్మం దగ్గర్నేనో, యింకొంజం దూరాన్నోనో అనుకున్నరు. ఎక్కడైనా గదే కష్టం - ఎంతెంత రెక్కల కష్టం జేసినా, గదే ముదునష్టం అనుకొచ్చిన్లు.

గాకాలంల, పలు-పలు సోట్లల్ల ఎంతో యిష్టంగ బిల్లుకునే పేర్లకంటెక్కువ, వరుసలు-బంధాలు, బంధుత్వాలండేటివి. అక్కా శెల్లె, అన్నా, తమ్మి, అమ్మా-నాయన... అనుకుంట. ఒకవేళ జనాలు పేర్లతోటి బిల్లుకున్నా, రామయ్యకు బదులుగా “రామిగా”, లక్ష్మయ్యకు బదులుగా “లచ్చిగా” అనుకునేటోళ్ళు. ఆడవాళ్ళు విషయంలో, ముఖ్యంగా చిన్నపిల్లల విషయంలో “పిల్ల”, “పోరి” (ఇప్పుడు నాజూకుగా ‘బుజ్జి’) అని, మగపిల్లల విషయంలో “పోరడు”, “పోరగాడు” అనీ పిల్లుకునే టోళ్ళు. అయితే,గా పలకరింపు లేమాత్రమూ నిందాత్మకమైనవిగావు. అట్లా కాకపోవడమేగాకుండా, ఎంతో గొప్పగా, దీన్ని మించింది లేదన్నట్టుగా వ్యక్తమయ్యేవి.

సుట్టుముట్టు పదిమైళ్ళ దూరందాకనైనా, ఊరి జాడే గనిపించని ప్రాంతమది. ఇంకా జెప్పాలంటే, రాళ్ళ-గుట్టల ప్రాంతమది, పైపెచ్చు, పెద్ద రాతి అడవిగా పరుచుకుపోయిందది. పనోళ్ళంటే అక్కడ బండరాళ్ళను పగులగొట్టెటోళ్ళే. వాళ్ళే పది గుడిసెలు వేసుకున్నారక్కడ. కారదీవి, చిట్టడివికి భిన్నంగా అది రాతి అడివి. మనిషి దూపతోని

నోరుదెరిసేకొద్దీ, బ్రహ్మరాక్షసులోలె ఏకంగా మనుషులనే మింగెతట్టుగ సిద్ధంగున్నాయి. ఆఖర్న వోగనాడు పనోళ్ళు ప్రయత్నం జేసినకాడ నీకు వారుకుంట ఒక శెలిమె గానొచ్చింది. గదేందో కూలి, నాలి జేసుకుంటోళ్లు బాయికోసం తొవ్విన్ జాగనే అయ్యుంటది. ఇంగేంది, గంగవ్వు కరుణిచ్చిందని ఒగ సంబురంగాడు పనోళ్ళది. పండుగను మించిన పండుగైంది వాళ్ళకు...!

గానాటిసంది వాళ్ళకిక నీళ్ళగోస తీరింది. వంటగ్గాడ అనుకూలమైంది. పనిభారమెంతగానో తగ్గినట్లయింది. పగలల్లా రాళ్ళు గొట్టి-కొట్టి, శ్రామికుల శేతులు బొగ్గలెక్కి, రక్తం-రక్తమైనా, రాత్రికి గుడెసెలల్ల దూరి, కుసెంత దిని పంతెనాయినా..... సొర్గం దాని ముందు బలాదూరనిపిచ్చుకుండ యింగేమైతది? గట్ల కొన్నాళ్ళు గడిసేతలికి సారమ్మ నెలదప్పింది. ఇంగేంది? గుడిసెల సంబూరమేగాదు... వార్త యినుడే ఆత్మం, అందరూ గుడెసెలల్లకెల్లి బైటికొచ్చి సారమ్మను ఆటపట్టిచ్చుడేగాదు... మురిసి ముద్దాడుడేగాదు... ఇగ ఆగేడిది లేదనుకుంట పండుగ జేసుకోనే జేసుకుండ్రు!

కాలంగూడ ఎట్లాగుతది? ఒకటాయె, రొండాయె..నెలలే సూడంగ సూడంగనే సారమ్మ నిండు సూలాలాయె! అక్కడేమన్న దాక్కరా, పాడా? కనీసం నర్నమ్మకన్న దిక్కులేకపాయె. దావుకానకు బోయ్యో బిశాతంత

కన్నలేకపాయె. గనుంటప్పుడు దేనికోసమనో దేవులాడుకునే దెందుకనుకుంట.... దడిగట్టనే గట్టిండ్రమ్మలక్కలు - సారమ్మ సుట్టుజేరి - గా తల్లి నొప్పులకు యేడ్చుకుంట, గోస దీస్తున్నంతట్టనే కాన్సుగానే అయ్యింది. “మగపిల్లగాడు- మగపిల్లగాడ”ని అందరినోళ్ళు ఆనందంగ పల్లవట్టినై. గుడిసెలబైట గూసున్న మొగోళ్లు - విష్ణుమూర్తిని అలయే-బలయే దీసుకుంటనే, “సీసమూతదిప్పేడిదున్నదా లేదా?” అని అడిగేదాలైం, సర్కారు బాటిల్లు దిగనే దిగినై. ఆడోళ్ళ కోసమని కొన్ని కల్లుకుండలు గూడ జేరినై. కారపప్పులు, ఉడుకవెట్టిన గుడాలు, కోడిగుడ్లు ఏర్పాట గానే ఆయినై, అందరూ తమ-తమ శక్తికొద్ది గొంతులు దడుపుకునుడే, ఆత్మంగాకుంట...!

పురుడు, యిరువైయొకటి గూడ అయినైగని, విష్ణుమూర్తి తన గుడెసెలకు జేరుకునుడే కొంచెం అజ్ఞెం-మజ్ఞెం అయ్యింది. ఎప్పుడడిగినా, పనిమీద పని వెడుతున్నరు-పనెక్కువైందని ఉల్లా జెప్పన్నడు. తొందరగ పోవాలె బైం లేదనుకుంట, వొంటగ్గావల్నిందేందో దబ్బున అడుగమంటున్నడు సారమ్మను. అన్నీ దెచ్చిపెడుతున్నడుగని రాత్రి యాల్లకు గుడిసెలకు జేరుడు మాత్రం టప్పీయిస్తున్నడు. సారమ్మ అనుమానం కాస్తా పెనుభూతమే అయికుసున్నది.

ఒకనాడు గట్టిగనే నిలదీసింది విష్ణుమూర్తిని-యిల్లాలు. “ఏండా తొందర? నిన్నగాక మొన్న కొడుకును గన్నవో లేదోగని, లావు బెదిరిస్తున్నవేంది?... గింతకూ నామీద నీపెత్తనమేంది? అని

కసిరిచ్చుకుండు విష్ణుమూర్తి.

పెత్తనమేందయ్యా? ఏరోజుకారోజు యింటికి రాకుంటెక్కడికి వోతున్నవో? ఒక్కదాన్ని, సందిపోరగాన్నేసుకోని ఏంగావల్నేను? యాత్రలకనివోయిన మీ నాయన అయిపు లేకుంటవాయె! దింపబోతె, వూపిరాడకుంట ఒక్కపాలి పొల్లగాడేడుస్తుంటె నాకెంతభయమైతది? అయినాగని, నన్నూ, పోరగాన్ని గాదని, గంతపనేం మునిగి పోతుందని?... అసలు రాకుంటనేవోతున్నవో? వొచ్చినప్పుడు గూడ, అగమేగాలమీద, తిన్న శెయి సుతాకడిగి తుడుసుకోకుంటనే వోతున్నవో? అని నిలదీస్తున్నా దుల్పాయించుకోని బైటికెల్లిండు విష్ణుమూర్తి.

“అవునూ ఇష్టుమూర్తి సామికి యిద్దరున్నట్టు నీకింకొగామె గల్పిందా యేంది?” అని నిలదీశింది యింగేకనాడు సారమ్మ. తన భార్యని యింతకు మున్నటిలక్క కొంచెం అనుమానంగాడు, నిజమేందో, ఎవ్వరి ద్వారానో తెలిసిందనిపించింది విష్ణుమూర్తికి. అదిగూడ ఒగండుకు మంచిదే అయిందనుకున్నడు. “అయితే ఏందట?” అన్నడు, గంత దాంక వచ్చినప్పుడు...

“అంటే, ఎవరో గూడిం డ్రన్న మాట... ఎవతది? మనిషేనా? నాకు దెల్పిందేనా? ఆలి వుండంగ అమిరిచ్చుకునేది మగువా? ఎవతో ముండరాలు మోపైందా?” అని అరుసు కుంట నిలదీయవోయింది.

“ఎవరైతేంది? ఆమెగూడ వుంటది మనవెంట-వుండనిస్తై, లేకుంటె ఆమెవొక్కతే వుంటది గీ గుడిసెల నావెంట” అని ఖరాఖండిగ తేల్చిజెప్పిండు విష్ణుమూర్తి.

కుప్పగూలిపోయినంత వనైంది సారమ్మకు. కండ్లముందు ఎడార్లూ, సముద్రాలుదప్ప యింగేమీ అగుపించలేదు. తానున్న గుడెసె తనమీదనే గూలిపోయినట్లనిపిచ్చింది. పసివాడు నవ్వుతూ, తన పుస్తెలతాడును పట్టుకొని లాగుతూవున్నాడు. వానికి చేతనైనంత బలంగా. “నీకూ యిష్టం లేదా నాయినా- నా గుండెల మీద నా పుస్తె వేళ్ళాడటం?” అని అడుక్కున్నదా తల్లి కొడుకును- కండ్లల్ల నీళ్ళు కండ్లల్లనే గుక్కుకుంట. అది వింటూ, అమ్మను చూసి మరింత మురిపెంగా నవ్వుతున్నాడు పసివాడు. అదేదో, భర్తతోపాటైతే, ఆమె ఆనందానికి మేరలేనంత వివశురాలైపోయేదేమోగాని-వెక్కి వెక్కి ఏడ్చుకుంట వుండజాలకపోయింది.

తెల్లారేతలికి, యాత్రలకు వొయ్యి తిరిగొచ్చిన మామగారు యింటి ముందు ప్రతెక్షమైండ్రు. సాంప్రదాయికంగా కాళ్ళకు నీళ్ళిచ్చింది. కాళ్ళు గడుక్కోని గుడిసెలకు చేరి చేరంగానే, మనువన్నెత్తుకోని నీళ్ళ చెంబుతో నిలవడ్డ కోడల్ని ఎంతోసేపటికిగాని గమనించలేకపోయినాడు. నీళ్ళదాగడం ఆల్పం, మనువనితోని ఆటకు దిగినాడు. ఆనాడు రాలేదు విష్ణుమూర్తి, రెండోనాడూ రాలేదు గుడిశెలకు. తన కొడుకు రాకుంట బొయ్యిండేందని కోడల్ని అడుక్కుంట, “గొడువలేమైనా జరిగినయా?”

అని తెలుసుకోబోయినాడు.

చాలమట్టుకు తనను తాను సంభాళించుకొని, చివరికా విషయం చెప్పింది తన మామగారికి సారమ్మ. అంతా అర్థమైందాయనకు. పని జరిగేకాడికి తానే స్వయంగా చేరుకున్నాడు. మధ్యాహ్న సమయమప్పుడు - కొడుకు, యింకో అడమనిషి, ఒకటే విస్తరాకుల దింటున్నారన్నం. తమా యించుకొని వెనుకకు తగ్గినాడు ముసలాయన. పనిమీంచి శ్రామికులు దిగకముందే వెళ్ళి కొడుకును కలుసు కున్నాడు. కొడుకు మాటల్ల అన్నీ అబద్ధాలే. అంతకన్న అయిష్టాలే దొర్లినై. ఆఖరికి తండ్రిని సుతా కాదనుకునేటంత దాకా పోయినాడు - కొడుకు. ఏమీ చేయజాలకనన్నట్లు, ఎన్నకు మర్చినాడు తండ్రి.

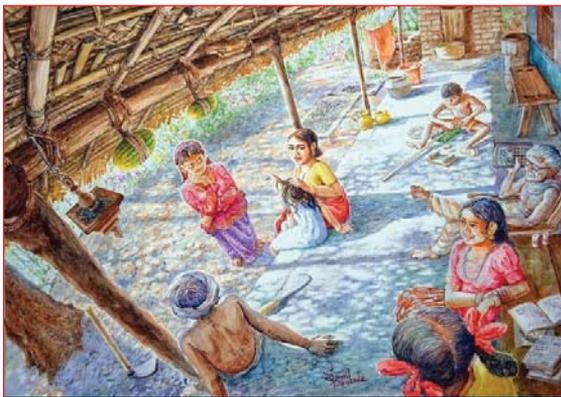

ఓడిపోయిన సైనికునోలె, అవమాన భారంతోని - మామగారు గుడిసెను సమీపిస్తుండటం దూరాన్నించే గమనించి, గుడిసెనుకకు మర్చి నిలవడింది కోడలు. ముందుకూ, వెనుకకూ అన్నట్టుగా, గుడిసెలనించి చూస్తుండంగనే, తాతయ్య ధోవతిని పట్టుకొని నవ్వుతున్న మనుమడు. ఇంక అది సాలన్నట్టు అక్కణ్ణించి ఎటో ఎల్లిపోయింది సారమ్మ. ఆరోజూ, పగలూ-రాత్రి అన్నట్టుగా కోడలు సారమ్మ కోసం చూస్తూ, ఆరా తీస్తూ, గుడిసెలన్నీ కలియదిరిగినాడు ముసలాయన. అందరినీ కలిసి ఆరా తీయబోయినాడు. కానీ, సారమ్మ జాడ తెలియనేలేదు.

‘ఏమి జరిగివుంటుందా?’ అని ఆరా తీసే ప్రయత్నం చేస్తూనే వచ్చినాడు రమణయ్య. కండ్ల నీళ్ళువెట్టుకుంట, గుడిసెల్లోని అడవాళ్ళు అసలు విషయం తెలిసినారు ముసలాయనకు - నీ కొడుక్కు నీకోడలు మీద అనుమానమట... అపిల్లవాడు తనరక్తం కాదన్నాడట” అని! అదీ సంగతి, నీ కోడలు నిశ్చయమణకు అసలు కారణమని అనుకుంట....

ఎంతటి మానధనురాలు నా కోడలు.. అని ప్రకటితా ప్రకటితం గానే మరల మరల గొణుక్కుంటూ, మ్లనంగా, హృదయభారంతో-తనకే తెలియని విధంగా కదులుతూ, ఎటు బోవాల్సో తోచని అగమ్యం దిశగా సాగినాడు రమణయ్య.

“అయ్యా! గింతకూ “రమణయ్య” ఎవరి పేరు? అని అడిగేటందుకు సాహించినారు-అక్కడి గుడిసెవాసులు. “నాపేరే” అన్నాడతను. “అదేపేరు పెట్టుకుంది నీ మనుమనికి సారమ్మ” అన్నారు గుడిసెవాసులు. సారమ్మ మీది కృతజ్ఞతాభావంతో రమణయ్య కళ్లు చెమరుస్తూ -ధారలు కట్టినై.

ఇంకొక అమ్మాయిని తన జీవితంలోనికి చేర్చుకునే ఉద్దేశంతోనే తనకు వంశాంకురాన్నిచ్చిన తన కోడలు మీదనే నిందమోపిన సొంత కొడుకు యొక్క రాతి గుండెను తలచుకుంటూ దుఃఖమూ, అవమానభారంతో ఒక అనాథ శరణాలయం దిశగా సాగినాడు రమణయ్య-అనాథగాని ఒక అనాథగా మిగిలిన మనుమణ్ణెత్తుకొని.

x x x

అనాథాశ్రమం పేరుకేగాని ఊహించనంత గొప్పగా అగుపించింది రమణయ్యకు. అక్కడ పసిపిల్లలతో బాటుగా బడిపిల్లలు, పంతుళ్ళు-పంతులమ్మలతోబాటు కొందరు ఆయాలు గూడ అగుపిస్తున్నారు. ఆశ్రమంలోనివారు న హాకరిన్నండగా ప్రిన్సిపాల్ గారి గదిలోనికి బెరుకు-బెరుకుగానే వెళ్ళినాడు రమణయ్య.

‘తాతయ్య వుండగా మనవడు అనాథ కాడుగదా?’ అంటున్నాడు అధికారి. కాని, తానిప్పుడు ఈ వయస్సులో పెద్దగా ఏమీ చేయలేనని, అవకాశం కల్పిస్తే అదే ఆశ్రమంలోనే ఒక్క పైసా కూడా జీతభత్యాల కింద ఆశించకుండా, ఏపని చేయటానికైనా సిద్ధమేనని, బట్టలు ఉతికిపెడతానని, మరుగుదొడ్లను కూడా శుభ్రం చేస్తానని బ్రతిమిలాడుకున్నాడు.

అటువంటి అవసరం తమవద్ద ప్రస్తుతానికి లేదని, తమకిప్పుడు ఏదోవొక రూపంగా, తమ శరణాలయంలోని అనాథలను ఆదుకోగల ఉదారులూ, వసతులను కల్పించగల వదాన్యులూ కావాలంటుండగానే ఏపనిమీదనో గబుక్కున యజమాని గదిలోనికి ప్రవేశించింది సారమ్మ. అక్కడ తన మామగారిని చూసి, ముందుగా తడబడి, తరువాత ఆశ్చర్యంలోనికి జారిపోయింది. సంగతి తెలుసుకున్నమీదట, పిల్లలను ఆడించే పనిని తన మామగారికి అప్పజెప్పి, కొడుకుని ఆశ్రమంలో వుండనిస్తేచాలని, వేడుకుంటూ, తను మరింకెక్కడైనా బతుకుతెరువు చూసుకుంటానని ప్రాధేయం పడసాగింది సారమ్మ.

యజమానికి ఆశ్చర్య పడటమూ, ఆలోచనల్లో మునిగిపోవడమే పనులైనై. ఏమైతేనేం, పసివాడితోపాటు తల్లి-తాతయ్య-ఆశ్రమంలోనే వుండురుగాని అన్నారూ అధికారిగారు. తల్లిని గుర్తుపడుతూ అంతదాకా అధికారి చేతుల్లో వున్న పసివాడు చటుక్కున్న తల్లి సారమ్మ వొడిలోకి వాలినాడు - ‘చిన్నరమణయ్య!’

- వేణు సంకోజు

m : 9948419881

e: venusankoji@gmail.com

సుంకిరెడ్డి నారాయణరెడ్డి కవిత్వం, శిల్పం

‘మా గ్లాకోజ్ బాటిల్ బద్దలాయె’ అనే కవితా పాదం ద్వారా లక్ష్యార్థం అవగతమైతది. తద్వారా కవి, ఆయన కాలం, ఆ కవి మీద పనిచేసిన ప్రభావాలు తెలుస్తే, అలా కవి ఆ వస్తువును ఎంపిక చేసుకోవడానికి కారణాలతో పాటు, ఆ వస్తువు తీసుకున్న రూపం అర్థమవుతుంది. ఈ రూపం రావడానికి కారణమైన శిల్పం తెలుస్తుంది. శిల్పంలో భాగమైన భాష, ఆ భాషకే లేదా జాతికే పరిమితమైన జాతీయాలు, పదబంధాలు, సాంస్కృతిక ప్రతిఫలనాలు తెలిసొస్తాయి. కవి జాగరూకతతో వేసిన ఎత్తుగడ, సంకేతాలు, అలంకారాలు అవగతమవుతాయి.

ఇక్కడ గ్లాకోజ్ బాటిల్ ఏమిటి? ఇది రూపకమా, ఉపమా అన్న శాస్త్ర చర్చ కాస్త పక్కకు పెడితే ఆ గ్లాకోజ్ బాటిల్ ఇప్పుడు

‘గుత్తెదార్లకు ఉత్త వేలం కుప్ప
నగరాలకు తరలించే పైసల కుప్ప’

అనడం ద్వారా తాను ధ్వంసమైన వాగు ఉనికి గురించి మాట్లాడుతున్నాడని అర్థమవుతుంది. ప్రవంచీకరణ మాయాజాలం ఎన్ని రూపాలెత్తుతుందో కవికి తెలుసు. దాని అలజడికి ఇనకకు రెక్కలోచ్చాయి. భూగర్భ జలాలు పాతాళానికి జారుకున్నాయి. వాగులో తుప్పులు కూడా మొలవని దైన్యాన్ని పాఠకులకు స్ఫురణ తేవడం ఆయన లక్ష్యం. వాగు ఒక గ్లాకోజ్ బాటిల్ గా బలాన్నిచ్చిన ఊర్లు ‘కాష్టాల గడ్డలెనాయని’ చెప్పడం ద్వారా పాఠకుడిలో బలమైన ముద్ర వేయడం కవి ఉద్దేశ్యం. వాచ్యంగా చెప్పిన వాక్యాలతో పాటు సాందర్య కోణంలో మొదలు పెట్టి వాగు విధ్వంసాన్ని ఎండగట్టే లక్ష్యం వైపు లాక్కురావడంలో ఆయన చూపిన చతురత పాఠకుడిని అబ్బురపరుస్తుంది.

‘రాజకన్యల చనుదోయి మధ్య
ముత్యాల జాలువోలే
రెండు బోళ్ళ మధ్యనుంచి సక్కదనంగ
పారేది మా వాగు
ప్రేమికుడు చేతులు చాస్తే
పెదవుల మీద తడి వూరినట్లు
పిల్లలు పెదవులు సాపితే
బాలిత ఎద పొంగినట్లు
కాకులు రాళ్ళేయకుంటే అందివచ్చినట్లు’

అంటూ ప్రేమికుల నుండి, రాచకన్యల నుండి తన కవితా పాదాలను వాగొడ్డుకు నడిపిస్తాడు. అంతలో వాచ్యం ఎంతో అక్కర

పడి

‘రోడ్లు నీళ్ళకి పర్యాయపదం కాదు
కంప్యూటర్లు నీళ్ళకి పర్యాయపదం కాదు
పైడివర్షులు, కాల్ల రేసులూ నీళ్ళకి పర్యాయపదం కానేకావు
నీళ్ళకు నీళ్ళే పర్యాయపదం
మా వాగు మాకు కావాలే’

అని కుండ బద్దలు కొట్టే ప్రవచనం చెప్తడు. ధ్వంసమైన వాగు చిత్రాన్ని పాఠకుల మనోఫలకం మీద ముద్రిస్తాడు.

ఈ లక్ష్యాన్ని సాధించే క్రమంలో ‘గుత్తెదార్లకు వేలం కుప్ప, నగరాలకు తరలించే పైసల కుప్ప’ అనే అంత్యప్రాసపడింది. అయితే ఈ కవి అంత్యప్రాసలకకు, ఇతర శబ్దాలంకారాలకు వ్యతిరేకి. అయినా ఈ అంత్యప్రాస పడిందంటే అది భావావేశంలో అలవోకగా వచ్చిపడ్డ ప్రాస. గ్లాకోజ్ బాటిల్ ను ధ్వంసమైన వాగుకు సంకేతం చేయడం తెలుగు కవిత్వంలో కొత్త. నూతనత్వం సుంకిరెడ్డికి తెలిసిన రసవిద్య. ఆ రస విద్య ఒకనాడు పరిణతి పొందింది కాదు. ఆయన శిల్పం అలవోకగా వచ్చిందికాదు.

సుంకిరెడ్డి నారాయణరెడ్డి విద్యార్థిగానే చలనశీలి. ప్రజా సాహిత్యంతో, వామపక్ష

భావజాలంలో స్ఫూర్తి పొందిన వ్యక్తి. యూనివర్సిటీ మిత్రులతోకలిసి ‘ఈ తరం యుద్ధ కవిత’ కృషి ప్రారంభమయింది. 1986 నుండి 1991 వరకు విపశ్యన బులిటెన్లు తీయడం, వాటిని ‘సముద్రాలతో సంఘర్షణతో’ సంకలనంగా తీసుకురావడం ఆయన కవిత్వ గమనంలో మజిలీలు. ‘బహువచనం’ సుంకిరెడ్డి కృషితో వచ్చిన దళిత సంకలనం. తెలంగాణ ప్రాచీన సాహిత్య చరిత్రను ‘ముంగిలి’గా, సామాజిక చరిత్రను ‘తెలంగాణ చరిత్ర’గా రాసి ఆయన సాహిత్య, సామాజిక నిబద్ధతను చాటుకొని తెలంగాణ సారస్వతాన్ని సుసంపన్నం చేసాడు. ఇవి కాకుండా తెలంగాణ సాహిత్య చరిత్ర, సురవరం ప్రతాపరెడ్డి తెలంగాణ వ్యాసాలు ఆయన కృషికి అద్దం పడతాయి. ఇతర కవులతో కలిసి రాసిన విపశ్యన, నల్లవలస కవిత్వం తెలంగాణలో ఒక ఖచ్చితమైన, చారిత్రక పాత్రను పోషించాయి. విపశ్యన సంకలనాలు/ బులిటెన్లు అరసం- విరసం మధ్యకాలంలో కవిత్వ స్థబ్ధతను ఛేదించడానికి జరిగిన ప్రయత్నాలలో దిగంబర, తిరగబడు, చేతనావర్త కవులతో పోల్చదగ్గది. ఈ కోణంలో చూసినప్పుడు సుంకిరెడ్డి వ్యక్తిగత కవిత్వం మీద శ్రద్ధపెట్టాలన్న ‘వ్యూహం’ లేని ఉద్యమకారుడిగా కనిపిస్తాడు. అటు వామపక్ష ఉద్యమాలకు, అస్తిత్వ ఉద్యమాలకు

అలంబనగా ఉండి శ్రమ చేయడంలో మునిగి, చరిత్ర, సాహిత్య పరిశోధకుడిగా తెలంగాణ సమాజం విస్మరించలేని సేవ చేసాడు. వ్యక్తిగతంగా మూడు సంకలనాలను ప్రచురించాడు. అవి 'తోవ ఎక్కడ', 'దాలి', 'తావు'. తెలంగాణ ప్రత్యేక రాష్ట్ర ఉద్యమం, స్త్రీ, దళిత, మైనారిటీవాద ఉద్యమాలతోపాటు, ఇతర వామపక్ష ఉద్యమాలతో ఆయన కలిసి నడిచిన తీరు, తెలంగాణ సాధనలో ఆయన చేసిన కృషి ఈ మూడు కవితా సంకలనాలలో అర్థం చేసుకోవచ్చు. 'దాలి' దీర్ఘకవిత, తోవ ఎక్కడ, తావు సంకలనాల ద్వారా సుంకిరెడ్డి నారాయణరెడ్డి కవితా శిల్పాన్ని అంచనా వేయవచ్చు.

తెలంగాణ ఉద్యమంలో భాగంగానే సుంకిరెడ్డి తెలంగాణ చరిత్రను, తెలంగాణ సాహిత్య చరిత్రను రాసారు. ఒక 'తోవ ఎక్కడ?' తప్ప దాలి, తావు తెలంగాణ ఉద్యమ కవిత్యమే. తెలంగాణ రాష్ట్ర పోరాటంలో భాగంగా కొత్తగా కవిత్వం రాయడం, పాతకవులను వెలికి తీయడం జరిగింది. ఈ క్రమంలో పాల్కురికిని తొలి తెలుగు కవిగా నిరూపించడమూ జరిగింది. TS Eliot అన్నట్లు 'Only those who will risk going too, far can possibly find out how far one can go'.

విపశ్యన, నల్లవలస ఇతర కవులతో కలిసి రాసినవి. అందులో ఏ కవితా వాక్యాలు ఎవరివో గుర్తించి, చెప్పడమూ కష్టమే. విపశ్యన అన్ని బులిటెన్లూ కలిపితే రాశి అవుతుంది కాని నల్లవలస రాశిలో చిన్నది. ఆ దృష్ట్యా తోవ ఎక్కడ. దాలి, తావులు శిల్పం అంచనా వేయడానికి నరియైన సంకలనాలు. తోవ ఎక్కడ సంకలనంలోని కవితలు వివిధ సామాజిక అంశాలపై రాయబడ్డప్పటికీ కొనసాగుతున్న ప్రజాపోరాటాలలో సింహభాగం ప్రజలను కలుపుకుపోవడంలో విఫలమైన ప్రజా ఉద్యమాల తర్వాత దశలోని అన్వేషణను వ్యక్తీకరించింది. దానికి ముందుమాట రాసిన అసుర 'కవిత్వం సరే, తోవ ఎక్కడో సుంకిరెడ్డి చెప్పాలి' అని వేసిన ప్రశ్న సాహిత్య ప్రియులకు బాగా గుర్తుంది. ప్రశ్న వేసినవారు ఇతిమిద్ధంగా సమాధానం చెప్పి తీరడం సాధ్యమయే పనికాదు. ఇది సుంకిరెడ్డికి కూడా వర్తిస్తుంది. మలిదశ తెలంగాణ ఉద్యమం తీవ్రం కాకముందు క్రాంత దర్శి అయిన కవి రాసింది దాలి. ఇందులో రైతుల సమస్యను కవితాత్మకంగా వ్యక్తీకరించడం జరిగింది. ఉద్యమం తీవ్రమైన కాలంలో, రాష్ట్రం సిద్ధించాక వచ్చిన కవితలతో కూడుకున్నది తావు. ఈ సంకలనాల ఆధారంగా సుంకిరెడ్డిది measured language of emotions అనిపిస్తుంది. Robert Frost చెప్పినట్లు సుంకిరెడ్డి కవిత్వం emotion has found its thought and the thought has found words అనిపిస్తుంది. దశాబ్దాలుగా అలవాటు పడిన రెండున్నర జిల్లాల భాష నుండి బయటపడడానికి ప్రయత్నం ఇందులో కనిపిస్తుంది.

ఏ కవిత్వంలోనైనా ప్రధాన అంశాలు వస్తురూపాలే. ఏం

చెప్పాడన్నది వస్తువైతే ఎలా చెప్పాడన్నది రూపం లేదా శిల్పం. Technique, Art, Style శిల్పానికి సమానార్థకాలు. ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే వస్తువు అభివ్యక్తమయ్యే రూపాన్ని శిల్పం అనవచ్చు. అలంకారాలు ప్రతీకలు, భాషలో ప్రయోగాలు, శైలి సంవిధానం శిల్పంలో భాగం. పాఠకుడికి తెలిసిన విషయాన్నే భాష ఆధారంగా ప్రక్రియ వాహికగా పాఠకుడి ముందుకు తీసుకురావడమే సాహిత్య శిల్పం. పాఠకుడు ఊహించిన వస్తువును, ఊహించని విధంగా చిత్రించడమే శిల్ప సామర్థ్యం. సుంకిరెడ్డి కవిత్వ శిల్ప సామర్థ్యాన్ని పదచిత్రాలు, భావ చిత్రాలు, సంవాదశైలి, వ్యంగ్యం, సౌందర్యాత్మక శైలి, సంకేతాలు, సంక్షిప్తి, భాషా వైశిష్ట్యం అనే శీర్షికల కింద పరిశీలించవచ్చు.

పదచిత్రాలు, భావచిత్రాలు

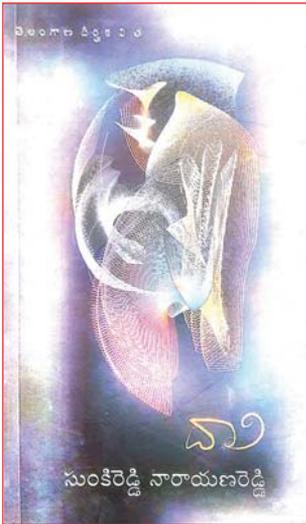
ఆధునిక కవిత్వ అభివ్యక్తికి కొత్త పరికరాలు అవసరమైనాయి. ప్రాచీన అలంకారాలు సంపూర్ణంగా వచన కవిత్వంలో ఇమిడే అవకాశం తగ్గిపోయింది. ఆధునిక వచనం సూటిగా విస్తరిస్తున్నప్పుడు కర్త, కర్మ, క్రియ ఉండి తీరవలసిన వాక్యాలు లుప్తమైనట్లే కవిత్వంలో ఉపమ, రూపక, ఉత్పేక్షాదులు తగ్గిపోయి పదచిత్రాలు, భావ చిత్రాలు విస్తరించాయి. సుంకిరెడ్డి కవిత్వంలో పదచిత్రాలు భావచిత్రాలు అలవోకగా పడతాయి.

కవి చెప్పదలచిన విషయం యొక్క బహిర్రూపం భౌతికం కాకుండా దాన్ని కవి చూపినప్పుడు, అనుభవించినప్పుడు కవి పొందిన దార్శనిక అనుభూతిని వర్ణిస్తూ పాఠకుడి కంటికి బొమ్మకట్టేట్లుగా చిత్రితం కావడానికి ఉపయోగపడుతున్న అభివ్యక్తి విధానమే భావచిత్రం. కవి పొందిన అనుభూతికి

కలిగించిన దృశ్య రూపమే భావచిత్రం అంటాడు చేకూరి రామారావు. మాటలతో బొమ్మలు కట్టించడమే అంటాడు టి. గౌరీశంకర్. 'హననద్రవం' లోని ఇమేజీలు చూడండి.

'ఒక్కలమే అయిపోయి బుగులుబుగులుగా ఉన్నప్పుడు
లోపలక జాతర తీస్తది'
'పద్యం పడవ మీద ముంపు హృదయాల్ని ఎక్కించుకురానా'
'నిజమే నిప్పును దూదిలోకి దింపినట్లు'

మందు కొట్టడాన్ని ఆక్షేపించిన ఒక మిత్రుడికి చెబుతున్న జవాబులాంటి కవిత హననద్రవం. అశ్రవ్యకరంగా కవి మందును ఒక హనన ద్రవంగానే భావిస్తూ చెప్పినప్పటికీ దాన్ని 'నాలుక నత్తికి మాట' అని విడిచిన ప్రేయసికి పర్యాయపదం' అని, 'వాడిన మొగ్గకు వరదగూడు' అని 'నెత్తిన మూటకు నిలువరింత' అని మనోహరమైన పద చిత్రాలు వేస్తాడు. నత్తి ఉండే నాలుకకు మాటలు వస్తే ఎంత

అద్భుతంగా ఉంటుందో మన మనసులో ఒక ఊహమొదలైంది. వీడిన ప్రేయసి కలిసినప్పటి ఉద్వేగం మన స్ఫురణకు వస్తుంది. మొగ్గాడే దశలో వర్షసూచన ఎలాంటి రిలీఫ్ ఇస్తుంది? నెత్తిన మూట మోసేమోసే కాసేపు ఆగితే ఎలా ఉంటుంది. అది చెప్పడం చాలా కష్టం. వాటిని ఆరంభించి మన ఊహకు వదిలివేస్తాడు కవి. అలా వదిలివేయడంలోనే కవి శిల్పం దాగి ఉంది. అలాగే దాన్ని పదచిత్రాల సమూహం ఒక చోట చేరి భావవిస్తృతితో పాఠకుడి మీద దీర్ఘ ముద్రవేసేవి భావచిత్రాలు. పైన ఉదహరించిన మూడు పాదాలు అలాంటి దీర్ఘముద్రను మచ్చుతునకలు ఒక్కరమే అయిపోయి బుగులు బుగులుగా ఉన్నప్పుడు లోపలాక జాతర తీస్తడట! మందు 'పద్యం పడవ మీద ముంపు హృదయాల్ని ఎక్కించుకు వస్తా' నంటాడు అదే కవితలో మరొకచోట. ముంపు, పడవ, ఎక్కించుకు రావడంలోని లింక్ ను హృదయం అనే ప్రీతిపాత్రమైన కవితా వస్తువుకు ముడిపెట్టడంతో భావచిత్రం కావలసినంతగా ఉద్దీపించింది. 'నిప్పును దూదిలోకి దింపడం' మరో మనోహరమైన భావచిత్రం.

'కళ్ళనిండా ఒల్లు' అంటాడు టచ్ స్క్రీన్ ఫోన్ వికారాల గురించి చెబుతూ. వివరణ అక్కరలేని పదచిత్రమిది. జయశంకర్ ను స్మరిస్తూ 'దశాబ్దాల శబ్దం, కనురెప్పలు మూతపడొద్దు' అనడం ద్వారా జయశంకర్ మరణించినా ఆయన తెలంగాణ ఆకాంక్షలు మరిచి పోవద్దన్న సూచన ఉంది.

'అవిద్య' కవితలో ఒక కూతురును కార్పొరేట్ విద్య కోసం హాస్టల్ లో వదిలివేసి పోతున్న తండ్రిని ఉద్దేశించి కూతురు చేసిన వ్యాఖ్య సుంకిరెడ్డి కవిత్య వ్యక్తీకరణ కళకు పరాకాష్ఠగా చెప్పవచ్చు.

'నా రెప్పల టపటపల్లో
మన ఇంటి వృత్తం చూళ్ళేదా నువ్వు
నీరులా నా వెంటవచ్చి
రాయైవెళ్ళలేదా'

ఇంకాస్త ముందుకెళ్ళాక ఇదే కవితలో కూతురు తనను తాను 'గాలి తీయబడ్డ బంతి' గా సంభావించుకోవడం కళ్ళకు నీళ్ళు తెప్పిస్తుంది.

'ఎగిరే బంతిని గాలి తీసినవ్
ఎక్కడెగర మంటావు
నీకల తాకే దాకా
ఇటు చూడవా'

'దాలి'లో ఇలాంటి ఉదాహరణలు అనేకం కనిపిస్తాయి.

'హంసవై వాస్త్రం చెలిమె మావోడు'
'మొండెం రెక్కలు అతుక్కొనే ఉంటయ్
కుండలు పటిల్బుంటయ్'

సుంకిరెడ్డి నారాయణరెడ్డి లోతైన ఆలోచనకు, ధ్వనాత్మకమైన వ్యక్తీకరణకు 'తోవ ఎక్కడ'లో చాలా ఉదాహరణలు కనిపిస్తున్నాయి.

'స్పందనలో అపస్వరాలున్నాయేమో
గుండెను విప్పిచూద్దామా'
అంటాడొక చోట

'ఓటిపోయిన దేహ భాండం' అనడం ద్వారా ఒక మంచి భావచిత్రం పాఠకుల మనసులో గూడు కట్టిస్తాడు. 'పందపాదాల నృత్యం' అంటాడొక చోట.

సంవాద శైలి, వ్యంగ్యం

సుంకిరెడ్డి కవిత్యంలో ఎంతలోతైన భావాలుంటాయో అంతే స్థాయిలో సంవాదశైలి కనిపిస్తుంది. ఇది ఉద్యమ కవిత్య లక్షణం కూడా. చెరబండరాజు, వరవరావు లాంటి విప్లవ కవులతో పాటు దళిత స్త్రీవాద కవుల్లో ఈ ధోరణి హెచ్చు. దళిత, మైనారిటీ వాదాల బలమైన మద్దతుదారుడైన ఈ కవి తెలంగాణ ఉద్యమకారుడు కూడా. అంతకుముందు వామపక్ష ఉద్యమవాది. అయితే వామపక్ష ఉద్యమాలు నేల విడిచి సాము చేస్తున్న దశను చూసాడీ కవి. అందుకు నిస్సంకోచంగానే ఉద్యమ గమనాన్ని నిశితంగా ప్రశ్నిస్తాడు. సూటి ప్రశ్నలుగా మొదలైన వాక్యాల్లో కూడా అంతిమ పాదంలో మెరుపు ఉంటుంది.

'రథాన్ని వదిలి అశ్వం పరుగెత్తడం
నీ పోరాటం
ఒంటరిగా పరుగెత్తడం ఆపి
పరికించి చూడు గమ్యం మారిపోయింది
నీదారి ఇరుకైపోయింది
దాటివచ్చిన యోజనాల్ని లెక్కించు

తిరిగిన చోటే తిరగడమైంది' (డైమెన్షన్స్, తోవ ఎక్కడ)
రైతుపక్షపాతి కాకుండా ఏ కవీ కవిత్యం రాయడు. సుంకిరెడ్డి దాలి తెలంగాణ వ్యవసాయంలోని దైన్యాన్ని చర్చకు పెట్టింది. అడుగడుగునా ప్రశ్నలు సంధిస్తడు. కొన్ని సీమాంధ్రులకు తగుల్తాయి. కొన్ని మన పాలకులకు తగుల్తాయి. అనేక చోట్ల పీఠభూమి స్థితిగతుల మీద, వాటి హేతువుల మీద సంవాదం చేస్తడు.

'పానాలు దీసే పత్తాచ్చె
పత్తెంట పురోగాచ్చె
పురుగెంట బేపారొచ్చె
ఊర్లకు పురుగుముట్టె
నానేల నేలోతిగున్నదా
నువ్వుడుగుబెట్టిన యాల' (దాలి)

అని అన్యపదేశంగా సీమాంధ్ర వలస వాదాన్ని స్ఫురణకు దెస్తడు. ఆ వలస వాదానిది బతుకుదెరువు బాధకాదని స్పష్టంగానే చెబుతూ తెలంగాణలో స్థిరపడిన ఇతర ప్రాంతీయుల ప్రస్తావన తెస్తడు.

'కన్నడిగులోచ్చిండ్రు

మరాఠాలోచ్చిండ్రు
 మార్వాడాలోచ్చిండ్రు
 పల్లుమీన పలుబెటిండ్రా
 సాయిమాను కింద సర్దుకున్రు
 ఇసుంటరమ్మంటె
 పాపమని నీడిస్తె
 చెట్టునాదంటివి' (దాలి)
 సంవాదం చాలావరకు సూటిగానే ఉంటది. కానీ కొన్నిచోట్ల
 వ్యంగ్యం జోడించబడ్డప్పుడు అది శక్తివంతమవుతుంది. ప్రముఖకవి
 కె.శివారెడ్డిని ఉద్దేశించి రాసినప్పుడు.

'పెదవి విరవాలో
 ఏకసించాలో
 కనులు కళకళలాడాలో
 భృకుటి ముడిపడాలో
 కటువుగా విరచాలో
 కరుణతో కలత చెందాలో'
 తెలియడం లేదని వ్యంగ్యంగా చెబుతాడు.
 ప్రపంచీకరణ మాయాజాలన్ని ఎండగడుతూ
 'మా రూపాయిని చింపి
 నీడాలక్కు అతికించుకున్నవు! చాలదా?
 నీ కోల్లేట్తోనే మాకు సూర్యోదయం
 నీ స్ప్రింగ్ మీడియాతోనే మాకు నిశాచరత్వం'
 లాంటి వాక్యాల వేగాన్ని చూసినప్పుడు

Words worth చెప్పినట్లు 'all good poetry is the spontaneous over flow of power ful feelings' అన్నవాక్యం సుంకిరెడ్డికి కూడా సరిపోతుందనిపిస్తుంది.

సౌందర్యాత్మక శైలి

ఇదే సంవాదకవి ఒక మౌనమునిలా ఆలోచించి రాస్తాడు.
 'నీరైన మీలో
 ఏరాయి గుభిల్లున పడుతుందోనని నేను...'
 'గోడకు వేలాడదీసిన సముద్రంలో
 కెరటాలుండవు'
 'నదిని చీల్చుకుంటూ దాటుతం
 యెనక్కి చూస్తే ఏమీ ఎరగనట్టే నది'
 'ఆ బాహువుల్ని చాచి
 ఆత్మ తగిలే దాకా కౌగిలించగలవా?
 నిర్మించగలవా?'

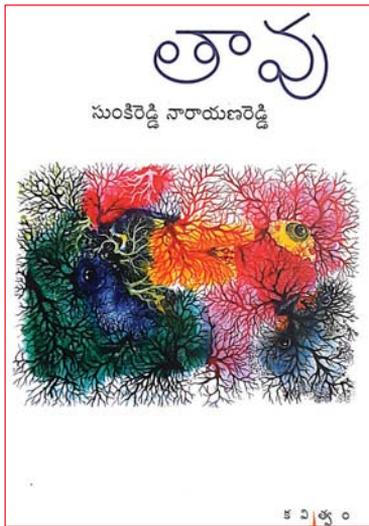
ఒక చిత్రాన్ని గీయడానికి ఒక్కో విభాగాన్ని చిత్రకారుడు ఒక్కొక్క రంగుతో తీర్చిదిద్దినట్లు తనకొకప్పుడైన భావాలతో హృదయాల్ని కదిలించే విధంగా వర్ణించాడు.

సంకేతాలు:

కవిత్వానికి సామాగ్రి ఉంటుంది. ప్రాచీన కాలంలో అర్థ,

శబ్దాలంకారాలు ప్రాతిపదికగా కవిత్వముండేది. వచన ప్రయోగం జరగలేదు. అప్రయత్నంగా వచ్చే అలంకారాలు ఆభరణాలే. వర్తమాన కవిత్వంలో శబ్దాలంకారం దాదాపు నిషిద్ధం. అర్థాలంకారాల స్థానే సంకేత పదాల ద్వారా లక్ష్యాన్ని సాధిస్తున్నాడు కవి.

'మేం గర్విస్తున్నదీ
 మీరు దుఃఖిస్తున్నదీ
 ఆధిపత్యం కూలుతున్నందుకే'
 ఇక్కడ విగ్రహాలు కూలడము అనే వాస్తవాన్ని ఆధిపత్యం కూలడంగా సంకేతపరుస్తున్నాడు కవి.
 'నీ పేరు ఉచ్చరించనివాడికి
 ఈ నగరం ముల్భపత్రం ఇవ్వడంటున్న'
 అనడం ద్వారా కులీ కుతుబ్షా పేరు ఉచ్చరించని వాడు ఇక్కడి Native కాజాలడని సంకేతంతో చెబుతున్నాడు.

'రాత్రేగా
 తను పోస్టర్లతో కనిపించింది
 తెల్లారేసరికి
 తనే పోస్టరయినాడు
 రాత్రేగా
 ఆ ముఖం కాపిష్యు కాంతిలో నిండుగా
 నవ్వింది
 తెల్లారేసరికి
 మా కండ్లనుండి బొట్లుబొట్లుగా
 రాలుతున్నడు' ఇంకొకచోట.

కంఠం కంచును కోల్పోతే త్రివర్ణ జెండా మీద అనడం ద్వారా కంచును గంభీరతకు సంకేతీస్తాడు.

సంక్షిప్తి

ఆధునిక కవులంతా సంక్షిప్తికి ప్రయత్నించిన వారే. టెక్నిక్ మీద ఏమాత్రం అవగాహన ఉన్నవారైనా సంక్షిప్తికి ప్రయత్నిస్తారు. అయితే ఎంత సంక్షిప్తంగా వ్యక్తీకరించి విజయం సాధిస్తారన్నది వాళ్ళ శక్తిని బట్టి ఉంటుంది. ఈ అర్హతలో నందిని సిధారెడ్డి, సుంకిరెడ్డి నారాయణరెడ్డి అగ్రగణ్యులు.. ఆశారాజు, శిఖామణి, ఎండ్లూరి సుధాకర్లు బలమైన కవిత్వం మీద దృష్టిపెట్టిన వారు. వారి శిల్పం విలక్షణమే. సంక్షిప్తి వారి మౌళిక లక్షణం కాదు. సంక్షిప్తికి సుంకిరెడ్డి పెట్టింది పేరు. ఆయన సంకలనాల పేర్లే అతి సంక్షిప్తం. తోవ ఎక్కడ, దాలి, తావు! సుదీర్ఘంగా చెప్పగలిగే విషయాన్ని చాలా తక్కువ మాటల్లో చెప్తాడు..

'ఎటు చూసినా సూర్యుళ్ళే

కానయితే ఎటు పాదం మోపినా చీకటే'

అనడం ద్వారా బహు సంఖ్యాకులైన ఉద్యమకారులున్నా ఉద్యమమే బలంగాలేదని దెప్పిపొడుస్తాడు తోవ ఎక్కడలో సుదీర్ఘంగా వ్యాఖ్యానించదగిన అవకాశమున్న కవిత ఇది. అలాగే

‘కొమ్మ విరిస్తేనే బతుకమ్మ’

అంటాడొక చోట. మార్పు జరుగుతున్నప్పుడు కొంత విధ్వంసం జరుగుతుందనే అర్థంలో విస్తృతమైన భావాన్ని తక్కువ మాటలతో చెప్పాడు.

భాషావైశిష్ట్యం

సుంకిరెడ్డి తెలంగాణ వాది. రాష్ట్రం ఏర్పాటు కోసం తపించిండు. చేయగలిగిన పనులన్నీ చేసిండు. అయితే తెలంగాణ భాషలోనే రాస్తారని కంకణం కట్టుకోలేదు. దాని సాధక బాధకాలు ఆయనకు తెలుసు. రెండున్నర జిల్లాల భాష సమసి పోవాలంటే మొదట తెలంగాణ పదబంధాలు, నుడికారాలు రికార్డు చేయాలి, వాడుకలోకి తేవాలి, చిన్న చూపును తొలగించుకోవాలి, నిజానికి చాలా మంది విద్యావంతులు ప్రామాణిక భాష మన మీద రుద్దబడిన తర్వాత పుట్టినవారే, సుంకిరెడ్డి కూడా. అయితే ఆరు దశాబ్దాలు దాటినా సీమాంధ్రుల క్రియా రూపాలు మన క్రియా రూపాల్ని తుడిచి వేయలేక పోయినవి. అవి కవులు వాచ్యంగా వాడినట్లే రాతలోనూ వాడుతున్నారు. సుంకిరెడ్డి కవితల్లో క్రియా పదాలు తెలంగాణ తనంలో ఎట్లున్నయో చూడండి.

పక్షులు గిరికీలు కొడుతున్నాయి
పచ్చెంటు పావురం బాయె
బయటికొస్తున్న
శిశిర వృక్షమోలిగ
మరోదారి ఎప్పుడూ ఉంటది
కనురెప్పలు మూతపడొద్దు
ఈ రోడ్డు తెచ్చిండ్రు
ఎగిరిపోయిండ్రునుకున్న
నీడపట్టున మీరు కౌటిల్యులయింది
ఈ భూమి బుగ్గె పోవాలని సాపిస్తున్న
గాయం అలుగుబోసింది
పేజీలు చినిగి పోతవి
పచ్చగానే ఉంటది
బరి బాతలైపోతివి

తెలంగాణ నుడికారాలు, పదబంధాలు మలిదశ ఉద్యమ కాలంలో కవితల్లోకి ఎక్కినై. సుంకిరెడ్డి కవితల్లో పరిశీలిస్తే ఈ విషయం స్పష్టపడుతుంది. మలిదశ ఉద్యమం కంటే ముందు వచ్చిన ‘తోవ ఎక్కడ’లో భాషాస్పృహ లేదు. దాని వచ్చేటప్పటికి వస్తువుతో పాటు మన భాషనే వాడాలన్న ఖచ్చితమైన స్పృహ కనిపిస్తుంది. పదబంధాలు, క్రియలు మాత్రమే కాకుండా గ్రామ్యం కూడా దానిలో బాగా వాడబడింది చూడండి

‘యారునికెళ్ళిన విల్లు యిరగంగో
యిరగోలు కొసలు నన్నుదాకంగో
పీర్ల దట్టిమెరుపు నన్ను మెరవంగో

శివలుంగ లింగ ఓ శంభులింగ
పొలిమేర మీదంగ పొలిజల్లి పోంగ
బలిముద్ద బట్టుకొని ఉరికిరా తండ్రి
పాడియాపుల మంద మలుపుకారాంగ
నెత్తినబోసుకొని యెంటరా తల్లి’

ఇవేగాకుండా ఆవతి బడుతున్నది, బరిబాతలైతివి, గుండెబగులకు తల్లి, చీకటిని గెదుముకుంట, కుక్కగొలుసులు. దమ్మునగ్రోవి, కలమెలిగినట్టు, తంతెలు తంతెలుగా లాంటి పదబంధాలు గమనించదగ్గవి.

పెంజెరనాకిన పెయివయ్యిపోతవి
వెయ్యేళ్ళున్నా వేరుదప్పుడు
ఆరబ్బోని ఒంటివై పోతవి

లాంటి నుడికారాలు ఈయన కవితల్లో అడుగడుగునా కనిపించడం విశేషం.

జిర్ర, గెదుముకుంట, వెన్నెల బేరలు, బడీకలు, బొక్కలపోగు లాంటి తెలంగాణ నేటివ్ పదాలు తరచుగా అప్రయత్నంగా దొర్లినట్లు గమనించవచ్చు. భాషతో తెలంగాణ మౌలికతను తీసుకురావడం సుంకిరెడ్డి కవితల్లో తత్వం.

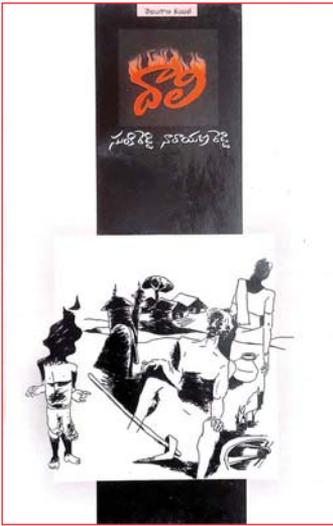
సుంకిరెడ్డి కవితల్లో మొత్తంగా ఆవేశ ప్రధానమయిందా, ఆలోచనాత్మకమయిందా అంటే ఒక పదంలో జవాబు దొరకదు. ప్రాచీన భారతీయ ఆలంకారికులు చెప్పినట్లు భావయత్రి వ్యాపారానికి, కారయత్రి వ్యాపారానికి మధ్య సుంకిరెడ్డి భావయత్రిలోని రమణీయతను కోల్పోకుండా జాగ్రత్తపడ్డాడు. ఆ జాగరూకతతో వచ్చిన అద్భుతమైన కవిత అవిద్య. వస్తువును బట్టి ఆవేశము, చింతనాత్మకత కలిగిన కవిత సుంకిరెడ్డి గారిది.

భాష, నడక వన్నాశ్రయమన్న సంగతి ఈ కవిత బాగా తెలుసు. అందువల్లనే మూడు కవితా సంకలనాలు విభిన్నమైన శైలిలో నడిచాయి. కాలవ్యవధి, సమాజంలోని మార్పులు కూడా ఈ కవి మూడు సంకలనాలలో వైవిధ్యపూరితమైన శైలికి కారణం. దాని తెలంగాణ భాషనూ, ఉద్వేగపూరితమైన వస్తువును కలిగి ఉండటం దాని సూటిదనానికి కారణం. తోవ ఎక్కడ, తావు కవితలన్నీ వచన కవితలే ఐనప్పటికీ కాలంలోని వ్యవధానం వల్ల ఈ రెండింటి శైలి మారింది. తోవ ఎక్కడతో పోల్చినప్పుడు తావులో సంక్లిష్ట పెరిగింది. భాషలో సారక్యం హెచ్చింది, నిబద్ధత చెక్కుచెదర లేదు. ఈ వ్యాసంలో కొన్ని ఉదాహరణలు దాని నుంచి ఇవ్వబడ్డవి మాత్రా నియమం ఉన్నట్లు అనిపించినా అది కాకతాళీయం. సుంకిరెడ్డిది సినలైన వచన కవితల్లో.

- ఏనుగు నర్సింహారెడ్డి,

m : 8978869183

e: narsimhareddy.anugu@gmail.com

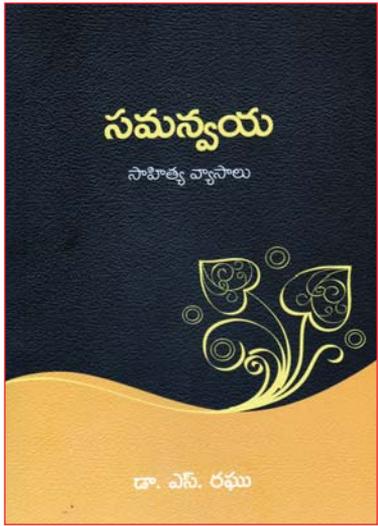
సాహిత్య విమర్శలో విభిన్న, విలక్షణ స్వరం 'సమన్వయ'

డా॥ ఎస్. రఘు వృత్తిరిత్యా ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలో సహాయచార్యులు. ప్రవృత్తిరిత్యా కవి, సాహితీ విమర్శకులు, సమీక్షకులు. తెలుగు సాహిత్య బోధన, సృజన, విమర్శనా రంగాలను 'సమన్వయ'ంతో సుసంపన్నం చేస్తుండటం హర్షణీయం. కవిత్వం, విమర్శ రెండింటిని ఉత్తమ ప్రమాణాలతో వెలువరించినవారు అరుదు. ఇట్లాంటి వారిలో రఘు ఒకరు.

డా॥ ఎస్. రఘు విద్యార్థి దశ నుండే సృజనాత్మక సాహిత్యం వెలువరిస్తున్నవారు. వయసు, విద్యార్హతలు, లోక పరిశీలన, జీవితానుభవాలు పెరుగుతున్నకొద్దీ చిక్కని జీవనలిపి నానీలను, వచన కవిత్వాన్ని, విమర్శను, సాహిత్యలోకానికి అందిస్తూ వస్తున్నారు. ఇప్పుడు వెలువడిన 'సమన్వయ' సాహిత్య వ్యాస సంపుటి విమర్శన ప్రక్రియలో వీరికి మొదటి గ్రంథం. ఇందులోని వ్యాసాలు చదివినవారెవరైనా దీనిని విమర్శ ప్రక్రియలో మొదటి వరుసలో చేర్చి తీరుతారు. పుష్కరకాలం క్రితం ప్రారంభమైన వీరి సాహిత్య సమీక్ష విమర్శ నేడు స్ఫూర్తివంతంగా కొనసాగుతుంది.

డా॥ రఘుకు కవిత్వం ఎంత అభిమాన ప్రక్రియో కథ కూడా అంతే. వారితో మాట్లాడినా, వారి విమర్శ, సమీక్షలు చదివినా ఈ విషయం స్పష్టమౌతుంది. ఒకరకంగా ఈ రెండు (కవిత, కథ) ప్రక్రియలు బహిర్జాతాలు అయితే విమర్శ అంత ర్నిత్రం. అందుకే వీరి విమర్శ త్రిగుణాత్మకంగా నిష్పాక్షికతతో ఉంటుంది.

ఆధునిక సాహిత్యం, సాహిత్య ప్రక్రియలపై లోతైన అవగాహన, అనవరత అధ్యయనం మూలంగా ఆయా రచనల్లోని సామాజిక పరిస్థితులను ఉన్నత ప్రమాణాలతో అద్భుతంగా కళ్ళకు కట్టినట్లు వ్యాఖ్యానించగలిగారు. వట్టికోట ఆళ్వారుస్వామి "జైలు లోపల" కథలపై రాసిన "జైలులోపల కథల్లో వట్టికోట హృదయం" వ్యాసం ఒక ఉదాహరణగా చెప్పవచ్చు. ఈ వ్యాసం ద్వారా వాటిలోని ఆరు కథలు (పరిగె, మెదడుకు మేత, పతితుని హృదయం, అవకాశం ఇస్తే, మాకంటే మీరేం తక్కువ)లను, వాటి నేపథ్యాలను ప్రతిభావంతంగా విశ్లేషించడం ద్వారా రచయిత ప్రతిభ, సమాజంపట్ల వారు నెరవేర్చిన బాధ్యతను, నాటి సమాజపు తీరుతెన్నులను సరిగ్గా అంచనా వేసి నేటి పాఠకులకు భవిష్యద్గర్వమానాలకు నేపథ్యమైన భూతకాలపు జ్ఞానాన్ని ఆకళింపు చేస్తారు. అందుకు ఈ వాక్యాలు చక్కని ఉదాహరణ. "ఆళ్వారుస్వామి తెలంగాణ తొలి ప్రజారచయిత. ఒక రచనకు వస్తువును కల్పానిక లోకం నుండి తీసుకొని భావుకతా ధోరణిలో రాసే సాధారణ ఆత్మశ్రయ రచయిత కాదు ఆళ్వారుస్వామి. ప్రజాదరణ కోసమో, కీర్తి వ్యామోహంతోనో, సంపలనాత్మక వైఖరితోనో రచనా వ్యాసంగాన్ని స్వీకరించలేదు. తన చుట్టూ ఉన్న ప్రపంచంలోని సమస్యలు, అస్తవ్యస్త

రాజకీయ పరిస్థితులు, అనివార్య స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలు, తన ప్రాంత విముక్తి కోసం, ప్రజలకు మెరుగైన జీవన ప్రమాణాల కోసం నిరంతరం తపించిపోయిన నిబద్ధ రచయిత, నిస్వార్థ ఉద్యమ సారథి. జైలు జీవితంలోనూ సాటి ఖైదీల హక్కుల కోసం పోరాడాడు. ఖైదీలతో కాలక్షేపం చేయకుండా వాళ్ళ జీవిత మూలాల్లోకి వెళ్ళి ఒక్కొక్కరి విషాద వృత్తాంతాలతో మమేకమై వాటిని కథలుగా మలచగలిగాడు. పరిసరాలు, సామాజిక నేపథ్యాలు, రాజకీయ వాతావరణం మనుషులను ఏ దుస్థితికి తీసుకువెళ్ళాయో 'జైలులోపల' కథలు చదివితే అర్థమవుతుంది... పాలనా వ్యవస్థకున్న హింసాత్మక ప్రవృత్తి, బతుకుదెరువుకు అడ్డంపడే

ఆధిపత్యవర్గాల పెత్తనం, పుట్టుబానిసలా చూస్తూ వెట్టిచాకిరి చేయించుకోవాలనే వాతావరణం మీద జైలు జీవితం తర్వాత స్పష్టమైన అవగాహనకు వచ్చినట్లుగా ఆళ్వారుస్వామి తదనంతర జీవితాన్ని, రచనల్ని చదివితే అర్థమవుతుంది" అని విశ్లేషించారు. ఎస్. రఘు 'జైలులోపల' కథల ద్వారానే నాటి వ్యవస్థలోని రుగ్మతలనన్నింటిని చెప్పటంతోపాటు ఆళ్వారుస్వామి సమగ్ర జీవిత దృక్పథం ఆవిష్కరించడటం విశేషం.

వైజ్ఞానికాభివృద్ధి అన్ని రంగాలలో శరవేగంగా జరుగుతున్న కాలమిది. కాలం గడుస్తున్నకొద్దీ, మనిషి ఆధునికతను సంతరించుకుంటున్నకొద్దీ, నాగరికతను పెంపొందించుకుంటున్నకొద్దీ జీవితాన్ని సాఫీగా, సుఖంగా గడిపితిరాలి. కాని మరిన్ని సంక్లిష్ట

సమస్యల్లోకి, ఊహించని కొత్త సమస్యల్లోకి కూరుకుపోతూ దుర్భర జీవితాలను గడిపే దురదృష్టవంతులే ఎక్కువగా కనిపిస్తున్నారు. వీటిని ఆధునిక తెలంగాణ కథలు అద్భుతంగా ఆవిష్కరిస్తున్నాయి. ఆ పరంపరలో వచ్చినదే కోట్ల వనజాత "ఇత్తు" కథల సంపుటి. దీనిని సమీక్షిస్తూ రఘు తెలంగాణ కథా ప్రస్థానాన్ని ఎంత సమర్థవంతంగా చిత్రించారో వారి ఈ మాటల్ని అవలోకిస్తే స్పష్టమవుతుంది. "జీవితానికి ఎన్ని వెలుగునీడల పార్శ్వాలున్నాయో కథలోనూ అవన్నీ ప్రతిఫలిస్తాయి. కథ మానవ స్పందనల్ని విడిచి, జీవిత సరిహద్దు రేఖల్ని దాటి అడుగుకూడా ముందుకు వేయదు. కథను కష్టాల కూడలిలో దుఃఖాన్ని ఆవిష్కరించుకునే వేదికగా, అంతరంగాల్ని అర్థం చేసుకునే మానసిక శాస్త్రంగా మలచుకున్నాం. కథను ఒక్కోసారి రాజకీయ పాఠశాలగా, ఉద్యమ కార్యక్రమంగా, మనసు మడతల్లో దాచుకున్న నెమలీకలా, కవి సంచరించే ఉద్వేగ ఉద్యానవనంగా తీర్చిదిద్దుకున్నాం. ఈ వరసలో తెలంగాణ కథ సామాజిక ఉద్యమాల్ని, పోరాటాల్ని చిత్రిస్తూనే కొత్త దిద్దుబాటలో ప్రయాణం మొదలుపెట్టింది (పుట: 45). కథా ప్రక్రియకున్న తాత్వికశక్తిని ఆవిష్కరించిన మాటలివి. కవిత్వం కథలను సమన్వయ దృష్టితో విమర్శ చేస్తూ నేడు వాటి వస్తు వైవిధ్యం, విస్తృతి, తాత్విక

నేపథ్యాలను చర్చించడంతోపాటు పాఠకుడికి ఆయా ప్రక్రియల విజ్ఞానం అందించడం రఘు విమర్శలోని అదనపు ప్రయోజనం.

సంస్థాన పాలకుల, జమీందార్ల, గ్రామీణ పెత్తందార్ల, అధికార్ల పల్ల ప్రజలు సర్వవిధ పారతంత్ర్యాలకు లోనుకావటం వట్టికోట ఆశ్చర్యస్వామి కాలపునాటి అవలక్షణాలు, సర్వత్రా వ్యాపించిన స్వార్థం నేటి కాలపు అవలక్షణాలు. కాగా ప్రకృతి బీభత్సం, కరవు మనిషి జీవితాన్ని అతలాకుతలం చేస్తూ ఎన్నటికీ ఎంతకూ ఎదగనీయని దయనీయ స్థితి. వాటిని సమర్థంగా తమ 'ఇత్తు' కథా సంపుటిలోని ప్రతి కథలో బలంగా చెప్పగలిగారు రచయిత్రి కోట్ల వనజాత. కథకురాలు పౌరసంఘరా శాఖ ఉద్యోగిని కావటంతో 'ఇత్తు' కథాసంపుటిలో సమకాలీన సమాజానికి చెందిన ఇతివృత్తాలు ప్రాధాన్యం వహించాయి.

'ఇత్తు'లోని 'బహుముఖం' కథను సమీక్షిస్తూ 'అప్రమత్తంగా లేకపోతే ఒకరి అత్యాశకు ఇంకొకరు బలవుతారు' అని కథకురాలు ఒక పాత్ర ద్వారా చెప్పించిన మాటలను ఉటంకించి నేటి 'కాలధర్మం' ఎట్లా వికృతరూపం సంతరించుకుందో చూపించిన వారయ్యారు. పాలలో కనిపించని వెన్నలాగ ప్రతీచీట, ప్రతీరంగంలో స్వార్థపరులు, అత్యాశపరులు ఉన్నారన్న సత్యాన్ని 'విమర్శ' ద్వారా చెప్పటమూ అవసరమైన ఒక అత్యావశ్యక కళ. ఈ కళలో నేర్పరి రఘు.

ఇక నిలువరించలేమేమో అన్నంత వేగంగా ఆంగ్లభాషా ప్రాబల్యం పెరిగిపోతున్న ప్రస్తుత తరణంలో తెలంగాణ భాష, యాసలోని మాధుర్యాన్ని, అందులోని మన అస్తిత్వాన్ని నేటి తరానికి అందించాల్సిన బాధ్యత తెలంగాణ సాహితీవేత్తలపైన ఎంతో ఉంది. ఆంగ్లభాషా

వ్యామోహాన్ని నిలువరించటమే ప్రధాన కారణం కాకపోయినా నేల-చెట్టు, తల్లి-బిడ్డలకున్న విడదీయరాని అనుబంధమే తెలంగాణ ప్రజలు-తెలంగాణ భాష, యాసలకున్నదన్న సత్యాన్ని తమ కథల ద్వారా ప్రకటించిన విదుషీమణి డా॥పాకాల యశోదారెడ్డి. ఒకజాతి అస్తిత్వాన్ని కాపాడేవి వారి భాషా సంస్కృతలే అన్న విషయాన్ని ప్రగాఢంగా విశ్వసించినవారు యశోదారెడ్డి. అందుకే తన సమకాలికులు ఏమన్నా పట్టుదలతో తన కథల ద్వారా తెలంగాణ భాష-యాసలకు పట్టం కట్టినారనవచ్చు. 'యశోదారెడ్డి కథలు-ప్రాంతీయ జీవనచిత్రణ' అన్న వ్యాసంలో రఘు తనదైన ప్రత్యేక విమర్శనాత్మక శైలిలో యశోదారెడ్డి రచనలను ఎలా మదింపు చేశారో చూడండి. "ప్రబంధయుగంలోని కవులు వర్ణనల కోసమే ప్రబంధ రచనలు చేశారు అన్నట్లుగా యశోదారెడ్డి తెలంగాణ భాషా సౌందర్యాన్ని, సంస్కృతిని మాండలిక యాసలోని ఆకర్షణను లోకానికి వెల్లడి చేయాలనే ఆకాంక్షతోనే కథారచన చేశారు. 'ఒకజాతి సంస్కృతికి భాష ఆయువుపట్టు వంటిది. ఆ ప్రత్యేకత, ఆచారములు, వ్యవహారములు, ఆహార విహారాదులన్నింటిని అర్థమునందువలె ప్రతిఫలించేయునది. ఆ భాండాగారములో జాతీయములు, పదబంధములు, సామెతలు, ఉపమానములు,

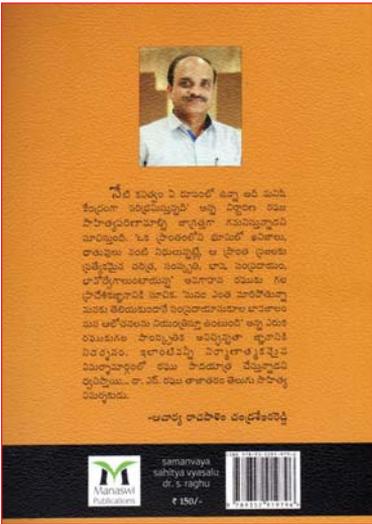
అలంకారోక్తులు, విశేషోక్తులు, ప్రాథోక్తులు ఎన్నియో చేరి ఉండును. ఆ విశిష్ట సంపత్తిని తాననుభవించి మరికొంత చేర్చి భద్రముగా తన తరువాతి తరములకప్పగించుట జాతీయిని కనీసపు ధర్మము" అని యశోదారెడ్డి స్పష్టంగా "మా ఊరి ముచ్చట్లు" ముందు మాటలో చెప్పారు. అంతేకాదు విశాలాంధ్రలోని ఆంధ్ర, తెలంగాణ ప్రాంతీయ భాషలకు సమన్వయము సరిగ్గా కుదరలేదు. ఒకరాడు భాష మరొకరికి వింతగా తోచినదనే చేదు నిజాన్ని ఆనాడే గుర్తించి నిర్మోహమాటంగా ప్రకటించారు. ఈ నేపథ్యంలో ఇరవయ్యవ శతాబ్దం ఉత్తరార్థంలో ప్రారంభమైన ఉర్దూ భాషా ప్రభావం, రెండున్నర జిల్లాల భాషా ఆధిపత్యాల మధ్య తెలంగాణ ప్రాంత అస్తిత్వాన్ని, తెలంగాణ భాషా వైభవాన్ని కాపాడాలని సంకల్పించుకున్నారు. ప్రాంతీయ అస్తిత్వ స్పృహతో కథారచనకు పూనుకోవడం ఒక చారిత్రక ధర్మంగా భావించిన తొలి రచయిత్రిగా యశోదారెడ్డిని గుర్తించవచ్చునని తీర్మానించడం ద్వారా చారిత్రక ధర్మం, బాధ్యతతోపాటు సమకాలీన ధర్మాన్ని పాటించే సాహితీవేత్తలు మాత్రమే భవిష్యత్తరాలకు స్ఫూర్తి నింపగలరన్న విషయాన్ని చెప్పకనే చెప్పినారు.

రఘు తెలంగాణ ప్రాంతీయమైన కావచ్చు. ఇక్కడి భాష, యాసలపై, మట్టిపై మమకారం ఎనలేనిదే కావచ్చు. కాని భూగోళం నిండా దాగున్న మానవ సంవేదనలన్నీ సాహితీవేత్తలకు ప్రధాన వస్తువులేనన్న ఎరుకతో ప్రాంతీయావధులను దాటి ఆలోచించగల సహృదయ విమర్శకుడు. డా॥చింతకింది శ్రీనివాసరావు 'కాన్పుల దిబ్బ' కథా సంపుటిని సమీక్షించడం ద్వారా చాటిచెబుతారు. ఈ దృక్కోణంలో రాయబడిందే కళింగాంధ్ర నేలలో

'కథల కానుపు' అనే వ్యాసం.

కథ, కవిత, విమర్శ డా॥రఘుగారికి అభిమాన ప్రక్రియలు. కథలను విశ్లేషించినంత స్థాయిసౌఖ్యంతోనే కవితలనూ విశ్లేషిస్తారు. ఇది రఘులోని సాహిత్యకారుడి బహుముఖీనత. కవిత్యాన్ని, అందలి మరూలను విప్పిచెప్పటంలోని నేర్పు వీరి వ్యాసాలలోని అక్షరమక్షరంలో తోణికినలాడుతుంది.

విమర్శకులు చాలామంది సాధారణంగా కవితను ఉటంకించి అందులోని అంశాలనే యధాతథంగా వ్యాఖ్యానిస్తారు. కాని రఘుగారు కవిత, కవి నేపథ్యం, కవి హృదయం, వాటి మూలాలు పట్టుకొని పొట్టుకు పొట్టు, గింజకు గింజ ఒలిచి చూపిస్తారు. దానికి ఎన్.గోపి గారి "వాస కడిగిన చీకటి" కవితాసంపుటిపై రాసిన "కవిత్యం కడిగిన చీకటి" వ్యాసం ఒక ఉదాహరణ. అందులో ఉటంకించిన గోపిగారి కవితా పంక్తులు, రఘు విశ్లేషణ చూస్తే నా అభిప్రాయంతో మీరూ ఏకీభవిస్తారు. అది: "ఇప్పుడు లోపల కూడా వర్షం/విడో జరుగ కూడనిది జరిగినట్లు/ ఒక అసహజ వికృత శీతవాయువు పరుగులు పెడుతుంది/ప్రవాహంలో ఒక రక్తపుజీర /ఇటే కొట్టుకొస్తుంది/నీటిలో మునిగిన పాదాలు వొణుకుతున్నాయి/ఇది నిన్ను తూటాలకు కూలిన/వీరుని నెత్తురు కదా!/"

ఇప్పుడు అతడూ నేనూ తప్ప / రోడ్డుమీద ఎవరూ లేరు” - నిజంగానే పాఠకుడు సమకాలీన వ్యవస్థలోని భీతావహ దృశ్యంలో పాత్రధారిగా, ఒంటరిగా వర్షంలో తడుస్తూ నిలబడిపోతాడు. ఇక్కడ కవి కురిపించిన వర్షం సహజమైన వర్షంలా లేదు. సామాజిక అస్తిత్వ ఉద్యమాల మేఘాల నుంచి కురుస్తున్న నెత్తుటి వర్షం ఇది. గోపీగారు ఉద్యమ క్షేత్రంలోకి, జెండాల నీడల్లోకి, వైయక్తిక వాదోపవాదాల్లోకి ప్రత్యక్షంగా ప్రయాణించారు. కాని వాటిలోని ఆదర్శాలను, ఆశయాలను, లక్ష్యాలను ఏనాడు విస్మరించలేదు. అవసరమైన సందర్భాల్లో తన చైతన్యాన్ని తీవ్రంగా ప్రకటించారు. ప్రగతిశీల మానవీయ విలువలకు గల ప్రాధాన్యాన్ని నిరూపించారు.” గోపీగారి కవిత్వం చదివిన అందరికీ అందే భావన కాదిది. రఘులాంటి ప్రతిభా విమర్శకులకు మాత్రమే అందేది.

“ఎన్.అరుణ కవిత్వంలో నాస్థాల్లియా” అన్న వ్యాసంలో “భూమి పొరల్లో ఎన్నో విలువైన ఖనిజాలు, ముడిపదార్థాలు నిక్షిప్తమై ఉంటాయి. అవి ఆ ప్రాంత సహజ సంపద. అలాగే మనిషి గుండెల్లో ఎన్నో అమూల్యమైన అనుభవాలు, జ్ఞాపకాలు దాగి ఉంటాయి. అవన్నీ ఆయా వ్యక్తుల వైయక్తిక భావోద్వేగాల జీవన నిధులు. ప్రతి మనిషి కొన్ని సందర్భాల్లో అసంకల్పితంగా వెనకటి జ్ఞాపకాల్లోకి వెళ్ళి విచారించి వస్తాడు. ఆ విచారంలో ఒక తెలియని ఆనందం, ఆవేదనల మిశ్రమాను భూతులకు లోనైన మనిషి కవి అయితే దాన్ని అద్భుతమైన కవిత్వంగా మలుస్తాడు. కవితాసృజనలో ఇది ఒక సహజమైన సందర్భం. బలమైన కవి సమయం.” అని నాస్థాల్లియాకూ రఘు చెప్పిన నిర్వచనం ఆమోదయోగ్యంగా స్థిరపడుతుంది. విమర్శకులు కొన్ని సందర్భాల్లో కొన్ని ప్రక్రియలకు, కవుల కవితలకు వెలువరించిన అభిప్రాయాలు నిర్వచనాలుగా స్థిరపడుతాయి. ఈ ‘సమన్వయ’లో నిర్వచనప్రాయమైన అభిప్రాయాలు సూత్రాలు ఆ చరుసలోకి చేరతాయి.

ప్రశాంతమైన ప్రజా జీవితాల్ని అస్థిరపరిచిన దుష్ట శక్తులకు సంధించిన దామెర రాములు కవితాత్మక ప్రశ్నలను వివరిస్తూ రఘు చెప్పిన మాటలు ప్రస్తావనార్థం. “దశాబ్దాల క్రితం విసిరిన ఈ ప్రశ్నలకు ఇన్నాళ్లైనా సమాధానం దొరకడం లేదు. దారి పొడుగునా రక్తతర్పణం చేసిన దేహాలు మొలకెత్తుతున్నాయి. అడుగుడుగునా నిలువెత్తు స్మారక స్థూపాలు పుట్టుకొస్తున్నాయి. ఊరేగింపులో ముందువెనుకలుగా నినాదమైన గొంతు అకస్మాత్తుగా అదృశ్యమైపోతుంది. జీవితమే ప్రశ్నార్థకమైన వేళ ప్రశ్నల కొడవళ్ళు మరింత పదునెక్కి పనిచేయాలి. ఆయుధం అలంకారం కాదు. ఉపమానం అసలే కాదు. ప్రతీక మునుగులో దాగుడు మాతలాటలసలే కుదరదు. ఆయుధం క్రియావాచకమై వికసించాలి.” ఈ మాటల ద్వారా రఘు ప్రజాపక్షమేనని చెప్పవచ్చు. అవును, కవి ప్రజాపక్షమైనప్పుడు సహృదయ విమర్శకుడూ కవి దారిన నడువక తప్పదు. ఆతని సిద్ధాంతాన్ని చదువక తప్పదు. ‘సమాజ హితేన సహితం సాహిత్యం’ అన్న ఉక్తికి అర్థం ఇదేకదా!

డా॥కూరెళ్ళ విరలాచార్య ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయానికి సమర్పించిన ఎం.ఫిల్. సిద్ధాంత గ్రంథం “తెలుగులో గొలుసుకట్టు నవలలు” విశిష్ట పరిశోధనగా భావించవచ్చు. గొలుసు కట్టు నవలలపై తెలుగులో 1973 నాటికి ఎట్లాంటి సమాచారం లేదు. అయినా ఆ అంశంపై పరిశోధన చేయ సంకల్పించటం డా॥కూరెళ్ళ వారి అత్యుత్సాహం, పరిశోధనాసక్తి, అభిరుచి, ప్రతిభలకు మించి సాహసం చేశారనే చెప్పవచ్చు.

డా॥కూరెళ్ళ విరలాచార్య ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయానికి సమర్పించిన ఎం.ఫిల్. సిద్ధాంత గ్రంథం “తెలుగులో గొలుసుకట్టు నవలలు” విశిష్ట పరిశోధనగా భావించవచ్చు. గొలుసుకట్టు నవలలపై తెలుగులో 1973 నాటికి ఎట్లాంటి సమాచారం లేదు. అయినా ఆ అంశంపై పరిశోధన చేయ సంకల్పించటం డా॥కూరెళ్ళ వారి అత్యుత్సాహం, పరిశోధనాసక్తి, అభిరుచి, ప్రతిభలకు మించి సాహసం చేశారనే చెప్పవచ్చు. ఈ ప్రక్రియపై వచ్చిన సిద్ధాంత గ్రంథం, పరిశోధనా గ్రంథాలలో ఇదే మొదటిది. ఇప్పటివరకు ఇదే చివరిది. ఒక ప్రామాణిక పరిశోధనా గ్రంథంగా నేటికీ దీనికి ప్రత్యేక గుర్తింపు ఉంది. ఈ గ్రంథ సమీక్ష చేస్తూ రఘు నేటి పరిశోధక విద్యార్థులకు ఎన్నో విలువైన సూచనలు చేశారు. అవి: పరిశోధక విద్యార్థిలో క్రమశిక్షణ, జిజ్ఞాస, అధ్యయనం, ఎన్నుకొన్న అంశంపై అవగాహన, చైతన్యం నేపథ్యం తెలిసి ఉండడం లేదా తెలుసుకోవడం, ప్రభావాలు, ప్రయోజనాలు, ప్రయాసలు, కృతాద్యవస్థలు, అసౌకర్యాలు, క్షేత్రవర్వటనలు, సంబంధిత వ్యక్తులతో ఇంటర్వ్యూలు, వారి అంగీకారం, వీటన్నింటికీ తోడు అత్యుత్సాహం, పట్టుదల ఉండితీరాలి. ఇవన్నీ డా॥కూరెళ్ళ వారిలో కనిపిస్తాయి. రచన తప్ప ఏ ఆధారమూ లేని విషయంపై పరిశోధన చేయడానికి పడ్డ కష్టం, అనుసరించిన పద్ధతుల ఆధారంగా నిరూపించిన పరిశోధక విద్యార్థుల లక్షణాలుగా చెప్పవచ్చు. డా॥రఘు ఏ ప్రక్రియపై వ్యాసం రాసినా అనేక కొత్త విషయాలు చెప్తూ విమర్శకు సంబంధించిన మౌలికాంశాలకే వన్నె తెస్తారు.

ఈ ‘సమన్వయ’లో కథ, కవిత, పరిశోధన, నాటకం, చిత్రకళ, యాత్రాచరిత్ర ప్రక్రియలపై పదహారు వ్యాసాలు మనకెంతో అవగాహన, సమాచారంతో పాటు ఆనందాన్ని, ఆహ్లాదాన్ని కలిగిస్తాయి. విమర్శ ఒక దండకారణ్యం అనే భావన నుంచి చదివే పాఠకులకు ఇదొక పూలవనమన్న భావన ఈ వ్యాస సంపుటి ద్వారా కలిగించారు. అందుకు కారణం వీరు వాడిన భాష, వ్యక్తికరణ విధానం. భావి పరిశోధకులకు, విమర్శకులకు, కవులకు, సాహిత్యాభిమానులకు స్ఫూర్తిమంతమైన విమర్శనాగ్రంథంగా నిలుస్తుందనడంలో సందేహం లేదు.

ఈ ‘సమన్వయ’ గురించి, దీని కర్త గురించి ప్రముఖ విమర్శకులు, కేంద్రసాహిత్య అకాడమీ అవార్డు గ్రహీత ఆచార్య రాచపాళెం చంద్రశేఖరరెడ్డిగారి అభిప్రాయం గమనార్హం. “తెలుగు సాహిత్య విమర్శ ఎదగలేదు, చచ్చిపోయింది, ఉన్నట్టా, లేనట్టా, ఇంటెన్సివ్ కేర్ యూనిట్ లో ఉంది-వంటి విమర్శకులకు, అసంతృప్తులకు రఘు విమర్శ ధీటుగా సమాధానం చెప్పకపోయినా తెలుగు సాహిత్య విమర్శ ఎదుగుదలకు ఆయన విమర్శ ఆశాకిరణంగా కనిపిస్తుంది. తెలుగులో మరొక విమర్శక మొలక రఘు. ఈ మొలక మంచి చెట్టుగా ఎదగాలని ఆకాంక్షిస్తున్నాను. రఘుకు విదూషక సాహిత్యం మీదకాని, విధ్వంసక, కాలక్షేప సాహిత్యం మీదకాని విశ్వాసం, ఆసక్తి లేదు. ప్రజాసాహిత్యంపైనే ఆయన మొగ్గు. ఈ నిబద్ధత నేటి అవసరం.” అని రాచపాళెం చంద్రశేఖరరెడ్డిగారు

అన్నట్లు రఘు ప్రజోపయోగ సాహిత్యంవైపే ఉన్నారు. విమర్శకాగ్రేసరులు రాచపాళెం వారికి రఘు వయసు, అనుభవంతో పోల్చుకున్నప్పుడు మొలకలా అనిపించవచ్చుగాక! కాని, నేటి ఆధునిక విమర్శలకు, పరిశోధక విద్యార్థులకు ఔషధమొలక. వీరి 'సమన్వయ' చక్కని మార్గసూచి.

ఉత్తమ సాహిత్య విమర్శ గ్రంథంగా దీనికి కామిశెట్టి జాతీయ పురస్కారం రావడం మంచి విమర్శకు దక్కిన గొప్ప గౌరవంగా పేర్కొనవచ్చు.

గ్రంథం పేరు: 'సమన్వయ' (సాహిత్య వ్యాసాలు)
 రచయిత: డా॥ఎస్.రఘు, పుటలు :168, వెల:150
 మనస్వి ప్రచురణలు-2017, ప్రతులకు: డా॥జె.నీరజ
 ఇం.నెం.3-10-33, గోఖలేనగర్, రామంతాపూర్,
 హైదరాబాద్-13, మరియు ప్రముఖ పుస్తక విక్రయ కేంద్రాలు.
 -డాసోజు జ్ఞానేశ్వర్, m : 9912138152
 e : gnaneshwardasoju@gmail.com

వెన్నెల

నిశిరాత్రిని పొదవి పట్టుకొని
 చీకటిని దాటించింది వెన్నెల

మనసులో గూడుకట్టుకున్న
 గుబులును తొలగించి క్రొంగొత్త
 ఆశలకు దారి చూపింది వెన్నెల

అబాలగోపాలం వాకిట్లల్ల ఆడే ఆటల
 చూసి పరవశించింది పండు వెన్నెల

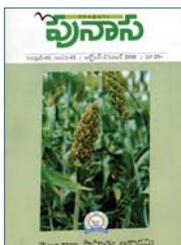
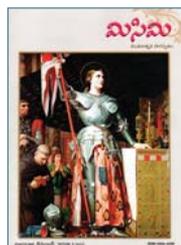
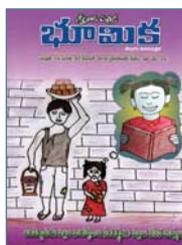
అరుగులపై జేరి పెద్దలంతా బెట్టేటి
 ముచ్చట్లు వినడానికొచ్చింది వెన్నెల

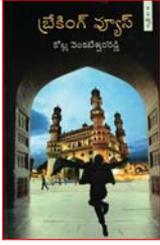
పసిపిల్లల మారాంకు చందమామై
 వచ్చి వోలలాడింది వెండి వెన్నెల
 నెచ్చెలుల వలపు వసంతంలో
 పున్నమైవచ్చి జతకూడింది వెన్నెల
 కార్తికకుల, కర్షకుల రెక్కల కవ్వాన్ని
 నిద్రలోకి ఒంపి ఓదార్చింది వెన్నెల
 ప్రకృతి రమణీయతకు మైమరచి
 తననితాను పిండారబోసుకుంది వెన్నెల
 దీపావళి దినాన అమావాస్య రోజున
 ఇంటింటి ముంగిట దీపమై వెలిగింది వెన్నెల
 కార్తీకమాసపు వేకువరూము
 స్నానాలకు అందలికన్నా ముందే
 నదిలోకి దిగింది నడిరేయి వెన్నెల
 రవికిరణాల స్వర్ణతో చందమామ
 ప్రతిదీప్తియై వెలిగింది వెండి వెన్నెల
 - సీవీశ్రీ
 m : 9985809434
 e : srinivascv134@gmail.com

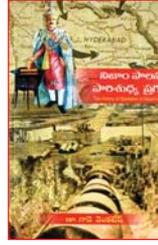
పత్రికలు - పరిచయం:

గమనిక: ఈ శీర్షికలను ప్రచురించేందుకు ఆయా పత్రికలు, ప్రత్యేక సంచికల వివరాలను మాకు తెలియ జేయగలరు.

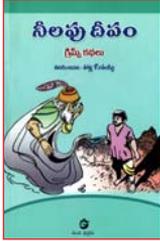
<p>పునాస సంపాదకులు : డా॥ నందిని సిఠారెడ్డి</p> <p>ఫోన్: 040-29703142</p>	<p>మిసిమి సంపాదకులు : వల్లభనేని లక్ష్మీనీకుమార్</p> <p>ఫోన్: 040-27645536</p>	<p>ధింసా సంపాదకులు : రెబ్బాప్రగడ రవి</p> <p>ఫోన్: 97053 47489</p>	<p>భూమిక సంపాదకురాలు : కె. సత్యవతి</p> <p>ఫోన్: 040-27660173</p>
---	--	---	---

ప్రేకింగ్ వ్యాసన్
 రచన: కోట్ల వెంకటేశ్వరరెడ్డి
 ప్రచురణ: ధ్వని ప్రచురణలు
 వెల: రూ.150
 ప్రతులకు: నవచైతన్య ప్రజాశక్తి, నవోదయ, పాలపిట్ట పుస్తక కేంద్రాలలో

నిజాం పాలన పారిశుధ్య ప్రగతి
 రచన: డా. గాదె వెంకటేశ్
 ప్రచురణ: ఇండస్ బుక్ ట్రస్ట్, హైదరాబాద్
 వెల: రూ.250
 ప్రతులకు: ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో, గాదె చంద్రమ్మ, సిరిపురం, రామన్నపేట, భువనగిరి, యాదాద్రి జిల్లా. ఫోన్: 9849722127

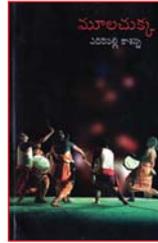
నీలపు దీపం
 అనువాదం: ఊట్ల కొండయ్య
 ప్రచురణ: మంచి పుస్తకం
 వెల: రూ.70
 ప్రతులకు: 12-13-439, వీధి నెం.1, తారాక్ష, సికింద్రాబాద్-500017
 ఫోన్: 94907 46614

శ్రేయోభలాషి
 రచన: డా॥ నిట్టల గోపాలకృష్ణ (లక్ష్మణరేఖ)
 వెల: రూ.60
 ప్రతులకు: 202, శివసాయి నడన్, శ్రీనివాసపురం, రామంతపూర్, హైదరాబాద్-500013
 ఫోన్: 9493053206, 040-27037088

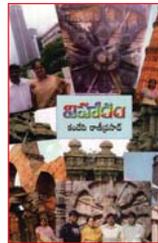
చేతన గీత
 రచన: డా॥ కూర్మాచలం శంకరస్వామి
 ప్రచురణ: అన్నపూర్ణ ప్రచురణలు
 వెల: రూ.100
 ప్రతులకు: ఇం.నెం.4-52-187, మగ్గుంనగర్, జగద్గిరిగుట్ట, ఐడిపియల్ కాలనీ పోస్టు, హైదరాబాద్-37. ఫోన్: 9390828188

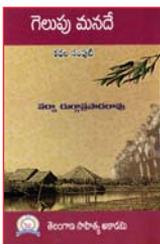
మూలచుక్క
 రచన: ఎదిరపల్లి కాశన్న
 వెల: రూ.100
 ప్రతులకు: ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలు, ఇం.నెం.14-385/1/ఎఫ్/1, కరోబ్ ఆఫీస్ వద్ద, హైసింగ్ బోర్డు, నాగర్ కర్నూల్. ఫోన్: 9640006304, 9553346883

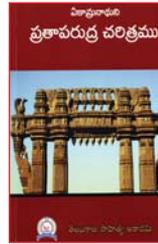
ప్రశ్నలు అలాగే ఉన్నాయి
 రచన: ఎం. రాఘవాచారి
 ప్రచురణ: పాలమూరు అధ్యయన వేదిక
 వెల: రూ.150
 ప్రతులకు: ప్లాట్ నెం.41, శాంతి చంద్రిక, ఇం.నెం.3-148, బాలాజీ నగర్, మహబూబ్ నగర్. ఫోన్: 9490703857.
 నవోదయ బుక్ హౌస్, అనేక బుక్ స్టాల్

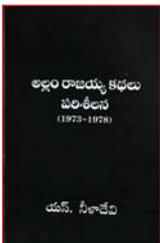
విహారం
 రచన: కందేపి రాణీ ప్రసాద్
 ప్రచురణ: స్వామిక్ ప్రచురణలు
 వెల: రూ.60
 ప్రతులకు: సృజన చిల్డ్రన్ హాస్పిటల్, ఓల్డ్ బస్టాండ్ వద్ద, సిరిసిల్లా. ఫోన్: 08723-233514
 ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో

గెలుపు మనదే
 రచన: పర్లా దుర్గాప్రసాదరావు
 ప్రచురణ: తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమి
 వెల: రూ.25
 ప్రతులకు: కళాభవన్, రవీంద్రభారతి, హైదరాబాదు-500 004.
 ఫోన్: 040-29703142

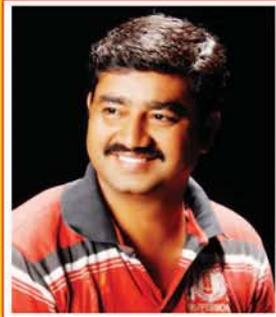
వికామనాధుని ప్రతాపరుద్ర చరిత్రము
 రచన: డా॥ సి.వి.రామచంద్రరావు
 ప్రచురణ: తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమి
 వెల: రూ.55
 ప్రతులకు: కళాభవన్, రవీంద్రభారతి, హైదరాబాదు-500 004.
 ఫోన్: 040-29703142

అల్లం రాజయ్య కథలు
 పరిశీలన: యస్. నీళాదేవి
 కాకతీయ విశ్వవిద్యాలయానికి ఎమ్.ఫిల్ పట్టాకై సమర్పించిన సిద్ధాంత వ్యాసం

కవన ఫునుని శతకం
 రచన: ఘనపురం దేవేందర్
 ప్రచురణ: హరిదా రచయితల సంఘం, నిజామాబాద్
 వెల: రూ. 50
 ప్రతులకు: 9-8-9, గాజుల్ పేట్, నిజామాబాద్, సెల్: 9948032705, 9030033331

Photographer :
HUSSIAN KHAN

ప్రకృతి అందాలు, గ్రామీణ ప్రజా జీవనం, గిరిజనుల జీవన విధానం వంటి ప్రత్యేక అంశాలతో ఫోటోలు తీస్తూ ఫోటోగ్రాఫర్ రంగంలో రాణిస్తున్న ఫోటోగ్రాఫర్ హుస్సేన్ ఖాన్. పదేళ్ళ వయసు నుండే ఫోటోలు తీయడం నేర్చుకున్న హుస్సేన్ ఖాన్ పరిశీలనా దృష్టికి ఉదాహరణగా నిలిచే ఫోటోలెన్నో ఆయనకు మంచి పేరును సాధించిపెట్టాయి. అంచెలంచెలుగా కృషి చేస్తూ అంతర్జాతీయ పురస్కారాలను అందుకున్నారు. ఫోటోగ్రాఫర్ రంగంలో ఔత్సాహికులను ఎందరినో ప్రోత్సహిస్తూ తెలుగు ఆర్ట్ ఫోటోగ్రాఫీ సంస్థకు కార్యదర్శిగా పనిచేస్తున్నారు.

Oxford
Grammar School

RECONNECTING CHILDREN WITH NATURE

Street No. 13, Himayathnagar, Hyderabad

Ph: 99596 12345, 040-2763 6214

**Admissions are in
Progress**